APPARATVS ET DELECTVS SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

Gesner

*

DE COMPOSITIONE *Medicamentorum ſecundum Genera,*

EX PAVLO *Aegineta.*

DE COMPOSITIONE Medicamentorum ſecundum Genera vniuerſalis methodus, ex GALENO.

*

OMNIA nunc primùm ædita, cùm Medicis, tum Pharmacopolis omnib. apprimè neceſſaria, Auctore CONRADO GESSNERO Tigurino.

Lugduni,

Sub ſcuto COLONIENSI, *apud* Ioan*nem & Franciſcum* Frell*onios, fratres.*

1542

ECOLE DE MEDECINE DE PARIS
HIPPOCRATE

CLARISS. MEDICO, D. CHRISTOPHORO CLAVSERO

CONRADVS GESSNERVS S. P. D.

OLENDA *profectò res, multáq; reprehensione digna, Christophore uir doctissime, cùm nostro seculo artes ac disciplinæ omnes, barbaram quæque suam exuerint leberidem, & tanquam uere nouo eruditorum ceu fauoniorum afflatu fœlici reuirescere cœperint: solam adhuc* Me*dicinam nondum undiq; uetus illud exuuium exuisse. Haud secus quàm cùm puerpera fœliciter quidem enixa partum est, secundis uerò hærentibus adhuc affligitur:* Ita P*æonia disciplina in lucem nuper ædita est satis integrè, nisi aliqua eius pars lateret adhuc in tenebris condita. Quæ'nam uerò ea est?* Illa *omniũ prima, quæ iuuenescere primùm de-*

bebat: illa in primis necessaria, quod ad frequentem usum attinet, ac instrumenti rationem: illa cuius auctores in utraque lingua nitidissimos & eloquẽtissimos habemus. Nempe quæ Medicamenta *simplicia rectè cognita, suo in genere præstantissima quæque seligit, usui lecta probè parat, siue simplici, siue cum alijs iuncto.* Minimè *te fugit hucusque è fæculentis barbarorũ lacunis, quicquid huiusmodi* Apparatum *attinet, præteritis antiquiorũ doctiorumq; fontibus, haustum esse.* Hanc *ego tandem fortunam misertus* Medi*cinæ nobilissimæ, tanquam alicuius heroinæ in fœdam miseramq; seruitutem indignis modis redactæ, quantiscunque possem hoc tempore copijs succurrere uolui, inq; pristinum ingenuitatis statum asserere.* Tolerandum *quidem utcunque existimassem, si dictis tantum barbaris ueluti conuitijs inclyta herois fuisset affecta, nisi purissimo etiam eius integerrimoq; corpori iniurias inferri animaduertissem.* Itaque *uirium mearum non igna-*

rus,

rus, periclitari tamen egomet malui, quàm ſciens uidensq́; ipſam in periculo ſolam deſerere. Mox *ſuppetias ad hoc ex antiquis collegi,* Dioſcoride *cumprimis, eáque* Meſuæi *parte, quæ iam antea eruditiſsimi uiri* Tagautij *opera politius exculta fuerat.* Hoc enim *enixè cupio, hoc unicum inſtituo, ut pharmacorũ officinæ rectè ſint conſtitutæ.* Proinde *ſimplicia primũ medicamina, tum quæ* Dioſcorides, *tum quæ alij* Græci Latiníque *inſignia tradiderant, in enchiridion redegi, hiſtoria quidem fuſè explicata, uiribus autem breuiſsimè iuxta* Pauli Aeginetæ *ferè præſcriptum.* Eorundem *alio opere ſolas nomenclaturas uarijs linguis expoſui, uidelicet* Latina, Græca, Germanica *atque* Gallica. R*urſus alio libello ſuccidanea, quæ mutuos & æquales uſus ſui exhibent, conſcripſi: omnibus in* Pharmacopoliorũ *utilitatem elaboratis, ut ſimplicium nomina, hiſtoriam, reciprocationem, delectum, apparatumq́ue haberent.* Q*uæ ſi non perfeci, ſaltem cona-*

tus sum. Interim hoc labore fruantur Seplasiarij, hinc interim proficiant, donec uel ipse colophonem imposuero, uel alius quispiam, cui hæc rudimenta sint absoluendi à se operis. Habebunt ex hoc libro pharmacorum institores ea signa quibus in suo quodque genere præstantissimum deprehendant, coquendi, lauandi, urendi, eliciendique succos rationem, & alia huiuscemodi necessaria cognitu. Quòd si adhuc composita medicamenta illustrentur, quomodo apud ueteres sint appellata, qua ratione parata, haud uideo quid aliud à pharmacopolis desyderari debeat, aut possit. Sunt sanè permulta quæ uulgo barbaris nominibus iactantur, antiquitus à Græcis deducta, multa à recentioribus quidem Græcis, politius tamen integriusque multo, quàm usurpentur hodie, tradita: sed in tanta nominum barbarie, corruptaque rerum confusione plerosq; latent. Ea quoque breui enucleata, Latinè descripta ex ueteribus, ueraque methodo composita

sita

sita studiosis impertiar, si haec illis placuisse animaduertero. Visum est autem huc adiungere uniuersalia Aeginetae de medicamẽtorum secundum genera compositione praecepta, eiusdemque argumenti generalẽ Galeni doctrinam, particularibus ferè cunctis reiectis: partim ut liber magnitudine nõ excederet, sed breuitate sua legentium animos inuitaret, alliceretque: partim quòd multa inutilia, non ab ipso Galeno, sed alijs passim doctis atque indoctis composita uiderentur. Facile autem fuerit simplicium materiam, ac uniuersalem methodum callenti, particularia ad quoscunque affectus medicamina constituere. Item in alio opere quod iam breui aedendum pollicitus sum, seorsim omnes saltem insignes particulares cõpositiones memorabo. His omnibus de causis generalẽ solum tanquam epitomen Galeni librorum de compositione τῶν γένη, hoc loco tradere operaepretium iudicaui: paucis exceptis ex quorum descriptione reliquorũ etiã apparatum

Seplasiarij conijcerent, exemplaremque aliquam exercitationē haberent. E cæteris Galeni scriptis nullum scio pharmacopolis necessarium lectu, nisi qui Theriacam mixturam præparāt, ut primus de antidotis, quem diligenter iterum atq; iterū euoluant omnes adhortor. Tibi uerò in primis hoc quicquid est, eruditissime uir Christophore, mihiq; colendissime, uolui dedicatū, idq; iure optimo, cùm inclyta urbs Tigurū cōmunis utriq; patria te fœlicissimum sui ἀρχιάτρου habuerit. Præterea D. Albertus Belfortis Rhœus uir in omni disciplinarum genere absolutus, medicinæ iuxta & philosophiæ peritiss. cuius hic aliquot diebus, quæ eius est humanitas, summa familiaritate sum usus: hic inquam cum quotidie in honorificā tui mētionē simul incideremus, effecit quò minus tui obliuisci potuerim. Accipies igitur bono animo, & pro eruditione tua si quid mutādū, demēdū, adijciendum'ue uidebitur, facies. Vale. Lugduni in peregrinatione, 1541. Idib. Ian.

Index in Apparatum
Simplicium & Generalium Medicamentorum.

Casia

Lycium

b

FINIS.

Apparatus, & delectus SIMPLICIVM MEDI-CAMENTORVM.

*

Quo tempore, quibus locis stirpes legere conueniat.

EX PRAEFAT. DIOSCORIDIS.

N PRIMIS *curam impendere oportet, ut suis temporibus singula & demetantur & recondantur. certè pro horum ratione aut ualēt uiribus, aut euanido nulloq; munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si uel squalores uel imbres infesti sint: quemadmodum si loca, in quibus prodeūt, cliuosa, & uentis exposita sint & perflata, frigidaq; & aquis carentia. in his enim locis uires eorum longè ualidiores intelliguntur. Contrà, quæ in campestribus, riguis, & opacis, cæterisq; locis à uento silentibus enascuntur, plerunq; degenerant, & minus uiribus ualent: multoq; magis, si nō suo tempore, nec opportunè colligantur, aut si per imbecillitatē intabuerint.* Neque ignorandum, *sæpe pro peculiari loci natura, aut anni clementia, maturius aut serius adolescere.* Non-*nulla propria ui, hyeme florent & folia pariūt: quædam*

bis anno florifera. Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullullanti herbæ duntaxat astiterit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet. Quò fit ut propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum seminisq; magnitudinem, & id genus alias peculiares notas, nonnulli qui olim has rerum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quæ causa etiam nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdã, uerbi gratia gramen, quinquefolium, & tußilaginẽ, emittere florem, fructum & caulem negant. Ergo qui sæpius ad uisendas herbas & earum natales se contulerit, earum cognitionem maximè consequetur. Scire etiamnum cõuenit, sola ex herbaceis medicaminibus ueratri genera, nigrum, inquam, & candidum, multis edurare annis: reliqua à trimatu inutilia. Quæ uerò fruticosa sunt, sicut stœchas, trixago, polium, abrotonum, seriphum, absinthium, hyssopum, & alia id genus semine prægnantia demetantur.

Flores quoq; antea, quàm spõte sua decidant. Fructus autem, ut maturi decerpantur necesse est. Semina, ubi siccari cœperint, priusquàm defluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus tum primum cauliculis. Lac & lachrymæ excipiantur, inciso per summum adolescentiæ uigorem caule. Radices, & liquamenta, corticésue ut recondantur eximere conuenit, cùm herbæ suis folijs exuuntur. Siccantur etiã expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed

quæ

quæ luto aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debẽt. Flores & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis reponantur. Nonnunquam charta aut folijs femina, ut perennent, aptè inuoluuntur.

Liquidis medicaminibus densior materia argentea, uitrea, aut cornea cõuenit. Fictilis etiam, si modò rara non sit, accõmodatur: & lignea, præsertim è buxo: sed ænea uasa ocularijs medicamentis liquidisq́;, & omnibus ijs, quæ aceto, pice liquida, aut cedria cõponuntur. Adipem autem & medullas stagneis uasis recondi conuenit.

A

BSINTHII *existimatur liquamentum herbæ eosdem præstare effectus. Attamen potionibus improbatur, quoniam stomachum malè habet, & capitis ciet dolorem. Sunt qui cocta amurca liquamentum adulterant.* Diosc. Absinthium.

Dosis. *Eius decoctum, aut madefacti dilutum, seu, ut dicitur, infusio sumitur* Mesuæ *ab uncijs quinq; usq; ad octo. Puluis à drachmis duabus usq; ad drachmas tres.* Et *succus à drachmis tribus usq; ad quatuor. Sed hic, ut diximus, inutilis stomacho capitiq́; est. Eligendum est uulgare, quod generis appellatione Absinthium nuncupatur. Reliquæ enim species stomacho aduersantur. Atque illud folia candida, læuia & plana habeat, & longè à mari sit semotum, atq; in solo libero crescat.* Mesue. Dosis absinthij. Delectus.

Acacia. ACACIA *in Aegypto nascens, habet semen lupino simile in folliculis. ex quo succus expressus siccatur in* Delectus. *umbra, niger ex maturo semine, subrufus ex uiridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, ut in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex folijs & semine succum. Manat & gummi ex ea spina. Lauatur oculorũ medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod concreuerat, donec pura extet aqua. & ita cogitur in pastillos. Vritur etiam in cruda fidelia, donec fictile fornacibus percoquatur: torreturq; in carbonum halitu perflata. Praefertur eius spinae gummi, quod in uermiculorũ speciem contrahatur, & uitri modo perluceat, ligni expers. proximum est candidum. sordidum uerò ac resinosum, inutile. Alterum* ACACIAE *genus in Cappadocia Pontoq; prouenit, Aegyptiae spinae similitudine, uiribus iam dicto inferius. Diosc.*

Acorum. ACORVM *optimum est densum, candidum, plenum carie, non exesum, odoratum, cuiusmodi Colchidicum & Galaticum, quod aspletion dicunt. Diosc.*

Adeps. ADEPS *anserinus aut gallinaceus recens & sine sale conditus, ad uuluae uitia proficit. sale inueteratus, & qui temporis spatio acrimoniam concepit, uuluae inimicus est. Recens exemptis membranis in fictilem ollam demissus, quae altero tantopere capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris, obstructo diligenter uase, flagrantissimo soli exponitur. eliquescens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps omnis absumatur. mox loco uehemẽter frigido reconditur. & ad usus digeritur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam,*

dam, aut tenuem & elanguidam prunã, quæ solis uicem penset. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, coniectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. mox lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamenta additur, quæ laßitudines & fatigationes leuant. Suillus adeps & ursinus hoc curantur modo: Recens, præpinguis, renibus potißimum detractus, in largiore aqua cœlesti & quàm frigidißima, exemptis tunicis, diligentißimè manibus confricatur, & exprimendo fermè siccatur, subindeq; noua aqua abluitur. cæterum fictili capacitatis duplæ inditus, in aquam demergitur, & subditis lenibus prunis spatha mouetur: eliquatusq;, colo transfunditur in aquam. ubi uerò refrixit, & guttatim aquam omnem exclusit, in prælotum fictile demittitur, & infusa aqua leniter eliquari debet, & manu deprimi, quò facilius fæculentum uirus pessum eat. postea in pilam spongia madefactam transfunditur. ubi coire cœpit, residens in imo sordes eximitur. tertiò citra aquam eliquatur, repurgatusq;, fictili bene operculato, perquàm frigidis locis reponitur. Hircinũ seuum, ouillum, ceruinumq; ita curato: Elotum ex his quodcunque, tunicis, ut in suilli mentione dictum est, exemptis, pilæ emolliendum tradito, ac manibus fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius quidem cruentũ uirus excernatur, aut pingue aliquod innatet, sed nitida spectetur. deinde in ollam fictilem conijcito, & adiecta aqua ut superemineat, leui pruna liquefacito, & moueto, atque in aquam colato. cumq; refrixerit, iterũ in loto fictili eliquato, & quæ antè diximus facito. tertiò sine aqua

liquefactum, in perfusam liquore pilam colato, refrigeratumq́;, ut in suilli ratione diximus, recõdito. Bubulum *autem seuum, renibus maximè detractum, exemptis membranis, aqua marina ex alto petita eluendum est: mox in pila tundendum diligenter, affusa maris aqua. cum uerò dissolutum fuerit, in fictilem ollam conijciendum, & marina aqua, quæ non minus dodrante superemineat, proluendum. decoquendum donec omnis aboleatur odor, additis ad singulas seui* Atticas *minas, quaternis* Tyrrhenicæ *ceræ drachmis. excolatumq́;, detractis quæ pessum ierant sordibus, in nouo fictili reponendum. opertumq́; soli interdiu credendum, ut ad candorem reducatur, & odoris uirus euanescat.* Priuatim *taurorum pingue sic curari debet:* Renibus *euulsum pingue profluente amnis aqua abluito, detractisq́; tunicis, fictili nouo, postquam exiguum salem insperseris, liquefacito. dein in nitentem aquam excolato: & ubi concrescere cœpit, manibus iterum confricando uehementer lauato, aqua sæpius infusa refusaq́;, donec quam optimè elotum uideatur. rursus in olla cum pari modo uini odorati decoquito. & cùm iterum efferbuerit, dempto ab igni uase, ibidem finito pernoctare. postridie si grauiter adhuc oleat, noua olla repetitum, uino odorato perfundatur. eadem quæ prius fiant, dum omne uirus euanescat.* Colliquatur *& sine sale, præsertim affectionum earum causa, quibus sal aduersari solet. sed ita paratum non magnopere albescit.* Eodem *modo pardorum ac leonum pinguia curari oportet.* Taurinum *autem & uitulinum pingue, necnon ceruinum, atq; etiam huius animalis medulla, odoramen*

tis im

tis imbuitur, hac ratione: Pingue quod odoratum reddi debet, demptis, quo diximus modo, membranis, elotum & uino quamodoratiſsimo nulla maris aqua diluto ferueſactum, pernoctare ſinitur, alterum id genus uinū eadem menſura infunditur, colliquatur, & exquiſitè colatur. nouemq́; eius heminis, iunci Arabici ſeptē drachmæ adijciuntur. Quòd ſi ipſum odoris fragrantioris fieri uoles, quadraginta floris eiuſdem drachmæ, cum paribus palmæ, calami, & caſiæ modis adduntur, & xylobalſami, aſpalathi ſingulæ drachmæ, cinnamomi, cardamomi, & nardi, ſingulæ unciæ. omnia exactius tunduntur, & affuſo uino odorato, in uaſe operto, quod ſupra carbones firmiter collocatum ſit, ter efferueſcunt, & ſemoto ab igni uaſe inibi pernoctant. poſtridie uinum effunditur, aliudq́; generis eiuſdem adijcitur. ter ſimili modo bene conferueſcat, deinde matutinis exempto adipe uinum effundatur: & abluto uaſe, ſi quid imo ſubſidens hæſit, detergatur. poſtremò eliquatum pingue & excolatum, ad uſus reconditur. Hoc autem modo odoramentis imbuitur, quod antea curatum eſt. uerùm antè dicta prius inſpiſſari ſolent, quò facilius ſibi odoramentorum uires adſciſcant. Itaq; aſſumens quodcunq; horū uoles, cum uino ferueſacito, impoſitis unà myrti ramulis, ſerpillo, cypero, item aſpalatho plenius tuſo. aliqui tamen ad hunc uſum, uno duntaxat horum contenti ſunt. cum autem ter efferbuit, exemptum leniter, & linteo colatū, aromatis, uti expoſitum eſt, imbuitur. Adipibus ſpiſſamenta ſic fiunt (quemcunq; acceperis, oportet ut recens tundatur) Syncerus & ſanguinis expers adeps, reliquus

habens notas quas sæpe retulimus, in ollam nouã demittitur, infuso uino albo, uetere, odorato, quod semipedis altitudinem superet. lento igni ferueſcat, dum uernaculus odor aboleatur, planeq́; uinum redoleat. at ubi depoſito uaſe refrixit, duæ adipis minæ in ollam mittuntur, & duo uini eiuſdem ſextarij, & ſeminis loti, eius inquã cuius è ligno ludicræ tibiæ factitantur, tuſi minæ quatuór adijciuntur. lento igni ſubinde miſcendo decoquuntur. cumq́; odoris uirus euanuerit, excolatusq́; adeps refrixerit, una contuſi aſpalathi mina, cum amaracini floris minis quatuor, & uetere uino ſubigitur. nocte una hæc odorem rapiunt, combibúntue. poſtridie in fictilem ollam tricongialem ea omnia cum adipe iniecta, additis ſextarijs tribus uini, unà ferueſcunt, quouſq; & uim & odorem ſpiſſamentorum adeps ipſe contraxerit. qui eliqueſcens colatur, & reponitur. Quòd ſi maiorem odoris fragrantiam efflagites, drachmas octo quampinguiſſimæ myrrhæ uino maceratæ, quod multos in annos aſſeruatum eſt, miſceto. Gallinaceus anſerinusq́; ſic odoribus imbui ſolent: Cuiuſuis eorum percurati ſextarij duo fictili olla excipiuntur. eryſiſceptri, xylobalſami, palmæ elatæ, & calami planè contuſi, ſingulorum ſeſcuncia admiſcetur. uini Leſbij ueteris cyathus unus adijcitur. ea ter efferueſcunt prunis. mox uaſe ſublato ab igne die noctuq́; refrigerantur. poſtridie liquata per linteum craſſum mundum in uas excolãtur. ubi uerò adeps coierit, concha excipitur, fictiliq́; nouo denſius operto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id inſtituere oportet. æſtate ſiquidem pinguia non coguntur.

Nec

Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò facilius in unum corpus omnia coalescant. Eadem *ratione suillus adeps & ursinus cæteriq; id genus, odoramentis imbuuntur.* Verum *sampsuchi odorem adeps ipse repræsentabit hoc modo:* Curati *quamoptime adipis, præsertim taurini, mina una, tempestiuiq; sampsuchi exquisitè confracti sesquimina miscentur, & insper so largiore uino digeruntur in offas, quæ in uase cooper to nocte quiescũt. matutinis in fictili olla leuiusculo igni, affusa aqua leuiter coquuntur. dumq; suum adeps odorem exuerit, defæcatus ac bene opertus, nocte tota permanet. postero die detersa sorde quæ pessum ierat, sampsuchi, ut dictum est, contusi iterum sesquimina priori pastillo adijcitur, eodemq; modo in offas cogitur. alijs quæ diximus peractis, decoquitur & colatur. & siqua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & frigido loco reconditur.* Si *quis tamen incuratum adipem anserinum, gallinaceum, aut uitulinum, à putredine tueri uelit, ita faciun dum est:* Quemuis *adipem diligẽter elotum & siccatum in umbra super cribrum per lintea munda manibus uehementer exprimat, linoq; consutum umbroso in loco suspendat. & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat.* Pinguia *autem indito melle uindicantur à putredinis uitio.* Diosc.

AERIS FLOS, *quem nonnulli clauorum ueterum psegma, quasi resegmen aut segmentũ, nominarunt, optimus est friabilis, in attritu fuluescens, milij effigie, & numero, breuis, põderosius, modicè splendens, atq; constrin gens, qui delimatam æris scobem non recepit, qua sæpe* Aeris flos.

adulteratur. Sed id facile deprehẽditur, cùm dentiũ illi-su, dilatantur ramenta. Fit autem, cùm æs fornacibus fusum, in receptacula delabitur, per cola fistularum ad ea pertinentium. tum huic negotio addicti ministri, sordes expurgantes, aquam clarißimam infundunt, refrigerandi proposito. Itaq; repentino concretu, ac addensatione, uelut expuitur, & erumpit antedictus flos. Diosc.

Aeris squamma. AERIS SQVAMMA *excussa ex Cyprijs officinarum clauis, crassa quidem ipsa præstãtior quæ helitis, id est clauaris, nominatur. sed ex uili promiscuoq; ære, aut candido, uitiosa intelligitur. Quam, utpote tenuẽ & inualidam, dãnamus, maximè approbãtes crassam, rufam, præsertim si aceti respersu æruginem cõtrahat.* Lauatur hoc modo: *Siccæ æris squammæ expurgatæ selibra, cum nitida aqua in mortario manu diligenter conturbatur quousq; pessum ierit. abijcitur quod subsidit, & effusa aqua, hemina cœlestis imbris adijcitur, & distenta manu, squamma, quasi destringenda sit, uehementer confricatur. dumq; lentorem emittere cœperit, aqua sensim ad sex heminas usq; superinfunditur, terendo ualidè. squamma ad latus mortarij colligitur, ibiq; apprimitur. quo facto, expressus humor pyxide ex ære rubro facta, excipitur. hoc est enim uelut flos squammæ, ualens uiribus, & ad ocularia medicamenta cum primis efficax. Inutile imbecillumq; quod superest, lauatur donec nullã prorsus lentitiam excernat, & linteo opertũ biduo conquiescere sinitur, effusáque extante aqua, ubi siccatum erit, reconditur pyxidicula. Alij ut cadmiam lauant, & reponunt.*

Squammæ ex acie. SQVAMMAE *ex acie, aut mucronibus decussæ,*

cussæ, quam uocant stomoma, eadem uis. Lauatur modo simili, & reconditur. Sed ad moliendam alui deiectionem inefficacior est. Diosc.

AES VSTVM *probatur rubrum, & quod contritu colore cinnabarim imitetur. nigrum uerò, plus quàm deceat, exustum est. Fit autem è clauis solutarum nauium, fictili crudo cõpositis, subsperso sulphure cum sale pari, omnibus uicißim insparsis, fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale alumen inspargunt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos dies urũt. Alij sulphure solo utuntur, fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scißili alumine clauos, cũ sulphure & aceto, fictili crudo cremant. Alij in ænea olla aceto respersos, urunt, & iterum ac tertio idem efficiũt, postea recondunt. Principem locum tenet in Memphide combustum, proximũ in Cypro. Lauatur ut Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat.* Aes vstum.

AERIS SCORIA, *id est, recrementũ eodem modo lauatur, & eandem uim sed imbecilliorem habet.* Dios. Aeris scoria.

AERVGO *rasa fit ijs modis: In cadum aut aliud consimile uas acetum quamacerrimum infunditur. superponitur inde inuersum æneum uas, præsertim concameratum: sin minus, planum. sitq; obstructum, nullumq; habeat spiramentum. exempto, quo doliolum obturaueris, operculo decimum post diem, insidens ærugo deraditur. Aut æris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula æris, aut lamina una plures ue, uinaceis non recentibus,* Aerugo rasa.

tibus, sed iam acescentibus cōduntur, & simili modo uer santur. Quinetiam ex delimata æris scobe æruginem fa cere licet. nec non è laminis, quibus bracteæ auri conclu sæ malleo ducuntur: si quis eas aceto respargat, & ter aut quater uerset, donec æruginem contrahant. Tradunt æruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil æris habentibus, quibus ærugo efflorescit. adduntq; per caniculæ æstus, è quodam specu manare: sed illam paucam & optimam esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidem, & boni coloris, sed uitiosam, quòd lapides multos collegerit. Pluribus autem mo dis adulterant. aliqui pumice admisto, alij marmore, alij atramento sutorio. Sed deprehēdemus pumicem aut mar mor, dum pollice sinistræ manus madefacto, æruginis portiunculam altero atterimus. siquidem eam diffundi constat. marmoris autem pumicisq; partes, coëunt non dissipatæ, demumq; tractatione crebra & humoris com plexu dealbescunt. quin & dentium appressu. siquidem syncera cedit, læuis, & sine asperitate. Atramentum uerò sutorium igne coarguitur. nanq; si fictile, aut lamina, adulterata ærugine illinatur, & feruenti cinere aut carbonibus incalescat alterutrum, mutabitur, rubescetq; id quod atramentum sutorium acceperit: quòd id ustum suapte natura talem sortitur colorē. Aeruginis quam uocant scoleciam, duo sunt genera. quædam fossilis est. altera factitia ad hunc modum: In mortario Cyprij æris dimidiam heminam aceti albi acrisq;, pistillo cupreo con terito, donec strigmenti crassitudinem imitetur. deinde aluminis rotundi drachmam unam, cum salis fossitij, translu

translucentis, aut marini quàm albißimi, solidiq́;, aut certè cum nitri pari pōdere terito in sole, æstuosißimis diebus, sub sydus caniculæ, donec colorem æruginis cōtrahat, & concretu strigmentosum fiat. ubi autem se in uermiculorum Rhodiacis *similium speciem coëgerit, recondito.* Efficax *& ualde boni coloris redditur, si duas parteis urinæ ueteris, cum una aceti adieceris, & alia, quæ dicta sunt, peregeris. Sunt qui æruginem rasilem, quæ in apparatu non respondit, gummi misto digerant in formas, & ita uendant. quod genus, ut uitiosum, improbatur.* Fit *& quædam ærugo ab aurificibus, mortario & pistillo* Cyprij *æris, cum urina pueri impubis, qua aurū ferruminant.* Antedicta *æruginum genera, usto æri omnino respōdent, sed magis effectu ualent. Sciendum fößilem scoleciā præstantißimā esse: derasam sequi: postremo loco factitiā. mordacißima tamen est hæc, & magis adstringens. aurificū autē ærugo rasæ respondet.* Diosc.

AGARICI *duo genera. fœmina, quæ præfertur, rectis intus uenarum discursibus constat. mas rotundus est, & undiq; compactior.* Vtriq; *gustus in initio dulcis, mox in amaritudinem transit.* Gignitur *in* Sarmatiæ *regione, quæ* Agaria *dicitur.* Diosc. Agarico *fœminæ quinq; has præcipuè dotes ex sapientum opinione tribuit* Mesue, *nempe ut sit albus, læuis, friabilis, admodū rarus.* Paulus *eligendum consuluit albißimum, quod facillimè frangatur, nec sit ualde lignosum, aut perforatum.* Nostri *quoq; pharmacopolæ unum bonitatis indicium esse affirmant in* Agarico, *cùm est friabile.* Dioscorides *tamē infirmum illud* Agaricum *esse dicit, quod friab*

Agaricum.

Delectus.

Dioscorides.

friabile est. Cuiusmodi esse adfirmat, quod in Galatia *&* Cilicia *in cedris gignitur.* Leuissimum, *optimum: den*
maliagarici notæ. *sum, graue & lignosum, deterrimum lib. de* Antidotis
Gal. Mari *pariter & fœminæ commune est, ut in primo*
Dosis. *gustu dulce appareat.* Contriti Agarici *potio est* Me*suæ à drachma una usq; ad duas.* Eiusdē *uero decocti seu infusionis (ut loquitur) dosis est eidem à drachmis duabus usq; ad quatuor.* Datur *obolis quatuor contritū,* Plinio, *ex aceto mulso.* Aëtius *drachmas duas ex oxymelite uel melicrato propinat.* Dioscor. *modò obolos duos, modò tres: modò drachmā unā, modò duas exhibet, pro uiribus, ætate, & morbi ratione: nunc ex aqua, nunc ex uino: his ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsa.* Mesue.

Alcyonium. ALCYONII *quinque esse genera compertum est. unum enim spissum, acerbi saporis, spongiosa facie, item tetri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. alterum pinnulæ oculorum aut spongiæ simile, fistulosum, & leue, odorem algæ referens. tertium uermiculi forma, & colore magis purpureum, quod* Milesium *quidam uocant. quartum succidis uelleribus non dissimile, multis inanitatibus hians, leue. quintum figura fungi, sine odore, asperum, parte interna quodam modo pumicosum, foris læue, acre. quod plurimum in propontide iuxta insulam* Besbicon *appellatā gignitur, patrio nomine halos achnen uocant. Si quisquā alcyonium cremare uelit, cum sale in crudum fictile mittat, & oblinens uasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cùm figlinū percoctum fuerit, extrahens ad usus recondat.* Lauatur, *ut* Cadmia. Diosc.

ALOE

ALOE *plurima præpinguisq; in India gignitur, ex qua coactus succus adfertur. Nascitur etiam in Asia & Arabia, in locis quibusdam maritimis: & in insulis, ut in Andro, non ualde succo extrahendo idonea, sed ad glutinanda uulnera sanè quàm utilis, si detrita illinatur.* Aloë.
Duo succi genera. quoddam arenosum, quod sedimentũ purißimæ esse uidetur. alterum ad iocineris imaginem uergit. Eligi debet boni odoris, syncera, quæ nihil doli sensit, nitida, calculorum expers, rufi coloris, friabilis, ac iocineris modo coacta, facilè liquefcens, eximiæ amaritudinis. improbatur nigra & fractu contumax. Gummi eam adulterant. quod deprehenditur gustu, amaritudine, & ualido odore. eoq; argumento, quòd digitis friata non ad minima usq; frusta resoluitur. Nec desunt qui acaciam immisceant. Oculorum medicamentis torretur, in munda & candenti testa, pennaq; subinde uersatur, ut poßit æqualiter torreri. Lauatur, ut quod sit arenosißimum, tanquam inutile subsidat, & leue ac pinguißimum assumatur. Diosc. Delectus.

Optima Aloë censetur, Optimæ aloës notæ.
- Pinguis.
- Nitida, splendida ac syncera.
- Calculorum expers, Diosc. & Aëtio. hoc est non lapidosa aut arenosa.
- Iocineris modo coacta. Diosc. densa Aêtio.
- Iocineris colore & subfulua, Aëtio.
- Ruffi coloris, Diosco. aliàs subflaua.
- Facile liquescens, seu humescens.
- Friabilis.
- Odorata.
- Eximiæ amaritudinis. id est, amarißima.

Sapo

Saporis etiam parum aſtringentis,Galeno.
Nigram duram,fractu contumacem, tanquam improbam atque inutilem reijcito.

Dosis. *Doſis Aloës in ſubſtantia Meſuæ eſt ab aureo uno ad drachmas duas. Maceratæ uerò Aloës portio eidem eſt ab aureo uno uſque ad drachmas tres. Aëtius drachmas duas Aloës exhibet cum melicrato,uel tres aut quinque pilulas,citrij uel braßicæ ſucco exceptas, magnitudine ciceris,his qui ea opus habent. Aliqui à drachmis duabus ad quatuor exhibent. Meſue.*

Alumen. *Omne* ALVMINIS *genus ferè in Aegypto, & in eiſdem metallis inuenitur. etenim ſcißile quoddam,quaſi flos gleboſi intelligitur. Gignitur & in alijs quibuſdam locis,in Melo,in Macedonia,in Liparis,Sardinia,Hierapoli Phrygiæ,Aphrica,Armenia,& plerisq; alijs regionibus,ſicut & rubrica. Plurimæ eius ſpecies. uerùm ad medendi uſum, ſciſsile,rotundum,& liquidum expetuntur. Optimum eſt ſciſsile,præſertim recens,candidiſſimum,guſtu perquàm adſtringens,graue olens, calculorũ expers,nec glebuloſe aut aſſuloſe compactum,ſed ſigillatim in capillamenta quædam caneſcẽtia dehiſcens, quale eſt quod trichites,quaſi capillare nominatur,in Aegypto natum. Reperitur quoq; lapis huic alumini perſimilis,qui guſtus iudicio dignoſcitur,quòd non adſtringat. Damnatur in rotundi genere,quod manu confictum eſt. ſed ex figura deprehenditur. Aſſumendum autẽ ſua ſpte natura rotundum,bullis turgens, albo propius,atq; ualidius adſtringens,præterea nonnihil palloris cũ quadam pinguitudine præ ſe ferens,ſine arenis,friabile,natione*

tione Aegyptium, aut ex insula Melo. Liquidi probatio, ut sit lympidum, lacteum, æquale, & semper succo madens, sine lapidibus, atq; quendam coloris igniculum expirans. Diosc.

AMMONIACVM ferulæ succus est, quam iuxta Cyrenen Aphrica gignit. cuius fruticem cum radice agasyllim uocant. Probatur bene coloratum, ligni & calculorum expers, thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla sorde spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. hoc genus thrausma, id est friaturam, appellant: quod uerò terram & calculos collegit, phyrama. gignitur in Aphrica iuxta Ammonis oraculum, succum stillante ferulacea arbore. Diosc. Ammoniacū

AMOMVM exiguè fruticat, ex ligno se conuoluens in racemi modum: flore, ceu candidæ uiolæ, paruo: folijs uitis albæ similibus. Laudatur quammaximè Armeniacum, fuluo auri colore, ligno subrufo, ualde odorato. Medicum, quoniam in campestribus & aquosis enascitur, infirmius esse constat. Est autem magnum, subuiride, tactu tenerum, frutice uenoso, odore origani. Ponticum uerò subrufum, paruum, fragile, racemosum, fructu turgens, & odore nares feriens. Deligito recens, candidum uel subrubrum, quod nec astrictum cohæreat, nec conuoluatur, sed solutum diffundatur, seminis plenum, uuis paruis simile, graue, odoratum, modò cariem non cōtraxerit, acre, gustu mordens, simplici colore non euariante. Adulteratur herba amomo simili, quæ Amomis uocatur, sed sine odore, sine fructu. Nascitur in Armenia, flore origani. Quare in huiuscemodi probatio- Amomum. Electio. Amomis.

nibus fragmenta fugienda sunt: eligenda autem, quæ ab una radice integros surculos emittunt. Diosc.

Amurca. AMVRCA *expressæ oliuæ recrementum est. decocta in cupreo uase ad crassitudinem mellis adstringit, cæteros præbens lycij effectus, insuperq; alios.* Diosc.

Amygdalæ dulces. AMYGDALAE *dulces cibo idoneæ: sed multo minus ualent in remedijs quàm amaræ.* Diosc.

Amylum. AMYLVM *ex eo appellatũ est, quòd sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione Creticum aut Aegyptiũ. Ratio faciundi amyli hæc est: Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest, nocte. cum emollitũ fuerit, effunditur sensim, sine agitatione, aqua: quò minus cremor utilis unà excludatur. ubi mollißimũ esse uidetur, mutata aqua pedibus calcari oportet. rursus infusa, teri. tum demum enatantes ibi furfures in cerniculo eximendi. reliquumq́; quallo sportusq́; siccatũ tegulis nouis confestim torreatur flagrantißimo in sole. nanq; si paulisper udum maneat, acorẽ concipit. Fit etiã amylũ ex zea, quæ maceratur, ac eluitur uno aut altero die, & subactæ farinæ modo manibus subigitur. pressaq́; feruentißimo in sole, ut antè retulimus, exiccatur, nullius in medicina usus. ad alia tamen cõueniens.* Diosc.

Anisum. ANISVM *melius semper recens, plenum, non furfurosum, odore præstans. inter prima laudatum est Creticum, proximo loco Aegyptium.* Diosc.

Aqua. De AQVIS *in uniuersum decernere, propter locorum proprietates, & peculiares naturas, cœlum, & alia pleraque, difficile est. Magna tamen ex parte optima est dulcis, syncera, nullius omnino qualitatis particeps, &*

quæ

quæ ne minimo quidem tempore in præcordijs cõmoratur. ad hæc, quæ & facili uia fertur, & citra molestiã, nec inflationes creat, & minime computrescit. Diosc.

ARGENTI *spuma quædã gignitur ex arena, quam molybditin uocant, in fornacibus conflata, donec perfectè igni incandescat. altera ex argẽto. tertia ex plumbo.* Probatißima est Attica. *secunda Hispaniensis. has sequitur quæ fit* Dicæarchiæ, id est Puteolis, Baijs, in Campania, & Sicilia. *plurima enim hisce locis è flagrantibus laminis plumbeis gignitur.* Quæ *flauo colore splendet, chrysitis appellatur omnium optima: quæ in Sicilia, argyritis: quæ ex argento, calabritis.* Vritur *argenti spuma, confractis partibus ad magnitudinem iuglandiũ, prunæ superpositis: ita accensa follibus, ut conflagret, abstergitur insidens spurcitia, & reconditur.* Aliqui *ter aceto aut uino restinguẽtes, rursus urunt, & eadem prosequuti, reponunt.* Lauatur *ut cadmia.* Vt *argyritidi nominatæ, aut, si desideretur, alteri candor detur, ea in parteis magnitudine fabarum cõfracta, chœnicis atticæ mensura, fictili nouo superfusa aqua, addito candidi tritici pari põdere, priuatimq́; pugillo hordei, linteolo puro, raro, ansulis uasis alligato, coquitur, donec hordeum fractum dißiliat. deinde omnia in nouũ craterem oris ampli trãsfunduntur. triticum abijcitur. spuma argenti uehemẽter manibus affricando infusa aqua lauatur, aßiccatáque in* Thebaico *mortario teritur, affusa feruente aqua, donec soluta fatiscat. excolata aqua, iterum tota die teritur, & uesperi infusa calida aqua finitur. mane colis excernitur, alia infunditur, atque ter die excolatur. id septem diebus*

Argenti spuma.

fieri solet. postea additis ad singulas minas spumæ argen ti, quinis salis fossilis drachmis, infusaq; calida aqua, ter die teritur, & addita aqua excolatur. cumq; inalbuerit, calida infusa, idem facito, dum nullam prorsus salsedinē resipiat. demum ardētissimo sole siccata: eiecto prius hu more, reconditur. Sin minus, mina spumæ argyritidis di ligenter teritur, addito sale fossili trito, triplicato ponde re, in fictile nouum coniicitur, aqua infunditur, ita ut su= pereminneat. mouetur quotidie mane & uesperi, aquâque superinfunditur, priore nequaquam effusa. hoc fit trigin ta diebus. nanq; nisi moueatur, crassescit, usq; in duritiē testæ. Post hæc effusa leniter muria, in Thebaico morta rio spuma argenti teritur, coniectaq; in fictile aquā con= tinens, manibus diligēter agitatur, mutata subinde aqua, donec nullum salsuginis indicium præbeat. deinde quod ex argenti spuma candidum apparet, in uas aliud trans= fertur, & redactum in pastillos, plumbea pyxide condi tur. Alij spumam argenti in fabarum magnitudines con fractam, in uentre suillo crudo ex aqua coquunt, dum ui scus eliquefcens contabescat, exemptamq; cum sale pari terunt, & ut suprà dictum est lauant. Sunt qui salis li= bram unam, & spumæ argenti tantundem, in sole terāt, aqua continuè mutata, dum candor ei detur. Alia ratio: Sumito quantā uis argenti spumam: ubi lana candida in= uolueris, fictili nouo indita aqua, cum pugillo fabarum recentium repurgatarumq; decoquito. Cumq; fabæ dis= ruptæ dehiscent, lanaq; non denigretur, exemptā argen ti spumam, & altera lana inuolutā, iterum coquito, cya= thum aquæ & parem fabarum modum adijciens. eadem

tertio,

tertio, quæ suprà, facito. in summa, tantisper, dum lana iam non inficiatur. Insuper transfundens in mortarium, ad singulas salis fossitij libras, adijcito octogenas spumæ argenti drachmas Atticas, *&* *terito: intermittensq́; ni-tri quàmalbissimi cum aqua diluti drachmas quadragin-taseptem indito. iterum terito, donec satis candoris con-traxisse uideatur. ita autem fundens eam ex alto in ficti-le oris ampli, adiecta largiore aqua, ubi considere desie-rit, colato. tum nouam superadijciens aquam, manibus probè uersatam, finito ut considat, ac rursus per colum traijcito. alternis eadem prosequere, dum pura aqua dul cisq́; effluat, & nullam salsedinem præ se ferat. postre-mò in fictile nouum translatam, colato sensim omni hu-more, soli quadraginta diebus, sub caniculæ sydus ex-ponito, & siccata utitor.* Elotam *autem constat ad ocu-lorum collyria prodesse, & ad cicatricum fœditates tol lendas, ad rugosas facies,* et *cicatricosas, laceratasq́;, & macularum plenas.* Diosc.

ARGENTVM *uiuum fit ex minio, quod abusiuè cinnabaris dicitur, patinis fictilibus, imposita ferrea con cha cinnabarin cõtinente, & calice cooperta, argilla su-perlita, carbonibus succendunt. siquidem detersa fuligo, quæ calici insidet, refrigerata in argentum uiuum coit. Quinetiam inuenitur in argenti fodinarum tectis, stilla-tim concretum. Alij per sese in metallis inueniri tradũt. Seruatur in uitreis, aut plumbeis, aut stagneis, aut argen teis uasis. siquidem aliam materiam omnem exedit, & defluere facit.* Diosc. Argentum uiuum.

ARISTOLOCHIARVM *radices effodere messi-* Aristolochia

bus est tempestiuum, ita desquammato terreno seruan-
Delectus. *tur. Quinque aut sex annos durant. Maxime cōmen-*
datur Pontica, *& in uno quoq; genere ponderosissima.*
Quæ oblonga radice, tenuiori q; est, gratior habetur: car
nosi enim est corticis, unguentis quoq; nardinis conue-
Dosis. *nientissime dicata. Dosis Aristolochiæ Mesuæ est, à*
drachma una usq; ad aureum unum. Aëtius *feminus Ari*
stolochiæ surculosæ exiccati drachmam unam propi-
nat, ad bilem pituitamq; expurgandam. Mes.

Armenius lapis. ARMENIVM *optimum esse* Plinius *dicit, quod ma-*
ximè uiret, communicato colore cum cœruleo. Dio-
scorid.laudat Armenium, *qui sit læuis, colore cœruleo,*
perquàm æquabilis, calculo carens, & friabilis. Eadem
Dosis Armenici lapidis. *quæ Chrysocolla præstat, sed inefficacius.* Aëtius
scrupulos quatuor eiusmodi lapidis offert. Alexander
illoti scrupulos tres uel quatuor: loti uero quinque uel
sex exhibet. Vult autem ut quinquagesies abluatur. Ve-
Galeni documentū de lapidibus abluendis. *rum enimuero tutius iuxta Galeni sententiam fuerit, to-*
ties ipsum lauare, aquamq; tandiu mutare, donec pura
ab omni sorde uideatur, omniq; sapore medicamenti ca-
reat. Quod Galeni documentum non tantum peculiari-
ter de hoc lapide à Pharmacopola accipiendum est, sed
in uniuersum de quauis re lapidosa quæ sit abluenda.
Cæterum nō loti potio est Mesuæ à drachma semis, usq;
ad sesquidrachmam, loti uero à drachma una usque ad
drachmas duas. Mesue.

Asarum. ASARVM *aluum instar albi* Ellebori *deijcit senis*
drachmis pota ex aqua mulsa. Eius autem *infusionis po-*
Dosis. *tio est Mesuæ ab aureis duobus, usq; ad drachmas qua-*
tuor:

tuor: & pulueris à drachma una usque ad aureos duos. Si autem ad exactum læuorem ac curiose teratur, magis per urinas purgat, quàm per aluum. Idem auctor radicem hanc *Asaron Græcis nuncupatã, præfert quæ crassa & densa sit, iucundo odore, & sapore acri cum modica stypticitate.* Optimum autem *Asarum, nasci ait* Plinius *in* Ponto. *proximum in* Phrygia. *tertium in* Illyrico. *Mesue.* Electio.

ASIVS *lapis assumi debet pumicis colore, leuis, fungosus, item friabilis, scissiles uenas lutei coloris ad imum actas habens. Eius flos, salsugo subflaua est, summo lapide insidens, compage tenui, colore in aliquibus albo, in alijs pumici simili, ad luteum uergente. admotus linguæ aliquantũ mordet. Lõgè ualidior est lapide. Diosc.* Asius lapis.

ASPALATHVS *spinosus frutex nascitur in* Istro, Nisyro, Syria, *&* Rhodiorum *insula. quo ad unguentorum spissaměta unguentarij utuntur.* Optimus est *grauis, detracto cortice rubens, aut in purpuram uergens, densus, odoratus, gustatu amarus.* Est *& alterum genus candidum, lignosum, sine odore, quod deterius habetur.* Dioscorides. Aspalathus. Delectus.

ATRAMENTVM *quo scribimus, fuligine è tedis coacta colligitur. in singulas libras gũmis, ternæ fuliginis unciæ adijciuntur.* Fit *etiam è resinarum & pictoria fuligine, de qua paulo antè diximus.* Assumitur *autem fuliginis mina, gummis sesquilibra, glutinis taurini, atramenti sutorij, singulorum sescuncia.* Dioscorides. Atramentũ librarium.

ATRAMENTVM *sutorium genere quidem unum & idem est, molle & concretum: sed in specie differen* Atramentũ sutorium.

tias treis habet. unum nanque humoribus stillatim in cuniculos quosdam colatus, concrescit. quare ab ijs qui Cypria metalla perficiunt, stillatitium appellatur. Peteesius ipsum pinarion uocat, alij stalacticon, id est stillatitium. alterum simplici ratione fit in speluncis: postea transfusum in excauatos scrobes, concrementum capeßit. quod pecton, id est concretitium, propriè nominatur. tertium dicitur coctile, & in Hispania *fieri solet. sed inutile, ac inualidißimum esse constat.* Ratio parandi *hæc est: Aqua madefactum decoquunt, mox in piscinas transfundunt, & residere patiuntur. hoc certis diebus coalescit, in complureis formulas digestum, tesserarum speciem reddentes, quæ racematim inter se cohærescunt. Optimum esse creditur, cœruleum, graue, concretum, translucens. cuiusmodi stillatitium est, ab alijs lonchoton nominatum. proximum, concretitium. coctile uerò ad infectus & denigrationes, aptius cæteris esse cõpertum est. sed ad medicinæ usum inualidius esse, experimenta docent. Vritur, ut paulo post in mentione chalcitis ostendemus.* Dioscorides.

Auripigmentum. AVRIPIGMENTVM *in eisdem metallis, quibus sandaracha, gignitur.* Optimum *existimatur crustosum, aureo colore micans, nulli materiæ permustum, in squamas fißile, quale in* Mysia Hellesponti *nascitur.* Huius *duo genera fiuxerunt. unum suprà dictum est. alterum glandis effigie, pallidum, & colore sandarachã imitans, glebosum, ex* Ponto & Cappadocia *defertur. quod etiã secundum locum tenet. Torretur in testa noua uiuis carbonibus subiectis: aßiduoq; uersatur, donec igne flagret,*

gret, & mutet colorem. deinde refrigeratum, tritumq́; reconditur.

B

ALANVS *myrepsice, hoc est glans unguētaria, præfertur Dioscoridi, recens, & farcta, item cādida, & quæ facile à putaminibus soluitur, id est, quæ suo cortice facile spoliatur.* Plinius Petream, *id est ex oppido quod* Petram *uocant, optimam esse dicit, nigro cortice, & candido nucleo.* Errat Mesue *qui* Ben *antiquum dicit melius esse recenti.* Glans unguentaria aluum soluit ex hydromelite, Dioscoridi, sed stomacho aduersatur. Drachmæ pondere pota eidem auctori lienem absumit. Dosis eius est Mesuæ à drachma semis usq; ad drachmam unam & semis. Oleum quoque quod ex ea exprimitur, uentrem potu ciet. Balanus myrepsice. Delectus Ben. Glans vnguētaria. Dosis.

BALSAMVM *in* Iudæa *solum quadā ualle & Aegypto nascitur. his differens modis, scabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma est, theristrum uocant, quasi demessile. fortaßis quoniā ob gracilitatem facile demetatur. Aestiuis sub ortu Canis ardoribus, arbos unguibus ferreis inciditur, manatq́; è plaga succus, quem opobalsamum uocant: sed tan exiguo stillatu, ut annis singulis, ne plures quidem quàm semi septeniue cōgij cogantur. inibiq; pondus, duplo rependitur argento. Succi probatio est, ut sit recens, ualidi odoris, syncerus, non ad acorem uergens, dilui faci-* Balsamum.

lis, læuis, astringens, ac modicè mordens gustu. Sed uariè uitiatur, musto ab aliquibus terebinthi, cypri, lentisci, balani unguento: item susino, metopio, melle, aut Cypria *cera liquida. quod maleficium facilè deprehenditur.* Nanque *merus in laneam uestem fusus, neque maculam facit, neque si eluatur notam relinquit: uitiatus autem inhæret. & lac instillatus coagulat, quod adulteratus non efficit.* Quinetiam *syncerus in aqua aut lacte celerrime liquatur, coloreq́; lactescit: uitiatus uerò olei modo innatat, sè conuoluens, aut in stellæ modum diffundens.* Syncerus *senescens crassescit, deteriorq́; redditur.* Hallucinantur, *qui aqua concretum pessum ire, & ad ima sidere arbitrantur, postea dissipatum supernatare.* E ligni *genere, quod xylobalsamum uocant, probatur recens, sarmento tenui, fuluum, odoratum, quadam tenus opobalsamum spirans.* Necessarius *etiam seminis erumpit usus. quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderosum, mordens gustu, feruens in ore, modicè opobalsamum olens.* Adulteratur *semine hyperico simili, quod à* Petra *oppido defertur.* Sed *coarguitur magnitudine, inanitate, uirium ignauia, sapore piperis.* Diosc.

Bdellium. BDELLIVM *alij bolchon appellant, alij madelcon. lachryma est Saracenitæ arboris. probatur gustu amarum, translucidum, taurini glutinis in morem, intus pingue, liquescens facile, ligni ac sordis expers, suffitu odoratum, ungui simule.* Est *etiamnum bdellij genus sordidum, nigrum, uberioribus glebulis in offas cõuolutum, aspalathi odore, ex* India *aduectum. defertur etiam à* Petra *oppido siccum, resinosum, liuescens, sed facultate secundum,*

cundùm. Adulteratur gummi. sed ita uitiatum non perin de gustui amaritudinem repræsentat, nec usque adeò suffitionibus odoratum. Diosc.

BITVMEN *Iudaicum cæteris anteponitur. Cuius probatio est, ut purpuræ modo splendeat, sitq; ponderosum, ac ualidum odorem uibret. nigrum autem & sordidum, uitiosum est. Adulteratur pice. Gignitur in* Phœnice, Babylone, Zacyntho, & Sydone. *Liquidum inuenitur in* Agragantino Siciliæ, *fontibus innatans. quo utuntur ad lucernarum lumina, olei uice. Hallucinantur qui id Sicilicum oleum nominant. nanque liquidi bituminis genus esse constat.* Dioscorides. Bitumen. Delectus.

BRYONIAE *radicis succus exprimitur* Vere. Bryonia.

Dosis radicis Fescerae *seu* Alfescerae, *hoc est uitis albæ, præscribitur* Mesuæ *ab aureo uno usque ad aureos duos: & succi eiusdem, à drachma una, usque ad drachmas duas. similiter &* Fescerefin, *quæ eidem factionis Arabicæ auctori species est* Alfescerae. Mesue. Dosis Alfescerae, id est Bryoniæ.

BRITANICAE *folijs exprimitur succus, qui igni aut sole cogitur.* Dioscorides. Britanica.

Simuli modo ut cantharides, reconduntur BVPRESTES, *genera quædam cantharidum: &* PINORVM *erucæ. quæ supra cribrum suspensum feruēti cinere paulisper intostæ, reponuntur.* Dioscorides. Buprestes: & Pinorum erucæ.

BVTYRI *fuligo. Colligendæ ex eo fuliginis ratio hæc est: Butyrum in lucernam nouam ingestum accenditur, fictiliq; operculato quod superne in siphūculi speciem desinat, & infima parte cuniculos clibani modo habeat, crematur. & subinde aliud in absumpti locum* Butyri fuligo

suffi-

ſufficitur, dum coaceruetur fuliginis modus, quem facere inſtitueris. penna poſt deraditur ad uſus. Dioſc.

C

Cadmia.

ADMIAE *ex generibus optima eſt* Cypria, *botryitis nomine, denſa, modicè grauis, & in leuitatem magis declinans, racemoſa facie, colore ſpodij, quæ fracta cinerulenta eſt, & ærugi noſa.* Proxima *habetur foris cœrulea, intus candidior, internatus uenarum diſcurſibus, onychitæ lapidi ſimilis. cuiuſmodi ſunt, quæ è ueteribus metallis effodiuntur.* Quædam *etiam placodes, id eſt cruſtoſa, dicitur, ſegmentis quibuſdam perinde quaſi zonis cincta, ob quod eam zonitin appellauere.* Alia *oſtracitis nominatur, gracilis, & magna ex parte nigra. ſed quæ teſtaceam faciem habet, terram amplexa eſt.* Improbatur *candida.* Oculorum *medicamentis botryitis nomine, & onychitis, utiles: reliquæ ad emplaſtra, & farinas quæ cicatricibus inducendis inſparguntur. ad eadem* Cypria *prodeſt. ex* Macedonia *uerò,* Thracia, *&* Hiſpania *delatæ improbantur.* Gignitur *cadmia ex ære in fornacibus candente, fuligine egeſta flatu, & lateribus cameriſq; fornacum inhærente.* Prægrandes *autem ac ferreæ ſunt rudes, ab officinis appellatæ aceſtides, per ſumma faſtigia cõnexæ & concameratæ, ut quæ ab ære iactantur ſurſum corpuſcula cohæreant, & inibi detineantur. quæ cùm ſpißius inſident, in corpus cõcreſcunt, & modò ge*

dò genus unum eius, modò duo, modò omnia perficiunt. Extrahitur & cadmia in Cypro è monte qui Solis incũbit, cremato lapide cui pyritæ cognomen est. in quo etiã monte quædam quasi uenæ chalcitis, misyos, soreos, melanteriæ, cœrulei, chrysocollæ, atramenti sutorij, diphrygisq; inueniuntur. Nec desunt qui cadmiam in lapidum fodinis inueniri tradãt, falsi quadam lapidum cognatione. qualis inuenitur & apud Cumas lapis, nullã sui uim ostendens. Ii eo deprehenduntur, quòd sunt cadmia leuiores, nullumq; alienum mandentibus saporẽ exhibent. commanducatus item lapis, dentes offendit. cadmia, utpote cum cedat, esum non respuit. Alio autem discerni possunt argumento: Cadmia in farinam detrita, & aceto subacta, atque in sole siccata, coit. quod in lapide non accidit. Item tritus & igni appositus lapis, prosilit, & fumum igni similem eiaculatur. cadmia uerò quieta manet, fuliginemq; luteo colore aut æreo splendentem expuit, uario zonarum discursu. Insuper lapis ignem expertus, atque refrigeratus, colorem mutabit, ac leuior multo fiet. sed cadmia nihil euariat, nisi quis eam multis diebus cremauerit. Fit & in argenti fornacibus candidior, ac minus ponderosa, sed uiribus nequaquam comparanda ærariæ. Vritur cadmia superior carbonibus obruta, donec translucida spectetur, & ferrei stercoris modo bullet. mox extinguitur uino Aminæo, quæ ad emplastra præparatur: sed quæ ad psorarum medicamenta præparatur, aceto. Alij hoc modo exustam conterunt in uino, rursumq; fictili crudo torrent, donec pumicosa uideatur. iterumq; tritam ex uino, tertiò urunt,

donec

donec prorsus in cinerem redigatur, nihil scabritiæ reti nẽs. hoc spodij uice utuntur. Lauatur autem in mortario trita, effusa subinde aqua, dum sordidum nihil emergat. dein coacta in pastillos, reponitur. Diosc.

Calam' odoratus. CALAMVS *odoratus in* India *nascitur. melior est fuluus, dense geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, ac cum aliquanta acrimonia amarus.* Diosc.

Calx viua. CALX *uiua hoc modo fit:* Marinorum *bucciniorum testas igni coudito, aut feruenti clibano, nocte dimittito: postera die, si candidissimæ fuerint, extrahito: sin aliter, iterum urito, usque dum penitus albescant. Frigida deinde restinctas nouo fictili indito, diligenterq́; uetere lacinia operculatas, integram noctem sinito.* Postridie *si omnino in calcem mutatæ uidebuntur, reponito.* Fit *etiã coctis fluuiatilibus calculis: item ex uulgari albo lapide, reliquis laudatior.* E*fficacissima recens, & aquis nondum aspersa.* Diosc.

Cantharides. E *frumentis congestæ* CANTARIDES *ad recondendum idoneæ sunt. quæ fictili uase non picato cõdũtur, & raro linteo obligato ore, & deorsum conuerso suspenduntur super aceti feruentis quàm acerrimi halitum, donec æstu exanimentur. postea lino transfixæ reponuntur.* Potentissi*mæ omnes uariæ, luteis lineis, quas in pennis transuersas habent. promissoq́; corpore, crassæ ac blattarum modo perpingues. sed inertes ac imbecillæ, quæ unius sunt coloris.* Dioscorides. *Aliqui pennas pedesq́; contra potarum ueneficia, remedio esse tradiderunt.*

CARDAMOMVM *optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroq; deuehitur. In India quoque & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occlusum, farctumq;. Quod enim huiusmodi non est, exoletum iudicatur, & gustu acre, subamarum, & odore caput tentans. Diosc.* Cardamomum.

CASIA, *cuius complura sunt genera, iuxta odoriferam Arabiam gignitur, crassi corticis sarmento, folijs piperis. Eligenda est fuluescens, pulchri coloris, coralij æmula, perquàm angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens, & cum aliquanto feruore astringens, aromatica, uinoso odore. cuiusmodi est quæ ab incolis, achy appellatur: ab Alexandriæ negotiatoribus, daphnitis. Huic præfertur crassa, purpurea, & nigricans, zigir cognomine, quæ rosam odore imitatur præcipui in medicina usus. Secundum locū tenet antedicta. Tertia, cui mosyletico blasto, id est germini cognomen est. Reliquæ uiles, ut quæ asymphemon dicitur, nigra, insuauis, cōrtice tenui ac rimoso: & quæ darca, & kittò uocitantur barbaro nomine. Simulior huic est* PSEVDOCASIA, *quàm ut explicari poßit, quæ gustu coarguitur, cum nec acris, nec odorata sit, hærentemq; medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, surculosa, quæ antedictæ præfertur. Damnatur candicans, scabra, hircinum uirus redolens, & quæ tenui fistula & scabra cute sit. Diosc.* Casia. Pseudocasia.

CASIA fistularis, quam Græci veteres ignorarunt.

Siliquas CASIAE *deligere oportet ponderosas, collu=* Casia fistularis.

collucentes, perplenas: quas si concusseris, inclusa intus Dosis. *grana non obstrepant.* Dosis *medullæ Casiæ, est à semuncia ad sescunciam, id est unciam unam & semis. Mesue.*

Castorium. CASTORIS *eligi debent testes qui ex uno ortu connexi sunt (fieri enim non potest, ut gemini folliculi in una membrana coniuncti reperiantur) liquore intus ueluti ceroso, odore graui, & uirus redolente, gustu acri, mordente, ac friabili, naturalibus tunicis circundato. Quem fraude aliqui corrũpunt, conijciẽtes in follem gummi, aut ammoniacũ cum sanguine & castorio subactum, & ita exiccantes. Vanum est quod traditur, testes ab ipsis euelli, & à sese abijci, quum uenatu urgentur. siquidem tangi nequeunt, ita, ut in sue, substricti. Operæ autem precium est, diuisa pelle melleum liquorem cum euestiẽte tunica assumere, & siccatũ potui dare.* Diosc.

Cedrus, & Cedria. CEDRVS *arbor magna est, ex qua picem colligũt, quæ* CEDRIA *uocatur. Cedria optima est crassa, perlucida, grauis odoris. quæ dum effunditur, guttatim non dissipata coit. Fuliginem, quomodo ex pice, congeri oportet. quæ eandem quam picea fuligo uim præbet. Fit & oleum, à cedria separatum, dum coquitur, uelleribus supra halitum eius expansis, ut in pice. Eiusdem ad omnia usus.* Diosc.

Centaurium magnum. CENTAVRII *magni succum in Lycia exprimunt, quo pro lycio utuntur.* Diosc.

Centaurium minus. CENTAVRII *minoris succi extrahẽdi ratio: Legitur herba semine prægnans, & diebus quinque madefacta, decoquitur donec superemineat aquæ. mox ubi refri-*

refrixit, linteolo exprimitur. & eiecta herba, iterũ decoquitur, usque dum mellis craßitudinem habeat. Nonnulli *eam receutem grauidamq́; contundunt, atque succum fictili non picato exprimunt, & in sole, lignea rude aßiduè mouentes, inspissant. quòd si quid concretum faucibus uasis adhærescat, deradunt, reliquoq́; humori permiscent, noctu diligenter operiũt. nanq; ros nocturnus, liquores coalescere non sinit.* Q*uæ autem siccis radicibus aut herbis liquamenta exprimuntur, decocta, ut in gentianæ mentione retulimus, præparantur. sed quæ ex corticibus humidis, aut contusis herbis factitantur, in sole, uti antè dictum est, coguntur. sic è thapsia, sic è mandragora, reliquisq́; similibus succus, sic ex acerbis uuis melligo elicitur. lycium tamen & absinthium, hypocistis & consimilia, decocta, eo quo diximus modo, coguntur.* Dioscorid. *Purgat aluũ drachmæ pondere sumptum in hemina aquæ, cum exiguo salis, & aceti: bilemq́; & crassos humores per aluum exigit.* Maioris *uero* Centaurij *radix duabus drachmis, & interdum drachma una bibitur* Dioscoridi *&* Galeno. *si febris sit, in aqua trita: cæteris, in uino. Medetur & morbis plurimis decoctæ succus.* Mesue. Q*uod ad electionem attinet, falsum est quod scribit* Mesue: Nempe *minorem* Centauream *meliorem esse in omni re. Alia enim in re utraque præstantior est.* Tagautius.

Dosis vtriusque cẽtaurij.

Electio.

CERA *optima est subfulua, suppinguis, pura, odorata, & halitum quadam tenus melleum referens, natione* Pontica, *aut* Cretica. *secundum locum obtinet candicans, & suapte natura pinguis.* Candida *fit hoc modo:*

Cera.

C

Ex ea radunt album syncerumq́; atque transfundunt in uas, quod satis habeat marinæ ex alto petitæ, inspersoq́; nitri momento, decoquunt. cumq́; iterum tertióue inferbuit, separatum uas refrigerant, ac ceræ pastillum eximunt, detersa sorde, si qua forte adhæsit. tum denuò indita noua maris aqua feruet, uti retulimus. & uase dempto ex igne, fundum ollulæ nouæ aqua frigida madefactum, in ceram summam suspensa manu intingunt, quò celerius concrescat, & quammunima portio extrahatur. suscepto primo ceræ orbiculo, iterum uasis imum aqua refrigeratum, tantisper in ceram immitti debet, dum tota excipiatur. orbiculi lino consuti, interuacante spatio suspenduntur. & interdiu, continuò sub sole, noctu sub luna aspergüntur, usque dum perfectè albescant. uerùm si eximius ille candor desideretur, eadem factitari, & identidem recoqui operæpreciũ est. Nec desunt qui pro *marina, in muria quamacerrima semel aut iterum excoquant. deiu laguncula tenui, rotunda, ansam habẽte, extrahunt. postea orbiculos, substrato affatim cespite herboso, insolant, donec candorem summum contraxerit.* Præcipiunt *hoc obeundum munus uere, cum sol remissa uehementia humorem pariat, ut non facile liquetur.* Dioscorides.

Ceruicornu. CERVI *cornu concisum, crudo fictili, luto circumlito, & in furnum indito, uritur donec albescat. id cadmiæ modo elotum, ulceribus oculorum & defluxionibus salutare est.* Diosc.

Cerusa. CERVSA *fit hoc modo:* Infuso *in urceum oris lati, aut fictile labellum quàm acerrimo aceto, laminam plumbeam*

bean supra fictilis spiraculum, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisq; uelaminibus, ne halitum expiret acetum, ubi resoluta fuerit, defluensq; deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamentumq; transfundito. debet quoque siccari in sole, mox trusatili mola teri, aut aliâs tritum cribrari. postea quod superest duri in tenues partes redigendum, cribrandumq;. uicißim eadem tertio quartoq; facienda. Melior, *quæ primò cribrata est, & medicamentis ocu-* Delectus. *lorum assumenda: secundum locum tenet, sequens: & reliquæ suo ordine.* Nec *desunt qui ligneas rudes, in medio uase appendant, & deraso ceu situ imposito, ita ut acetum non contingat, inditoq; operculo circumlinentes dimittunt. post dies decem laxato obturamẽto uisunt. cumq; resoluta materia fuerit, reliqua, ut suprà diximus, exequuntur. Si autem quis in pastillos uelit digerere, aceto acri subacta, diuiditur in pastillos, qui in sole siccantur.* Aestate *tamen supradictum opus obeundum est. ita enim candida atque efficax redditur.* Quinetiam *hyeme paratur, urceis supra furnos, balnea, aut fornaces impositis, ascendens enim calor, idem quod sol præstat.* Laudatißimam *fieri putant* Rhodi, & Corinthi, *aut,* Lacedæmone, *proximam* Puteolis. *Torretur hoc modo:* Flagrantibus *igni carbonibus, fictili nouo, maximè* Attico, *tritam cerusam imponito, & aßiduè uersato. cumq; cinereum colorem traxit, eximens refrigerato, & utitor.* Est & *aliud urendi genus:* Trita *patinis nouis supra prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore similis sandarachæ fiat.* Extractaq; *ad usus muni-*

stratur. quæ uerò ita parata est, sandyx à quibusdam dicitur. Lauatur *cerusa cadmiæ modo.* Diosc.

Chalcitis. CHALCITIS *præfertur similis æri, friabilis, nec lapidosa, nec inueterata, intercursantibus oblõgis uenis, splendentibusq;.* Diosc.

Psoricon. PSORICON *appellatum è Chalcite fit medicamentum, duabus eius partibus, cum una cadmiæ additis, & ex aceto tritis. oportet autem in fictili, obruere fimo, diebus quadraginta, per Caniculæ ardores, sic enim fit acrius. Idem quod Chalcitis potest. Alij pares utriusque portiones in uino terunt, & eadem prosequuntur. Vritur Chalcitis fictili nouo, uiuis carbonibus superposito. modus autem ustionis in humidioribus est, dum ipsa Chalcitis bullas excitare desierit, & perfectè inaruerit: in reliquis uero dum mutata in roseum colorem fuerit, & sanguineũ aut miniatum colorem contraxerit, tum demum eximenda est: insidens autem spurcitia flatu expellenda, mox reponenda. Torretur etiamnum perflatis carbonibus, usque dum luteo colore pallescat: aut fictili subditis candentibus prunis, subinde uersata, donec igni conflagret & colorem mutet.* Diosc.

Chelidoniũ maius. CHELIDONII *maioris folijs, caule, radice, succus exprimitur ineunte æstate, & siccatus in umbra digeritur in pastillos.* Diosc.

Chrysocolla CHRYSOCOLLA *laudatissima Armeniaca, colorem porri quàm simillimè reddens, secundum locum sibi uendicat* Macedonica: *& proximum* Cypria. *quo in genere præfertur pura. damnatur, quæ terram aut calculos collegerit.* Ratio *lauandi hæc est: Tusam infusa*

aqua,

aqua, mortario expassa manu ad pilam uehementer fricato, & statim quàm consederit, colato. alteram infundens aquam, rursum terito. Diosc.

CICVTAE *succus exprimutur contusis cacuminibus, priusquam semina & comæ siccescant. qui sole densatur in pastillos.* Efficacißima uis *Creticæ, Megarensi, mox* Atticæ, *& in* Chio *&* Cilicia *nascenti.* Diosc. Cicuta.

Hallucinantur qui CINNABARIN *minio eandem esse existimaut. Miniū enim in* Hispanijs *ex lapide quodam argenteæ arenæ permusto, temperari solet. alioqui non dignoscitur. fornacibus autem in florentißimum flagrantißimumq; colorem permutatur. in metallis uerò strangulantem halitum eructat. itaque facies incolæ uesicis obuelant, ut per illas spectent, nec respirando noxium aërem attrahant. eo pictores ad sumptuosa parietum ornamenta utuntur. Cinnabaris uerò ex* Aphrica *defertur, & magno constat. hactenus inuenitur, ut uix uersicoloribus pictorum lineis satisfaciat. intento colore uec diluto præditum. quare quidam sanguinem esse draconis existimauerunt. Vim habet cinnabaris hæmatitæ lapillo eandem.* Diosc. Cinnabaris.

CINNAMOMI *genera plura, patrium sibi nomen uendicantia. Præfertur tamen* Mosyliticum, *quod casiæ, cui* Mosyliti *nomen est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex uinoso in cinereum uergens, læue, tenuibus ramulis, ac frequentibus nodis cinctum, perquàm iucunde olens. Optimi ferè indicium, iucundi odoris proprietate constat. Inuenitur enim cum optimo, eoq; quod peculiare est, odor rutæ aut cardamo* Cinnamomum.

mo proximus. Insuper, acre, mordens, & cũ calfactio-ne quadam tenus salsum, quod non citò confricanti aspe-rum, aut frianti lanuginosum, læuibus tamen interno-dijs appareat. Si certior fieri uoles, uellito ab radice sur culum. facilis est huiuscemodi probatio: nanque frag-menta muscellanea quædam esse uidentur. Quæ autem melius spirant, suo halitu cum nares primum consulun-tur, olfactum explentia, deterioris dignotionem impe-diunt. Est etiamnum montanum, crassum, pumilum, ful-uescens admodum. Tertiũ à Mosylitico, perquàm sua-uiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedẽtibus ge niculis. Quartum, fungosum, candicans, aspectu tubero-sum, uile, ac friabile, magnam habens radicem, quæ ca-siam planè repræsentat. Quintum genus, odore nares fe riens, subrufum, & cortice fuluæ casiæ simile, tangenti firmum, minus neruosum, densa radice firmatum. Iis quę thuris, casiæ, myrti, aut amomi odorem spirant, mi nus suauitatis inest. Deligito scabrum, album, rugosum: at læue, & lignosum circa radicem, ut inutile reijcito.

Est etiamnum simile aliud, cui pseudocinnamo cogno men est, inualidi odoris, solutarumq́; uirium. Vocatur etiam zingiber, cum tamen sit xylocinnamomum, præ-bens quandam cinnamomi faciem. Est autem lignosum cinnamomum, sarmenta longa robustaq́; ferens, odore longè cinnamomo inferiore. Sunt qui xylocinnamomũ à cinnamomo genere differre dicant, quod à natura eius abhorreat. Tritum uino excipitur, umbraq́; siccatum, quò diutius eduret, reconditur. Est & quoddam cinna-momum, quod aliqui pseudocinnamomum appellant,

perquàm

perquàm denso atque crasso sarmento, longe tamen inualidius cinnamomo, & odore & gustu. Dioscorides.

CNICVS *redigitur in offulas, quas placentulas uocant, adiectis succo amygdalis, nitro, aniso, & melle decocto, quæ aluum emolliunt. Hæ in partes quatuor finduntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem impleant, è quibus ante cœnam duas uel tres sumpsisse satis est. Ratio temperādi hæc est: Cnici candidi sextarius, amygdalorum tostorum & delibratorū cyathi tres, anisi sextarius unus, aphronitri drachma una, cum carnibus triginta caricarum. Cnici semen tunditur, & succus exprimitur.* Diosc. Cnicus.

Semen Cartami ex sententia Mesuæ *eligendum est, candidum, planū, hoc est læue, grandiusculum, & plenum, cuius medulla est unctuosa & pinguis, cortice tenui.* Paulus *coquit drachmas quinque medullæ Cartami, cum Ptisana, & paucis salibus, ut educat aquam. Seminis tusi succus adiectis amygdalis, nitro, anetho, & melle decocto, cogitur in placentulas* Dioscoridi, *quæ aluum emolliunt. Hæ in frusta seu globulos quatuor finduntur, qui nucis iuglandis magnitudinē impleant, è quibus duas uel tres ante cœnam sumpsisse satis est.* Cartami delectus. Dosis.

COCCVM *optimum gignitur in Galatia & Armenia. deinde Asia & Cilicia. ultimum ex omnibus Hispanicum. Nascitur quoque in Cilicia, è quercubus, cochlearum exilium similitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, & coccum uocitant.* Diosc. Coccum.

COERVLEVS *lapis præcessit in Cyaneo.* Cœruleus lapis.

Colocynthidis duplex genus apud Mesuen.

Mesue duplex genus COLOCYNTHIDIS *constituit. Nempe marem & fœminam. Mas grauis, durus, asper, nigricans, & lanuginosus est. Fœmina eidem auctori præfertur mari, præsertim magna, siue ut dicunt grossa, læuis, laxa, candida, lenis, & perfecte matura: & cuius pars interior, siue medulla, pulposa, laxa, læuis, hoc est nō aspera, & insigniter alba est. Colocynthidis medulla Aëtio eligenda est, alba & mollis. Siccior uero & nigricans, tanquam mala reycienda. Optima Venetijs emitur Colocynthis, & quæ ex orientalibus regionibus, utpote calidioribus, ad nos aduehitur. Quæ apud nos nascitur, inefficacior est, & ægre aluum soluit. Cæterum probatißima syluestris huius Cucurbitæ medulla, siue, ut loquuntur pulpa antequam in usum assumatur, primum incidenda est. Deinde terenda diligenter, & sæpius cribranda. At usus tempore rursus cum mulsa in mortario exquisitißime subigenda. Id enim illi, inquit Aëtius, peculiare est, ut trita antequam madefiat, subtilißima appareat: sed post mulsæ infusionem ita intumescat, ut qui uideat cribratam, minime putet. Quoddā igitur frustulum eorum quæ intumuerint, sæpe uentri aut stomacho inhæret, sæpius tamen intestinorum anfractibus implicatur. Cumq; sit naturaliter acris & mordax, ulcerat intestina, & ob cōsensum neruis affectum inducit, tormunaq; parit & contractiones. Propterea exquisitißima diligentia ad ultimam minutiem redigenda est. Sed mulso prius aut rutæ decocto infunditur, tum exiccata in puluerem redigitur. Paulus & Auicenna, quem est Mesue secutus, ipsam Colocynthida*

Aëtius.

Modus preparandæ medullæ Colocynthidis.

Cucurbitula syluatica diligentissimè terenda.

thida etiam plurimum teri iubent. Quoniam (ut inquit Paulus) nisi exacte teratur, asperae eius partes interioribus haerentes, ulcera excitant, quibus nerui compatiuntur. Serapion autem contrarium, sed male, asserit, eam uidelicet non esse multũ terendam. Dosis pulpae Colocynthidis ad summum est decem ceratia Mesuae. Paulus drachmam integram dare non ueretur, quae eiusdem sententia, pendet ceratia decem & octo. Datur Aëtio *Colocynthidis medulla scrupulorum duorum pondere, ex duobus mulsae cyathis. Imbecillibus tamen, inquit, scrupulus sufficit. Quatuor obolis sumpta purgat* Dioscoridi *melle cocto, myrrha & nitro excepta, atque in catapotium coacta.* Serapionis error. Dosis. Mesue. Paulus. Aëtius.

CONYZAE *genus tertium reliquis infirmius est.* Dioscorides. Conyza.

CORALLIVM *laudatissimum, rubens, colore anterici aut sandycis saturatae, nec secus terenti facile cedens, aequabili usquequaq; concremento, rursus algae aut fuci marini odore, quam ramosissimum, forma fruticis, cinnamomu aemulum. Quod autem in lapidis duritiam coit, scrupulosum, inane, & lacunosum, uitiosum existimatur. Quod* Antipathes *uocant, corallium esse arbitrantur, specie tantùm distans. est autem colore nigro, arboris figura, ramosum magis. Vires supradicti habet.* Dioscorides. Corallium. Antipathes.

COSTVS *praecellit* Arabicus, *candidus, leuis, eximia odoris suauitate. Secundum locum sibi uendicat indicus, leuis, uber, ut ferula niger. Tertius est* Syriacus, *grauis, colore buxeus, & odore feriens. Optimus est re-* Costus.

cens, albus, abundè plenus, densus, aridus, à teredinibus non erosus, sine graueolētia, gustu calidus, & mordens. Sunt qui admustis helenij comageni præduris radicibus, adulterent. quod deprehensu facile est. Siquidem neque gustu feruet helenium, neque ualidum odorem uibrat, ut caput tentare poßit. Diosc.

Cotonea mâla. COTONEA *eligi oportet uera, quæ sanè sunt rotunda, parua & odorata. quæ uerò struthia dicuntur, magna quidem sunt, sed minus utilia.* Diosc.

Crocodili fimum. CROCODILI *terrestris fimum crocodileam uocant, quæ mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremq; seruat. Optima est candidißima & friabilis, amyli modo, minimè ponderosa, in humore statim eliquescens: quæ cum teritur, fermenti acorem quadam tenus refert. Adulterant eam sturnorū fimo, quos captos oryza pascunt. ipsumq; non dißimile uendunt. Alij amylum aut cimoliam miscent, & adscito anchusæ colore per rarum cribrum paulatim exprimunt, ut se contrahat in uermiculorum speciem. qui siccati pro crocodilea uæneunt.* Diosc.

Crocomagma. CROCOMAGMA *fit expreßis unguenti crocini odoramentis, & in formas digestis. Optimum est odoratum, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, læue, subamarum, quod madefactum croci colorē reddit, gustatumq; uehemēter dentes ac linguam inficit, multis durans annis. quale est, quod à Syria defertur.* Dioscorides.

Crocum. CROCVM, *optimum in medendi usu Coryceum, recens, & boni coloris, paulū candidi gerens in capreolo, oblongum, omnibus suis partibus constans, non fragile,*

gile, plenum, à quo detractum est nihil, quod madefactũ manus inficit, nec situm redolet, aut cariem sentit, subaſcre. ſin huius generis non eſt, aut uetus, aut humore perfuſum creditur. Secundus locus datur Coryceo, è tractu Lyciæ contermino. Tertius Lycio, è monte Olympo. dein ex Aegibus Aetoliæ. Cyrenaicum & Centuripinũ inter Sicilica omnia uiribus infirmius eſt. Omnium natura oleracea. Itali tamen ob ſucci copiam, & coloris uenuſtatem, tingendis mortarijs dicauerunt. quibus de cauſis magno uenditur. Vtiliſsimum in medicina quod antè deſcripſimus. Adulteratur immiſto crocomagmate tuſo, atque etiam ſapæ ſublitu: contrita, quò pondus adijciatur ſimul argenti ſpuma, aut plumbagine. ſed maleficium deprehenditur puluerulento aſpectu, & defruti odore. Dioſcorides.

CYANEVS, *id eſt* COERVLEVS. *Cœrulei origo ex ærarijs metallis in Cypro. copioſior ex arena litorali, ſecundum quoſdam ſub cauatos ſpecus maris inuenitur: qui magis probatur. Eligi debet inebriatus. Vritur ut chalcitis. Lauatur ut cadmia.* Dioſc. *Serapio præfert, qui perfectiſsimum colorem cyaneum habet, & guttas aureas admixtas, quiq; alterum lapidem mixtum non habet, nec facile frangitur.* Noſtri *pharmacopolæ lapidem hunc imperfectiſsimum oſtendunt: quippe cui eius color deſit perfectus.* Cyaneus, id eſt, Cœruleus lapis.

Animaduertendum eſt communi lapidis ſtellati nomenclatura Cyaneum ſimul, & Marchaſitam, hoc eſt pyriten eſſe complexos Arabes. Doſis lapidis ſtellati Meſuæ eſt à drachma una uſq; ad drachmas duas & ſemis. Lapis ſtellat⁹ & Marchaſita. Doſis lapidis Stellati, id eſt Pyritis & Cyanei.

mis. Reperio apud Galenũ, & Paulũ, ac reliquos alios scriptores medicos, Cyanon siue lapidem Lazuli, acri facultate esse præditum, & purgatoriã ac discussoriam uim habere. Pyriten uero quem Marchasitam uocant, nullus unquam (quod saltem nouerim) inter purgatoria medicamenta reposuit. Hic autem ualde discutit tumores, sanguinemq; in grumos concretum: cuius loco, cum eius copia non est, molari utuntur medici.

Pyrites lapis purgatorius non est.

Cyclamen. CYCLAMINI succus exprimitur tusa radice, & ad mellis craßitudinem decoquitur. Diosc. Cyclamini radix cum hydromelite pota, pituitam per inferna detrahit. Eadem cum passo aut diluto mulso trium drachmarum põdere epota, arquatum morbum, id est ictheritiam discutit, siccata & scyllæ modo concisa reponitur. De altera Cyclamino (quam Sigillum Mariæ uocant) scribit Dioscorides, quòd huius acini drachmæ unius pondere, in uini albi cyathis duobus, per quadraginta dies epoti, lienem per urinam & aluum paulatim absumunt. Dosis Arthanitæ Mesuæ est, ab aureis duobus usque ad drachmas quatuor, & proprie succi eius: Aëtius radicis cyclamini minutißime tritæ drachmas tres uel quatuor, pro uirtutis ratione è mulsa propinat, ad bilem & pituitam ducendam. Sed huic per sudorem præcipue purgat, seu potius euacuat.

Dosis radicis Cyclamini.i. Panis porcini.

Dosis alterius Cyclamini.i. Sigilli Mariæ.

Aëtius.

Cypirus. CYPIRVS optima est grauißima, densa, fractu contumax, plena & aspera, odoris cum quadam acrimonia iucundi, qualis est Cilicia, Syriaca, & quæ à Cycladibus insulis petitur. Aliud Cypiri genus tradunt in India nasci, gingiberis effigie, quod manducatum croci uim reddit,

reddit, gustu amaro, illitum psilothrum est. Diosc.

CYPHI *thymiamatis compositio est, dicata dijs, qua abunde Aegyptij sacerdotes utuntur.* In *antidota misceri solet. suspiriosis datur in potu.* Permultæ *componendi rationes, quarum una hæc est: Sumito cyperi dimidium sextarium, cum pari baccarum iuniperi adultæ modo: uuæ passæ pinguis, exemptis uinaceis, minas duodecim: resinæ repurgatæ minas quinque: calami & iunci odoratorum, & aspalathi, singulorum minam: myrrhæ duodecim: uini ueteris sextarios nouem, cum duabus mellis minis. uuam passam detractis uinaceis tusam, cum uino & myrrha subigito: cætera tusa & cribrata adijcito. die uno humorem combibere finito: dein mel coquito, dum sibi glutinis asciscat crassitudinem. eliquatam resinam accuratè permisceto cum reliquis diligenter contritis, & in fictile uas recondito.* Diosc. Cyphi thymiama.

CYPRVS *optima nascitur in* Canope, & *Ascalone.* Diosc. Cyprus.

D

IPHRYGIS *tria genera esse creduntur.* Quoddã *enim metallicum est, quod in* Cypro *sola gignitur. lutosum nanque extrahitur, ex luto cuiusdã imbi specus: extractum, sole siccatur, mox circumpositis sarmentis uritur. diphryges ideo uocatum est, quod & à sole & à sarmentis uratur, arescat, & fermè torreatur.* Alterum *perfricti æris, quasi subsidens fæx est. siquidem post frigidæ* Diphryges.

gidæ aquæ offusionem, ut suprà retulimus, cùm de flore æris differeremus, sublato ære, fornacũ ima parte cohærens id genus inuenitur, & adstrictionẽ & gustum æris habens. Tertium sic fit: Lapidẽ pyriten, ut calcem mul tos dies cremãt in camino: cumq; colorem rubricæ con traxerit, eximẽtes recondunt. Quidã tradunt, hoc ex so la materia quæ lapidẽ æris gignit, fieri: quãdo in dictis arëis affata & in scrobes translata per uritur: tunc e nim ambientem scrobis locum cõprehendit, & exemptis lapidibus nihilominus inuenitur. præfertur quod saporẽ æris reddit, æruginisq;, adstringẽs, & uehementer exic cans linguam. quod sibi exusta ochra nõ uendicat: quæ cremata, diphrygis uice uenit. Diosc.

Dipsacum. DIPSACI *radix tusa & decocta in uino, usq; dũ sit crassitudo ceræ, sanat rimas sedis & fistulas.* Medicamentum *ærea pyxide recondendum.* Diosc.

Dracũculus. DRACVNCVLI *radix mensibus effoditur, lotáq; frustatim cõciditur, & lino traiecta, siccatur in umbra, & ita reconditur.* Diosc.

Dulcis radix DVLCIS *radicis succus exprimitur è radicibus, qui densatur lycij exemplo.* Diosc.

E

Ebenus.

BENVS *optima habetur æthiopica & nigra, nullos habens uenarum discursus, factitij cornus læuore. cum frangitur densa apparet, mordens gustu, atque astringens. suffitur iucundo odore supra carbones, sine fumi tædio.*

tædio. recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinẽ accenditur, & trita ad cotem flauescit. Altera est Indi*ca, internatis segmentis candicantibus, & modice fuluus, item frequentibus maculis. cæterùm prior, bonitate antecedit. Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna consimilia pro ebeno uæneunt. quòd discernitur ex eo, quòd fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentiæ in suffitu præferentia.* Diosc. *Ebenus uritur in fictili nouo donec in carbones redigatur. Lauatur plumbi usti modo, & ita siccis scabrisq́; lippitudinibus conducit.* Diosc.

E *fructu syluestris cucumeris, fit medicamentum quod* ELATERIVM *uocatur, ad hunc modum:* De*cerpti cucumeres, qui tacti protinus exiliunt, seruantur nocte una. postridie imposito supra craterẽ rariore cribro, utrisque manibus prehensi, sigillatim supino cultro, sursum uersus aciem habente, finduntur, atque per cribrum humor in subiectum uas exprimitur: simulq́; carnosum quod hæsit cribro, quò facilius excidat, eliditur. quod ita pressum est, residere sinitur, atque in uicinam peluim demittitur. coaceruata autem in cribro segmina, dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abijciuntur, humor in pelui agitatur, & linteo opertus, soli exponitur. dumq́; steterit, tota supernatans aqua cum humore concreto, effunditur. hoc uerò identidem fieri solet, donec existens aqua liquescat: qua stillatim exhausta, sedimentum mortario suscipitur, & conterendo cogitur in pastillos. Sunt qui ad hauriendam protinus succi abundantiam, cribratos cineres humi inspargant, & medium* Elaterium.

cauan

cauantes, triplicatum linteum obtendant, per quod elaterium cum sua humiditate diffundunt, siccatumq́; in pila, ut dictum est, conterunt. Aliqui pro dulci aqua marinam perfundentes, ita eluunt. Alij in nouißima lotione, mulsam aquam respergunt.

Delectus. ELATERIVM *optimum esse constat, læue, non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarißimum, quodq́; lucernarum luminibus obiectum, facilè flagret.* Porraceum *tamen scabrumq́;, si turbidum spectetur, atque erui cinerisq́; plenum sit, graue & uitiosum esse solet.* Nec *desunt qui cucumis succo, amylum immisceant, ut candorem ipsum & leuitatem imitētur.*

Tempus durationis Elaterij. Elaterium *usu purgationum à bimatu incipit esse tempestiuum* Dioscoridi, *duratq́; decennio.* Mesuæ *conseruatur solum triennio, & post sex menses administratur.* Theophrastus *ducētos annos uim eius pollere adfirmat. Quo uetustius, eo esse melius dixit* Plinius.

Dosis. *Maxima potio* Elaterij *est solidus obolus,* Dioscoridi: *minima mensura, semiobolus.* Pueris *sufficit dichalcon, id est calci duo, hoc est pondus granorum quatuor. Si maiore copia sumatur, periculosum est. Bilem pituitamq́; alterutra parte extrahit. Vetandi autem sunt dormire, qui potant.*

Epithymũ. EPITHYMVM *nasci plurimum in Creta & Syria* Mesue *scribit. Cui etiam auctori præfertur* Cretense, *subrufum, & acuti, ut loquitur, odoris.* Diosc.

Dosis Epithymi. Mesue *pulueris* Epithymi *drachmas septem exhiberi posse statuit. Cum tamen ueteres multo minorem*

Dioscor. *quantitatem præscripserint.* Dioscorides *nanq́; quatuor*

 tantum

tantum drachmas concedit cum melle ac sale & aceti exi-
guo. Idē pondus exhibet Galenus in sero lactis uel mul Galen.
sa, libro decimoquarto methodi medendi. Oribasius in 4
suo compendio uix drachmas tres transcendit. Aëtius Oribas. 3
tantum scrupulos duos triti & cribrati, ætate uigentibus
offert. Paulus tamen Aegineta libro septimo dandas esse Paulo.
drachmas quinque cum lactis hemina contritas permit= 5
tit. Plinius uero lib. 26. cap. 8. ad sex usque drachmas Plinio.
progreditur. Auicēna potionem Epithymi quatuor esse 6
aureos præcipit: adeò ut nemo sit præter unum Mesuē, Auicen. aurei
qui ad septem usque drachmas progredi ausus sit. Pro= 4 Legitima do
inde consultum erit, ut quinque tantum uel summum sex sis drachmæ.
drachmas, idq; paucissimis concedamus. Potio uerò 5
ipsius Epithymi infusi seu macerati offerri potest, ab un Dosis infusi
cia una, usque ad uncias duas. epithymi.

ERVINAE *parandæ farinæ ratio hæc est: Vberio=* Eruina fa-
ra grana candidaq; deliguntur, permiscendoq;, aqua re= rina.
sperguntur, donec sufficienter combibant. postea torrēn
tur, usque dum hians cortex dirumpatur. molitaq;, fa=
rinario cribro incernuntur. postremò farina recondi=
tur. Diosc.

EVPHORBIVM *libyca arbor est, ferulæ speciem* Euphorbiū.
habens, quæ in monte Atlante, iuxta Mauritaniam inue
nitur. ea acerrimo succo turget. cuius eximium feruorē
expauescentes incolæ, ouillos uentres elutos, arbori cir=
cumligant, & eminus caulē contis incidunt. confestimq;
è plaga, perinde atq; uase quodam, in uentriculos copio=
sius lactis humor effluit, præter id quod humi sparsum,
uulnus eiaculatur. Duo *succi genera. unum orobi ma=*

gnitudine, sarcocollæ modo emicat. alterum in uentricu-lis concrescit, atque uitreum spectatur. Eligendum est translucens, & acre. E*uphorbium adulteratur sarco-collæ & glutini mistione. sed difficile quidem experi-mentum. quippe cum leui gustu, os accensum diu deti-neat, adeò ut quicquid ori obyciatur, planè euphorbium resipiat.* Eius *inuentio tempore* Iub*æ regis* Liby*æ co-gnita extitit.* Diosc. Paulus *drachmam unam exhi-bet euphorbij, cum melle cocto, ad pituitam & aquam educendam.* Plinius *tres obolos ex aqua aut mulso.* Ra*-sis*, Serapion & Auicenna, *dicunt tres drachmas inter-ficere.* Q*uadriennio conseruatur.* Mesu*æ annuum per-niciosum est.*

Dosis Euphorbij.

F

Fæx.

AEX *eligenda maximè à ui-no uetere*, Italico *: sin minus, ab alio consimili.* F*æx aceti uiribus longè acrior est. Crematur ut alcyonium, antè diligenter sic-cata. Sunt qui noua testa igni lar-go urãt, usque dum penitus in-cendatur. Alij uiuis carbonibus fæcis glebam obruunt, & idem opus prosequuntur.* E*xperimentum est legiti-mæ ustionis, ut aërio nitore inalbescat, linguamq́; tactu urere uideatur.* E*adem urendæ fæcis aceti ratio. Sed re-centi utendum est, quoniam celeriter exanimatur. proin-de non nisi in recõditorio, & uase aliquo reponi debet.* L*auatur, ut pompholyx: & oculorũ medicamentis elo-ta, ut spodos, adijcitur.* Diosf.

Fel

FEL *omne curatur hoc modo:* Recens præligato ore *folliculi lino tandiu demissum in feruentem aquam, dum quis spatium trium stadiorum percurfaret, mox exemptum ficcatur umbrofo loco, afperginem non redolente. Sed quod ad oculorum medicamenta adijci folet, ligatum lino in uitreũ uas, quod mel habeat, immittitur, circumuoluto ad os uafis lini principio: & operto uafe reconditur.* Efficacius *fel marini fcorpionis effe uidetur, & pifcis callionymi, marinæ teftudinis, hyænæq́; : itẽ perdicis, aquilæ, gallinæ cãdidæ, & fylueftris capræ. quod priuatim prodeft contra fuffufiones incipientes, & oculorum caligines, argemas, & genarum fcabritias. ouillo, fuillo, hircino, atque urfino, taurinum multo efficacius.* Diofc. Fel.

FICVS *ex cinere tam fylueftris quàm fatiuæ* lixiuium *fit crematis ramorum cauliculis: quod fubinde ma cerari opus eft & inueterafcere. fiquidem inter cauftica intelligitur.* Diofc. Fici lixiuiũ.

FICI *fylueftris & fatiui lacteo fucco idem præftat fuccus è teneris ramis fylueftris fici. qui lacte prægnantes, filente adhuc oculo tufi exprimuntur: & ficcatus in umbra reponitur.* Diofc. Fici fylueftris & fatiuæ fuccus.

FOENICVLI *fuccus caule & folijs exprimitur, & in fole ficcatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitãdam oculorum aciem commodè temperãtur.* Extrahitur *fuccus ad eadem ualens, etiam femine uiridi ramulisq́; & radicibus prima germunatione incifis.* In Iberia *quæ ad occidentem fpectat fuccum reddit gummi fimilem. Caulem medium, dum herba floret ruftici demetunt,* Fœniculi fuccus.

igniq; admouent, quò facilius ui caloris exudans, gummi remittat. quod efficacius succo est, ad medicamenta oculorum. Dioscorides.

Confectio succi fœnogræci ex Aëtii libro septimo, capite 15.

Fœnum græcum. FOENOGRAECVM *diligentissimè purgari oportet, deinde plurimum ablui, postea in aqua dulci purissima die ac nocte madefactum in fictili exactè decoqui, uitariq; in decoctione uas æneum. Postridie effusa priori aqua, & alia pura coniecta ad ignem splendidum fumo carentem decoquito. ideo uero primam & secundam aquam abijcimus, ut omnis inde amaritudo eximatur. tertio igitur purissima aqua adiecta, et exquisitissimè operta ad liquidioris mellis consistentiam decoquito, indè per linteum excolabis, fœnogræcum nequaquã exprimens, sed eo tantum succo contentus, qui sponte defluet, quem ad prædictos usus seruabis. Seruari autem in alteram diem, uel quàm longissimè in tertiam potest, ulterius enim moratus acescit. Sed ubi ulcera satis purgata sint, à succo fœnogræci abstinebis. Cum hoc succo collyria dissoluuntur, ubi ulcera oculorum sordida sunt: & si abundent sordes, mel addetur. Lentorem habet, & relaxandi uirtute pollet.* Hæc Aëtius.

Fucus marinus. FVCI *marini generibus uti humidis conuenit, prius quàm exarescant.* Diosc.

Fuligo. FVLIGO *qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis colligi solet. siquidem ei palma tribuitur.* Diosc.

Fumaria. electio. *Meliorem* FVMARIAM *existimat Mesue, cuius herba*

herba uiridis & tenera est, folia quoq; tenera & plana, & flos subuiolaceus. Et *melius (inquit) tempus collectio nis herbæ eius & operationis succi ipsius est principiũ ueris: & seminis eius, finis ipsius ueris.* Potio *succi fumi terræ, est* Mesuæ, *ab uncia media ad duas.* Ego *autem uix puto esse cuiquam tam mollem uentrem, qui ea quantitate leniatur.* Auicenna *usque ad octo uncias exhibet.* Multi *sunt qui* Auicennæ *etiam modum excedũt.* Decoctum *eius exhibetur ab uncijs decem usque ad quin decim.* Et *puluis à drachmis tribus usque ad quinque.* Modus exhibitionis.

G

GAGATES *præferendus, qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit.* Niger *est plerunq;, & squallidus, crustosus, perquàm leuis.* Vocatur *locus in* Cilicia *& amnis* Gagas, *in cuius faucibus ij lapides inueniuntur, proximè oppidum* Plagiopolin. Diosc. Gagates lapis.

GALBANVM *succus est nascentis in* Syria *ferulæ, quod nonnulli metopium uocãt.* Maximè *laudatur cartilaginosum, merum, thuris effigiem præbeus, pingue, minimè lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis, & ferulæ, graui odore, neque ualde humidum, neque nimis aridum.* Adulteratur *faba fresa, resina, & ammoniaco.* Galbanum.

Si purgare galbanum uoles, in feruentem aquam demittito. nanque cum liquefactum fuerit, eius sordes fluitabunt. quas hoc modo facilè separabis: mundo lin-

teo raroq; alligatum in fictili aut ærea pyxide ita pendeat, ut imum uasis ne tangat: opertoq; uase in feruidam aquam demittito. sic enim syncerum, ueluti per colum eliquescet, & lignosum in linteo remanebit. Dioscorides.

Galla. GALLA *fructus est quercus. Aliqua omphacitis appellatur, parua quidem sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia. altera plana, leuis, perforata.* Eligi debet *omphacitis, quæ efficacior est.* Diosc.

Gallinacei ueteris ius. IVS è uetere GALLINACEO *aluum deijcit. Abiectis itaque interaneis salem conijci oportet, & consuto uẽtre decoqui in uiginti sextarijs aquæ, donec ad treis heminas redigantur. totum id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquunt olus marinum, mercurialem, cnicum, aut filiculam.* Diosc. *Gallus in hunc usum eligendus est rufus & antiquißimus (quo enim antiquior eo melior censetur) salax & in coitum pronus, pugnax, & animosus, mediocris habitus inter pinguem & macrum.* Talem igitur Alectryona, id est gallinaceum gallum, diebus aliquot furfure cibato, uel ut consulunt alij, melle & modico sale, deinde ipsum cursu & uerberibus usque ad laßitudinem fatigato: nisi malis eundem, contra alterum gallinaceum etiam pugnacem & animosum, dimicando defatigari. Mox abscisso capite exenterandus est, & ut loquuntur, euiscerandus, & modo quo suprà ex Dioscoride annotauimus in aqua decoquendus. Mesue aquæ mensuram non præscribit, sed ex ea quantum satis est assumit, & coquit, ut eius uerbis utar, usque ad consumptionem duarum partium.

Galli gallinacei delectus.

partium. Eius autem iuris siue decocti Dosis eidem est circiter libras duas. Quæ certe quantitas nimium excedit. Plinius decoquit gallinaceum hunc gallum decrepitum in tribus congijs aquæ, donec reducatur usque ad tres cotylas. Dosis iuris gallinacei.

GENTIANAE *succi extrahendi ratio hæc est: Contusa radix quinque diebus aqua maceratur. postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent radices. & ubi refrixit aqua, linteo excolatur. mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat: fictiliq; reconditur.* Dioscorides. Gentianæ succus.

GINGIBERIS *radices eligi debent, quæ teredines non nouerunt. A multis tamen ob id condiuntur, quod celeriter cariem sentiant.* Diosc. Gingiberis.

GLANS *unguentaria nascitur in Aethiopia, Aegypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudæam. Præfertur plena, recens, candida, quæ facile delibretur.* Dioscorides. Glans vnguẽtaria.

GLAVCIVM *aliqui ex corniculati papaueris genere factitari existimârunt, falsi quadam foliorum cognatione.* Diosc. Glaucium.

GLVTINVM, *quod xylocollan, alij taurocollan uocant, præstantissimum Rhodiacum, quod ex bubulis corijs conficitur. id candidum est & translucens. Nigrum uerò minus probatur.* Diosc. Glutinum.

ICTHYOCOLLA, *gluten piscium, uenter est piscis cetacei. Præstat candicans, natione Ponticum, subasperum, minimè scabrum, & quod celerrimè liquescit.* Dioscorides. Glutinum piscium.

Gramen. GRAMINIS *quod in Parnaso monte gignitur succus, si in uino cum melle pari, & myrrhæ dimidio decoquatur, adijcianturq́; piperis & thuris tertiæ portiones, probatissimum erit oculorum medicamentum. id in ærea pyxide reconditur.* Diosc.

H

Hæmatites. AEMATITES *optimus habetur friabilis, saturato colore niger, durus & suopte ingenio æqualis, nulla sorde admista, nullóq; zonarum discursu. Vritur ut Phrygius, sine uino duntaxat. Modus ustionis est, ut modicè leuis fiat, & bullis quibusdam intumescat. Sunt qui hæmatiten ita adulterant: Densam glebã rotundamq́; schisti lapidis, cuiusmodi sunt quæ eius radices uocantur, in urceum figlini operis, qui feruentem cinerem contineat, condũt, paucaq́; interiecta mora eximũt, experiunturq́; si trita ad cotem hæmatitæ colorẽ reddat. quòd si ita res se habet, reponunt: sin minus, iterũ obruunt, & subinde conspicientes, periculũ faciunt. siquidẽ in cinere diu dimissus, colore mutato diffunditur. Coarguitur male con fictus, primùm scissilibus uenis. quippe in rectos uenarũ discursus refringitur. at hæmatites longè secus se in colore habet. nanq; hic floridũ reddit: hæmatites uero saturatiorẽ, atq; cinnabarin imitantẽ. Inuenitur in Sinopica rubrica. Fit & è magnete lapide, uehementer ambusto. in Aegypto sponte naturæ cum metallis enascitur.* Diosc.

Helenij

HELENII *radix æstate foditur, particulatimq; dis= secta siccatur. Idem stomacho utile in passo conditum. siquidem salgamarij paululum siccatam radicem, mox decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam con= ijciunt, & ad usus recondunt.* Diosc. Helenius.

HERMODACTYLVS *ille melior censetur* Me= *sue, qui & foris & intus ualde cãdicat: qui crassius est, & moderatam habet duritiem: quique iuxta Scyllam aut* Raphanum *crescit. Rarus uerò, laxus, & leuis, im= becillis est uirtutis. At rubri & nigri mali eidem existi= mantur. Item qui in locis pinguibus, aut humidis nascun tur. hi enim superflua ac flatuosa humiditate scatent.* Hermodacty lus. Electio.

Tempus *autem legendis* Hermodactylis *magis accom= modum est uer. Itaque hoc tempore collecti* Hermoda= *ctyli, in usum ante annum dimidium non ueniunt assu= mendi, ut Arabicæ familiæ scriptores consuluerunt.* Tempus legẽdis Hermoda ctylis accom modum.

Cæterum cum dicit Mesue *de rotundo* Hermodacty *lo tanquam de meliore se sermonem habiturum, id sanè intelligendum est.* Nempe Hermodactylum *rotundum, qui* Colchicon *est* Ephemeron, *meliorem ac perfectio= rem esse, quod ad ea ad quæ ualet pertinet, ut puta ad ar ticularios dolores.* Dosis Hermodactyli *ipsi* Mesuæ *ab aureo uno usque ad duos. Interius autem uellicat, & grauem stomacho exæstuationẽ adfert, mictumq; cruo= rem strigmentis in aluum depellit.* Hermodacty lus rotundus Mesuæ. Dosis.

HORMINVM *syluestre magis uiribus pollet.* Dioscorides. Horminum.

HYOSCYAMI *tres differentiæ sunt. una semine ni gro: floribus penè purpureis: smilacis folijs: cytinis* Hyoscyamus

præduris, & spinosis. alterius semẽ subflauum, ut irionis: flores lutei. folia, & siliquæ simpliciores. ambo insaniam gignunt, & soporem. ideo in communi usu damnantur. tertium genus, ut quod mitißimum esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisq́;, in maritimis ruderibusq́; nascens. cuius occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. niger, ut deterrimus, improbatur. Recenti *semine, caulibus folijsq́; tusis, succus in sole exprimitur, & exiccato humore, usus ad annum usque prorogatur. nam facile corruptionem sentit.* Extrahitur *etiam ex sicco semine separatim in aqua calida tuso, & expresso. liquamentum autem succo lacteo præstantius est, & magis dolores finit.* Contusa *herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur.* Diosc.

Hypocisthis. HYPOCISTHIS, *erythranon, aut cytinus à nõnullis cognominata, iuxta cisthi radices nascitur, floris punici similitudine. quædam flaua. altera uirens. tertia candida.* Liquatur *acaciæ modo.* Aliqui *tamen exiccant, fractamq́; macerant, & incoquunt, reliquaq́; ut in lycio prosequuntur.* Vires *acaciæ habet. uerum aliquantò magis siccat, & astringit.* Diosc.

Hyssopum. HYSSOPVM *præfertur* Hippocrati Cilicium, *sed è* Tauro monte. *dein* Pamphyliũ, *&* Smyrneum. Ea

Delectus. *hyssopus melior est* Mesuæ, *cuius odor & sapor acutiores sunt. ex utroque genere (scilicet hortensi & montano) magna eidem præfertur.* Tempus *autem hyssopo colligendo accommodum est, dum incipit florere.*

Decoctus *ad tertias hyssopi manipulus cum sale, uel con=*

contritus cum oxymelite & sale, pituitas trahit, Plinio. Decoctum uero cum aceto mulso, crassum humorē per aluum extrahit, Dioscoridi. Ad aluum quoq; subducendam cum ficis uiridibus detritis, eidem manditur. Decocti eius potio Mesuæ est, à drachmis sex usque ad decem, & pulueris eiusdem quantitas, à tribus drachmis usque ad septem. Manardus maiorem longè quantitatem posse tuto dari arbitratur. Dosis.

I

NDICI *duo genera. Vnum sua sponte nascitur, tanquam spuma, germinatione Indicis arundinibus exiens. alterum infectoriæ dant officinæ: & est spuma purpurea innatans cortinis, quā detractam artifices siccant.* Indicum.

Optimum existimatur, quod cœrulei speciem præbet, succum suum sorbet, & læue est. Diosc. Delectus.

IRIDI *radices subiacent geniculatæ, duræ, odoratæ: quæ frustatim dissectæ, in umbra siccantur, & traiectæ lino reconduntur. Teredines in uetustate sentiunt, tunc tamen odoratiores reddi solent.* Diosc. *Iris laudatissima apud Illyrios exit, non tamen maritimus, sed parte mediterranea, septentrionalibus obuersa, ubi radicis color subrufus, ut in Libyca candidus apparet.* Iris.

Præfertur Mesuæ Iridis radix cādida, ruboris quodammodo particeps, grandiuscula, dura, spissa, Violam odore referens, sapore acuto & mordicante, & (ut inter= Iris Mesuæ.

terpretis uocibus utar) habens nodos breues collectos.

In Gallia funiculo traiectas Iridis *(quam* Flammam *uocant) radices, lixiuo macerant, ad exhauriendam fuci uim, quo tinearum iniurijs, quibus sunt opportunæ, minus pateant: dein ficcatas recondunt.* Plerique *sic curatas armarijs indunt, ut suo perquàm iucundo odore*

Dosis. *uestes commendent.* Dosis *radicum* Iridis Mesuæ *est à drachmis duabus usque ad sex.* Dioscorides *drachmas septem exhibet ex hydromelite.* Paulus *uero obolos octo dicit purgare, ut* Agaricum, *modo non sit antiqua aut perforata. Alij, duabus tantum drachmis cum melle sumptæ aluum soluunt.* Pro Illyrica *aut* Macedonica,

Iris Florētiæ vulgo. Florentina *hodie assumitur. Inter* Illyricas *&* Macedonicas *quæ meliores sunt, laudatissima putatur* Dioscoridi *quæ pumili fere & densa constat radice, frangenti contumax, subrufa colore, gustu amaro, odore perquàm suaui ac syncero, ita ut nullum prorsus situm redoleat: quæ dum tunditur sternutamenta mouet. Secundum locum habet eidem auctori* Africana, *candicās, gustuq; amara.*

Iuncus odoratus. IVNCVS *odoratus, in* Africa *&* Arabia *nascitur. Laudatissimus ex* Nabathæa *: proximus* Arabicus, *quē aliqui* Babylonium *cognominant, alij* teuchitin *: pessimus ex* Africa.

Delectus. Eligendus *est rufus, recens, floribus refertus, tenuis, rubentibus fragmentis, qui manibus confricando rosæ odorem emittit. igneæ mordacitatis ad linguam.* Floris, *culmorum, radicisq; est usus.* Dioscorides.

L

AC probatur candidum, æquali crassitudine, quod ungui instillatum cogitur. Ex omni lacte fit, quod schiston, id est scissile, appellant. Lac autem fictili nouo feruet, ramoq; ficulneo recenti mouetur, insparsis, postquam bis aut ter efferbuerit, totidem aceti mulsi cyathis, quot sunt heminæ lactis. ita enim ferescens liquidum ab eo diuiditur, quod in caseum concreuit. sed cum feruet, ne superfundatur, conueniet spongia ex frigida continuò fictilis labrum detergere, sextariumq; argēteum frigidæ aquæ plenum demittere. Bibitur heminis per interualla singulis, usque ad quinas, ita ut intercedentibus spatijs, potantes ambulent. Diosc. Lac.

LACTVCAE syluestris succus ad eadem ualet, sed uiribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, ut in alijs liquaminibus moris est, insolatum. Lactuca syluestris.

LADANVM fit ex altero genere cisthi, quod ledon aliqui uocant. Siquidem cum cisthi frondes pascūtur capræ, hircíq;, pinguitudinem conspicuè barba carpunt, & suo lentore uillosis cruribus adhærescentem reportant. quam depectentes incolæ, colantesq;, cogunt in offas, & ita recondunt. Alij uero attractis funiculis, insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomerantq; in ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod arenas non collegit, nec squallore obsitum est, resinosum. quale in Cypro gignitur. Ladanum.

tur. Arabicum uerò Lybicumq́; uilius. Diosc.

Lana, & lanarũ medicina. *Succidæ* LANAE *molles è collo, fœminibusq́; laudatißimæ habentur. Crematarum lanarum cinis medicamentis exquiritur. Vruntur autem mundæ, & carptæ, in fictili crudo, cæterorum more. Nec secus fimbriati marinarum purpurarum flocculi cremari solent. Aliqui cum sordibus lanas carpunt, & melle irrigant, eo denique modo urunt. Alij in fictili oris patuli, uerucula inter se distantia componunt, & concerptas carminatasq́; lanas oleo ita suffusas, ut ne stillare quidem possint, assulis tedæ subiectis, & eisdem lanisq́; permutatim interstratis, leuiter succedunt, & ustas tollunt. Quod si è teda pix, pinguitudóue ulla profluxit, collecta recon ditur. Lauatur ad oculorum medicamenta. Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & considere patiuntur: idq́; sæpius, mutantes aquam, donec linguam astringat, nec mordeat. Diosc.*

Laserpitium. LASERPITIVM *in Syria, Armenia, Media, & Libya nascitur, caule ferulaceo, quem maspetum uocãt. Laser è radice atque caule scarificatis colligitur. præfertur autem rufum, translucens, myrrhæ æmulum, non porraceum, odore ualens, suaui gustu. quod dilutum facilè albescit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem to to corpore ciet, blandißimo odore, adeò ut ne os quidem gustãti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus uiribus ualent, & magis uirosum reddunt odorem. Laser omne antè quàm siccescat, adulteratur sagapeno, aut fabæ lomento. quod maleficiũ deprehenditur gustu, odore, uisu, & dilutione. Caulẽ aliqui silphion, radicem magu=*

ma gudarin, & folia maſpeton uocauere. Efficaciſsimum laſer, mox folia, poſtremò caulis. Dioſc.

LATHYRIDIS *ſuccus tithymalli modo exceptus, eundem effectum præbet.* Dioſc. *Grana huius ſeptem aut octo deuorata, aut pota, aluum purgant. Hæc cum ficu ſicca, uel palmulis ſumuntur* Dioſcoridi. *Sed aqua frigida poſtea ſorbenda. Multis abundè grana tria uel quatuor uentrem deijciunt, ut quotidiana ruſticorum experientia diſcitur. Quòd ſi hæc uera ſunt, ſubit admirari quomodo Lathyris grana uicena in aqua pura, aut mulſa ſemel pota, hydropicos ſanare quidam memoriæ prodiderunt. Nimis enim excellere mihi hæc doſis uidetur. Folia cum gallinaceo iure, aut oleribus decocta, eandem habent ſeminibus operationem, ut nobis auctor fuit* Dioſc.

Lathyris. Doſis granorum catapotiæ minoris, id eſt lathyridis. Huius ſententię fuit Plini⁹.

E LENTISCO *liquamentum ita fieri ſolet: Folia, cortex & radix in aqua coquuntur, & ubi abundè cocta refrigerataq́; ſunt, folia abijciuntur. aqua denuo coquitur, donec mellis habeat craſsitudinem.* Dioſc.

Lentiſcus.

LIGVSTICO *pro pipere utuntur indigenæ, ad obſonia. Adulteratur ſemune quodam ſimili. quod facilè guſtu diſcernitur: amarum enim eſt. Alij ſemen fœniculi aut ſeſelis admiſcentes, liguſticum dolo uitiant.* Dioſc.

Liguſticum.

LILII *foliorum ſuccus adiecto melle aut aceto in æreo uaſe coquitur, ad ulcera uetuſta, & recentia uulnera.* Dioſc.

Lilium.

LORA, *quam deuteriam, alij potimon appellant, fieri ſolet, adiectis metretis tribus aquæ, in uinacea, quibus triginta uini metretæ extractæ fuerint: calcatis uinaceis, expreſ-*

Lora.

expressoq́; decocto ad tertias parteis, & additis in singulos congios modi eius qui remansit, binis salis sextarijs. post hyemem transfunditur in uasa. Lora intra an- *num utendum. etenim celeriter exolescit.* Cõuenit ægris, *quibus timemus noxam uini, coacti sæpe desiderijs eorum obtemperare. item à longa ualetudine se recolligentibus.* Fit & *uinum quod adynamon uocant, loræ uires habens, hoc modo:* Pares *aquæ & musti mensura coquuntur molli igne, donec absumatur aqua. quod, ubi refrixerit, elutriatum, picato uase reconditur.* Alij *marinæ & cœlestis aquæ, mellis & musti pares miscent portiones, decapulant, & quadraginta diebus insolant. quo ad annum utuntur ad omnia eadem.* Diosc.

Lycium. LYCIVM *nascitur plurimum in* Cappadocia, Lycia, & *plerisque alijs locis. aspera loca amat.* Succi ex- *trahendi ratio hæc est:* Rami *cum radiculis tusi & antè per multos dies macerati coquuntur, tum abiectis lignis itidem liquor, donec mellis craßitudo fiat.* Adulte- *ratur id lycium, adiecta decoctioni amurca, aut absinthij succo, aut felle bubulo.* Innatans *spuma inter coquẽdum exempta, oculorum medicamentis additur. reliquo ad alia utuntur.* Simili *modo fit lycium, semine expresso & insolato.* Optimum *quod uri potest, restinctumq́; rubentem spumam ostendit, glebis extrinsecus nigris, intus, cum fregeris, rufis, odore minimè uiroso, cum amaritudine adstringens, crocino colore, cuiusmodi Indicũ est, cæteris præstantius.* Diosc.

Lyncis vrina. LYNCIS *urinam, quam lyncurium appellant, simulac excernitur, glaciari coiréue in calculi duritiam,*

uulgo

uulgo creditum eſt. quare quod de ea proditum eſt, uanum eſſe conuincitur. eſt enim quod à nonnullis uocatur ſuccinũ pterygophoron, quòd pẽnas alliciat. Dioſc.

M

AGNES *lapis optimus, qui ferrum facile trahit, colore ad cœruleum uergente, denſus, nec admodum grauis.* Dioſc. Magnes.

MALABATHRVM *arbitrantur aliqui eſſe Indici nardi folium, falſi quadam odoris cognatione. permulta enim nardum olent, quemadmodum phu, aſarum, niris. ſecus autem res ſe habet.* Nanque *malabathrum folium ſui generis eſt, quod* Indicæ *gignunt paludes, lentis paluſtris modo innatans aquis, ſine radice.* Id *collectum ſtatim lino tranſſuitur, & ſiccatum reconditur.* Tradunt *ſiccatis æſtiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non euenerit, ne amplius quidem renaſci.* Laudatur *recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu inſuaui odore permaneat, & nardum ſapore imitetur, nullo ſalis guſtu. Infirmum uerò & minutim contuſum, præſertim ſi carioſum uirus olet, uitioſum eſt.* Eaſdem *nardo ſortitur uires, ſed efficacius omnia præſtat.* Vrinam *uehementius ciet, ac ſtomacho magis prodeſt malabathri uis.* Dioſc. Malabathrũ. Delectus.

MANDRAGORAE *ſuccus fit è cortice recentis radicis tuſo, & prælis ſubiecto: qui inſolatus ubi concre-* Mãdragoras

uerit, fictili reconditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquanto ignauior. Delibratur radix, & traiectus linio cortex, ad usum suspenditur. Scarificata punctisq; multifariam aperta radice, erumpens lachryma, cauo uase recipitur. liquamentū autem succo lacteo præstantius est. sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteum succum delachrymant. Diosc.

Manna. Δροσόμελι. ἀερόμελι. MANNA *illa optima censetur, quæ recens est, splendens & candicans, gustu melleam dulcedinem repræsentans, nullos surculos aut foliola implicans. huic proxima est subcitrina. pessima est fusca, cœnosa, antiqua.*

Delectus.

Adulteratio. *Impostores Mannam adulterant cum sacharo & folliculis senæ. Sed fraus detegitur, quòd procedente tempore mollescit, & liquescit. Itaque tametsi Manna ijs quibus insederit ita pertinaciter aliquando hæreat, ut non nisi cum fragminibus eorum decerpatur, ad dolum tamē euitandum, præstat eam eligere quæ nullis lignorum aut*

Dosis. *foliorum fragmentis admixta est.* *Dosis Mannæ Serapioni est à drachmis decem ad uiginti: Mesuæ à drachmis sex usque ad quindecim: Alijs ab uncia una dari potest ad uncias tres.*

Marrubium. MARRVBII *succus folijs tusis exprimitur, & sole cogitur.* Diosc.

Lentiscina resina. Mastiche. *Lentiscus resinam gignit, quæ* LENTISCINA *cognominatur, & ab aliquibus* MASTICHE. *Optima & copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur nitedulæ modo resplendescens, & candore Tyrrhenicæ ceræ similis, adulta, retorrida, friabilis, odorata; stridorem edens. Viridis autem inferior est. Adulteratur thuris*

resi-

resinæq; pineæ nucis mustura. Diosc.

MEDVLLA *laudatißima est ceruina. mox uitulina. post hanc taurina, dein caprina, & ouilla. Colliguntur æstatis exitu, cum appetit autumnus. quippe cum alijs anni temporibus concrementum sanguinis, & ueluti caro friabilis, in oßibus inueniatur. nec facile cognosci potest, ni quis eam oßibus extrahat & recondat. Curantur recentes, adipis modo, aquæ resperſu ſubactæ, ſelectisq; oßibus tantiſper elotæ, & in linteum expreſſæ, donec aqua ſyncera emanet: & deterſa ſorde pinna, ſiqua innatet, liquatæ in duplicato uaſe in pilam exprimuntur. & ubi coiere, omni fæce, quæ ad ima ſidit, derasa, fictili nouo reponuntur. quòd ſi libet incuratas reponere, facito omnia quæ de anſerum & gallinarum adipe demonstrauimus.* Diosc. Medulla.

Principem locum obtinet MEL, *quod Atticæ regionis est, præcipuè ex* Hymetto, *mox* Cycladibus *inſulis, & è* Sicilia, *cognomine hyblæum. Magis probatur dulcius & acre, odoratius, ſubflauum, nec humectum, graue, & minimè fluxum, quod ob ſequacem lentitiam non facilè abrumpitur, tractumq; reſilit in digitos. Primatum tenet in mellis genere uernum. deinde æstiuum. hybernum uerò, utpote quod craßius constet, deterrimum reputatur. ceraginis halitum expirat.* Diosc. Mel.

MELANTERIA *geminæ est originis, quædam in faucibus cuniculorum quibus æs eruitur, ſalis modo, concreſcit. alia uerò in ſumma facie ſupradictorũ locorum coit, quæ terrena est. quinetiam inuenitur in* Cilicia, *& alijs quibuſdam regionibus, foßilis quædam. Præstat,* Melanteria.

quæ sulphuris colorem trahit, leuis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit. Vim causticam eam obtinet, quam & misy. Diosc.

Melilotos, siue Sertula cāpana. MELILOTOS, *siue* SERTVLA *Campana laudatissima in* Attica *&* Cyzico *&* Chalcedone *nata, cuius color uicinus est croco, boni odoris. Nascitur & in* Campania *circa* Nolam, *colore in luteum languescente, odore infirmo.* Diosc.

Misy. MISY *assumendum natione* Cyprium, *auri simile, durum, quod friando auri colorē imutatur, & stellæ modo splendet. Vim habet & ustionem cum chalcitide eandē, præter quàm quòd psoricū ex eo non conficitur, excessus defectusq́; ratione tantū differens. Aegyptiū autē cæteris præstat, utpote quod efficacius habeatur. sed ad ocularia medicamenta multo supradicto inferius.* Diosc.

Molybdæna. MOLYBDAENA *optima est flaua, argēteæ spumæ æmula, modicè splendēs, cum teritur rufa, cocta cū oleo iocineris colorem trahit. Vitiosa est quæ aërem, aut colorem plumbeū refert. Gignitur ex auro, & argento. Est etiam quædā fossilis ad* Sebastiā, *&* Corycū *inuēta, quo in genere probatur, quæ lapidosa nō sit, aut recrementosa, sed nitens, & flaua. Vim habet spumæ argenti, aut recremento plūbi similē. Vritur, lauaturq́; eodē modo.*

Mori succus. MORI *succus. decoctus autem æreo uase atq; insolatus, adstringētior redditur.* Diosc. *Sed inolescit uis eius, adiecto scissili alumine, galla, croco, & myrrha. itē myricæ semine, iri, & thure. Immatura mori poma siccantur, tusaq́; acinorū rhois uice obsonijs miscentur, ut cœliacos iuuent.*

Mori radix. MORI *radix circiter messē incisa, facto in*

cto in ambitu scrobe, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Diosc.

BRYON, *id est* MVSCVS, *à quibusdam splachnon appellatur. in cedro arbore, populo alba, & quercu inuenitur. Optimum est cedrinum: proximum populneũ. in quo genere candidum & odoratius præstat, nigricans improbatur.* Diosc. Bryon. Muscus.

MYROBALANI *lutei seu flaui, quos citrinos uocant, ex herbaceo colore flauescentes, eligendi sunt spissi, graues, seu ponderosi, exili nucleo, cute crassa, & gummosi.* Cepuli, *deligendi sunt, ampliores, grauioresq́; ex fusco rufescentes, hoc est subnigri, uergentes ad ruborem, carnosi, spisso cortice.* Empelitici, *siue emblici eligi debent, cute oßibus hærente, lapillorũ penè figura, carne ampliore, minutis oßibus, densi & graues.* Belethzici, *eadem quasi forma spectãtur qua em pelitici. eligendi ergo sunt maiores, craßiores, cortice densi, & põderosi.* Nigri, *quos à colore cœruleo uulgus* Indos *nominat, eligendi sunt solidi, sine nucleis, oliuæ forma, ponderosi. hi à recẽtiore* Græcia Damasonij *uocitantur.* Ea *omnia* Myrobalanorũ *genera seu differentiæ, ab officinis ostendũtur. Quibusdã genere neutro efferuntur, & hoc ordine digeruntur,* Lutea *seu flaua,* Inda, Cepula, Empelitica, Belethzica. Dosis Myrobalanorum *est à drachmis duabus ad semunciam, uel drachmas sex in infusione: & à drachma una ad duas in substantia, ut uoluit* Mesue. Myrobalani Aëtio, *binũm, aut ternũm denariorũ pondere triti peculiariter superuacuũ capitis humorẽ exhauriunt: sed flaua, bilẽ fla*

Myrobalani vel myrobalana secundũ Arabes. Μυροβάλανοι. Cepuli. 2. Empelitici. 3 Belethzici. 4. Nigri. 5. Dosis.

uam: atrã, nigra detrahunt: queẽadmodũ pituitã cepulſ.

Myrrha. MYRRHA *lachryma eſt arboris, quæ in Arabia gi gnitur, Aegyptiæ ſpinæ non diſsimilis. è cuius uulnere defluit lachryma in ſubiectas tegetes. alia circum caudi= cem concreſcit. Dicitur ex his aliqua pediaſimos, præ= pinguis, qua expreſſa, ſtacte emittitur. alia gabirea, pin= guiſsima, læto & pingui ſolo naſcens. ea copioſam ſu=*

Myrrha troglodytica. *dat ſtacten. Omniũ prima eſt, quæ troglodytica appel latur, accepto cognomine ab loco, in quo prouenit, ſplen dens, ſubuiridis, ac mordẽs. quinetiã legitur tenuis quæ= dam, quæ à troglodytica ſecunda eſt, bdellij modo mol= lis, uerum odore grauiuſcula, apricis naſcens. Alia cau= calis cognominatur, præter modum exoleta, nigra, & retorrida. Omnium deterrima, quæ ergaſima dicitur: pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummis ima= ginem uergens, & uiribus eius proxima. improbatur aminnea cognomine. ex ijs paſtilli fiunt, ſed è pinguibus pingues, & odorati: è ſiccioribus haudquaquam pin= gues, & inodorati. minus odore pollet, quæ oleum non admiſit, cum in paſtillos digerebatur. Adulteratur ma= cerato gummi aqua, in qua myrrha maduerit. Eligenda eſt recens, ſquallore obſita, leuis, undique concolor, quæ confracta uenas unguiũ modo candidas & læues oſten= dat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens. ſu= peruacua & inutilis eſt põderoſa, coloris picei. Dioſc.*

Fit è myrrha, perinde atque thure, fuligo, & ut po= ſtea oſtendemus, ad eadem conueniens. Dioſc.

Myrrha Bœotica. *Bæotica* MYRRHA, *diſſecta radix eſt arboris cu= iuſdam in Bæotia naſcentis. Melior eſt quæ myrrham*

odore

odorem repræsentat. Diosc.

MYRTI *baccis uirentibus succus exprimitur, item* Myrtus.
folijs adfuso uetere uino aut aqua cœlesti. Cuius recentis usus est. Nam *exiccatus planè cariem sentit, & uires amittit.* Diosc.

MYRTIDANVM *dicitur adnatum inæquabile, uer* Myrtidanũ.
rucosum intumescensq; & concolor. quod perinde quasi manus myrti caudicem amplectitur. magis quàm myrtus adstringit. tusum addito austero uino reponitur, coactumq; in pastillos siccatur in umbra: multo efficacius & folio & semine, cerato, pessis, insessionibus, cataplasmatis admistum, ubi adstringendum aliquid est. Diosc.

N

ARDI *duo genera: unum* In- Nardi genera.
dicum, alterũ Syriacum appellatur, nõ quòd in Syria proueniat, sed quòd montis in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos *flectitur.* Ex *hoc Syriaci genere præcipuum est recens & leue, largã gerens comam, flauum colore, perquàm odoratum, ac cyperũ redolens, breui spica, amaro sapore, linguã siccante, quod diu in sua odoris gratia permaneat.* Ex Indicis *autẽ nardum quoddam* Gangitis *uocatur, à fluuio* Gange, *apud quem enascitur, montem præterfluente. quod genus ob multã loci, in quo prodit, uliginem, uiribus infirmius est, atq; procerius adolescit, plures ferẽs spicas ab unica radice, comosas, unaq; conuolutas, ac grauiter olentes.* Montanum *autẽ odoratius, spica*

breui ac mutila, odore cypero uicino, cæteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam cui Sampharitico nomen locus indidit, frutice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore interim medio caule, hircorum uirus supra modum redolēte, quod improbatur. Madefactum uendi solet. quod uitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica & squallida, nulloq; puluere obsita. Adulteratur stilbio cum aqua aut palmeo uino, inspissationis ponderisq; causa inspirato. Intueri autem oportet si lutum radicibus insideat, & incerniculo puluerem excutere, eluendis manibus utilem. Diosc.

Nardum Celticum. NARDI *Celtici cauliculorum & radicū duntaxat usus est, & odoris suauitas. unde pridie fasciculos aqua abluere expedit, & exempta terra paulo solo atq; humenti subiecta charta reponere, postridie repurgare. siquidē utile, cū aceroso, alienoq; propter humoris uim, non excutitur. Adulteratur imposita herba simuli, quæ hircul⁹ uocatur, ab odoris grauitate: sed facilis cognitio. nanque herba cādidior est, sine cauliculo, minoribus folijs, radice neq; amara, neq; odorata, uti uerū nardum est. Itaq; radices atq; cauliculi, abiectis folijs triti secernuntur, uino excipiuntur, digeruntur q; in pastillos, & ita fictili nouo diligēter operto, asseruari debent. Laudatur maximè recēs, iucūdi odoris, radice numerosa cohærens, plenū, nec fragile. Ad eadem quæ Syriacū pollet: sed uehemētius urinā cit, & stomacho utilius est.* Diosc.

Nitrum. *Præfertur* NITRVM *leue, roseo colore, aut candido, in foramina dehiscens, perinde quasi spongiosum quiddam. quale ex* Bunis *affertur.* Diosc.

NITRI

NITRI *ſpuma optima eſſe putatur, leuiſsima, glebo=ſa, friabilis, colore penè purpureo, aut ſpumoſa, & mordens. qualis ex Philadelphia Lydiæ defertur. ſecũda eſt Aegyptia. quin & in Magneſia Cariæ gignitur. Vim & uſtionem ſalis habet, tam nitrum quàm ſpuma eius. Aliqui ſupradicta carbonibus urunt, ſubiecta prius teſta noua, donec incandeſcant.* Dioſc. Nitri ſpuma.

O

ENANTHE *uocatur uitis ſylueſtris fructus, cùm floret.* Recondi *debet fictili non picato, collectáque, ſubſtrato linteo, in umbra ſiccatur.* Laudatiſsima *in Syria & Cilicia & Phœnice.* Dioſc. Oenanthe.

OESYPVM *uocant Græci, ſuccidarum lanarum pinguitudinem. Cuius parandi ratio hæc eſt: Succidæ moles, radicula non curatæ, calida aqua lauantur, & quibuſcunque ſordibus expreſsis, & in labellum oris ampli coniectis, aqua infunditur, magnoq́; impetu ligula, uti reſpumet, agitatur, aut lignea rude ualidiuſculè conturbatur, quò largius ſordida ſpuma colligi poſsit, deinde marina reſpergitur. & cõſidente pingui quod ſupernatabat, collectoq́; in altero fictili uaſe, denuo aqua in labellum fuſa agitatur. ſpuma iterum mari perfunditur, & demum eximitur. hoc tantiſper fieri ſolet, dum conſumpta pinguitudine nihil prorſus ſpumæ extet. collectum œſypum manibus emollitur. & ſi qua inſedit ſpurcitia,* Oeſypum.

confeſtim denutur. excluſaq́; ſenſim omni aqua, recentiq́; affuſa, manibus miſceatur, donec admotum linguæ œſypum, adſtringat leuiter, nec mordeat: atque pingue candidumq́; ſpectetur. tum in fictili uaſe conditur. Verùm omnia feruido ſole fiant. Nonnulli *excolatum pingue frigida aqua eluunt, & manibus, non ſecus atque ceratum mulieres, confricant. ita enim candidius redditur. Alij elotis lanis & ſordibus quibuſcunque exemptis, ac lento igni in æneo uaſe ex aqua decoctus, pingue quod ſupernatat collectum, aqua, ut diximus, lauant: colatumq́; in fictilem patellam, quæ calidam aquam contineat, linteo operiunt, atque ſoli mundant, donec candidum fiat, & ſatis craſſum. Alij bidui ſpatio aqua effundunt, nouamq́; adijciunt.* Melius *eſt læue, radicula non curatũ, quod ſuccidarum uirus oleat, & ſi manu in concha fricetur cum aqua frigida, albeſcat, nihil in ſe duri aut concreti habens. ueluti quod cerato aut adipe adulteratur.*

Oeſypum in teſta noua torretur, donec redactum in cinerem, pinguitudinem amittat. Ex eo *etiam fuligo colligitur, uti demonſtrauimus. quæ in oculorum medicamenta commodè addi ſolet.* Dioſc.

Oleæ æthiopicæ lachryma. OLEAE *Aethiopicæ lachryma ſcammoniæ ſimilis eſt, fulua, ſtillis exilibus conſtãs, mordax. quæ autem ammoniaci, aut gummi ſimilitudinem refert, colore nigricans, nec guſtu mordens, ſuperuacua eſt.* Noſtrates *oleæ, oleaſtriq́;, ſimulem lachrymam ſudant.* Appellatur *autem* Aethiopica, & *agreſtis olea.* Dioſc.

Oleum candidum. OLEVM *candidum fit hoc modo: Album colore nec anniculo uetuſtius, in nouum fictile oris patuli funditur,*

centum

centū heminarum mensura, & sub solē media quaq; die cōcha refunditur: ex altoq; demittitur, ut aßidua deuolutione, ictuq; agitatū respumet: octaua die fœnumgræcū mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactū donec emollescat, in supradictum oleum deijcitur, ita ne extillet aqua. postea tedæ præpinguis piceæ, assulatim cæsæ æquale pōdus adijcitur, & transactis octo diebus, oleum concha mouetur. Vbi candorem contraxerit, in uas nouum uetere uino affusum recondi debet, substratis fertulæ Cāpanæ corollis drachmas undecim pendentibus, cum pari iridis pondere. sin minus, rursus soli maudandum, & idem munus obeundum, usque dum inalbescat. Diosc.

OLEAE *syluestris exprimitur succus tusis folijs, affuso uino aut aqua, siccatusq; sole in pastillos digeritur. sed longè ualidior ad recondendum succus habetur, qui cum uino quàm cum aqua expressus est. uruntur cum floribus folia, ut spodij uicem eius præstet, in cruda olla, oblito ore luto, usque dum figlinum percoquatur. restinctaq; uino & rursus subacta, eodem modo uruntur. postremo cerusæ modo elota coguntur in pastillos. Huiuscemodi cinerem in medicamentis oculorum constat spodio non cedere, sed eisdem uiribus præditum esse putandum est. Foliorum satiuæ oleæ eadem uis intelligitur, sed aliquanto inferior. unde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem uim conuenientior est. Sudor ligno uirenti accenso manans, illitu sanat lichenas, furfures, & scabiem.* Diosc. Oleæ syluestris succus.

OLEI *sicyonij componendi ratio hæc est: In lebetem* Oleum Sicyonium.

oris

oris lati stanno inductum, funditur olei albi quod crudæ oliuæ reddiderūt, congius unus, aquæ semicongius. leui id igne coquitur, leniter mouendo. at ubi bis efferbuit, & substracto igne refrixit, innatans oleum concha deca pulatur, & adiecta noua aqua conferuescit, & reliquis ut diximus peractis reponitur. In Sicyonia maxime fieri consueuit, Sicyonij inde accepto cognomine. *Calfactoriam ad quendam usque modum uim habet.* Febri ac *neruorum uitijs prodest. fœminæ ad commendandum faciei nitorem eo utuntur.* Diosc.

Oleum omphacinum. *Omphacinum appellatur* OLEVM, *quod ex immaturis oliuis exprimitur. Præstat recens, odoratum, quod non mordeat. Tale unguentorum compositionibus idoneum intelligitur.* Diosc.

Omphacium OMPHACION, *succus est acerbæ uuæ, nondum maturescentis è Thasia uite, aut Amunæa. Oportet autem ante canis ortum, expressam melliginem in rubro ære, linteo cooperto, insolare, usque dum cogatur: semperq; quod ceruici uasis cōcretum hæsit, reliquo humori permiscere. noctu à subdialibus locis in lectū referri. quandoquidem nocturni rores ipsum concrescere non sinunt.* Eligendum est flauum, friabile, uehementer adstringens, *& linguam mordens. Sunt qui coquendo melliginem cogant.* Diosc.

Opium. OPIVM *optimum habetur graue, & densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neque asperum, neque grumosum, quod inter colandum non ut cera coëat, & in sole diffundatur. dein admotum lucernis, non atra luceat flamma,* extin

extinctum deniq;, odoris uim conseruet. Sed opion glaucio, gummi, aut syluestris lactucæ succo, adulterant. Verum glaucio fucatum, in dilutione croci colorem reddit: lactucaceo succo fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi uitiatum, splendescit, & infirmũ est. Nec *desunt qui eò dementiæ deuenerint, ut adipem ei admiscerent.* Fi*ctili nouo torretur ad oculorũ medicamenta, dum mollius, atque rufius appareat.* Diosc. *Vide plura in* PAPAVERE.

P

ALMA, *quam aliqui* Elaten *aut Spathán appellant, fructus palmarum adhuc florẽtium, inuolucrũ est calyxq;. quo in spissamenta unguentarij utuntur.* Optima *habetur odorata, astringens, ponderosa, præclusa, intus pinguis.* Inuolutusq; *in ea elate fructus, quem suo amplexu fouet, elate etiam uocari solet, & ab aliquibus borassus.* Adstringit, *& spathæ effectus præstat, non sic unguentis expetitus.* Alba *medulla caudicis recens in cibo, aut decocta eadem facit quæ borassus.* Diosc. Palma elate, Spatha.

Nuclei PALMARVM, *cæterorum more cremati in crudo fictili, & uino restincti, cinere loto, spodij uicem efficiunt. miscenturq; in calliblephara. quòd si non iustam ustionem acceperint, denuo cremandi.* Diosc. Palmarum nuclei.

PANACES *nascitur in Cyrene Libyæ, & Macedonia.* Excipitur *succus incisa radice, recenti cauliũ pullulatu. ea candidũ succũ emittit, qui siccatus in summa cute* Panaces.

croceum

croceum colorem contrahit. Effluentem autem succum excipiunt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tollun tur. Simili modo caule meßibus inciso, profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæq;, siccæ, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est: sed ex agnatis stolonibus, ab usu cibario abhorret. Maxime in hoc succi genere probatur, quamamarißimus, interne albus, aut subfuluus, foris ad croci colorem incli nans, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua elique scens, graui odore: niger improbatur, ac mollis. Adulteratur ammoniaco aut cera. Sed synceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluatur, & lactescat. Dioscorides.

Pancratium. PANCRATIVM *scillæ uires & præparationem habet. eodemq; pondere in morbis efficaciter assumitur. cui tamen mitior quàm scyllæ facultas inest. Radicis succus cum erui farina digeritur in pastillos, qui hydropicis splenicisq; cum hydromelite, commodißime dantur.* Dioscorides.

Papaueris calyces. PAPAVERIS *calyces tunduntur uirides, & digeruntur in pastillos, qui siccati ad usum reconduntur. Capita quoque per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq; adiecto melle, dum humor coëat in eclegmatis len torem. id medicamētum in tußi, arteriæ fluxionibus, & cœliacorum affectu, doloris leuamentum præbet. efficacius tamen redditur, addito hypocisthidis succo, & acacia.* Dioscorides.

Papaueris nigri capita & folia. DE MECONIO & OPIO. *Aliqui capita ipsa, nigri*

nigri PAPAVERIS *& folia tundunt, & prælo exprimunt, terentesq́; in mortario, digerunt in pastillos. id Meconium uocatur, multum opio ignauius. Porrò opij faciundi ratio hæc est: Cùm ros in eo exaruerit, cultro decussatim in stellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum summa cute incidere oportet, lachrymam exeuntem, digito in concham abstergere: nec multo post redire, ut concreta inueniatur. etenim quæ tum, aut postero die etiam offenditur, in uetere pila teri debet, & in pastillos cogi. cum tamen inciditur, retrocedendum est, ne uestibus succus deradatur.* Diosc. Meconiũ & Opium.

PEPLI *fructus tusus & feruefactus reconditur.* Peplis.

Pepli *semine poto, aluus soluitur. Media potio est acetabuli mensura in aquæ heminis tribus: & cibis inspergitur, obsonijsq́;, ad molliendam aluum. Peplus colligi, & reponi ac dari, uti peplos, & sale condiri solet. Easdem habet uires.* Diosc. Dosis.

PEPONIS *succus cum semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quæ faciem repurgăt, & nitorem afferunt.* Diosc. Pepo.

PEVCEDANI *tenera radix cultello conciditur, profluensq́; è plaga succus umbræ mandatur. in sole siquidem confestim euanescit. Colligitur capite prius & naribus rosaceo perfusis, ne capitis dolor premat, & uertigo sentiatur. assatione radix inutilis fit. Tam lac quàm succus radice & caulibus extrahi solet, sicuti è mandragora. uerùm inefficacior succo lachryma habetur, & uelocius expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, thuris similitudine, caulibus radicibusq́;* Peucedanũ.

adhær

adhærens. Præfertur succus è Sardinia & Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens gustu. Diosc.

Phrygius lapis. PHRYGIVS *lapis, quo infectores in Phrygia utuntur, à qua nomen accepit, nascitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus, modice grauis, non solida corporis compage, intercedentibus albis segmentis, ut in cadmia. Vritur autem uino optimo perfusus, uiuisq; carbonibus obrutus, perflatur assiduè follibus, donec mutato colore rufescat. rursus extractus eodem uino restinguitur. hoc iterum & trinis uicibus faciendum. attendendũ tamen, ne minutim confringatur, & in fuliginem euanescat. Lauatur ut cadmia.* Diosc.

Phu. PHV *adulteratur radice rusci ammista: sed maleficium deprehenditur: quoniam hæc dura est, & frangenti contumax, sine ulla odoris gratia.* Diosc.

Piceæ & Pini fuligo. PICEAE & PINI *fuligo ad calliblephara, & librarij atramenti confectionem excipitur.* Diosc.

Picis liquidæ fuligo. PICIS *fuligo liquidæ fit hoc modo: In lucerna noua quæ ellychnium habeat, nonnihil picis incendito, lucernamq; fictili uase in clibani speciem conformato, superius in angustum fornicato, inferius perforato, ut clibani esse solent, operito, & adoleri finito: consumptoq; liquore nouum infundito, quoad sufficientem usui fuliginem collegeris.* Diosc.

Picinũ oleũ E *pice fit quod* PISSELAEON *appellant, separato liquore aquoso, qui supernatat pici, sicut serum lacti. Nam expansa, quãdiu pix coquitur, supra cortinam uellera pura madescunt, acceptoq; halitu eius exprimuntur in uas. Quas pix liquida, præbet utilitates.* Diosc.

Piper

PIPER *nigrum, utpote quod tempestiua maturitate collectum sit, odoratum esse constat, candido suauius, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta utilius. sed candidum, & adhuc in acerbum uergens, albo & longo infirmius est.* Eligi oportet *grauißimum, plenum, nigrum, sine multis rugis, recens, minimè furfurosum.* In*ueniuntur etiamnum in genere nigri semina nutrimento defecta, cassa, inania, minimiq; ponderis, quod uocant brasma.* Diosc. Piper nigrū.

PISCIVM *fluuiatilium pinguia perunctis oculis claritatē adferunt, si in sole liquefcant, & melli admisceantur.* Diosc. Pisciū fluuiatiliū pinguia.

Nascitur in Apolloniatarum agro circa Epidaurum *quæ* PISSASPHALTOS *appellatur.* Ea *Ceraunijs montibus deuoluta, impetu fluminis rapitur, æstuq; in litus expuitur, illic coacta in glebas. mistam bitumini picem redolet.* Diosc. Pissasphaltū.

PITYVSAE (*alsebram uocat* Mesue, *nostri esulam) corticis radicis dosis est, à ceratijs duobus usque ad septem, & lactis ab uno ad tres.* Quæ *nimis est exigua quantitas.* Dioscorides *nanq; radicis pityusæ drachmas duas, fructus unam, succi cochlearium, foliorum ternas drachmas exhibet.* Pityusa. Dosis.

PIX *arida. liquida pix decocta in spissam coit, quam uocant aliqui palimpissam. quo in genere quædam uisci modo lentescit, boscas cognominata. altera sicca est.* Pro*batur pura, pinguis, odorata, subrufa, resinosa.* Talis *Brutia & Lycia, picis resinæq; simul naturam habentes.* Diosc. Pix arida.

Plumbum elotum. *Lotura* PLVMBI *sic fit*: In *mortarium plumbeum aquam inijciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassescat, aut lutulēta reddatur. linteolo deinde colato, aquam superinfundens, quo facilius quicquid est resolutum incerni possit. hoc iterum facito, usque dum satis tibi habuisse uideatur. ubi consederit, priore aqua effusa, nouam adijciens, ut cadmiam lauato, donec nulla extet nigritia. postea in pastillos cogens reponito. Quidā scobem mundi plūbi lima quæsitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cū aqua paulatim adiecta fricāt, donec nigrescat. mox ubi id pessum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. nam tritum uehementer, cerusæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam plumbaginem adijciunt: affirmantes ita elotū plumbum præstantius esse. Diosc.*

Plumbum vstum. *Vritur* PLVMBVM *sic*: *Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fictili nouo inditas, sulphur inspargito, additisq; alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure, usque dum uas expleueris, succendito. flagrante autem plumbo, ferrea rude uersato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihilq; è plumbo non ustum hæserit. tum demū, obstructis naribus, eximito. alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla cum sulphure urito. Alij laminas in fictili crudo, ut dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circumlinentes operculum, dato exili spiramento, urunt. Alij pro sulphure cerusam aut hordeum inspargunt. Alij integras laminas imponentes, acri igne utuntur, & rudicula ferrea cōtinuè mouent, dum in cinerem soluantur. sed diffi-*

cilis

cilis huiusmodi ustio, & si uehementius uratur, contrahit spumæ argenti colorē. magis tamen nobis placet prima urendi ratio. Plumbum ustum lauatur ut cadmia, & reconditur. Eosdem effectus habet, quos plumbum elotum, sed multo acriores.

PLVMBI *recrementum, quod scoriam uocant, optimum est, densum, fractu cōtumax, cerusam planè repræsentans, nihil plūbosi habēs, quod ad luteū colorem accedit, & uitri splendorem imitatur. Eadem quæ plumbū exustum potest, sed magis adstringit. Lauatur in mortarijs infusa aqua, & refusa summa aquæ parte, quæ luteū colorem duxit. idq́; sæpius, dum recrementum absumatur. dein ubi consederit crassamentum, aqua effusa, digeritur in pastillos.* MOLYBDOIDES *lapis à plumbi similitudine dictus, respondentem recremento uim habet, & eodem modo lauatur.* Diosc. Plumbi recrementum. Molybdoides lapis.

POLIVM *melius est montanum.* Diosc. Polium.

Melius & efficacius est POLYPODIVM *quod in uetustis arborum, & maxime montanarum quercuum nascitur, quàm quod in petris inuenitur. Hoc enim super fluam habet humiditatem, & (ut inquit* Mesue*) indigestam, quæ flatus, nauseam & stomachi subuersionē excitat.* Illi *autem querno* Polypodio *bonitatis notas octo* Mesue *attribuit, sed obscurè multum, & non conformiter bonis auctoribus.* Deligendum *itaque censemus* Polypodium *illud, quod eas habeat proprietates, quas illi suprà ex* Dioscoride *&* Plinio *aßignauimus.* Dosis Polypodij *est* Mesuæ *à drachmis duabus usque ad aureos quatuor.* Aëtius *expurgatæ radicis scrupulos sex,* Polypodiū delectus. Boni polypodij notæ obscurè traduntur à Mesue. Dosis polypodij.

qui in aqua mulsa præferbuerint, exhibet. Orib. *drachmas duas coquit in ptisanæ succo, datq; bibēdū succum. Sunt qui unciam integram sine noxa dederunt.*

Pompholyx. POMPHOLYX *specie sola, non genere, à spodio distat. Siquidem* SPODOS *nigricat, & plerunque ponderosior est, palearum pilorumq; plena, quasi purgamentum quoddam, quod ab ærariarum officinarum pauimentis & fornacibus euerritur. Pompholyx uerò pinguis est, & candida, usque adeò leuis, ut in auras euolare possit. Cuius duo fluxerunt genera. unum ad aëris colorem uergens, subpingue: alterum magnopere candidum, summamq; leuitatem nactum. Candida fit pompholyx, quoties in perficiundo ære, fabri præstantiorem facere uolētes, detritam cadmiam cumulatius inspargerint. Nanq; tenuissima fauilla, quæ effertur, in pompholygē coit. Cæterum pompholyx non ex æris modò materia & fabrili industria factitatur, sed ex cadmia quoque, ad gignendam ipsam, eximiè follibus proflata. Cuius faciundæ ratio hæc est: In domo gemina contignatione operta, fornax extruitur, iuxta quam mediocris fenestra ad tabulatum à supernis partibus pateat. domicilij paries fornaci proximus, tenui foramine ad fornacem usque perforetur, ad excipiendam follis narem. ostiū mediocre habeat, pro exitu ingressuq; artificis fabricatum. domuncula altera huic coniuncta sit, in qua & folles & flator suo munere fungantur. deinde carbonibus in camino succensis, assidens artifex cadmiam particulatim fractam inspargit, à locis supra infurnibulum extructis. idē negotium obit infernè artificis minister, simulq; carbones*

nes

nes adijcit, usque dum indita cadmiæ copia prorsus absu matur. itaque egesta suffitu tenuis pars & leuis materiæ in summam domum euolat, & parietibus, tectis, fornicíq; adhæresc it: conflatum autem inde corpus, inter initia erumpentibus aquarum bullis simile prodit, postea maius incrementum capessens, glomusculis uellerum simile redditur. ponderosus autem in ima loca se recipit. sed hoc fornacibus offunditur, illud domus pauimento cohæret. quod tenuiore deterius existimandum est, ideo quòd multum terræ collegerit, & spurcitia in aceruatione refarciatur. Sunt qui hoc modo tantùm fieri spodium arbitrantur, de qua antè dictum est. Optima creditur Cypria, quæ accepto aceto halitum æris præstat, colore aliquantum piceo, sapore cœni horrido: & si fraudem non experta flagranti carbone infferuescit, aëreum colorem contrahit. Antedictis autem notis, diligenter attendendum est. Siquidem à nonnullis adulteratur taurino glutine, ouillo pulmone, aut marino, aut crematis grossis, & quibusdam consimilibus. Quod facile cognitu fuerit. quippe nihil in ijs probãdis inuenietur eorum, quæ antè dicta sunt. Pompholygem in commune ita lauari oportet: Ligatam linteo mundo modiceq; raro, aut siccam, aut aqua respersam, in labellum demittito, quod imbrem contineat, & huc atque illuc fasciculum deferens, immergito. ita enim limosa pars eius ac utilis effluet, & omne sedimentum in linteolo remanebit. postea residere sinens, aquam cum cinere colis incernito, & nouam infundens, agitato, & effundito: mutata tantisper aqua, & colata, dum arenosi nihil sidat. demum aquam

exprimito, & ficcatum cinerem recondito. Alij, quantum maximè fieri poteſt, ſiccant, & manibus in aqua conterunt, dum mellis craſſamentum imitetur. deinde linteo faucibus excepturi uaſis obtento, aut laxius illigato, colant: & quò facilius tranſeat, infuſa per linteum largiore aqua, cinerem conturbant. mox ſpumoſum, quod traiectum eſt, & ſupernatat uaſi, concha excipiunt, & fictili nouo ad uſus recondunt. quod uerò reſedit, ſenſim cribratũ, in aliud uas transfundunt, relicto arenoſo quod peſſum ierat. rurſus lapidoſa ſidere patiuntur, & in uas aliud excolant. hoc identidem faciunt, donec cinis merus & arenæ expers inueniatur. Alij paulatim integram in aqua reſpergunt, arbitrati arenas lapilloſq; ſuo ponduſculo degrauatos, peſſum ire: pilos autem & paleas leuitate ſua in ſublime attolli. cæterùm cinerẽ medium ſeparant, & in pilam coniectũ, ut cadmiam, eluunt. Quin etiam lauatur uino Chio marina aqua diluto, modis quos ſuprà diximus. & ita redditur adſtringentior, quàm aquis elota.

Spodium. *Quòd ſi ſpodon torrere libet, diligenter tritam & irrigatam aqua, colliges in paſtillos, fictilique nouo, ſubiectis leuibus prunis, orbiculos continuò uerſabis, dum aſiccati fuluefcant. Neque ignorandum, ex auro, argento, plumboq; fieri ſpodion. uerùm poſt Cyprium, plumbeum maximè commendatur.*

De ſpodij ſuccidaneis. *Quoniam ſpodos ſæpenumero deſideratur, neceſſe eſt oſtendere, quæ ſimul uirtute polleant, ut in ſpodij locum ſuffici poſſint, antiſpoda uocant: quoq; modo ſumi debeant. Folia itaque myrti, cum floribus & baccis immaturis, in fictile crudum coniecta, indito operculo continua foramina*

haben

habente, uruntur fornacibus, donec figlinum percoquatur. iterum in fictile aliud crudum transferuntur: quod ubi perassatum fuerit, exempta lauantur ad usus. Idem *quoque fit è termite syluestris oliuæ, si habeatur: sin secus, satiuæ cum suis floribus, aut mâlis cotoneis dissectis, & detractis oßibus, aut gallis, aut laceratis linteolis, itẽ ex moris immaturis, id est candidis, in sole prius arefactis, aut terebintho, aut lentisco, œnanthe, aut mollibus rubi folijs, uel è buxi coma, uel pseudocypero cum flore. Alij ficulneas frondes in sole antea siccatas, eodẽ modo parant. alij taurinum gluten. alij succidas lanas asperas, pice aut melle irrigatas. Quæ omnia in spodij uicem usurpantur.* Diosc.

POPVLVS *resinam fundit, quæ in malagmata additur.* Lachrymam *populorum commemorant quæ in* Padum *amnem defluat, durari, ac coire in succinum, quod electrum uocãt, alij chrysophorum. id attritu iucundum odorem spirat, & aurum colore imitatur.* Diosc. Populus.

PROPOLIS *eligi debet flaua, odorata, styracẽ referẽs, in uehemẽti ariditate mollis, et mastiches more ductilis. In aluearioru͂ foribus, cerosæ naturæ inuenitur.* Dio. Propolis. Delectus.

PRVNIS *prima laus à* Damasco Syriæ *monte cognominatis, tribuitur, nigra cute, carne suaui, rotundo ligno, exili nucleo. Hæc iampridem, ut* Plinius *inquit, in* Italia *nascuntur. Proxima datur* (Ibericis) *quæ ab* Iberia & Hispania *deuehuntur.* Inter *Damascena optima censentur* Galeno, *quæ sint mediocriter adstringentia, magna & laxa. Decocta in melicrato, plus mellis habente, uentrem molliunt, magisq́; si melicratu͂ superbibatur:* Pruna. κοκκύμηλα. Electio.

dehinc uinum dulce, & prandium differatur. Aluũ etiã cient si sola manduntur: sed prandiũ inchoare debẽt. Satis autẽ est decocti prunorũ tam satiuorum quàm syluestrium singulos cyathos sumi. Sed syluestria aluum & tormina sistunt, præsertim in uino austero decocta. Mensure decoctum prunorum exhibet, usq; ad libram unam. Porrò quo dulciora sunt pruna, eo magis uentrem emolliunt. Ea Græcis(coccymella*) nominantur.*

Pruna prandium inchoare debent. Modus decocti prunorũ.

PSORICVM. *uide* CHALCITIS.

Psoricum.

PSYLLIVM. *Recẽtiores duo eius genera statuerũt. unum calamo exili & longo, in cuius spica cõtinetur semẽ, pulicis colore, et magnitudine. Alterũ sarmẽtosum, floribus canino capiti similibus, fabaceis capitellis, semine pulicis effigie, radice tenui & superuacua. Psyllium maxime cõmendatur semine, in medicina: Plurimo enim, inquit Aëtius, usui est. Psylliũ ueteres neq; Græci, neq; Latini, per os exhibuerunt, sed extrinsecus tantũ ad mollie̋dũ refrigerãdumq; imposuerũt. Modus parãdæ mucillaginis Psyllij, ex Tralliano & Aëtio est requirẽdus.*

Psyllij genera duo apud recentiores.

Psyllium maxime cõmendatur semine

PVMICIS *probatio, ut magnopere leuis, spongiosus, scißilis, nec arenosus, item teri facilis, & candidus. Crematur flagrãtißimis carbonibus obrutus, & ubi canduerit, extractus, uino restinguitur odorato: iterumq; incensus extinguitur: & tertia ustione exemptus, & per se refrigeratus, ad usus conditur.* Diosc.

Pumex.

PVNICI *mãli domestici & syluestris flores, id est, cytini & balaustia exprimuntur, ut succũ remittant, instar hypocisthidis, cuius etiam uires referunt.* Diosc.

Punicum mãlum domesticum & syluestre.

PYCNOCOMI *succum si libet eximere, tusa radix in fictili*

Pycnocomon.

in fictili mergitur, & agitata aqua, quod supernatat pinna selectum, exiccatur. Diosc.

PYRITES *lapidis genus est, à quo æs conflatur.* Eligi debet æris similitudine, *facilè scintillas ædens.* Pyrites. Delectus.

Vritur sic: Melle *irrigatus molli pruna, continuò flatur follibus, donec rufescat. Alij in multos carbones igni candentes, lapidem copioso melle perfusum deijciunt, & ubi ad fuluum colorem uergere cœperit, extrahunt: efflatoq; cinere, rursus madefactum cremant, donec æquabiliter aßiccatus, friabilis reddatur. Siquidem sæpe facies summa solum uritur. Ita crematus, siccatusq; recõditur. Si eloto opus sit, lauari debet ut* Cadmia. Diosc.

R

ESINA *liquida è pinu & picea, à Gallia &* Hetruria *conuehi solet. atque olim à* Colophone *petebatur: hinc* Colophoniæ *sibi cognomentum uendicauit.* A *Gallia quoque subalpina: quam uernaculo nomine laricem appellant incolæ.* Ea *in linctu, & per se, magnopere prodest tußi ueteri.* Colore *inter se distant. siquidem alia candida est, alia oleosa, alia mellei liquoris similitudine: ut larigna.* C*upressus etiam liquidam fundit resinam, quæ ad eadem pollet.* Q*uæ uerò aridarum generi ascribuntur, quædam ex pineis nucibus, aliæ abiete, aliæ picea & pinu exierunt.* Eligi debet *longè omnium odoratißima, translucens, non retorrida, neque diluta, quandam* Resina liquida è pinu & picea. Electio.

ceræ faciem præbẽs, & friabilis. E picea & abiete resinæ, cæteras antecedunt. odoratæ enim sunt, atque thus odore imitantur. Præstantiores à Pytiusa *insula deferuntur, quæ secundum* Hispaniam *sita est. Sed quæ è picea, nucibus pineis & cupresso manarunt, nihil ad illas, nec tantis uiribus potiuntur. Veruntamen eorundem gratia quorum & illæ sumi solent. Lentiscina terebinthinæ respondet.* *Vritur resina omnis liquida in uase quadruplæ capacitatis ad humorem, qui infunditur. itaque resinæ congius, in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis, resina aßidue mouetur, donec omnis odor aboleatur, & friabilis & retorrida reddatur, ac digitis cedat. Cæterum ubi refrixit, in fictile non picatum, quod aconitum uocant, id est non illitum, reconditur.*

Fiet etiam eximij candoris, si resina omnis eliquata præcoletur, quò feculenta sordes excernatur. Vruntur quoque sine aqua, primùm lento igne: & ubi coire cœperunt, maior carbonum strues supponitur, & triduo citra intermißionem discoquuntur, usque dum antedictas naturæ suæ notas exuerint. mox, ut dictum est reponuntur. Aridas unius diei spatio decoxisse satis est. Fuligo è resina perinde atque thure excipitur. Diosc.

Rha barbari apud Mesuen tria genera. RHABARBARVM. *Tria eius genera fecit* Mesue: Indicum, *quod rauedsceni appellat, omnium optimum.* Barbarum, *quod secundum in bonitate locum obtinet. &* Turchium *(ita enim uocat) multo alijs inferius & inefficacius.*

Boni Rhabarbari notæ. Laudatur Rhabarbarum Mesuæ,

1 Subnigrum vergens in ruborem.

Graue

2 Graue cum sua raritate.

3 In quo dum frangitur, inuenitur disgregatio, ex rufo & glauco.

4 Quod colorem reddit ad crocũ inclinantem.

Non eget correctione, quæ fit per spicam Rheon hoc *nostrum barbaricum: tum quòd commixtas habeat ui= res, tum quòd uera spica caremus: & ea qua hodie uti= mur, horribilis ualde saporis est.* Dosis *seu quantitas communis, nostri* Rheubarbari *in infusione, ut loquun= tur, est à drachma una ad drachmas duas uel tres ad sum mum. In substantia à drachma una ad drachmam unam & semis. Itaque modus* Mesuæ *in dando* Rheubarbaro, *pernitiosus est. ipsum enim exhibet à drachmis duabus & semis, usque ad drachmas decem: quæ quantitas non potest sine discrimine semel dari.* Non eget cor rectore. Spica vera caremus. Modus exhibitionis.

RHAPONTICVM *optimum habetur quod tere= dines non sensit, si gustatu cum remissa adstrictione len= tescat, manducatumq; colorem reddat pallidum, aut ad crocum inclinantem.* Diosc. Rhaponticũ.

RHV *liquamentum fit ex aridis folijs, ad crassitudi= nem mellis in aqua decoctis, ad eadem, ut lycium conue= niens. Semen eosdem effectus exhibet. aqua in quo semen maduit decocta, cogitur coitq;, efficacior ipso semine. Gummi defert, quod dentium canis imprimitur ad dolo res finiendos.* Diosc. Rhu.

RICINVS. κρότων. *Grana eius triginta numero, pu= taminibus purgata, potu pituitas, bilem & aquas per al uum deijciunt* Dioscoridi. *Sed iniucunda admodum est & molesta purgatio. Siquidem stomachum uehementer subuertit. Hinc ferè semper accidit; ut qui hæc grana* Dosis granorum palmæ christi, id est Ricini.

sump

sumpserint, per superna & inferna purgentur. Sunt tamen qui huius effectus (uomitionis inquam & purgationis per aluum) causam aliam aßignãt, nempe quòd dum hæc grana euelluntur, alia sursum, alia deorsum ducta sint. Superstitio-sum. *Dicunt enim rusticas mulierculas pro comperto habere, si quis semuna deorsum trahens, euulserit, & ea comederit, per inferna purgari: si uerò sursum, per superna. Quod an uerum sit, uiderint huius commenti assertores. Atque hæc de catapotia maiore dicta sufficiant.*

Rosarum succus. ROSARVM *recẽtibus folijs succus exprimitur, desectis forfice unguibus (sic appellãtur candidæ foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in umbra donec cogatur: & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Siccantur etiamnum folia rosarum, continuò uersata, ne muceant, néue situs insideat.* Diosc.

Rosei pastilli. ROSEI *pastilli, rhodides Græcis, hac ratione conficiuntur: Rosarum uiridium, quæ nullo antea humore madefactæ extabuerint, drachmæ quadraginta, Indicæ nardi drachmæ decem, myrrhæ drachmæ sex, tritæ digeruntur in pastillos, qui trium obolorũ pondus æquẽt. siccatiq; in umbra, in fictili non picato, atque obturato reconduntur. Alij adijciunt costi drachmas duas, iridis Illyricæ totidem, & uinum Chium cum melle miscent. Mulieribus monilium uice collo circundato usui sunt.* Dioscorides.

Rosarũ quæ præferenda. ROSAE. *Inter rosas ea præferenda est quæ colorem habet exactè rubrum. Tam alba quàm rubra præstantior habetur, quæ folia habet pauca, & læuia, seu, ut loquuntur, plana.* Succus. *Succus rosæ melior est qui ex completa*

pleta atque omnino absoluta rosa exprimatur, aut educatur. Sicca rosa magis est adstrictionum particeps. uitanda autē omnino quæ corruptionē sensit. Rosæ præsertim recentes, decoctionem non sustinent, per hanc enim facultas earum detersoria ac purgatoria tota expirat, & deperit. Succus uero earūdem, modice decoctus, subtilior euadit, & magis abstersorius, ut auctor est Mesue. Dosis potionis succi rosarum ipsi Mesuæ, est ab uncia una usque ad uncias duas cum sacchara. Si cū sero lactis sumatur, satis est uncia una. Potio uero syropi, ex succo rosarum, aut infusione earum facti, eidem est, ab uncijs duabus usque ad quinque. Dioscorides & Galenus, succum rosarum non ad alium quàm ad oculorum usum reponunt. Folia decem recētia, aluum cuidam decies duxerunt, ut refert Razis. Sicca autem folia, quia ab eis recessit amaror, laxatiua non sunt, sed styptica, & adstringentia. Apertus error est apud Mesuem, qui per albas rosas solutionem fieri nullam scripsit. Rosæ nanq; desceni uocatæ, & uulgò apud quosdam Damascenæ, cùm albißimæ sint, cæteras in purgando excellunt. Tagautius.

Dosis.

Mesuæ error.

Rosæ Damascenæ.

S

AGAPENIVM ferulaceæ herbæ succus est, quæ in Media nascitur. Optimum est translucens, fuluo forinsecus colore, & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri. Diosc.

Sagapeniū.

Neque

Neque autem mirum uideri debet de SAGAPENO *si Chalbanem seu Galbanũ odore referat, cùm hæc duo naturæ adeò propinquæ sint, ut Chalbane mutetur in Sagapenum, ut Galenus scribit, libro de Antidotis.* Porrò omnes Dioscoridis *Sagapeni notæ in nostro uocato*

Sagapenum optimum.

Sagapeno reperiuntur. Nascitur etiam in Italia Plinio, & nunc etiam in Apulia. Medum tamẽ cæteris est præstantius, & efficacius. hoc Venetias per Alexandriæ nauigationem ad nos adfertur: quod certe allij odorem habet uerius quàm porrorum. Veri Sagapeni probatio est Galeno, si aqua infusum aut uino, statim dissoluatur.

Sagapenum purgatoriũ non esse.

Græci Sagapeno uim purgatoriam non adscribunt. Scripsit quidem Dioscorides *ipsum crassam ex pulmonibus pituitam expurgare. Verùm nemo est inter Græcos aut Latinos, qui per uentrem inferiorem purgare unquam dixerit. hoc igitur & inuentum sit Arabum. Tagautius.*

Sal.

SAL *fossilis efficacior est. communiter, si est candidus, calculis uacans, & perspicuus, densus, æquali compage: peculiariter ammoniacus natione laudatur, si modo findi facilè possit, & in recta segmenta diduci. In marino sale eligendus est, cãdidus, æqualis, densus. Probatissimus in Cypro fit, & Salamine Cypri, & Megaris, in Sicilia & Aphrica. Sed inter dicta salis genera lacustris præfertur. sed multo ualidissimus est Phrygius, nomine tapeus, aut triteus, aut ganteus. Vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditusq; prunis, usque dum efferuescat. Aliqui fossilem subacto polline obliniunt, & carbonibus subijciunt, usque dum eius crusta exuratur.*

*tur. Solet & sal communis hoc modo uri: Aqua semel abluitur, & siccatus in ollam coopertam mittitur, subdito igne, mouetur*que, *donec iã non exiliat.* *Spuma* SALIS, *spumosi maris lanugo siue ramentũ est, in exilibus petris inuentum, cui uis eadem quæ sali.* Diosc. Spuma salis.

SALIS *flos flumine* Nilo *defluit. lacubus tamẽ quibusdam innatat. Assumendus, qui crocei coloris est, odore ingrato, ceu gari. interdum longe magis uirus olet, gustu*que *mordacior, & pinguiter lentus.* Fucatus *autem rubrica, aut scrupulosus, improbatur.* Præterea *syncerus non nisi oleo resoluitur: adulteratus nõnulla ex parte, etiam aqua, diluente factitium colorem.* Diosc. Salis flos.

SALICIS *excipitur succus qui manat ex ea, cum floret, exciso cortice. in plaga enim concretus humor inuenitur, qui ad purgãda quæ obstãt oculis, suam uim præbet.* Diosc. Salix.

SAMIA *præfertur candida, leuis, tangenti linguæ glutinis modo adhærescens, mollis, succosa, friabilis, cuiusmodi est quam aliqui collyrion uocant.* Duæ *enim species eius. unam ante diximus. altera aster appellatur, crustacea, & cotis modo prædensa.* Vritur *ac lauatur ut* erctria. Vim*que consimilem habet.* Diosc. Samia terra.

SAMIVS *lapis, in Samia terra inuenitur, quo aurifices utuntur poliendo auro, ut resplendeat.* Probatur *candore, & duritia.* Diosc. Samius lapis.

SAMPSVCHVM *in Cypro & Cyziceno laudatissimum. secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula & Cyzicena appellat.* Diosc. Sampſuchũ.

SANDARACHA *probatur rufa & saturatior, &* Sandarach[illegible]

aliena

aliena materia uacans, friabilis, cinnabaris colore, sulphuris uirus redolens. Dos eadem & *ustio, quæ auripigmento*. Diosc.

Sarcocolla. SARCOCOLLA *lachryma est arboris in* Persia *de nascentis, pollini thuris similis, rufa, gustu amara. Adulteratur admusto gummi*. Diosc.

Scammonia. SCAMMONIAE *legitur ad hunc modū succus: Capite exempto, radix in testudinus speciem cultro excauatur, quo fit ut in cauum confluat succus, qui conchis demum excipitur. Alij scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos, subiectis iuglandium folijs, profundunt succum, siccatumq; extrahunt.* Laudatur autem *scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quamsimillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis, quale ex* Mysia *regioue* Asiæ *deportatur*. Nec attendere *solum par est, si linguæ tactu albescat (hoc enim euenit adulterato, quod admisto fit tithymali lacte) sed longè magis antea narratis. item si non uehementer linguam exurat. id quod musti tithymali argumentum est. natione autem Syriacum, &* Iudaicum *deterrima habētur, grauia, densa, erui farina & tithymalo uitiata*. Diosc.

Scammonium quoniam cæteris præstat, quod in Colophone *(quæ* Insula *est* Ioniæ, Appollinis *oraculo nobilis) gignitur, ideo &* Colophonium *nominatur*. Itaq; *eiusmodi succus, qui in quotidiano medicinæ usu ad purgationes præstantem & maximam uim habet, ad hunc*

Modi 2. colligendi scāmonium, ex Dioscoride. *modum colligitur* Dioscoridi: Capite *radicis exempto detractóue, radix ipsa in modum testudinis inuersa, cultro excauatur.* Quo *fit ut in cauum, seu cauernulam ipsam,*

ipsam, lachryma siue succus cõfluat, qui deinde conchis excipitur. Alij fornicem seu scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos subiectis nucum iuglandum folijs, succum effundi patiũtur, quem inibi resiccatum demum tollunt. Quatuor modos colligendi eiusmodi suc- ci posuit Mesue, *secundum autem modum hunc* Dioscoridis *omisit.* Primus *est, radice in terra adhuc manente, incisa, & excauata, ut modo ex* Dioscoride *dictum est. Secundus, radice euulsa, & incisa. Tertius, contritis radicibus & expreßis. Quartus stipite & folijs simul contritis. qui autem hoc ultimo modo exprimitur, ac colligitur succus, ad uirorem spectat, & grauis est odoris.* Quod *tertio modo legitur ac seruatur, scammonium nigrum est, crassum & ponderosum siue graue ipsi* Mesuæ. *Sed qui secundo modo ex radice Scammoniæ profluit succus, colore subalbido aut uario conspicitur.* Cæ*terum quæ modis his omnibus profunditur lachryma, uel lento atq; moderato igne eidem* Mesuæ *decoquitur, uel in sole exiccatur, & in trochiscos seu pastillos, quos impresso sigillo obsignare solebant, digeritur, atque sic usui reseruatur.* Nunc uerò quod in officinis ostẽditur Scammonium, neque in pastillos conformatur, neque sigillo ullo obsignatur. Porrò *radix ipsa circa canis ortum excauatur* Plinio, *libro 26. cap. 8. ut in ipsam, sic ut modò dictum est, confluat succus, qui sole siccatus digeritur in pastillos. Vis bimo nec ante nec postea.* Me*dicinas omnes exacuit, & stomacho (ut* Galenus *scribit) inimicum est, atque eius dissolutionem facit.* Recen*tior autem* Græcia, *& officinæ nostræ, lachrymã hanc,*

Modi 4. ex Mesue.
1
2
3
4

Tempus colligendo scammonio accõmodum.

Tempus durationis.

quo minus stomachum offendat, in cotoneo malo deco-
Dacrydion. quunt: atque tum illa Dacrydion, quasi dicas lachrymu
lam, uocat: hæ uerò corrupto uocabulo diagredion ap-
Plinius. pellant. Tagautius. Plinio uero commendatur natio-
ne Colophonium, Mysium, Priennense, specie nitidum,
& quàm simillimum taurino glutini, fungosum tenuissi-
mis fistulis, citò liquescens, uirus redolens, gummosum,
linguæ tactu lactescens, quàm læuissimum, cum diluitur
Fidelis probatio boni scāmonij. albescens. Verum enimuero non solum hoc experimen-
to niti conuenit, ut linguæ tactu aut cū diluitur albescat:
hoc enim etiam euenit adulterino, quod ammisto fit Ti-
thymali lacte: sed fidelior probatio Dioscoridi & Pli-
nio fit, à gustu, ne ualde linguam accendat, ac uehemen-
ter deurat, id quod permisti tithymali (inquit Dioscori-
des) est argumentum. Tithymalus nanque linguam ex-
Deterrimum scammoniū. calfacit Bulbi more. Deterrimum uero habetur Scam-
monium Dioscoridi, natione Syriacum & Iudaicum,
graue, densum, Erui, id est, Orobi farina, & Tithymali
Notæ boni scāmonij. succo uitiatum. Quinque conditiones desiderantur
Mesuæ in bono scammonio. Nempe ut sit splendens uel
subalbida, aut uaria: linguæ attactu, & cum diluitur, la
ctescens, siue albescens (sed hoc experimentum ut dixi-
mus, fallax est) tenera ac friabilis: læuis: boni odoris,
cum tamen Plinio illud laudetur, quòd uirus redolet.
Dosis scammonij. Aëtio inodora est & insuauis Scammonia. Dosis ul-
tima scammonij per se, Mesuæ sunt grana duodecim.
Aëtio scrupuli duo, uel, ut inquit, pro uirtutis ratione
maior aut minor. Galeno & Oribasio exhibetur pōde-
Drachma una re drachmæ unius. Dioscorides quoque integram dra-
chmam

chmam non ueretur offerre: sufficere tamen ad soluendam aluum dicit duos obolos. Quòd si efficacius purgare uelis, quaterni oboli, cum duobus ueratri nigri, & Aloës drachma una, si ipsum Dioscoridem sequamur, dari possunt. Ego, inquit Manardus, licet nunquam sim ausus tantum dare, duodecim tamen grana transcendere non sum ueritus, scioq́; quosdam scrupulum integrum hausisse sine noxa. scāmonij exhibetur Dioscoridi.

SCHISTOS *lapis in* Iberia *Hispaniæ gignitur*. *Probatur maximè, qui croci colorem æmulatur, friabilis, suapte natura fissilis, concremento & alterno cohærentium uenarum, discursu, pectinum modo, ammoniaco sali similis. Vim exhibet hæmatitæ, sed ad omnia infirmiorem.* Diosc. Schistus lapis

SCILLA *uim acrem atque feruentem habet. assatam ad multa utiliorem esse constat. Polline ad crustam subacto, aut luto oblita, in clibanum cōijcitur, aut carbonibus obruitur, donec obducens crusta sufficienter intosta fuerit. qua exempta, si non emollescat, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadem quæ prius fiunt. nam quæ ita non assatur, interaneis maximè noxia est. Torretur item in olla, indito operculo, quæ in furnū demittatur. Sumi etiam solet quod maximè est medium, direptis uiuo tenus tunicis. quod frustatim confectum coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec amaritudinē nec acrimoniam habeat. Traiectaq́; lino frusta siccantur in umbra, ita ut ne ulla quidem parte se contingant. his scillæ segminibus ad oleum, uinum, aut acetum scillinum utimur.* Diosc. Scilla.

SQVILLA. *Ea squilla melior censetur, quæ & dul coris, & amaroris, atq; acrimoniæ particeps est: quæq; candidissima est, & in locis liberis nascitur.* Addit Mesue *& quæ parē habet. Sola enim (inquit) uenenosa est. Quòd si id uerum est, nemo unquam tuto Scylla utetur,*

Dosis. *nisi qui præsens fuerit dum effoderetur.* Dosis *aceti squillitici* Mesuæ *est à drachmis quinque usque ad duodecim.* Oxymelitis *uerò potio est ab aureis sex usque ad tres uncias. & trochiscorum scylliticorum à drachmis duabus usque ad quatuor.* Ex Dioscoridis *uerò sententia datur* Squilla *cochlearis unius uel duorum mensura, ad aluum leniendam.* Idem *tribus obolis in eclegmate cocta exhibet ad uarios affectus.*

Scordium. SCORDIVM *efficacius* Ponticū, Creticumq;. *Exprimutur eo etiam succus.* Diosc.

Sene. SENE. *Actuario feruefacti ius potius, quàm triti fa-*

Dosis Senæ. *rina propinatur.* Pulueris *modus, eidem auctori, drachma; in decocto, semuncia; macerati, seu, ut dicunt, infusi potio communiter exhibetur à drachmis tribus ad semunciam.* Mesuæ *ab aureis tribus ad unciam unā.* Decocti *ex Sene uncia mediocriter purgat* Manardo. Serapio, *ut* Actuarius, *dat tritæ Senæ drachmam unam, decoctæ quinque.* Ceterum *cum Sene nostrum Gallicum purgandis corporibus ualere, multa iam experiētia comprobatum sit, non erit certe officinis tanquam inutile interdicendum: sed cum inefficacius sit altero quod orientale uocant, & in communi est usu, maiore paulo mensura erit exhibendum, ne sua expectatione & qui sumunt, & qui instituunt, frustrentur.* Purgant *autem efficacius*

ficacius sennæ siliquæ (quos folliculos uocãt) quàm φυλλά-ρια, id est folia: quod ipsum præter Mesuæ auctoritatẽ, & experientia comprobat, & ratio etiam dictat, ob contentorum scilicet in eis seminum potentiam.

SERVM *optimum habetur, quod ex lacte caprarum* Serum. *iuuenum, nigrarum, recenter fœtarum, & bono pastu* Seri lactis optimæ notæ. *utentium, assumitur. Secundum locum obtinet, quod ex ouillo lacte separatur, & tertio loco habetur bubulum. Quanuis temperatissimum lac muliebre sit, mox caprillum, hinc asinmum, ouillumq́; postremo uaccinum. In se uerò consideratum probatur magis, recens, non corruptum, boni odoris atque saporis. Dosis seri Mesuæ* Dosis Seri. *est ab uncijs sex usque ad libram unam. Paulus Aegineta dari uiris iubet sextarios duos, pueris unum.*

SINAPIS *recenti semine expressus succus in sole* Sinapi. *siccatur. Diosc.*

SOLANO *hortensi, & halicaccabo succus extrahi-* Solanũ hortense. *tur, qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens. Dioscorides.*

SORI *existimarunt aliqui melanteriam esse, aber-* Sori. *rantes. siquidem sui generis est sori, ei non absimile. uerum sorëi uirus inest graue, & nauseam mouens. Inueniтur etiam in Aegypto, & alijs quibusdam regionibus, ut in Libya, Hispania, & Cypro. Præfertur Aegyptium, quodq; frianti nigrius apparet, in multa foramina dehiscens, suppingue, insuper adstringens, & olfactu deuoratione q; magnum uirus olens, ita ut stomachus in uomitiones effundatur. Quod autem friatum scintillas missyos modo non emittit, & alterius generis esse, & inua-*

lidum censendum est. Vim & ustionem supradictis simi- lem habet, scilicet ut musy & chalcitis. Hæc autem ferè *omnia, & alia quæ ustionem experta non sunt, perustis ualidiora esse existimantur, præter salem & uini fæcẽ, nitrum, calcẽ, & consimilia, quæ cruda remissiora sunt. Combusta enim uiribus efficaciora redduntur.*

Spartion & Genista. De SPARTIO & GENISTA. *Genistæ semen* Seminis genistæ Dosis. *in folliculis Phasiolorum modo nascens, purgat sesqui- drachma in aquæ mulsæ quatuor cyathis potu matuti-* Dosis spartij. *no, Plinio. De Spartio scribit Dioscorides, quòd flores & semina eius purgant per superna, ellebori uice, citra periculum, quinis obolis in aqua mulsa siue melicrato pota. Semen quoque ipsum exinanit aluum trahendo.* *aliàs, in aceto. Plin. *Sed & ramis eius cum folijs in * aqua maceratis pluri- bus diebus & tusis, succus elicitur, Ischiadicis & angi- na laborãtibus utilis, unius cyathi potu ieiunis.* Quidam *salsilagine, uel marina aqua macerare malunt, & subter Ischiadicis in aluum dare.* Detrahit cruenta, *strigmen- taq; intestinorum. Sed super ijs nihil attentet Pharma- copola, medico inconsulto. Dosis Albrabin Mesuæ, & proprie florum (inquit) est à drachmis duabus usque ad quinq;: & seminis à duabus drachmis usque ad quatuor.* Dioscorides, *ut diximus, ex semine & floribus spartij dat quinque obolos, Plinius sesquidrachmam, id est dra- chmam & dimidiam genistæ exhibet.*

Spongiæ. E SPONGIIS *alias mares appellauere, tenui fistu la, spissas: quarum duriores tragos nomināri nt. fœmi- nas autem, quæ contrarias dotes habent. Vruntur ea, ut alcyonium.* Cinerem *in oculorum medicamentis laua- re util*

re utilius. Candidæ cura fiunt, è mollißimis recētes, per æstus tinctæ salis spuma, quæ petris cohæret, insolantur inuersæ, hoc est parte caua sursum spectante: & quæ abscissæ fuerunt, deorsum. si uerò æstiua serenitate ad lunam sternantur, perfusæ salis spuma, aut maris aqua, maximum candorem referent. Diosc.

STYRAX *lachryma est arboris malo cotoneæ similis. Præfertur sordescens, flauus, resinosus, albicantibus grumis, quàmplurimum in sua odoris gratia permanēs. qui dum mollitur, melleum liquorem reddit. qualis è Catabalis, Pißidia, & Cilicia deuehitur. Deterior niger, furfurosus, friabilis, canoq; situ obductus. Cæterum lachryma inuenitur gummium similitudine, perlucida, & myrrhæ æmula. uerum perpauca manat. Adulteratur ligni scobe, quam uermiculi erodentes excusserunt, melle, & iridis sedimento, & quibusdam alijs. Alij ceram aut adipem odoribus imbutum, flagrantißimus solibus cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in frigida aqua uermiculos exprimunt, uænundantq;. Styracē hunc quoniam in uermiculorū speciem contrahatur, scoleciten cognominant. quem tanquam syncerum imperiti approbant, non animaduertentes ad præcipuam odoris fragrantiam. siquidem acer admodum est, qui adulterationis uitio caret. Styrax adoletur, & igni torretur, ut fiat ex eo, ueluti ex thure fuligo: ad eadem cōueniens, ad quæ thuris fuligo.* Diosc. Styrax.

SVLPHVR *optimum existimatur uiuū, quod apyron uocant, nitedulæ modo splendidum, perlucens, minimè lapidosum. Probatur in genere sulphuris ignem* Sulphur.

experti, quod uiret, ac præpingue spectatur. Plurimum in Melo & Lipara gignitur. Diosc.

Sycomori succus. SYCOMORI *succus primo uere tenera arbore, antequam fructum ferat, eximitur, lapidis ictu summo cortice desquammato. si enim altiore plaga uioletur cortex, nihil effluet. Spongia aut uellere lachryma excipitur: quæ siccata & in pastillos coacta fictili uase reponitur.* Dioscorides.

T

Tamarindi. delectus. AMARINDI *Mesueo præstantiores sunt nigri, non tamen exacte lucidi siue splendentes, teneri, mixti cum uillis, recentes quoque & pingues non aridi, dulcacidi, saporis uinosi.* Adulteratio tamarindorum. *Adulterantur admixtione carnium prunorum, sed fraus detegitur nigredine non splendente in ipsis apparente, humore luxuriante, & prunorum tum odore tum sapore. Si incalescant, aut* conseruatio. *humectentur, putrescunt. optime conseruantur in uase uitreo, exacte obturato, & in loco sicciore. Imbecillam* dosis. *uim habent purgatoriam, proinde eorum decoctum exhiberi potest ab uncijs duabus usque ad quinque.*

Terebinthina. TEREBINTHI *resina ex Arabia petræa defertur. Prouenit etiam in Iudæa, Syria, Cypro, Aphrica & Cycladibus insulis. Sed præualet candida, perlucida, uitreo colore & in cœruleum uergente, odorata, terebinthum olens. Terebinthina resinas omnes antecedit. proxima lentiscina, & è pinu, & abiete. has sequitur è*

picea

picea & pineis nucibus resina. Diosc.

Terebinthina quomodo vratur. Ex Aëtio lib. 13. Cap. 99.

TEREBINTHINAM *ustam cyphi recipit. Vritur autem hoc modo: Terebinthinam conijce in ollam, & triplum, aut etiam amplius aquæ infunde, & ad ignẽ adhibe, nihilq́; omnino mouẽdo coque: ubi uero consumpta fuerit aqua, & terebinthina attenuata ac inualida reddita, ut digitis confringi poßit, eam tolle atque in antidoti confectionem assume. Si uero insumpta aqua, adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursusq́; ad ignẽ adhibe, donec friabilis reddatur.*

Ex Ampelitide TERRA, *quæ pharmacitis nomine, in Seleucia Syriæ nascitur, laudatur in primis nigra, piceæ longos carbones referens, modicè assulosa, æquabili splendore, quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluitur.* Diosc. Terra Ampelitis.

CHIA *eligi debet candida, uergens ad cinereum, Samiæ similis. eſt autem crustosa, albaq́;, sed fictitijs formis differens. Vis eadem quæ & Samiæ.* Diosc. Terra Chia.

CIMOLIAE *duo genera: candida, & ad purpureum inclinans. Optima exiſtimatur quæ innatam habet pinguitudinem, tactuq́; frigida sentitur.* Diosc. Terra Cimolia.

ERETRIADES *duæ sunt, una uehementer alba eſt, altera cinericia. Optima habetur ad cinereum colorem uergens, perquàm mollis, quæ si per æramenta tractim ducatur, lineam uiolaceam refert. Lauatur ut cerussa, aut hunc in modum: Teritur seorsum, & cum aqua,* Terra Eretrias.

& ubi pessum ierit, humor leuiter excolatur. siccata so libus, iterũ teritur interdiu, adiecta aqua, ut uespere con sidat. antelucanis colo excernitur, & demum in sole tri ta, si fieri potest, digeritur in pastillos. Quòd si tosta de= sideretur, pastilli magnitudine ciceris in fictile perfora= tum conijciuntur, oreq; uasis diligenter obturato, supra carbones candentes continenter follibus perflantur. ubi uerò cinis in fauillas se conuertit, aut aëreum colorem contraxit, exempti reconduntur. Diosc.

Terra Lemnia. *Lemnia* TERRA *cuniculoso in specu nata è Lem= no insula, palustri loco defertur, inibi electa, & caprino sanguini permista. quam incolæ cogunt in pastillos, & imagine capræ signant. unde & sphragida ægos, hoc est sigillum capræ appellauere.* Diosc.

Terra Melia. Terrę omnis electio. Ex *omni* MELIA TERRA *& omni alia in uniuer sum, eligi debet, recens, mollis, non lapidosa, friabilis, quæ cùm humorem attigerit, facilè resoluatur.* Diosc.

Terra Selinusia. SELINVSIA *eadem quæ* Chia *præstat, maximè laudatur, quæ uehementer resplendet, candida, friabilis, & humore dilui celerrima.* Diosc.

Tithymalus Characias. E *Characia* TITHYMALO *appetente uindemia= rum tempore, succus congestis ramulis, mox dissectis, & uase conclusis, excipitur. Aliqui adijciunt farinam erui, & in pastillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant. Alij in aridas ficos, ternas quaternásue guttas instillant, ut cum his inarescant, quas ad usus recondunt. Per se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus repo= nitur. Porrò cum extrahit lac, neque quo uentus aspi= ret, stare quenquam, neque manus oculis admouere con= uenit,*

uenit, sed antè quàm colligas, corpus, præsertim faciem, collū, scrotumq́; genitalis, adipe, aut oleo cū uino perungere. Fauces autem exasperat. *quapropter cataapotia cera aut decocto melle, oblini par est, & hoc modo dari. binas tamen ternásue ficos, purgationis gratia sumpsisse, satis est.* Characiæ *tithymali legitur semē autumno, & siccatū sole leuiter tunditur, fit ruefactumq́; loco mundo reponitur.* Folia item *siccantur*. Diosc.

TITHYMALI *fœminæ succus ut maris colligitur.*

TITHYMALVS *paralius similiter, & simules ad usus, ut mas, reconditur.* Tithymalus Paralius.

TITHYMALI *helioscopij colligitur succus, semēq́; ut aliorum.* Tithymalus Helioscopi.

TITHYMALIS *cyparissiæ & dendroidi, eadem uis quæ reliquis, similiterq́; reconduntur.* Diosc. Tithymalus Cyparissius.

THAPSIAE *lactis extrahendi ratio hæc est:* Facto *in ambitū scrobe, cortices inciduntur: aut radix in fornicis speciem in se excauata, cooperitur, quò merus succus confluat. oportet illuc sequenti die se conferre, & congestum succum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, & succus organo per quallum expressus, fictili crasso insolatur.* Aliqui *folium unà terunt. sed inualidior huiuscemodi succus. Hoc autem interest. quoniam qui ab radice manauit, grauius olet, & humidus permanet: è folijs autem extractus, exiccatur, atq; teredinum iniuriam sentit. Qui succum colligit, stare debet non obuersus uento: aut potius, cum dies apricus est, & à flatu silet. quoniam ob halitus acrimoniam facies uehementer intumescit, nudaq́; corpora inuadunt pustulæ. ob id prius liquido* Thapsia.

quido cerato & adstringente, nudas partes illinunt, & ita muniti accedunt. Diosc.

Thus. THVS *in ea gignitur* Arabia, *quæ thurifera cognominatur.* Pri*matum tenet in eo genere masculum, stagonias appellatum, suapte natura rotundum. tale autem indiuiduum est, candidum, cùm frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardens.* Indicum *uerò fuluescit, & colore liuet. sed rotundum industria factitant. nam in quadrangulares formas dissectum fictilibus uersant, donec rotunditatem contrahat. uerùm huiusmodi thus tempore flauescit, quod atomum aut syagrum appellant. Secundum locum habet* Arabicum, *& in* Smilo *nascens, quod alii copiscum uocant, minus multo & fuluius. Est & genus aliud, cui amomitæ cognomen est, alioqui candidum: quod dum mollitur, mastiches more digitis cedit. Adulteratur in itinere, pini resina & gummi. quod facile deprehendi potest. siquidem suffitum gummi flammam non eiaculatur, & resina in fumum euanescit. thus uerò statim ardet. idem maleficium odor prodit.* Diosc. *In fictili nudo thus crematur, flagrante glebula succensum à lucerna, donec exuratur. post perfectam ustionem operire oportet, usque dum restinguatur. sic enim in cineres non redigitur. Aliqui ollulam æneo uase cauo circa medium perforato cingunt ad excipiendam fuliginem, ut in eius mētione mox ostendemus. alij crudo fictili luto oblito, & in fornacem indito cremant.* Fictili *etiam nouo uiuacibus prunis torretur, dum non amplius bullet, aut pinguitudinem uaporémue emittat. facile enim comminuitur, quod perustum non est.* Diosc.

Fuliginem THVRIS *sic facito: Forcipicula lucernis accensas singulatim thuris glebas in nouam fictilem ollam concauam imponito: & æreo uase in medio perforato, detersa diligenter sorde, obtegito. alteram admoueto, ex altera eius parte aut utraque, subiectis quaternûm digitorum altitudine lapillis, quò facilius perspici queat, si urantur. & qua locus capax fuerit, glebulas alias supponito. & antea quàm prorsus prior gleba restinguatur, aliam imponito: donec sufficientem fuliginem uidearis coëgisse. Continuo tamen externæ æramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur. ita enim temperato æris feruore, fuligo omnis inhærebit. quæ alioqui per leuitatem decidua, thuris cineribus admiscetur. Derasa itaque fuligine, cinis cremati thuris seorsum substrahendus est. idem opus, quoad satisfactũ tibi uidebitur, obeundum. Simili modo è myrrha, resina, styrace, reliquisq; lachrymis, fuligo excipitur, ad eadem conueniens. Diosc.* Thuris fuligo.

Præfertur THVRIS *cortex crassus, pinguis, odora tus, recēs, læuis, minime scaber, sine mēbranis. Adulteratur admisto pini aut nucis eius cortice. sed horum index ignis est. siquidem reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore fumum eructant. thuris uerò cortex ardet, & cum odoris fragrantia uaporem eiaculatur. thuris modo uritur. & uis eadem quæ thuri, sed ualidior astringentiorq;. Diosc.* Thuris cortex.

Manna THVRIS *probatur candore, micarum frequentia, & puritate. Vim habet eandem, quam & thus, sed inualidiusculam. Sunt qui cribrata pini resina, ac polline,* Thuris mãna

polline, aut cortice thuris contusi adulterant. sed hæc igne deprehenduntur. Neque enim æque suffitu aërium uaporem, sed fuliginosum & impurum expuit, & permistum suaueolentiæ halitus uirus habet. Diosc.

Thymelæa. THYMELAEAE *folia, quæ peculiariter cneorum appellantur, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi. Quibus dare libeat: antea tundere, & neruos eximere conuenit. Thymelææ farina uuæ acerbæ succo excipitur, & in pastillos diuiditur.* Hallucinantur, *qui coccon gnidium fructum esse chamelææ existimant, decepti quadam foliorum similitudine.* Diosc.

De Thymelæa iterum, & chamelæa, quæ Arabum est mezereon.

Cnidij granum. *Granum* CNIDIVM *ob nimiam acrimoniam cum deuorandum datur, pane aut adipe sepultum infunditur, alioqui gulā & fauces accendit. Aluum purgat* CHAMELAEA, *pituitam enim bilemq́; detrahit, folijs in duabus partibus absinthij decoctis, succoq́; eo cum melle poto.* Dosis chamelææ. *Dioscoridi eosdem humores per aluum exigit, folijs præsertim cum duabus partibus absinthij, hydromelite exceptis, & in catapotio deuoratis.* nota. *Sed catapotia eiusmodi, quotquot fuere deuorata, eadē forma qua fuerint ingesta, redduntur.* Omnino enim *in uentre non uincuntur, nec à calido natiuo liquescunt.* Dantur etiam Thymelææ modus, siue dosis. Dioscoridi *rami Thymelææ cum suis folijs, & baccis, leui igne decoctis ad deijcienda aquosa corporis recrementa: ad extenuandū quoq; lienē, incremēti uitio laborantē. Sed hæc medicorū sunt, non pharmacopolarū.*

Dosis

Dosis MEZEREI *in decoctione datur Mesuæ à drachma media, ad drachmam unam: in puluere à duobus ceratijs ad quinque. Paulus dat quatuor drachmas Chameleæ in aqua mulsa coctas, purgareq; dicit ut Elleborus. Cnidia uero grana à uiginti usque ad triginta.* Dosis Mezerei. Granorũ Cnidiorũ dosis.

THYMVS. *Decocti dosis est Mesuæ à drachmis quinq; usq; ad decẽ, & pulueris ipsius à drachmis duabus usque ad quatuor. Mediocrem sustinet decoctionem. si diu ac curiose teratur, magis urinas ciet, & minus aluum exinanit. Colligi in flore thymum oportet, & in umbra siccari.* Thymus. Dosis Thymi.

TRAGACANTHA *præstat pellucens, gracilis, læuis, syncera, & subdulcis. Diosc.* Tragacãtha.

TRAGI *herbæ racemorum acini tunduntur à plerisque, & in pastillos digesti asseruantur: quibus utuntur, cum opus est. Diosc.* Tragos.

TRAGORIGANVM *optimum est Cilicium, & Cretense, & Smyrneum, & in Chio Cooq; proueniẽs. Dioscorides.* Tragoriganum.

TVRPET. τούρπετον. *Si de re tam ambigua, ac tam controuersa semel statuendũ est, quatuor uel forte quinque res erunt, nomen Turbit suscipientes: Radix uidelicet Tripolij, de qua tractat Serapion sub nomine Turbit, quod & Caricamon uocat.* Turpet.
1
Radix Pityusæ, quam Actuarius Turpeton, & quidam Dioscoridis interpretes Turpet uel Turbet appellarunt. 2
Radix itẽ Alypiæ, quod cãdidum Tourpeton idem Græcus auctor Actuarius cognominat. 3
Radix præterea Tithymali fœminæ Myrthites nuncupatæ, quòd myrthi folium ferat, qua 4

nunc

nunc paßim sub Turbit nomenclatura utuntur medici,
5 *& eorum seplasiarij.* Et quintum demum, (*nisi penitus somnium est,*) *quòd radix est arboris, quam folio ferulæ*
Mesuæ somnium. *constare dixit Mesue.* *Cæterum tametsi Arabes inter se, & cum Græcis in descriptione* Turbit *dissentiant, omnes tamen easdem ferè uires illi attribuunt, ut ex eorum scriptis licet deprehendere. pariq; mensura ferè*
Dosis Turbit. *ipsum exhibent. Serapion & Mesue contritum bibendum offerunt à drachma una usque ad drachmas duas, in decoctionibus uerò usque ad drachmas quatuor.*

Dosis tripolij. Radix *Tripolij duabus drachmis in uino potāda da*
Pityusæ modus. *tur,* Dioscoridi. *Pityusæ radix alui deiectionem molitur duobus denarijs in uino etiam pota,* Plinio. *datur* Dioscoridi *in aqua mulsa drachmis duabus.* *Alypion uel* Alypia *aluum soluit, in aqua mulsa,* Plinio, *addito sa*
Dosis Alypię. *le modico.* Minima *potio est duarum drachmarum: media quatuor: maxima sex, ea purgatione, quibus datur è gallinaceo iure. Depellitur atra bilis semine,* Dioscori di, *si mensura* Epithymo *pari, cum sale & aceto sumatur.* Verùm *interanea leniter exulcerat.* Datur autē Epi *thymum ipsi* Dioscoridi *acetabuli mensura ad quatuor*
Alypia unde dicta. *drachmas, cum melle, sale, & aceti exiguo. Purgat autem maximè bilem atram, qua purgata animi tristitia in melancholicis pellitur: à qua ui seu facultate potuit illi nomen fieri.* Est *enim Græcis* Alypon, *quod tristitia do loreq; caret aut liberat.* *Si nostrum* Turbit, *quo passim hodie utimur, radix sit* Tithymali *fœminæ, ut putatur, drachmæ pondere iuxta præscriptam à* Dioscoride *quantitatem siue mensuram, in hydromelite potanda da-*

da dabitur, ut per inferna trahat.

V

ERATRI *albi radices mensibus colligendæ. Optimum habetur candidum, friabile, carnosum, modicè extentum, nec tamē iunci modo mucronatum, quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non admodum feruens, neque saliuam subinde ciens. huiuscemodi autem strangulat. Primatum Cyrenaicum tenet. Galaticum autem & Cappadocicum, candidiora, & puluere quodam obsita, celerius strangulatus mouēt.* Dioscorides. Veratrū albū

Cæterum, modum unum præparandi ELLEBORVM *inuenerunt longè facillimum. Raphanis dissectis inserere iubent Elleborum, rursusq; comprimere raphanos, ut uis pertranseat, atque eo lenimento dare. Hoc autem uomitione magis purgat, præsertim non præparatum. Apparent autem res uisu terribiles in uarijs ipsarū uomitionum coloribus. Sed & subditæ quoque ex eo balani (suppositoria uocant) cum aceto uomitiones concitant, atque eliciunt.* Herophilus *Elleborum fortissimo duci æquabat: concitatis enim intus omnibus, ipsum in primis exire affirmabat. Ideo & errauisse antiquos, parcius id præbendo, cùm celerius erumperet quod largius daretur. Reddi post quatuor quoque horas incipit, totum opus septenis peragitur horis.* Themison bi- Modus præparandi Elleborum album. Elleborus albus vomitione purgat. Herophil⁹ Elleborum fortissimo duci æquabat. Dosis veratri albi.

nas non amplius drachmas offerebat, sequentes quaternas dedere. Atque hæc de ueratro albo dicta sufficiant.

Radices non uere, ut uoluit Mesue, *sed meßibus colligendæ sunt: quæ solæ in usum ueniunt* Dioscoridi. Itaque *ipsi tenuißimæ radices breuesq; leguntur, sicuti & Plinio, ac uelut decurtatæ etiam hæ*. Quod & Mesue *innuit cum ait*, Et melior pars radicis sunt *fustes*. Nam *summa quæ est craßißima, cepis similis, canibus tantum datur purgationis causa*, Plinio. Veteres *radicem corticemq; carnosißimum, ut* Barbarus *annotauit, eligebant, quo tenuior eximeretur medulla*. Hanc *humidis spongijs opertam, turgescentemq; in longitudinem findebant: deinde fila in umbra siccabant, ijs utentes*. Nūc *ramulos à radice sua quàm grauißimi corticis, ita dantes*. Inciditur & *nunc* Elleborum, & *cribratur: cortex remanet, hoc summoto medulla cadit.*

Veratrum nigrum. VERATRVM *nigrum radicibus cohæret nigris, tenuibus, à capitulo cepæ simili confibratis. quarum est usus. in collibus, asperis, & sitientibus locis enascitur.* Optimū *est quod ex huiusmodi petitur terris, ut ex* Anticyra. Nigrum *inibi probatißimum gignitur*. Eligi *debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensq;. cuiusmodi est in* Helicone, Parnaso, & Aetolia *natum*. *attamen* Heliconium *præcellit*. E*medullantur radices eius ueratri albi modo*. Diosc.

Delectus. *Elleborum nigrum maximè probatur* Dioscoridi, *quod in* Anticyra, *quæ in* Locride *siue* Phocide *sita est, prouenit*. Eligitur *carnosißimum, habitißimumq;, hoc est maximè corpulentum & plenum, medulla tenui, acre gustu,*

gustu, feruensq́;. Cuiusmodi est (inquit Dioscorides) Helicone, Parnaso, *&* Aetolia *natum. Quanquam bonitas prima* Heliconio *tribuitur. Hoc perinde atque album emedullatur.*

VIOLAE *succus, & syropus ex ea confectus, eodem, quo & flores & folia, modo aluum leniunt.* Violæ succ. Ea *assumi debet quæ prima se ostendit, cuius uirtus, nec à calore resoluta est, nec à pluuia diluta, dißipatáue.* Electio. Potio *decocti uiolarum est* Mesuæ, *ab uncijs quatuor usque ad octo. Succi uerò ab uncia una usque ad duas, & syropi ab duabus uncijs usque ad quatuor. Condiuntur etiam uiolæ cum saccharo & melle: ex ea autem conditura dari potest ab uncia una usque ad tres uncias.* Dosis. Mixta *autem saccharo minus, melli uero magis abstersoria est.* Proinde *& minori quantitate assumenda.*

VIPERINAE *carnes, esui sic præparantur:* Detracta *cute, caput caudaq́;, quoniam carne uacant, amputari debent. quippe commentitium est quod præcipitur, certam utrinque mensuram præcidi oportere. reliquum uerò corpus exemptis interaneis elotum dissectumq́; discoquitur cum oleo, uino, salis exiguo, & anetho. Sal ex eis ad eadem conficitur, sed inefficacior est. uiua autem uipera in fictile nouum demittitur. adijciuntur salis cacaricarumq́; tritarum, singulatim quinque sextarij, mellis cyathi sex. mox fictilis operculum luto oblinitur, & fornacibus inassatur, donec sal in carbones redigatur. qui postea tritus in pulueris faciem, reconditur.* Plerunque, *ut ori gratior fiat, immiscetur nardi spica, aut folium, aut malabathri momentum.* Diosc. Vipera.

Viſcum. VISCVM *optimum eſt recens, intus porraceum, extrà fuluum quod aſperi nihil, aut furfuroſi conceperit. Fit acinis in robore naſcentibus, buxeo fruticis folio. contuſum acinum lauant, & poſtea in aqua decoquunt. ſunt qui commanducando ipſum efficiant. gignitur quoque in mâlo, pyro, & pleriſque alijs arboribus. quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus.* Dioſcorides.

Vnguis odoratus. VNGVIS *odoratus laudatiſſimus, qui à rubro mari defertur, candicans, pinguis. Babylonicus nigreſcit, atque minor conſpicitur.* Dioſc.

APPARATVS SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FINIS.

De compoſitione medicaminvm generalivm, ex Pavlo Aegineta.

De Paſtillis.

ASTILLI *Græcè trochiſci à figura nominantur. Tres ſunt eorum ſpecies: alij nanque ſunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut ſanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut aſtringendo, aut opplendo, aut deſiccando eam cohibentes: quemadmodum qui conſtat ſpina* Aegyptia, *& qui ſeminibus, conſimilesq́; : Alij dolorem ſopiunt, uel quòd ſenſum obſtupefaciant, uti crocodes dictus, uel quòd humores diffundant, ueluti ex aromatis confecti: alij lienem, aut renes, aut iecur obſtructione liberant, ut qui ex amaris amygdalis conficitur.* Eorum *uerò qui in aluum induntur, nonnulli acrimoniam obtundunt. ut in torminibus inteſtinorum, quemadmodū ex pompholyge, amylo, terra ſamia, ex cremore ptiſanæ aut eiuſmodi aliquo præparati. nonnulli alui aut ſanguinis profluuiū aſtringunt, ſicuti qui alumine, acacia, & omphacio conſtant, qualis eſt* Philippi, *quiq́; ex ſpina cōſtituitur* Aegyptia,

cum rosarum aut plataginis infusi succo: nonnulli adurentes, dysenteriæ, quam ulcera depascentia exercent, idonei: ex sandaracha, auripigmento, calce, charta combusta, cōfecti. Inferentur autem cum succo lenticulæ aut oryzæ, sic ut intestinum prius muria elotum sit, æger'q; cibum & potū antea assumpserit, ne aliquid medicamenti uirtutis reliquum, ad stomachum rapiatur. Cæterum utiles sunt pastilli qui ab inferioribus partibus inijciuntur, ad affectus potißimū, qui infra umbilicum infestant. Nam superius uis ipsorum peruenire non potest. At qui deliniuntur simileis illis uireis obtinent, uerùm astringentes, in herpete, papulis, quæ dicuntur exanthemata, intertriginibus, sanguinis eruptionibus, & fluidis ulceribus proficiūt: cuiusmodi est Andronius & Polyidæ. qui uerò obtundunt, carbunculis & maleficis ulceribus expediunt: utpote leucus dictus, & dialotarion. urētes, sicut iam comprehensi, cuius generis habētur & Faustiani, serpentibus naturalium & sedis ulceribus, pterygijs, & carnosis narium uitijs accommodantur.

De medicamentis quibus aridis utimur, xeria dicuntur, & Smegmatis.

Aridorum medicamentorum, quæ sanè & catapasmata ab inspergendo uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicantur: ex his quæ ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt, quædam excrescentia reprimunt, quædam cicatricem generant, quædā urunt exeduntq;, nonnulla sanguinem coërcent. Quæ igitur carni generandæ sunt, uel repurgando sordida,

carnem creant, ut quæ constant ex eruo, aristolochia, iride, panace, myrrha, thure, aloë, uel humiditatem superfluam desiccando, ueluti quæ fiunt ex ære, diphryge, squama, charta cõbusta, piceæ cortice, & spina, quæ & ipsa cicatricem obducunt: uel acrimoniã rosionemq; obtundendo, qualia sunt ex pompholyge, amylo, cerusa, speculario, ostreis crematis, terra samia, & consimilibus, & quæ compositorum ex his uireis habẽt. Ex reprimentibus *lenia quidem sunt, quæ constant squama æris, quæ misy, chalcitide combustis, & galla: ualentiora uerò sunt, quæ atramẽto sutorio, ærugine, misy, chalcitide, ignem non expertis.* Vrentia *uerò* exedentiaq; *fiunt ex calce, auripigmento, sandaracha, & fæce uini combusta, quam uocant sphecler, hoc est fæculam: atque hæc omnia componuntur. cæterum in tenuissimum redacta pollinem, si ulceribus inspergantur minus rodunt: si spissiora, magis.* Sanguinem reprimentia *aut astringendo, aut refrigerando, aut siccando, aut* opplendo, *aut urendo faciendoq; crustam, illum coërcent, quorum materiam capite de* Pastillis *sumus exequuti.* At eorũ *quæ cuti admouentur, alia abstergunt, exteruntq;, ut ex cimolia, pumice, lomento, fermento hordei, peponum carne, & salis flore confecta: alia extenuant & discutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio, sulfure, herba pediculari, sinapi, pyrethro, cachry, terra lemnia, sepiæ testa: atque hæc,* assumpta calce & auripigmento cum liquore aliquo, pilis abolendis idonea & smegmata *fiunt.* Quædam *capiti admouentur, ut fluxum ex eo ruentem desiccent, cuiusmodi sunt ex nitro, sale, galla, malicorio,*

& id genus alijs præparata. omnia uero smegmata cuti non inunctæ accommodari debent.

De medicamentis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia, unde stomatica dicuntur, ac guttur accommodatis.

QVanto rarior molliorq́; est cutis, quæ corpus totum obtegit, quàm oris tunica, tanto etiam magis stomaticorum medicaminum usus euariat. Quum igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta, quæ humoris influxum repellant, cuiusmodi sunt, arida quidem, omphacium, galla omphacitis, succus rhu, & hypocisthidis, alumen, cortex piceæ & thuris, balaustia, & generatim omnia quæ astringunt, ita ut insuauem ingratamq́; & lethalem uim non repræsentēt. liquida uerò, succus mororum, tum quæ batina, tum quæ sycamina dicuntur, item nucum uiridium corticis, & mali punici, præsertim acidi, & malorum cotoneorum, mustum, amineumq́;. mel autem per initia solum ut medicamenta adhæreant temperatur. At quum humor substiterit, misceri debent quæ concoquant & mediocriter dißipent, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus. Ac per totum id temporis quod inter principium & declinationem intercedit, rectè miscetur utrunque & repellens & discutiens: & primum quidem superabunt repellentia, deinde digerentia: in morbi declinatione solis uti digerentibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrum, aphronitrum, origanum, hyssopum, thymus,

nepita,

nepita, iris, besasa, consimiliaq́; . liquor autem tunc sapa esto, tum quæ ex musto decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipsumq́; dulce mustum cum melle: ubi uero ueluti reliquiæ quædam inflammationis remanserint, etiam sulfur ignem non expertum miscebimus: succos autem primum cum melle incoquemus, dum liquidioris mellis spißitudo fiat, inde sic arida in tenuißimum pollinem pertrita inspergemus, postea modice coquemus, quoad omnia exacte in unitatem cogantur, quo facto in uitreum uas medicamentum transfundemus.

De collyrijs & agglutinamentis.

Varia ocularium medicamentorum materies existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inferuntur: ex quibus alia acrimoniam leniunt & ueluti opplent obstruuntq́;, utpote pompholyx, spodium, amylum, plumbum, terra samia, cadmia, eaq́; omnia lota, & candidus oui liquor. Quibus ita utendum est, ut caput prius uacuationem experiatur: Nam si repletum fuerit, metus est ne oculorum tunicæ humoribus distentæ perrumpantur. Alia contrariam his naturam obtinent, nempe acrem, recludendis uacuandisq́; ijs quæ diu impacta fuerunt accommodata, quemadmodum liquores Cyrenaicus, Medicus, sagapenum, euphorbium & consimilia. Nonnulla sordidis ulceribus abstergendis conueniunt, qualis est squama æris, ipsumq́; æs, chalcitis, misy, sori, flos æris, stimmi, concremata omnia. Quædam his uicina sunt, smectica ab exterendis sordibus appellata, cuiusmodi est auri-

pigmentum, sandaracha, & lapidis asij flos. Sunt & *astringentia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehementer lippitudini, ulceribus, & defluctionibus conducunt, nempe rosarum folia, & flores, & fructus, spica nardi, phyllum, crocus, glaucium & hypocisthis.*

Quæ *uehementiorem astringendi uim repræsentant, oculorum claritati conducentibus potissimùm medicinis miscentur, cuius generis est omphacium, acacia, balaustium, satiuæ punicæ flos, & galla.* Alia *concoquunt, discutiuntq;, ut myrrha, crocus, castoriũ, lachryma thuris, fœnugræci succus.* Porrò *ex cõpositis oculorum remedijs, alia delinuntur, simplicemq; appellationem habent, alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocantur.*

Quæ *igitur delinuntur omnem comprehensam materiã recipiunt, omnibusq; conferunt affectibus: cæterum uere præsertim præparari debent, æstate siquidẽ uirtus ipsorum perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigidæ temperari nequeunt.* Conterere *autem ea oportet liquore non copiose affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerùm modicè, ut sordium modo conterãtur.* Aqua *uerò pluuialis erit, tum quòd tenuis sit, tum quòd modicè astringat.* Sin *uino aut succo aliquo læuigentur, teranturq; eadem, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo læuigabuntur. demum ubi satis læuia euaserint, gummi adijcietur, in formamq; redacta, uasis maximè æreis aut uitreis reponentur.* Cæterum *ijs quæ è succo conficiuntur, protinus uti licet: metallica uetustate redduntur meliora.* Porrò *inter collyria arida quædam consumunt exteruntq; callos,*

los, ficos, ungues, scabiosáq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita. Quædam lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accommodata. quæ tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiũt. Sunt quæ præseruent tueanturq; oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloë, cadmia, stimmi, croco: omnia in tenuißimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle Attico, opobalsamo, oleo ob uetustatem tenui, fœniculi succo, diuersorum animalium felle, liquore cyrenaico, aliisq; compluribus. Conferunt hebetudini, suffusioniq; incipienti, cum extenuent, calefaciãt, purgentq;. Vtendũ his est, & omnibus acribus, ubi caput repletione caret, sub dio, aëre puro, aquilonio, non nimis frigido, neque item calido nimium. At agglutinamẽta quæ anacollemata Græcè dicuntur, ex medicamẽtis præparãtur quæ obstruunt, opplentq;, glutinant, compingũt, aut refrigerant, aut astringunt, siccántue, qualis est farinæ pollen, mãna, terra samia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oui liquore. glutinantur autem fronti in quibus humor nõ intra caluariã delitescit, sed extrinsecus fluit.

De Emplastris, & medicamentorum quæ ipsis immittuntur coctione, tum qui ceræ modus cum oleo esse debeat, ex commentariis Antylli.

MEdicamentorũ quæ Emplastra ingrediuntur, alia sunt terrestria, utpote metallica, lapidumq; & terræ

terræ species, fæces, cinis, & conchylia. alia sunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari possunt: quædã liquores, quædam succi sunt, semina uerò, herbas, & radices pauca recipiunt. Cæterum ex ipsis emplastris nonnulla sunt uulneraria, quæ enæma, quòd cruëtis inijciantur: colletica, quòd glutinent: & catagmatica, quòd fracturis accomodentur, appellamus. Constare autem ex siccantibus non summè, uerùm secundi ordinis absoluti, & tertij incipientis, oportet, cuiusmodi sunt salix, quercus, cupressus, piceæ & tedæ cortices, myrrha, thuris lachryma, bitumen, aloë, aristolochia, cinis sarmentaceus, cerussa, spuma argenti & pleraq; ex metallicis. Coqui debẽt quousq; manus amplius non inquinẽt. Porrò quæ cicatricem ducunt emplastra & ipsa ex siccantibus cõponũtur, uerùm efficacioribus quàm glutinatoria, quod genus est æs combustum, squama tum eius, tum ferri, ærugo, chalcitis, æris flos combustus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & ostracea. Digerentia uerò & calefacientibus & siccantibus modicè fiunt, nempe aristolochia, thapsia, oleo ueteri, & raphanino, melle, opobalsamo, pice, resina terebinthina, galbano, sale combusto, salis flore. Quæ emolliunt, ex argenti spuma, adipibus, medullis, oleo ueteri, propoli, ammoniaco, styrace, galbano, bdellio, mastiche, resina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris syluestris, præparantur.

Siccãtia, ex sulphure, nitro, sale, cinere, & bitumine.

Ad extrahendum accommodata, fiunt ex sale, nitro, propoli, ærugine, fermento, stercore, sulphure, terebinthina. Quæ concoquunt, ex cera, ladano, uua passa,

amomo,

amomo, croco, thure, pice, mastiche Aegyptia, *styrace, myrrha, galbano, butyro, hyssopo, adipe, ærugine.*

Pus mouētia, *ex hydrelæo, polline, pane triticeo, chōdro, butyro, adipe suillo & uitulino, thure, pice, resina.*

Quæ uerò leniunt dolores, argenti spuma cōstant, cerusa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera tracta. Iā *uerò enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fracturis inijci debent, adiuuariq; è summa spleniorum parte spongijs posca madentibus simul illigatis, solui tertio quoque die, & rursus eadem splenia non alia accommodari oportet.* At *quæ emolliunt, extrahūt, digerunt, concoquunt, & pus præterea mouent, post cataplasmatum ceratorumq; usum adhibentur.* Quæ *leniunt etiam, per initia statim, summis potißimum partibus applicantur. Cæterum quomodo coquantur, deinceps exequemur.*

Quomodo medicamenta quæ Emplastra *ingrediuntur coqui debeant.*

AERVGO.

AERVGO *uiridibus emplastris post coctionem inijcitur. In aliquibus autem neutiquam ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi, manentiq; in pila reliqua superfunduntur.* In *melinis emplastris, cùm semicocta est confectio immittitur : nam moderatam consecuta coctionem, melinum colorem efficit.* At *in his, quæ diprosopa & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus.*

Alumen

ALVMEN.

Alumen plerunque post coctionem additur, peculiarem uero coctionis modum nullum habet.

MINIVM, CADMIA & POMPHOLYX.

Minium in fine admiscetur, Cadmia & Pompholyx per initia immittuntur.

ALOE.

Aloë post coctionem inspergitur.

AVRIPIGMENTVM & SANDARACHA.

Auripigmentum, & sandaracha in coctionis fine iniji-ciuntur.

AES *crematum.*

Aes crematum non protinus ab initio ad coquendum inijcitur, sed ubi emplastrum semicoctum fuerit. finis coquendi est, quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superat, & emplastrum rufum efficit.

ARGENTI *spuma.*

In medicaminum coctionibus argenti spuma cũ oleo decoquetur. conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conterere, ut sordium fiat spißitudo. inde leni igne excoquere continenter mouendo. Initio igitur intumescit, & in bullas attollitur: ubi uero iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. Modus coctionis est, quum à tumore subsidit, & manus non inquinat.

ATRAMENTVM *Sutorium.*

Atramentum sutorium in media coctione emplastro inditur, coctum uero uehementiorem eius colorem efficit, & si alia ei non resistant, nigrum.

APOCHYMA, *pix nauibus derasa.*

Apochyma læuigatum cribroq; ab excremẽtis suis secretum emplastro, postea quàm coctum fuerit, inspergitur. Si autem molle fuerit, cum oleo miscetur. sed prima ratio coquendi exactior est, quòd scilicet in secunda pondus non conseruetur.

AERIS FLOS.

Aeris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctioni solet.

AMMONIACVM.

Ammoniacum circiter mediam coctionem iniicitur: detritum uerò, si potest fieri, & in tenuem redactum puluerem inspergere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatum iniicere: si emplastrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto, aut uino: si fistulis aut strumis, omnino cum aceto: aut si molle futurũ est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cum aqua: inde in fordium spißitudinem coactum aliis refrigeratis infundere, ne efferuescant.

BDELLIVM.

BDELLIVM *in læuorem pertritum, emplastro ab igne iam sublato inspergitur: at si pingue existat, & læuigari non poßit, sagapeno similiter ipsum cõtusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro molliemus.*

BITVMEN.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici granis interioribus simuleis obtinet. Quapropter in craf

siores

siores particulas confringendum est, coquendumq; in aceto, sic ut non agitetur usq; dum ebullire desinat: Ego *uero (inquit* Timocrates*) in oleo decoquens, uoti compos euasi.*

CHALCITIS.

CHALCITIS *incoquitur æris modo, coctionemq; ipsius metimur inde, si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.*

CERVSA.

Cerusa *in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorem conseruat, magisq; albescit: in nigra autem, principio: coacta enim largius, nigrescit.*

CERA.

Cera *priuatim sola non coquitur, ut quæ aduratur, neq; cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq;, uerùm superinijcitur, uel oleo puro, uel oleoso cuipiam liquori cum quodam metallico incocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ.*

GALBANVM.

GALBANVM *neutiquam coctionem tolerat, uerùm emplastro ab igne sublato, ut digitos non inquinet, emollitum inditur.*

LACHRYMA *papaueris.*

LACHRYMA *papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiam emplastrum ei superfunditur.*

LACHRYMA *Thuris, & manna.*

Lachryma *thuris & manna, coctione iam absoluta inspherguntur, in sordium spißitudinē coacta ex melle modico,*

dico, aut aceto, aut aqua, aut uino, si emplastrum liquorem recipiat.

MISY.

MISY *postremò adijcitur: quamdiu autem coqui debeat, proprie definitum non est.*

MYRRHA.

Myrrha, ubi iam coctio finita est, inditur.

OLEVM, *& reliqua pinguia.*

OLEVM *siquidem per initia fuerit iniectum, resinæ aut pici liquidæ, emplastrum non spissescit, quare ubi crassa euaserint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia insulsa, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.*

OPOPANAX.

Opopanax multò post ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino acetóue prius læuigandus est.

PIX.

PIX *ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum non amplius inter coquendum ebullit, neque intumescit.*

PLVMBAGO.

Plumbago similiter argenti spumæ excoquitur, sed eousq; , dum non modo digitos non inquinet, uerumetiam ex igneo colore in rufum, & uehementer floridum elanguescat.

PLVMBVM *ustum.*

Plumbum ustum in media coctione adiungitur.

PROPOLIS.

Propolin emollire & discoquere oportet: siquidem à coctione neutiquam diffunditur. At si & ceram emplastrũ recipiat, propolin cum illa quemadmodum & galbanũ, contusam iniiciemus.

RESINA.

RESINA *arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodum paululum eius assumatur.*

SAL, NITRVM, SVLFVR.

SAL *& nitrum in medio coctionis: sulfur, in fine adijcitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.*

SAGAPENVM.

Sagapenum tunditur in pila, & teneriusculum redditũ cum emplastro ubi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

SEMINA, RADICES, & HERBAE.

Semina, radices, & herbæ, nullam coctionem sustinent: læuigatis igitur, & in pila etiamnum subsistẽtibus liquida superfunduntur,

SORI & DIPHRYGES.

Sori & diphryges demittuntur in media coctione lebeti: diphryges autem, sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua uincat. Sori peculiarem coctionis finem non habet, sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur, digitosq; non inquinet.

TERRA *& lapides, pumex, conchylia.*

TERRAM *omnem & lapides plerunq; ad coctionis finem iniicimus. item pumicem, & conchylia combusta.*

Thapsia

THAPSIA.

Thapsia inspergitur postrema, uel liquore quodam læuigatur.

VNGVENTA.

VNGVENTVM *irinum coctionem quidem fert, sed cyprinum & rosaceum, minus: reliqua neutiquã. quare ad finem coctionis, immutanda sunt.*

De malagmatis, & epithematis.

INter *ea quæ malagmata dicuntur, alia medijs corporis partibus inijciuntur, longa inflammatione conflictantibus, aut induratis, aut æstu flagrantibus, aut per frictionem, fluxionémue expertis: alia articulis quibus humores sint impacti, uel neruis refrigeratis, uel etiam alijs particulis scirro obsessis congruunt.* De *his igitur tum in capite de emplastris tractatum est, tum ubi ad acopa uentũ erit differetur.* Porrò *inter malagmata medijs corporis regionibus accõmodata (epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem stomacho & iocineri admouentur, qualiacunq; illa fuerint, roborantẽ ex astringentibus uim postulant. Sine his etenim uitæ aliquod discrimẽ intulerint. cum illa nempe stomachus & iecur communes aliarũ partiũ alimẽti sint officinæ. Quamobrẽ eiusmodi medicamẽta ex aromatis potissimũ conficiuntur. Stomacho igitur inijci debent, si non cõcoquit, aut infirmatur, aut inflatione laborat, malagmata ex seminibus, meliloto, aloë, absinthio, sampsucho, nardo & mastiche.* Iecori *autẽ ex myrobalano cõfecta, ammoniaco, adipibus, & chamæmelino.* At *lieni applicantur, quæ cõstant calce uiua, auripigmento, cappari, salicibus, cardamomo, ærugine,*

ammoniaco, & aceto: ijs autem qui alui fluore laborant, ex œnãthe, alumine, melino, & alijs aſtringẽtibus præparata. etenim hæc etiam per abuſionem communiter ma lagmata nominãt, & ſi diuerſam à molliendo uim repræ ſentent. Si uerò ardor uiſcera urgeat, ut in febribus ardentibus, ex croco competunt malagmata, roſaceo, ſucco lini ſeminis, aut intybi, aut polygoni, adipe ſuillo, & ſpuma argenti: ſi perfrixerunt, ea quæ opobalſamum, phyllum, caſamum, & piper recipiunt. Pectori cum ſanguis eijcitur, proſunt aſtringentia, ſiccantiaq́; ex alu mine, ſalice, & bitumine. In tabe quæ phthiſis dicitur, cõ ducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

Qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat.

QVOD ſi unguina, ut quæ Græci à leuanda laßitu dine acopa appellant) cõficere conſtitueris, oleum ceræ quadruplum immittes: at ſi liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentum quod emplaſtri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionẽ olei ceræ æqualem miſcebimus, ſi aër ambiens moderatus extiterit: at ſi cera uetus aut ſquallida, aër fri gidus fuerit, oleũ paulò copioſius quàm cera erit: quemadmodum & ſi cera pinguis, aër exiſtat calidus, paulò minor olei portio erit. paulum autem hoc, medij in utrãlibet partẽ exceſſus duodecima erit portio, etenim aliâs undecim aliâs tredecim olei uncias, ceræ libræ admiſcebis.

De

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & sinapismis.

ACOPA *inde nomen sortiuntur, quòd præcipuè ad lassitudinis quæ copos Græcè dicitur, puta tensiuæ, ulcerosæ, & eius quæ ossa defatigat, sensum conueniant, quanquam alijs quoque morbis compluribus sint ex usu.* Alia siquidem ipsorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi, alia ulcerandi. *Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, cachry, & consimilibus constant: neruorum uitijs, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore possunt euinci, accommodata. Quæ emolliunt, ad durities, scirros, & infarctos articulorum sinus conueniunt, quorum materies capite de emplastris comprehensa est. At ulcerantibus quæ adarce, cachry, euphorbio, cocco gnidio, & id genus alijs componuntur, in diuturnis affectibus, & qui ægrè possunt elidi, quibus etiam sinapismus congruit, utimur.* Porrò *spissitudinem uniuersa acopa inter cerata & emplastra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis similia, liquidiorem ferè substantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplastro, illam malagmati consimilem, nonnulli & calidum ipsum illinũt, materiam uerò acopis & emplastris cõfinem. Cæterum usum cataplasmatus exhibet, diuturnis affectibus iisdem quibus & sinapismus, utilis, ideoq; ante illum assumitur, quò corpus ad sinapi reddatur idoneum: à sinapismo etiã adhibetur, ut affectus reliquias discutiat. Sinapismus materiam quidem uariam non habet, uerùm*

diuturnis potißimum affectibus post inutilem aliorum præsidiorum uim efficacißimus est: utilißimè autem applicatur capiti in eius dolore quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipsius pars affligitur (Græci heterocraniam uocant) in morbo comitiali, uertiginibus, & insania: pectori autem in suspirio, orthopnœa, hoc est quum non nisi recta ceruice spiritus trahitur, & tußi longa. At in diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, & caput & thorax sinapi oblini debēt. Item stomachus & uenter in longis ipsorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens est præsidium sinapi coxendicum & podagricis doloribus, omniq; parti resolutæ, aut alio quodam modo perfrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri poßit. Ac tunc profecisse satis id putato, ubi dolor subsecutus fuerit ualidus, & caro liuidior altiorq; euaserit, & postquam ablotũ fuerit mutius pustulæ erupuerint. Quòd si etiam sensus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam obleueris sæpius detecta: nam si uel immodicè adurantur ita affecti non persentiscunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnum delatione, (cataphora dicitur) & catocho, sinapi inducitur, per initia quidem cruribus: ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queant incalescere, ijs crura & cubitos sinapi oblinuntur. In his autē qui continua febre laborãt, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis ex carnibus, uitari debet sinapismus, nam partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, uruntur, interim etiam nigrescunt.

Quo-

Quomodo diuersa olei & unguentorum genera conficiantur.

INVNCTIONVM unguẽtorumq́; uel olei generum, quæ unguenta repræsentent, alia sunt simplicia, una olei specie iniecta: alia composita, ex pluribus conflata. Ac simplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiũtur, uerbi causa, rosaceum chamæmelinum, susinum. Quædam ex fructibus & seminibus conficiuntur. quædam ex surculis quibusdã, ut rutæ, qui etiam simul cum oleo coquuntur, ideo cum nullus florum coctionem sustineat, insolantur potius. uerùm si ualidam odoris gratiam repræsentent, & constantem, ex insolatu plurium dierum tenuius ipsorum oleum magisq́; utile redditur, quemadmodum rosaceum & chamæmelinum. Qui inualidiores sunt, faciliusq́; difflari possunt, minus insolatum tolerant, ut quorum uirtus promptè euanescat, utpote lilium & uiola. Ex his quæ fructibus & seminibus constant, nonnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinum. nonnulla contusis uel læuigatis, oleamine ipsorum sequestrato, uel expreßis ipsis in prælis: uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernãtur, exempli causa, caryinon, sesaminum, amygdalinum, lentiscinum, laurinum, ricininum, raphaninum, atque eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratus componuntur, præparari potißimum solent, illis oleo incoctis cum uino uel musto uel aqua, atque eisdem deinde exemptis. Liquoribus autem quibusdam oleo contemperatis interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spißitudinẽ

sortita, simplici sermone unguenta uel inunctiones nominantur, ut gleucinum, nardinum, sicyonium & cyprinum. Sunt quæ acopa craßitudine repræsentent, ceram aut resinam aut eiusmodi quippiam recipientia, uocanturq́; myracopa, ueluti decamyron, amaracinum, atque his similia. Iam uerò aliqua una uice coquũtur, quæ non diuersam recipiunt materiam, sicuti metopion, mastichinum, sicyonium: aliqua duabus tribúsue & quatuor iniectionibus. Primum contumacioribus incoctis, ut aspalatho, palmeo surculo, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo liquoribus, adipibus & medullis. & si eueniat, cera quoque & resinis inditis. At balsami liquor neutiquam coquitur, sed post absolutam coctionem, unguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis unguentis sunt quæ nullam coctionem recipiant, sed tantum misceantur, quale est mendesium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerunt, in olei sextarium æruginis rasæ in exactum detritæ læuorem sescunciam immiscent, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia quidem unguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam, uel eorum ex quibus con fusis facta sunt, obtinent, ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At quæ uariam magis compositionem sortita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædam ualide calefaciunt emolliuntq́;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis, & finibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendesium, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodum deca

myron

myron ualentius, ut etiam ſuperficiem rodat. Sunt quæ mediocriter calida, tenuiaq; exiſtunt. ea dolores leniunt, & concoquunt, quale eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, ſoliatum. Alia præter quàm quòd calefaciũt, abundè ſiccant inciduntq;, ueluti cyprinum & ſicyonium. Alia calefaciunt quidem inſigniter, ſed uires magis confirmant, unde ſtomacho potiſsimum & uiſceribus reſolutis competunt, qualia habentur maſtichinum, nardinum, & gleucinum. Valentius adhuc corroborat, quod ex labruſca conficitur. Iam nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorem mulieres utuntur, ut ſoliato, ſpicato, commageno, & quæ moſchelæa, quaſi dicas, ex moſcho & oleo confecta nuncupantur.

FINIS.

E primo libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

Quæ præscire conuenit eum qui Medicamenta probè compositurus sit.

XPOSITVM est alibi, simplicium medicamentorũ uires nõ solum generatim noscendas esse, ut quidam scripserunt, ponentes ea uel calefacere, uel refrigerare, uel siccare, uel humectare: uerùm distinctè, membratímque, & ex quo sint ordine singula, uti nos docuimus. Quando quidem igitur nonnulla medicamina obscurè prorsus unumquodq; prædictorum efficiunt, quædam manifestò, aliqua ualide, sicut alia absolute, nõ satis est nouisse pharmacum hoc calefaciendi, aut refrigerandi uirtutem habere, sed quantam habeat, definire oportet. Recalefaciunt *enim resinæ omnes, idq; sibi cõmune habent: attamen maioris minorisq; rationem non exiguam in calore sortitæ sunt.* Item *succi plures non mediocriter, ratione ad maius minusq; facta differentes, excalefaciunt.* Nam *si panacis succum cyrenæo & medico cõmusceas, uidebitur tibi ille nihil ceu ad hos esse.* At *quorsum attinet sermonẽ ab ijs quibus utimur quotidie, diuertere longius, memores adhuc*

adhuc illorum differentiæ? Anethum siquidem & ruta, cepaq́;, omnia calida medicamẽta magno inter se uariant discrimine. Quapropter in curationibus particulæ ad modum refrigeratæ, medicamẽ quod impensè calefaciat admouebimus: illi uerò quod paululum à naturali habitu recessit, modico leuiq́; calore præditum, sicut insigniter refrigeratæ uehemẽtissimè calefaciens pharmacum adhibebitur. Meritò igitur quatuor nos excalefacientium ordines statuimus: separantes à modicè calidis ea quæ euidenti eiusmodi qualitate præcellunt: tum quæ magna & uehemẽti adeò, ut urere uideantur. In singulis autem illis quatuor ordinibus diuersis quædam uelut incipientis, nonnulla desinentis, & ei quæ post hanc existit, propinquæ differentiæ esse dicuntur: alia in illorum medio consistunt. Itaque sunt ex his quæ propter caloris uim exulcerant: quemadmodum etiam ex illis quæ exedentia Latine, σηπτικὰ Græce nominantur: alia simulatque corpora contigerint, potestatem suam ostendunt. Quædam duabus tribúsue, aut quatuor horis opus habent: nonnulla diem totum, uel etiam post eum noctem, uel maius deinde spatiũ requirunt. Hæc iam ut in calefacientibus, ita quoque in refrigerantibus intelligere eum oportet, qui medicamen aliquod confecturus est. Pari modo in ijs quæ humectant exiccantq́;. Cæterum materiæ medicamunũ quædam à plantis, quædam à metallis, nonnulla ab animantibus proueniunt. Quas omnes in commentario de simplicibus medicamẽtis definitè expressas didicistis: nam cum familiaribus hic mihi sermo potissimum est, qui precibus me adegerunt, hæc propter librorum interitum deuuò

perſcribere. Iam *uerò ut ſimplicium medicaminum uniuerſorum facultates examuſsim uobis cognoſcēdæ ſunt, quò ubiuis corporibus curationē deſiderantibus idonea ex ijs quæ adſunt, facile poßitis remedia componere: ita etiam omnium præter naturam affectuum ſpecies ad unguem tenere expedit, quas primum quidem libro de morborum, altero de ſymptomatum differentijs, tertio poſt illos de morborum cauſis comprehēſas habetis. Ad hæc alijs tribus de ſymptomatum cauſis: uno inſuper de plenitudine, necnon de febrium differentia commentario, poſtremo medendi methodo: in quibus affectiones actionem lædentes didiciſtis. Item curationem harum primam eſſe, quemadmodum etiam præſeruationē cauſarum eas parientium.* Docti *pariter eſtis, primæ curationis conſilium à morbi diſpoſitionibus ſuggeri: cum his unà patientis particulæ naturam indicari.* Præterea *aëris nos ambientis temperamēta, conſtitutionem, ætatem, tempus, locum, uitæ propoſitum, & mores, plures egregij medici inſpiciunt: de quibus ubi eorum uſus fuerit, aliqua ſimul & hic nobis dicentur.* Hæc *itaque in memoria uos omnia ſic exprompta habere expedit, ſi quouis loco medicamentorum, tum ſimplicium, tum compoſitorum copiam habere deſideratis.* Inſuper *quomodo unum interim aliquod pharmacum ſponte natum, ac ſimplex, morbum curare poßit: cur interim cōpoſita nos uſurpemus, rationem deinceps explicabimus.*

Quis compoſitorum medicaminum vſus.

S*I tantum ſimplicibus medicamentis uniuerſos præter naturam affectus curare liceret, nullus utique compo-*

ſiti

siti unquam usus foret. At hoc nunc ita comparatum non est: nam dum corpus subinde aliquatenus calefacere conamur, simplex nullum, quod præstare id queat, habemus. Medicamentū *enim affectioni cui adhibetur, potentia nimirū respondere oportet.* Quòd *si affectus sit frigidus, quatuor numeris à naturali habitu recedens, pharmacum totidem gradibus à caloris mediocritate seu symmetria diuersum adhibendum quis ignorat?* Porrò *cum interim tale simplex non adsit, si duo habeamus, quorum hoc numeris quinq;, illud tribus calidius sit, temperantes ea, medium efficiemus, quatuor numeris symmetron exuperans.* Iam *quædam simplicia citra alterius mixturam ne in usu quidem esse possunt: ueluti cum emplastrum pharmacon apponere cupiam uolumus: quippe simplex nullum ad talem usum idoneum est, neque bitumen, neque cera, neque resina, sicut neque pix, neque propolis ac ladanum: multominus ærugo & cerussa, uel spuma argenti, uel molybdæna, uel aliud quoddam metallicum medicamen. Simili modo nec herbæ solæ emplaston pharmacum efficiunt.* Quare *primi emplastrorum auctores nō temere ex oleo quoq; metallica coquere conati sunt, quæ liquefieri poßint, liquefacere, ac herbas contusas siccas cribratasq; eis adijcere.* Rursus *in alijs affectibus unum medicamentum solum ex ijs quæ suapte natura proueniunt, usurpamus.* Cui *tamen nonnulla adijcimus aliquando uirium ipsius uehementiæ obtundendæ, interim insuauitatis mitigandæ gratia: quemadmodum* Hippocrates *in libro de* Victus *ratione in morbis acutis hisce uerbis inquit: Si sub transuerso septo dolor fit, ad*

clauic

clauiculam uerò non aſcendat, emolliendus eſt uenter uel nigro ueratro, uel peplio: nigro quidem daucum, uel ſeſeli, uel cuminum, uel aniſum, uel aliud quid odoriferum miſcendo: peplio autem ſilphij ſuccum. Hac ratione *manifeſtò* Hippocrates *uſum quidem pharmaci purgantis eſſe oſtendit, ſed inſuauitatem eius in potu, moramq́; in uentriculo condimentum requirere.* Multa *ſiquidē quæ bibuntur pharmaca tam ſunt aſſumentibus inſuauia, ut ſtomachū peruertant, uomitumq́; protinus cieant.* Quæ*dam licet paululum in uentriculo manere poßint, poſtea tamen euomantur, prauas eructationes mouentia: quemadmodum ex purgantibus ceu condimēta ſunt eiuſmodi medicamina, quorum* Hippocrates *meminit: ita ex ijs quæ* ἀνώδυνα *appellantur* Græcis, *alia uehementiam mitigant, ut cum papaueris ſuccum, uel hyoſcyami ſemen miſcuerimus, uel mandragoræ radicis corticem.* Quare *& hic pharmacorum compoſitionis uſus eſt, maximus autem in morbis, qui diuerſas ſimul facultates deſiderāt, expellendi uidelicet & digerendi, uel detergendi ac læuigandi, uel incraſſandi ſimul & attenuandi humores: ueluti multiplicis uſus medicamenta,* Græci πολυχρηστὰ *uocant, & optima, diuerſas in ſe poteſtates, ut indicabimus, continent.* Verùm *his medicamēti miſturæ uſus eſt, cum unum aliquot illorum ad multas uenenatas feras, uel exitialia pharmaca efficax habere uolumus: qui uſus etiam theriacam, ut uocant, antidoton comparauit, item mithridation, aliasq́; multas.* Sunt *porrò & aliæ quidem utilitates minores prædictis, attamen quæ crebrò nos ad remediorum compoſitionem deſcendere cogunt:*

uniuerſas

uniuersas hoc in opere docebimini. Nunc enim post emplasti medicaminis, & πολυχρηστάτου, id est ad plura utilißimi à me confecti rationem fusius expositam institutum aggrediar.

De emplasto pharmaco. διὰ χαλκίτεως.

QVa ratione seu industria composuerim emplastrũ διὰ χαλκίτεως, quod à palma Græce φοινίκινον appello, medicamen glutinandis ulceribus, cicatrice obducendis, & plegmonis curandis accommodum (quando liquefactum humidi cerati craßitudinẽ obtinet) uos quoque animum exercete, Empiricis ac Thessali sectatoribus cum inscitia ipsorum relictis, qui optima pharmaca à medicis inuenta diuersis constare facultatibus ignorãt. Exercete inquam ingenium, ut eisdem mecum usi methodis medicamenta poßitis conficere: persuasi re ipsa maiores nostros ex ratione omnia illa composuisse: incidentiam uerò Empiricorum, Græci uocant περίπτωσιν, esse nugatoriam. Dicenda itaq; nunc est propositi medicamenti compositionis ratio. Oleum uetus, & adeps digerendi uim obtinent: Chalcitis & palmæ succus repellendi, astringendiq;. Ex his igitur pharmacum cõposui, quo iam cõplures usos esse nouistis: ideo quod omnibus sui generis melius esse usu & experiẽtia comprobarũt. Etenim ratio compositionem inuenit: experientia de inuentorum uirtute decernit, ut etiã rationalium methodorum imperitis artificiose confecta fidem faciant. Porrò cum superioribus medicamentis argenti spumã temperaui, quæ nihil magni adeò momenti adferre potest: neq; repellẽtibus quod influit, neq; digerẽtibus, quod iam particulis

culis phlegmone laborantibus infixum est: quippe siccandi uirtutem habet, sed non ualidam. Quare ipsam ceu aptum medicamen in emplastri compositionem adiunxi: nam cum prædictis incoquitur, donec substantia eius omnino digitos non inquinet. Adipem uero insulsum, & quammaxime fieri licet uetustißimum esse cõuenit: tum oleum uetus similiter, quod cũ suillo adipe propinquam uirtutem habere didicistis: licet adeps paulò maiorem emolliendi calefaciendiq; uim obtineat. Audistis autem uetustate ipsa tenuioris substantiæ fieri, & digerere promptius: eoq; phlegmonis, quæ magnum parti dolorem inferunt, magis blanda ac mitia sunt ipsa recentia: ijs uerò quæ tales non sunt, commodiora uetusta. Et quò phlegmone diuturnior, & contumacior, hoc magis uetera prosunt, ac sola curare ualent: modò postea nihil afflictæ parti influat. Quòd si influxerit, mixtam esse medicamenti quoque uirtutem oportet, cuiusmodi habet à me compositum pharmacum, ac propterea chalcitidem & palmam digerentibus admiscui: non ignarus, paucas adeò phlegmonas diuturnas existere, quibus nihil influat. Nam ob humores in eas confluentes diutinæ esse solent. Porrò dum hæ incipiunt & accrescunt, astringentium refrigerãtiumq; medicaminũ uirtus rectè præpollet: ideoq; hoc emplaston pharmacum adusque humidi cerati spißitudinem liquefactũ multis utile redditur, interim uino adiecto, uel aceto, uel aqua illiquefcẽs: nonnunquam ex oleo crudo, ὠμοτριβὲς appellant, uel alio quodam astringẽte, quale est Hispanum, & Histricum: uel ex dulci aliquo astrictionis experte, uel etiam uetusto.

uetusto. Ego quoque myrteo & melino, ubi ualidius a= stringere res postulabat, medicamentum liquefeci. Hæc ipsius compositio tali temperatura constat.

*Vetusti adipis, quem institores axungiam appellant, sint pondo duo, olei ueteris pondo tria, argenti spumæ tantundem, chalcitidis pondo unciæ quatuor. Hæc ita co quere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, reliquum * contunditur, ut liquari posit: mox ad ignẽ liquefit, deinde per colum distillatur ut purum fiat, nihilq; membranæ habeat, pondo duo prædicta pendens: postea chalcitidis læuigatæ pondo triens cum olei quadrante adipe miscetur: his argenti spumæ pondo tria adijciuntur. Ac omnia ubi simul in mortario coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmæ mouentur. Sufficiet autem ramus unus maiusculus, ut solida ligni parte mouendo utaris in modum spathæ dictæ: uocant enim sic quo confecturas mouent. & nos perspicuitatis gratia similiter nominabimus. Quod autem solidæ rami parti contiguum est, circunciditur, & tenelli procedentes ramusculi decerpti contunduntur, sed cortice prius exuto, ut segmenta iniecta pharmacum succo suo imbuãt inficiantq;. Proinde statim ab initio spatha utendum est, sed tenuia palmæ fragmenta inijcere oportet, ubi medicamentum cerati temperaturam habuerit: nam si prius immittas, succus ipsorum, quem manere uolumus, ex decoctione consumetur. Insuper spathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta postquam inarescit, ut proprium succũ non amplius seruet, amputata reijcitur, reliqua est usui. Hæc rursus quatenus medicamento intin=*

* cõfringitur

cta siccata fuerit, simili modo abscatur. Constare autem nobis arbitror, quòd palmæ ramũ non multis diebus an tè abscissum arbore esse oportet: quippe temporis interuallo arescit, & succum amittit. Pridie igitur per hyemẽ *auferatur, æstate eodem ipso die quo cocturus es pharmacum.* Vbi iam *coctum craßitiem, ut tactum non inquinet, acquisierit medicamen, illitum facit ad ulcera, quæ ci catricem ægrè ducunt,* δυσεπούλωτα Græcè *uocantur: ad crueta ualet oleo liquefactum: benefacit phlegmonis, po dagris, articulorum morbis, inguinum inflammationibus, phymatis, ambustis, pernionibus, fracturis oßium, coutusionibus, omnibus deniq; affectibus, quos appellant rheumaticos.* Iam *uerò multi qui hernias abscant, post manus operam statim ipsum cum fomentis & cataplasmatis præparatum imponunt: si quidẽ chalcitidis unciæ sex immittuntur, quæ est selibra, medicamen ad magna uulnera glutinanda promptius, atq; ad ea quæ cicatricẽ ægrè ducunt, efficacius fiet.* Sunt *in hoc etiam alia eiusdem potentiæ medicamenta: ipsi tamen cum oleo liquefacto magis quàm alijs omnibus in rheumaticis affectionibus fidendum est.* Cum *enim plurima eiusmodi* Romæ *existerent, nullum tam celebre probatumq; fuit.* Conducit, *ut dixi, podagricis, articulorum uitio laborantibus quolibet tempore, cum dolores intensi nõ sunt, qui fotus & cataplasmata lenientia postulent.* Incipientibus *igitur atq; augescentibus etiamnum id genus uitijs, liquefactum pharmacum refrigerare finito, ac spathomela deradens pilæ inijcito, cui uinum superfundito: quod ut recipiat, manibus subigito.* Erit *autem uinum austerius, ætate quidem*

dem medium, substantia non crassum, sed quàmmaxime fieri potest lucidum. Nam huiusmodi, utpote substantiæ tenuioris, in altum corpus penetrat: tantisper autem liquefacto medicamini ipsum infundito, manibus conterens, dum excipiatur tempereturq́; : nec humidum restet, quod non cõtrito ac emollito pharmaco mixtum sit. Ad hæc etiam si non prius refrigeratum medicamentum deraseris, liquefacto & adhuc calido uinum superfusum permiscere licet. Itaque in phlegmonōn principijs uim repulsoriam ualidiorem esse oportet. In incrementis uerò hæc nonnihil imminuenda: quæ digerit uirtus augenda est. Porrò cum in statum proprium, seu uigorem phlegmones tumor peruenerit, pares inuicem esse potestates conuenit repellendi & digerendi: nisi quis uehemens dolor pharmacum leniens requirat. Cæterũ inclinante phlegmone digerendi uim augebitis, ut prorsus nihil uini eo tempore misceatis. Præterea dum id liquescit, si quando astrictoriam qualitatem euidenter excellere uolumus, Hispanum oleum, uel Histricum, uel quod omphacinum seu omotribes, Latinè immaturum, seu crudum appellant, inijciendum est. Vbi æquales utrasque facultates habere cupias, oleo dulci, nec recenti, nec uetusto liquandum est. Si ut digerat expetis, uetus oleum, uel cicinum commodè sumitur. Itaque hoc emplastum medicamen dum liquefit, in hunc modum temperatur: Oleum paulò copiosius quàm medicamentum esto, ut pondo uidelicet unum absoluat: medicamenti uerò decem uncias iniecisse abundè suffecerit. Clarum est cuilibet, hoc efficacius reddi emplastum, quò plus medicamenti

habuerit: tanto lenius ac mitius, quanto liquidius fuerit ex Rhodino *liquefactum*. At *cerati quod inungi poßit, temperamentum recipit, dum medicaminis pondo in olei selibra liquatum fuerit*. Tale *uerò phlegmonōn inclinationibus ex usu est*. Item *sedis, rectiq; intestini tumores phlegmonodas sponte obortos omnibus melius iuuat: atqui tunc liquefactum oportuit cum oleo copiosiore, ut per cornu recti foraminis, cui uesica suis alligata sit, immittatur, uelut in eiusinodi usurpare consueuimus*. Ad *hæc frequenter ipsum in his ex* Rhodino *liquefecimus, cacabo uasi in quo liquescit prius subiecto, qui calidam contineat: prunis uerò ardentibus incumbat, aut flammæ fumo carenti*. Iam *uerò pro superioris temperaturæ modo liquatum, ut liquidi cerati spißitudinem habeat, & naturalium & podicis ulcera persanat, imò & alia omnia, uel etiam ulceratos perniones, & ambusta: etenim uniuersa statim inflammatione liberat, puraq; reddit, & solida implet carne, præsertim ubi plus chalcitidis adiectum fuerit*. Insuper *nemo ignorat, uinum quoq; medicamento id effecturo admiscendum esse*. Quòd *si acetum acceperit, ambustis optimè facit, & statim, & postea quolibet tempore impositum: siue illa iam pustulas, siue non habeant*. Constat *idem facere medicamentum hoc, si quis in aqua feruenti ustus fuerit: qui etiam affectus* Græcè πυρικαυτὸν, Latinè *ambustum igne dicitur*. Porrò *si pharmacum antè imposueris quàm phlegmone sit orta, nihil adeò ipsius generationem impedit prohibetq;*. Quapropter, *ut dictum est, nonnulli qui hernias secant, statim eo utuntur, nec prius uulnere madefacto*.

Ad

Ad hæc contusionibus, fracturis, & qualibuscunque plagis, si liquidum imponitur, præsens est remedium. Ligamentis autem circundatum fasciarum instar quibus rupturæ deligantur, κατάγματικὰς uocant, œdemata omnia & inflationes mirificè iuuat. Cùm malo succo corpus abundat, uel admodum sensile est, quàmprimum contusis & percussis partibus illud impones, hyoscyamos recens adijcietur: qui si non est propter anni tempus aut locum, nihilo magis desiderabis, si adiungas eum qui uere depositus est, qualis etiam singulis annis ex Creta Ro*mam apportatur.* Hoc *magis adhuc lene ac blandum medicamen succus mandragoræ mistus efficiet.* Non *autem uos latet, & hunc à* Creta *optimum fictilibus poculis huc afferri, cuius unciam unam libræ olei emplastri liquescentis miscere sufficit.* Atque *interim amplius, interim minus impones, prout dispositio postulat.* Conducit *etiam in eiusmodi corporibus pharmacum ex* Rhodino *liquefactum esse.* Cæterum *ex casu conquassatis partibus, uel ligno, uel lapide percussis, etsi ecchymosis quædam contigerit, protinus ab initio medicamen commodè imponetur ex uino, ut docui, liquefactum.* Quod *uinum, inquam, die tertio, aut certè quarto, si particula inflammatione careat, auferri oportet: oleo autem ueteri emplastrum liquare.* Nam *si plenius astringantur ecchymomata, uix queant per halitum digeri.* Hoc *medicamento etiam utor aduersus erysipelata, præsertim phlegmonode: adhuc longè magis ad phlegmonas erysipelatodẽs.* Principio *igitur impono ipsum liquatum ex* Rhodino, *quod oleo omotribi, id est crudo & salis experte*

constet: cuiusmodi erysipelatis est accommodatissimum. Ita iam liquefacto solani succus per totum accuratè permixtus uniuersus & irriguus mortario superfundatur: qui si non adest, psyllij: si æstas fuerit, etiam uuæ acerbæ cum portulacæ, uel semperuiui succo. Etenim uuæ liquor per se plus quàm oportet, astringit. Tanta autem astrictio erysipelata promouet, ut quæ calorem ipsorum cutem densando includat. Rursus portulacæ succus, neque is solus præ lentore nimio potest exprimi. Optimum igitur est, qui ex uua acerba prius tunsa exprimitur, portulacæ in pila committere, & sic iterum contundere. Deinde ubi mixtorum unitas diligenter facta fuerit, liquorem elicere. Simili modo etiam semperuiui succum exprimes: nam seorsum neque ex hoc, quemadmodum neque ex cotyledone succum copiosum exprimere quisquam potest. At mandragoræ pomorum uirentium succus recens adiectus magis aptum medicamen efficiet: quem si tempus non admittat, illius quæ à Creta, uel aliò quopiam loco aduehatur, miscere nō dubitabis: quin & hyoscyami succum temperare ei consueuimus, interim meconiū, qui papaueris esse Latinis dicitur. Satius autē est, unà cum hoc & glauci quippiā superindere. At his multò imbecillior, sed acquisitu facilis lactucæ succus est, tum agrestis, tum hortensis: quam uniuersi Græci huius tempestatis non θριδακίνην, sed θρίδακα nomināt: agrestem solam θριδακίνην appellantes. His rursus cicorij, polygoni, trifolij, & auriculæ muris succi minus ad refrigerandum efficaces sunt: quanquam & ipsi refrigerent. Sed euidētius lenticula palustribus locis proueniēs.

Horum

Horum omnium penuria miscebis acetum & aquã, quæ ascititias qualitates frigidas habeant: uasis uidelicet admodum frigidæ, aut niui insistentibus, atque ipsum Phœnicinum *medicamentum æquè refrigeratum erysipelatis admoueatur, donec uehemens ipsorum ardor subsidat.* Liquet *autem, subinde ea que aduentitia qualitate frigida erysipelatosis affectibus succurrunt, immutanda esse, maxime, ubi exactum erysipelas citra phlegmonem fuerit.* Posteaquam *uerò acris illa inflammatio quieuerit, aut nec perfectum planè erysipelas afflixerit, sed uel erysipelatodes phlegmone, uel phlegmonodes erysipelas, non adhuc externum frigus admoliemur, uerùm à succis etiam impense frigidis abstinebimus: eos medicamini liquefacto miscentes, qui mediocriter refrigerant.* Ab *his iam & linospermi & chamæmeli succum temperamus, ex eoq; solo postea medicamine liquato utemur, nihil aliud præterea immittentes.* At *si quando liuidum ex frigefacientium ui erysipelas euaserit, non id amplius erysipelas appellandum est: sed abstinere non à uini mixtura modò, sed* Rhodini *quoq; & astringentium oleorum oportet.* Nam *solum* Phœnicinum *ueteri oleo liquefactum, quod liuorem contraxit per halitum discutere potest: & tunc affectæ partes aqua calida foueantur, & scarificantur.* Vobis *si fuerit uisum hoc interdum facere, protinus* Phœnicini *liquefacti humidum medicamen, cui uinum adiectum sit, imponere conuenit: altero die uinum auferendum.* Quòd *si plus impendiò erysipelas medicamentorum uiolentia refrixerit, ut iam quoque nigricet, perfusione & scarifica-*

tione utemur. Atque citra hæc calcis uiuæ quippiam liquescenti pharmaco immuttemus. Dum uerò laborantes teneri sunt, lotam ipsam usurpabimus: tunc prodest etiã succus coriandri pharmaco inditus, qui sanè cum cerato rhodino iuuat non mediocriter. Ad hæc quæ iam similes affectus alia pleraque medicamenta curant, sequenti sermone dicentur: quædam pari uirtute Phœnicini, nonnulla efficaciore prædita. Porrò aduersus fluxionũ uitia, omnium facile optimum hoc remedium est, ut quod spe maiora frequenter præstiterit. Cum itaque femur aliquando prope inguen cruda phlegmone totum id affligente suppurasset, crus ita nobis figurabatur, ut sanies ad inguen conflueret. Facto autem ulcere, dum hoc longiore interuallo contingeret, fluxio quæ in femur decubuerat, euacuata est. Sed fistulosa quædam dispositio sub femoris totius cute orta est, ut ipsam iuxta patellam, quæ genu pars ἐπιγονατὶς *Græcis dicitur, diuidere cogitaremus, quò saniei utrinque liber esset exitus: medicamentis autem liquidis inditis altius penetrandi uia prõptior. Vbi iã femur soluissem, postero die quo incidere ipsum decreueram, inuenta sunt omnia concocta, arida, madorisq; expertia. Nemo igitur non nouit quòd rationi consentaneum erat, & postero die, & sequentibus similiter uti pharmaco: quando quidem particula quotidie coloratior ac sanior quàm antea reddebatur. Curato itaque hoc modo adulescente, postea multas rheumaticas affectiones hoc medicamine sanaui, quæ quidem oras simplices haberent, sed ut committi non possent, & fistulosæ intus essent. Non tamen ab ipsius pharmaci usu desistendum*

dum esse suadeo, etiam si multis diebus euidens nullum præsidium afferre uideatur, ut quod postea uno interim die simul uniuersam utilitatem maximam ostēdat. Quare bono animo hoc semper in rheumatis utamini: in corpore tenero quidem, uel puero, uel muliere ad prædictā mixturam quatuor uncias chalcitidis immittentes, in ualido ac duro pro aliorum portione, uel unciam unam, uel duas apponentes, ut quinque uel sex chalcitidis unciæ sint, tres libræ utriusque, nempe olei ueteris, & argenti spumæ. Duæ *uetusti adipis, quem institores axungiam appellare diximus, diluatur in rheumatum uitijs oleo dulci nec nouo nec ueteri: assumaturq; uinum austerum ætatis mediæ.* Hoc *pharmacum coarguit* Thessali *nugacitatem, efficacißimum auxilium à contrarijs potentijs compositum ostendens: unde si alteram adimas, nihil prædictorum fiet.* Neque *enim ex astringentibus solum, siue laxantibus ad rheumaticos affectus magnam commoditatem afferet, uel certè ad phlegmonas incipientes, & augescentes.* Neque *lenimentum, neque discutiendi uim ex solis relaxantibus sine astrictione confectura nancifcetur: quæ indurata habent emollire.* Porrò *laxabit perfectè, & mediocriter emolliet, si non admodum uetus oleum & adipem receperit.* Quod *itaque* Mnasæus *pharmacum condidit, æqualia inuicem continet, tum oleum, tum argenti spumam, tum adipem, sed maximè phlegmonis incipientibus increscentibusq; est contrarium.* Habet *& nostrum hoc eadem quæ* Mnasæi, *argenti spumam uidelicet, adipem & oleum: si nihil ex ijs quæ astringunt acceperit, particulas eneruat, & ro-*

bur earum dissoluit: ob quod etiam fluxioni fiunt obnoxiæ. Didicistis enim, non semper ob calorem immodicum, ut quidam arbitrantur, corporis particulas fluxionibus laborare, sed hoc rarò accidere: imbecillitatem uerò illarum id genus uitij progignere, quæ utplurimū ex intemperie frigida proficiscitur. Itaque si humectet eas quispiam, calefaciatq; medicamentis laxantibus, dissolutæ prorsus & infirmæ fiunt. Rursus si tumores in rheumaticis morbis fortiter astringat, initio quidem proficere uidebitur: cæterum qui restat, cōtumacem & scirrosum faciet. Nam tales affectus subinde ne quidem ferunt nimis astringentium impositionem, ut à quibus dolore & tensione molestentur. Atqui omnis dolor inflāmata exacuit irritatq;, & fluxionibus occasionem præbet: quamuis rheumatica intemperie æger non afficiatur. Sed miri nihil est Theßalum medicæ artis operum inexpertum, & qui morbos ratione inuenire nequeat, omnem phlegmonarum curationem ignorare. Vobis autem qui crebrò tum Phœnicini huius, tum aliorum medicamentorū, quæ contrarijs constant uirtutibus, efficacißima in multis morbis auxilia uideritis: conandum est interim, ubi iam composita desiderantur, eadem methodo ex illis quæcunque regio præbet, cōficere: cum phlegmonē suspicamini futuram, uel incepisse modò, quæ magis astringūt: in augmento, quæ minus: in statu & inclinatione, quæ magis relaxant, & digerūt. Semper tamē utraq; misceatur, & repellēdi, & discutiēdi facultas: nisi quādo fluxio prorsus cōstiterit, et corpus uacuū fuerit, tūc ad digerētē, sicut in primis incursibus ad repulsoriā uirtutē, tuta est acceßio.

De em

De emplastris quæ ex argenti spuma præparantur.

QVoniam in emplastri mei Phœnicini confectura adipem uetustam & oleum, digerendi potestatem habere dixi, chalcitidem uerò & palmam colligendi repellendiq́; : hæc autem medicamen emplastũ sine argenti spuma procreare non possunt: ob id uisum mihi est de ipsius spumæ usu deinceps uerba facere. Siquidem Phœnicini *uiribus nec eam obesse, nec conducere, sed materiæ ad emplasti pharmaci compositionem idoneæ rationem obtinere putandum est.* Non *absurdum itaque mihi apparet, si de eiusmodi medicamentis, exempli gratia, de spuma argenti disputationem instituero.* Sunt *non pauca quæ potestatem aut nullam, aut exiguam admodum pharmaco quod præparatur simul afferunt: commoditatem uerò materiæ præbent, ut uel emplastri, uel cerati speciem referat.* Neque *enim argenti spuma manifestò calida est, sicut nec frigida, nec humida, sed modicam siccandi habet uirtutẽ in primo abscessu, ab his quæ adamußim media sunt inter humida & sicca.* Non *tamen uis eius est ferruminare, sicut nec aperire: item nec abstergere, quemadmodum nec expurgare euidenter, sed paulum à medijs ad craßius receßit.* Verùm *hoc quoque ex diuturna coctione deponit fusa ob ignis potentiã, & alterata.* Porrò *sola per se cruda femorum attritus ex itinere iuuat, quo etiam modicè exiccare cognoscitur.* Ad *hæc neque acrem, uel suauem, neque acidam, uel amaram, uel austeram, uel acerbam, uel omnino astringentem facultatem ipsam habere gustus abundè testis est.* Argenti spumæ vsus & vires.

Quem

Quemadmodum etiam ulcera nec ab ea derodi, nec cale-fieri, nec refrigerari, nec purgari, nec carne impleri, nec cum caro supercreuerit, tolli percipimus. Licet itaq; no-*bis in uarium usum administrare argenti spumam, inte-rim ex oleo & aqua coctionem eius adusque emplastri spißitudinem molientibus, interdum ex oleo & aceto, aliquando ex oleo & uino.* Porrò *in quibuscunque isto-rum coquatur, melius id medicamenti redditur, quod ma gis coctum fuerit, quod liquidorum quæ miscentur co-pia continget.* Est *enim ex ijs pharmacis, quæ liquefieri possunt, etiam spuma argenti, dum tota funditur, sicut re sina & cera: sed non statim ubi ignem contigerit.* Vnde *multis imponit, qui nullo modo ipsam fundi existimant. Igitur cum oxelæo cocta, liquescit citius perinde ut cum ærugine, quæ & ipsa fundi solet, uti chalcitis & misy.*

De metallis quæ liquefiũt *Omnium itaque celerrimè chalcitis funditur: tardißimè argenti spuma.* At *in horum medio sunt ærugo & misy: funditur & sori, sed lõgiore tẽporis interuallo, ut quod terrestre magis & saxeum sit quàm chalcitis & misy: sed de his iterum dicetur.* Argẽti *spumam per oxelæum coquens ocyus liquefacies, per hydrelæũ tardius: tamen funditur sic quoq;, si duplum eius sit utrunq; liquidum.* Ego *certè plus etiam quàm duplum miscui frequenter, ut paulò pòst exponam.* Atqui *melius est statim ab initio hæc tria in mortario temperare, argẽti spumam, aquam, & oleum.* Quòd *si candidum medicamen esse cures, o-leum purius lucidiusq; inijcito, atque aquam similiter pu ram ac candidam, coquaturq; in loco sub dio soli expo-sito: quia nubilus aër pharmacũ denigrat: syncerus ma-gnum*

gnum ad albedinem adiumentum adfert, ſicut aqua in hu iuſmodi aëre aſperſa. Cæterum obſeruato, ut coctionem lignis, aut carbonibus peruri incipientibus moliaris. Nã fumus ei facile nigredinem conciliat. Peruſtis igitur antea carbonibus cum exactè ardent, tunc coctionem auſpicare. Quòd ſi illam protinus non abſoluant, in alio foco ſimili modo carbonibus preparatus cacabum ſuperponito. Quæ ergo medicaminis candidi faciendi gratia obſeruanda ſunt, abundè ſatis indicatum eſt. Iam uerò hoc fit glutinantius, quo plus, ut demonſtratum eſt, liquoris affuerit. Quemadmodum ſi ſingulorum trium pondo libram unam inijcias, firmius adhærebit. At ſi argenti ſpuma non illiqueſcat, cauſa eſt potißimum, cur id facile decidat: ſicut diutius adhæret, cum argenti ſpuma cocta funditur, alteraturq́;. Candidius ſanè erit, citiusq́; coquetur, libris duabus aquæ in tres utriuſque, puta ſpumæ argenti & olei iniectis. Atque hoc in paruis ulceribus uti con ſueuimus. Medicamenti, quod aqua coquitur, poteſtas nota eſt, ſi meminerimus eorum, quæ in commentario de ſimplicibus medicamentis dicta ſunt.

Vt cãdidum fit emplaſtrũ

De emplaſtro quod ex argenti ſpuma & hydrelæo conficitur.

Aqua peculiari ſubſtantia ſemper humectat & refrigerat. Aſcititio autem calore aſſumpto, donec ipſum perſeruat, excalefacit: frigida facta refrigerat. Oleum ſanè ſi recens ſit, pharmaco non renititur: permanet enim humidum & modicè frigidum, quali maximè tenera corpora & uitioſis humoribus obnoxia indigẽt.

Mulieres itaque & pueri, atq; ex grandioribus mollem corporis habitum sortiti, nempe candidi cute, eius generis medicamenta requirũt. Porrò coctum ostendimus ex oleo copiosiore, & aqua reddi tam glutinans, ut ne quidem à lotis decidat. Etenim ulceribus quæ ad cicatricem ueniunt, multis diebus subsequentibus pharmacũ immanare expedit, quò melius & citius ita cicatrix ducatur. Notum est huiusmodi pharmacum pruritus, desquamata, & ut uno uerbo expediam, praua ulcera persanare, in quibus & subliquidum, ut uocant, ceratum, aliaq; id genus utiliora sunt ijs, quæ ualidam potestatem occupãt, qualia magnis uulneribus imponuntur. De quorũ omniũ simul uirtute in tertio libro de morbis curandis dictũ nobis est: in quo generales communesq; sermones (uniuersales nuncupant) de quaque ulceris differentia tradidimus, ostendentes, quales medicamentorum, quibus illa curabuntur, uires esse conueniat. Hic uero particulares materias recensemus, temperaturas eorum definientes & modos, quibusq; in præparatione reddantnr optima demonstrantes. Ex hydrelæo itaque argenti spuma, sicuti comprehensum est, præparata, emplastrum tactu blandissimum, & adhærendo pertinax efficit: præterea aspectu album, refrigeratoriam uim habens mediocrem, cuius auxilio exulceratis partibus ne quid influat, impedit, & iam influxũ denuò ad partes extimas retrudit, ut res fiat huiusmodi, qualis cum spongiam aqua frigida humentẽ particulæ cuidam corporis imponimus. Nam illa rugosum contractumq; totum locum facit, non tantum expellens quod influit, sed etiam quod in eo continetur ad ui-

cina extendens. Atque emplastrum modò commemoratum, non ex prima facultate, sed per accidens exiccare dicetur. Propriè nimirum & primariò ea quæ digerũt, & temperamenta ad ſicciorem ſtatum perducunt, nominantur ſiccantia: ex accidenti uerò etiam ea, quæ frigoris cauſa id quod influit, remittunt: quod continetur, expellunt. In ſumma, nullum humectans, uel primariò, uel ex accidenti ulceribus commodum eſt, ut in tertio Methodi medendi libro demonſtrauimus.

De emplaſtro quod ex argenti ſpuma & oxelæo componitur.

DE *argenti ſpuma quæ ex hydrelæo præparatur etiam hæc ſufficiunt. Digrediendum modò eſt ad eam, quæ oxelæo cõponitur. Itaq; mediocriter exiccans medicamentum fit, ſi utriuſq;, nempe olei & aceti, duplo maior portio quàm argenti ſpumæ miſceatur. At ſi uetus oleum ſit, multo magis exiccat: copioſior uerò duplo utriuſq; menſura ualentius facit pharmacum. Quapropter fiſtulas, quæ nondum callum durum habẽt, curat. Cæterum ſpumæ argenti una pars inijcitur: illorum ſingulorum duæ s. Quinetiam tripla cuiuſq; parte temperata nonnunquam toto die coxi medicamentum. Vnde quidem reddebatur nigrum, ſed perinde ac bitumẽ probum ſplendeſcebat. Porrò maxima ſiccandi potẽtia pollet, curatq; ulcera perdifficilia, & fiſtulas, quales dixi, iũgit, tũ uulnera cruẽta glutinat: uno uerbo, exiccat ſine morſu. Huius rei gratia etiam alia uniuerſa ulcera ſanat, maiora minoraq;, donec ad cicatricẽ perueniãt. Aequum eſt & alia quædã eius opera cõmemorare, quæ forſan ne quidem*

quidem speraueris, quantũ ad materiæ humilitatẽ attinet. Nam *cum febris solutio ex parotide suppurata cuidam accidisset, fistulam fieri suspicati sumus, quam sex mensibus post principium in agro mihi ostenderunt.* E*rat enim puer agricolæ annos natus circiter quindecim: huic cum ex emplastro illo, quanta tunc mihi copia aderat, imponendum dedissem, ipse in urbem reuersus sum, pluribus negotijs medicis occupatus: interea oblitus sum eius qui pharmacum acceperat: sed à bimestri præter animi mei expectationem uenit incolumis: immittentibus enim nobis suillum pilũ per fistulam, ad articuli commissuram usque procedere uidebatur.* Non *multo pòst, cum alius puer forte fortuna eiusdem cum priore ætatis, eodemq; morbo laborãs mihi esset ostensus, emplastrum hoc imposui, quo ille pariter integræ sanitati restitutus est.* Ab *eo tempore plurimos simili uitio huius medicamenti uirtute liberaui, tum pueros, tum adolescẽtes, tum mulieres.* Vos *igitur, si uti eo ad huiusmodi affectus uolueritis, uetustißimum oleum, & acetum quàmacerrimum, ex uino uidelicet solo confectum inijcitote: non ut quidam aqua mixta ipsum præparant: sed purum sit, & quàmmaxime licet pellucidum.* Tale *si quidẽ tenuius commodiusq; ijs erit, ad quæ ipsum requirimus.* Hoc *pharmaco etiam musculos induratos subinde curaui.*

De emplastro quod ex argenti spuma & œnelæo præparatur.

R*Eliquum est, ut de argenti spuma dicam, quæ ex œnelæo componitur, & parem prædictis temperaturam*

turam ac uirtutis excessus pro humorum copia respondentes habet. Etenim æquali portione tria mixta præparaui, & duplo maiore utriusque liquidi mensura quàm argenti spumæ: interdum triplo imposita. Confeci autem nonnunquam hoc modo: Per *æstatem sole calido argenti spumam ex uino falerno conterebam singulis diebus quindecim continuis, uinum rursus, si fortè primum euaporarat, infundens.* Ab *eo tempore coctum medicamen exiccans abundè factum est: quo in rheumaticis constitutionibus perinde ac* Palmeo, *quod* φοινίκινον *appellaui, usus sum: ex oleo liquefaciens, ut in illo prædictum est.* Ac *femur iamdiu induratum, cruentaq; uulnera eo sanauimus.* In *summa, ad omnia fuit optimum.* Atqui *si falernum ad manum non habeas, aliud sumito colore fuluum, sed tenue substantia, ut pelluceat: cuiusmodi est* Ariusium, *quod in* Chio *nascitur, & odorum uehementer* Lesbium: *in* Mitylena *paucum, in* Eresso *&* Methymna *copiosius meliusq; proueniens.* Item *quod falerno simile est,* Tmolites. *Est & hoc tenuissimum, fuluum colore, dulce mediocriter, nimisquàm odoratum. hoc inueteratum omnibus usui esse potest, quibus & falernũ.* Insuper *aliud* Tmolites *uinũ est simile ei colore & substantia: uerùm nec dulce, nec odorum.* Habet *autem uim quandam astringendi, sed suauitate multò inferius est.* Hæc *itaque ex cocta spuma argenti fiunt medicamenta.*

De crudæ spumæ argenti usu.

INcocta *quidem per se, ut annotauimus, attritus emendat.* Ex *oleo autem seu uino trita siccataq; ulceribus medetur, quæ ob humiditatem uix cicatricem recipiunt.*

Quòd si rosionis expertem esse cupis, elota utitor.

Quomodo lauare oporteat argenti spumam,& reliqua metallica.

Facilè eluitur, ut quæ statim propter innatam grauitatem liquoribus, in quibus læuigatur subsidat: unde totam rosionem in aqua lota exuit: acuti uerò sensus homines, parum adeò mordacem percipiunt, si ex aceto uel uino eluatur. Porrò conuenit, diligenter toto die contritam cum liquore per noctem relinquere: postero die mane illum auferre: alium mox superfundere: postea rursus terere similiter: iterúmque sequenti aurora liquorem emittere. Quod faciundum est, donec simul cum liquido argenti spumæ uelut tenuißima quædam portio appareat: cúmque nihil sorditiei amplius insit, nihil etiam magis effundendum est. Attamen conterere diebus pluribus, etsi nihil ei insistat, sole feruenti satius est: ita enim accidit, ut medicamentum exiccet ualentius. Porrò nouerunt omnes id æstate non solum in argenti spuma, uerùm in alijs etiam quæ hoc modo præparantur fieri commodius. Siquidem cadmia, æris squama, æs ustum, item quod uocatur diphryges, cerussa, misy, sori, stymmi, & omnes lapides, præterea calx perinde ut argenti spuma ex liquore aliquo prædicto eluuntur, læuigantúrque: interdum ex marina præparationem ipsorum molior, de quibus in sermonis processu rursus agitabitur. Nunc enim propositum mihi est emplastra percensere, quæ iuniores medici cum ρ̃ᾶ *in ultima syllaba & scribunt & enunciant: quemadmodum*

modum in Centrio, & Milotride facere omnes consueuerunt. Siquidem in his prima nominum positio uidetur siue ρω̄ *facta fuisse à uerbo quidem* κεντᾶν *Centrio nominato, ultima syllaba* ρω̄ *non habēte: Milotride uerò cō posita ex mila & ote. At cùm hoc tēpore propè omnes ea cū* ρω̄ *efferant, non peccaueris, si eodē modo cum illis pronūcies, præsertim in Centrio. Quippe ostendimus in opere quod cōtra illos, qui barbarè loquentes corripiūt, prodidimus, & ipsos Atticos uiros ualescentē usum & consuetudinē secutos fuisse. Nā alij quoq; ante me indicarunt Atticorum linguam permultū à proprietate sua decidisse: ac omnes, quorū eloquentiæ laus ac gloria maxima apud Græcos extat, suæ quenq; tēpestatis morem imitatos fuisse. Et nos itaq; cum nullum non inueniamus nunc medicamentarios libros emplastri nomen cum* ρω̄ *scriptum habere, usum præualentem sequemur.*

De medicamētis quæ ex molybdęna cōficiūtur.

Relatum est superius quoq;, molybdænā & argenti spumam in eūdem ferè usum adhiberi. Omnia enim quæ ex argenti spuma componuntur, etiam ex molybdæna fieri possunt: sed facultate inuicem differunt, tantum ut molybdæna substantiæ crassioris frigidioris q; sit: argenti spuma tenuioris, & inter calidam ac frigidam mediæ. Cæterum colores medicamentorum, quæ inde præparantur, molybdæna nonnihil euariat, quāto magis gil uos ipsos efficit. Quare & alborum emplastrorum, quæ non modo cerussam, sed argenti spumam quoque habent, nullum ex molybdæna constat. Cuius mistura color

albus, cinerius redditur: potestas autem ut in albo emplastro, quod ex hydrelæo componitur, melior etiam euadit, præcipuè in teneris corporibus, tantum abest ut pereat. Cū discutere quid uolumus, argenti spuma quàm molybdæna potior est. Pari modo in reliquis medicaminibus, quæ ex argenti spuma compositionis titulum sortita sunt, cum molybdænam adijcimus, color & uirtus immutatur, quantum paulò ante uobis indicauimus.

De emplastris albis quæ ex argenti spuma, & cerussa fiunt.

VEl coloris causa medici cerussam argēti spumæ ad emplastra alba conficienda miscent, uel ut quādam astringendi, ac refrigerādi uim medicamento concilient. Quippe uidentes huiusmodi nigrescere, cum largius coctum fuerit, præsertim lignis, & ijs forsan fumidis, nec in aëre puro, mox ab igne tollere coguntur: ob quod ipsum nec aquam copiosam, nec oleum temperare. Merito igitur resinam ei adiungere considerarunt, quo sequax, ac sibi continuum fiat, uiscosum quia assumens, maximè cum liquida resina immutitur. at ex tali mixtura deterius efficitur pharmacum: etenim mordax aliquid resina repræsentat: quod siccet nihil adeò generosum: cuius usum priuatim ulceribus esse necessarium di dicistis. Quædam itaque resinæ uel insigniter derodunt, de quibus uniuersis iterum sermo futurus est. Mitissimæ uerò duæ inter eas sunt: prima terebinthina, laryx altera nuncupatur. Has igitur miscere satius est, ubi id genus emplastri conficere cogitas. At multò leniora tactu

omnia

omnia fiunt, tum quæ resina constant, si ceræ quid adie-ctum sit: tum quæ ex cera, si resinæ nonnihil admixtum habeant: quamobrem cera resinæ temperanda est, ut autem color emplastri albus seruetur, albam esse congruit. Est sanè alba, quæ suapte natura prouenit, pontica: sic nominari consueuit, licet aliunde ueniat, quòd plurima in Ponto *alba nascatur, alijs in regionibus paucissima. At candida, quæ tyrrhenica nominata est, non sponte crescit, quare nullam euidentem habet acrimoniam. Quæ uerò suo instinctu crescunt, nonnullæ acres sunt, quas prius eluere oportet in hunc modum: Liquantur primũ ad ignem, deinde in aqua fontis pura demerguntur: ubi permouentur expurganturq́;. Simili ratione & pix, & resina, & quod physema dicitur, lauandum est. de quibus iterum exactius commentabimur. In præsentia, quoniam albi emplastri compositionem tradimus, reliquum eorum quæ præcepta sunt deinceps percensebimus. Posteaquam ergo cerussæ, spumæq́; argẽti coctis prius usque dum medicamen digitos non inquinans appareat, cera simul cum resina fuerit adiecta, candidum emplastrũ, si placet, habebitis: interim aquam inijcientes, interim oleum duntaxat: idq́; nunc recens, nunc uetus. Prius enim iam audiuistis, quam uirtutem aqua & oleum uetus habeat:* Nouistis *item, quod omphacinum oleum, & id quod colitur in* Hiberia, *quæ nunc* Hispania *dicitur, astringens quippiam pharmaco adijcit.* Histricum *non modò exiguam astrictionem, sed amaritudinem quoque refert.* Proinde *different tantum ex astringentibus confecturæ, ab ijs quæ dulci oleo constant, quanto initio ul-*

ceris & fini potiora sunt omnia quæ nonnihil astringẽs continent: in medijs, dulcia. Nam in principio *medicamenta repellentia prosunt ulceribus, ne phlegmone corripiantur.* Inde *quæ magis relaxent, si non phlegmone adsit, transpiratus gratia: quòd si affuerit, etiam ob illam ut citius dissoluatur.* Atqui *clarum est, de parua phlegmone uerba fieri: siquidem exigua ulcera, in quibus albis hisce emplastris utimur, magna commutari phlegmone non potest, si error nullus accesserit.* Cæterum *ulceribus quæ ad cicatricem ueniunt, astringendi qualitatem utilem esse cui obscurum est?* Tempus *igitur iam postulat, medicaminum quæ emplastrum album utilißimum constituunt, temperaturam exponere.*

Pondus emplastri.

Aequa sit portio utriusque metallici, cerussæ & argenti spumæ: & hæc, si uideatur, esto singulorum pondo libra: olei uerò mensura amborum simul pondus absoluat, uel ut Romani *dicũt, sint pondo libræ duæ, ceræ pondo selibra, terebinthinæ illius dimidium, hoc est, pondo unciæ tres.* Quòd *si thus admisceas, primum lenius euadet, seu ut* Græci *dicunt,* ἀνωδυνώτερον, *tum parua ulcera, quæ phlegmone infestat, ocyus concoquet: sed ad cicatricem ducendam erit imbecillius.* Nam *carnem supercrescentem promouet, quoniam thus* σαρκωτικὸν *est, ut in tertio libro de morbis curandis legistis. Satius itaq; est, mijcere & aluminis paululum, tum ad cicatricem ducendam, tum alterius causa: quandoquidem laxantia medicamenta plethoricis, & uitioso succo obnoxijs corporibus adhibita, affectis partibus fluxũ concitant.* Ex his

itaq; omnibus cōpositū medicamē, tumores præter natu-ram in molli corpore, qui nec magni adeò, nec dolorifici sunt, discutere poterit: præsertim cū thus abundè assum-pserit. Erit itaq; in prædictis copiosum thus, si æquale terebinthinæ pōdus accipiat: sin eius dimidiū, minorē di gerēdi uim medicamētū habebit. Magis autē cicatrici du cēdæ erit idoneū, q̄ quod duplo copiosius id receperit. Iam si plenius adhuc digerere cupiatis, etiā piperis albi pauxillū adijcitote, quod ulcerū cicatrici obducēdæ ni-hil obesse potest. Sit igitur aluminis pōdo uncia, in pipe ris semūcia: Ratio *siqdē est, huius tres denarios, illius sex inijcere. Quoniā uerò præstat alumē, et aliàs quod scißil le nominatur, & colore cādidū est, id immittere expedit.*

Quomodo candida emplastra componenda sint aduersus vlcera, cacoëthe, & quæ cicatricē difficulter admittunt.

QVæ dysepulota, id est, uix ad cicatricē uenientia, quæ item κακοήθη, id est, maligna uocē, distinguen-dum modò est: quia non solū in præsentē disputationem, sed etiā in futurā commodū est. Quæ itaq; ex humorum cōfluxu, uel multorum, uel acriū oriuntur, sine eo quòd locus affectus huiusmodi iam dispositionem habuerit, ut licet bonum sit quod influat, tamen ipsum corrūpat, dy-sepulota nomino. Porrò quæ iam dictū obtinent affectū, singulari uocabulo cacoëthe appello. Nunc igitur cum priores me emplastra quædā alba, ut quæ dysepulotis ci catricē probè obducāt, cōscripserint, propterea ego quo que alba scribo emplastra, quæ aduersus dysepulota o-mnia, & cacoëthe nōnulla, quæ nō prauū admodum ha-

bent statum, composui: Nam in illis denuò medicamenta accommoda dicentur. Primum hic methodum dicturus sum, qua id genus emplastra quàmplurima conficere discetis. Duplex enim scopus est: alter omnium quæ ratione componuntur medicamentorum communis: alter peculiaris colore ab his differens. Quæ igitur in commentario de simplicibus medicamentis cognouistis, sine rosione quidem ac morsu, ualide tamen adeò exiccantia, hæc in memoriam reducite. Omnino autem referebat ea, præterquam quòd non erodunt uel astringunt, manifestò etiam detergere posse. Siquidem caua plurima eius generis ulcera tanquam ab exesione humorum malignorum facta apparent: eiusq; rei gratia carne impleri desiderant. Ostendimus in tertio Therapeutices libro, omnia quæ carnem generant medicamenta detergendi facultatem habere: Multa etiam alia siccam obtinent uirtutem, huiusmodi ulceribus curandis accommodam. Sed age nunc repetamus ea, quæ candorem tueri poßint, aut non adeò lædere. Hoc ex genere est cadmia, pompholyx, calx, ostrea cõcremata, purpura, buccina, & sepiæ pars ossea: parum officiet colori & æris squama, & ustæ chalcitidis non fuluum, sed cinereum, uel subalbidum. Quomodo autem huiusmodi præparandum sit, rursus in theriacæ antidoti sermone dicemus. Porrò dictorum quodq;, si lauetur, totam rosionem amittet: quemadmodum cera quæ medicamini conficiẽdo admiscebitur, tum resina. Cæterum quòd cera tyrrhenica, uel pontica dicta, ad cãdidi emplastri præparationem sit idonea, prius explicatum est: resina uero & laryx, & terebinthina,

uti

uti uocantur, aduersus ulcera maligniora magis udent. Thuris partem aliquam indere non abs re fuerit, ut ulcerum maleficorum dispositio coquatur, & ad suppurationem ueniat. At non solum ex prædictis medicamentis unumquodque lauandum uenit, sed etiam metallica, tum quammaximè in loco soli exposito, uel aqua, uel aceto, uel marina, uel uino læuigare oportet: pura autem & candida, & perspicua singula erunt, candoris cuiusdam medicamento conciliādi gratia. De cerussa, oleo, coctionis modo, aëre circunfluo, & igne, quomodo quodque eorum albedinē adferat exposuimus. At quemadmodum in alijs, ita in his quoq; facultatis aquæ, aceti, marinæ, uiniq; albißimi peritum id in compositura temperare conuenit, quod insigniter curando morbo profuturum est. Etenim in ulceribus prætumidis, ὄχθωδη appellant, quæ oras crassas, callosas, multamq; attenuationem requirentes habent, ex aceto & marina curiosè læuigata, magis quàm quæ per aquam idonea sunt. In quibus autem acre & mordax est humidum, quod in ulcera fertur, ex aqua terere potius singula metallica necesse est. Quemadmodum rursus ex uino magis, ubi copiosus humor ulceribus influens apparet. Hæc igitur singula quæ dixi, in unoquoq; iam nominato humore læuigata diebus pluribus, inieci frequenter pharmacis, & omniū cicatricem ducentiū, quæ cerussa & argenti spuma constant, expertus sum optima. Verùm scriptiones quasdam amicis quoq; dedimus, qui huiusmodi pharmaca desiderarent: à quibus ipsis in usum ac experientiam producta, quod titulo promittunt tueri uidentur. Itaq; argenti

spuma cum cerussa prius cocta, & medicamento ferè ad puram consistentiã perueniente, inijcienda est larix, uel terebinthina resina cum cera candida. His pulchre unitis adde metallica, quæ huiusmodi temperaturam habent. Argenti spumæ & cerussæ pro cõsuetudine singulorum pondo: coquatur cum olei libris duabus, frequẽter etiam aquæ selibra addita. Liquescit enim argẽti spuma citius, tum coctio aquam consumit, ut nihil ad humiditatẽ pharmaco aperte prosit: resinæ pondo tres unciæ, ceræ duplũ sufficit. Quanquã si duas resinæ indideritis interim, quatuor ceræ, sic quoq; compositiones non adeò differre inuenientur: thuris pondo uncia semis satisfacit post cerã & resinã: deinde tres aliorũ iniectæ, quæ drachmæ quatuor sunt ad uiginti: impones autem duorum, trium, plurium, ac omniũ quæ numeraui: quorum singulorum tibi copia contingat, ut si omnia habeas, æquam portionẽ cu iusq; inijcies, cadmiæ dico & pompholygis, buccinorũ cineris, uel ostreorum, & æris squamæ, singulorum denarij septẽ erunt, qui tres uncias absoluunt. Quòd si calcem lotam misceas, singulorum drachmæ quinque ponentur. Si ustæ chalcitidis, singulorũ drachmæ quatuor, ut ex omnibus sex counitis tres unciæ fiant. Verùm chalcitis usta sit, elota, & colore cinereo, non qualem multi ex ijs, qui urũt eam, faciũt: ueluti si dicas ex pallido flauã: si duo quædã ex his habeas solum, tres uncias ex ambobus ponito: hoc est utriusq; unã semissẽ. Hæc in præsentia ad alborũ emplastrorũ constitutionẽ ulceribus dysepulotis curãdis cognoscere uobis sufficit. Atqui cerata alba et liquida, πάρυγρα uocãt, etiã ex ijs ipsis præparãtur: differunt

πάρυγρα.

runt tamen ab emplastris, quòd neq; argenti spuma, nec cerussa coquatur. Adeps uerò uel anserinus, uel gallinaceus, uel suillus, uel uitulinus indatur. Quòd si uinum interim habeas, uel acetum, quæ albißima, lucidißimáq; sint, aquæ loco ipsa admiscebis.

E secundo libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM

ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

De colorum in Emplastris uarietate.

EDICAMENTA *colore similia tradere non est artificum. Quoniam uerò potentes quidam uiri interdum nos iubēt emplastrum sibi melinum cōficere, quod ulcera glutinet, uel cicatricem ducat, uel indurata emolliat, uel aliud huiusmodi facere poßit, coacti sunt nonnulli recentiorum medicorum, ubi similia colore seriatim conscriberent, proprias cuiq; appellationes apponere.*

De medicis imperitis, & vlcus cauum curandi ratione.

Q*Vòd si affectus cuiuslibet eorum, quos curandos suscipiunt, naturam scirent, methodumq; cognoscerent,*

ſcerent, qua & ſimplicium ſingulorum medicamenũ uires, & ſcopum curationis inuenirent, non utique compoſitionis modum deſiderarent. Exempli gratia: ſtatum cauum ulcus, apertum (nihil enim mali eſt, ut quidam uocant breuioris diſciplinæ gratia, ſic nos quoque nominare) quomodo quis ſanare queat conſideremus: tanquam ſi nondum aliquod ei curando aptum medicamen inuentum ſit. Nam quum docuerimus, à ratione cauorum ulcerum curationem ſubminiſtrari, naſcente alia carne loco perditæ, ex ea uidelicet quæ ſubiecta eſt, cogitauimus fieri non poſſe hoc, ſi in ulcere ſordes, aut copioſa humiditas inſit. Verùm ſordes medicamina detergentia auferunt, humorem exiccantia diſcutiunt. Quoniam ulcera carne implenda pharmaco exiccante, & detergente mediocriter ſine morſu, indigere demonſtrauimus, conuenit eiuſmodi pharmacorum materiam quæuam ſit in memoriam reducere. Indicata eſt in libro de ſimplicium medicamentorum facultatibus, inſuper conueniens ſingulorum ordo: Hoc etenim, ſicut dixi, admodum utile eſt, ut ſi quando fortiore quis pharmaco opus habeat, ad quod digrediatur cognoſcat. Verùm cum ſimplex nullum habemus, compoſito utimur. Atque primum fingamus nos habere ceram & æruginem, aliud nihil quod cauo ulceri manifeſtè conducat: thus dico, irim, ariſtolochiam, farinam eruorum, radicem panacis, & quæcunque ex hoc ſunt genere. Quum igitur ſciamus, quòd cera ſola impoſita ſordidum ulcus efficiat, quia neque detergere, neque exiccare poſsit, ærugo roſionem inferet: præterea exedet, atque phlegmonem excitabit: quæ ſanè utraque

deuitabimus: medium ex ambobus aliquot conficiemus, imbecillius quidem ærugine, ualentius autem cera. Sed quoniã hæc paululo inferior est eo quod commodè queat adijci, ærugo autem multum præcellit, multæ ceræ modi cam æruginem admiscebimus. Quantam autem quantæ? Hoc enim deinceps uenit dicendum, exactè quantitatem cuiusq; ante experientiam inuenire posse neminem: conijcere tamen & iudicare, & componere pharmacum, primum adeò nullum insigniter improsperum successum habiturum: quemadmodum ego aliquando feci in quodã uico, ubi neque ipse quod me sequeretur habebam, neque alius ex ijs qui ibidem agebant, copiam mihi facere poterat. Reperi solum ad compositionẽ idoneam æruginẽ & ceram: quibus acceptis, & ad ignem cera liquefacta cum oleo rhodino, ut liquidum ceratum fieret, miscui ce rati libræ unciam unam æruginis, hoc est duodecimam partem: statui enim decimam uel duodecimam temperare: suspicatus quidem maiorem, ut acriorem cera futuram, minorem tanquam imbecilliorem. Experientibus autem nobis compositionem, uisæ sunt partes decima & duodecima rectè pro corporum differentia commustæ. Ostendimus enim, quod etiam usus attestatur, ualida corpora ualidiora sustinere medicamina, imbecilliora huiusmodi non ferre. Validiora dico corpora, quæ temperamento sicciora sunt, ueluti agricolarum, nautarum, & uenatorum: imbecilliora, mollicra, uel natura, uel uictus consuetudine, cuiusmodi sunt mulierum, eunuchorum, puerorum, & qui naturali temperamento sunt humidi, candido molliq; corpore prædití. Dura igitur ex copiosio

piosiore ærugine cerato admixta carnem recipiunt, mollia ex pauciore. Vnde, ut frequenter dictũ est, unũ pharmacum omnibus nequaquam conuenire potest, sed oportet medium esse, ceu ad mediam temperaturam aptatum: ducere uerò ad utranq; eius medij partem, dum quotidiano usu, & experientia probatur: si ut res postulat confectum sit, in eo manere cõsilium est: si paulum deficiat, augere ipsius uires: quemadmodum etiam adimere, cum præter modum efficax sit, uelut in ipso hoc proposito pharmaco, quod cerato & ærugine constat, considerare prius oportet, ulcúsne carne obductum sit, an nondum, sed sordibus humoreq́; madeat, uel præter quòd carne impletum non est, erosionis sensus aliquis laboranti ortus sit, & calidior, uel rubicunda magis pars ulcerata apparuerit. Quòd si igitur imbecillius uideatur, melle uel ærugine admixtis potentiam eius augebis: si ualidius, oleum uel rhodinon miscebis, resoluens pharmacũ, quod linamentis excipiendum est. Commodè quidem ceratum & ærugo sic temperantur, quemadmodum à me nonnunquam esse mixta retuli. Confectura autem medicantibus hæc esto emplastri compositi (uiride à colore uocant) sanantis quidem recentia uulnera, quæcunq; non adeò magna sunt, sed quod ex rhodino simul ad mediocris pharmaci consistentiam potest liquefieri. Quin & resinæ uel colophoniæ, & phryctæ nominatæ, uel terebinthinæ nonnihil ipsum habere oportebit. Ostendimus autem laricem uocatam terebinthinæ quodammodo esse similem. Porrò quantitas earum misturæ & hic coniecturari potest: si enim plus resinæ quàm ex usu sit admisceamus,

donec manibus ſubigitur molle apparet: in linteolum uerò illitum paulò pòſt inſtar pellis indureſcit, facile à corpore decidens: Sin minus æquali portione reſinæ cum cera mixtum ſit, non habebit hoc quod glutinet, ἐχόκολλον Græcis appellatur, ut pars ulcerata magis extendatur. Liquet autem, ſi alicui particulæ impoſueris, difficulter fore conglutinans, & protinus ab ipſa relabi. Quæ igitur mediocris temperatura, ceu emplaſtri conſiſtentiæ conueniens? Siquidem mihi fidem adhibes, par utriuſque portio: nec cera, nec reſina ſiccitatē uetuſtatemq́; repræſentet. Optimum ſiquidem huiuſmodi mixtionis temperamentum eſt, ſi ambo pinguia & mollia aſſumantur: ſi alterum excedat, reſinam præpollere ſatius eſt: quare nõnulli duplam huius menſuram ſtactæ ceræ admiſcent.

Confectura ſimplicis emplaſtri viridis, & virtutis ipſius explicatio.

VIride nonnulli, ſic enim ipſi nominant, ex dupla reſinæ portione confecerunt: duas quidem eiuſdem libras, unam uerò ceræ, & binos olei cyathos immiſcētes. Aeruginis autem alij duas, alij tres uncias huiuſmodi ceræ & reſinæ mixtioni immittunt. Sed etiam in præparatione liquefactis, quæ liquari poſſunt æruginem inſpergunt. Quidam ubi refrigerauerint, mox raſerint, in mortario temperaturam moliuntur. Porrò qui medicamentū cruentorum ulcerum glutinantius facere ſtatuūt, æruginem in pila prius cum aceto læuigatā inijciunt, ceratū radentes. Proinde ſi quis ueſtrūm roget, quale horū uiridium emplaſtrorū ſit præſtantiſsimū, ſuccurrat id quod

iden

identidem à me prædicatur, omnia esse optima ei, qui affectus quibus singula offeruntur cognoscat: sicut eos ignoranti omnia pessima. Mei etenim officij est dicere, id exiccare euidẽtius, quod acetum pariter assumit. Constat autem, quod plus æruginis continet, id tum validum esse, tum magis exiccans, tum sordida ulcera rectius purgare. Finis ipsius est, ut hæc citra erosionem ac morsum efficiat. Nam adeò ualens, ut iam puris ulceribus impositum erosionem pariat, nec ea tandem carne repleat, sed utroq; modo humida sordidaq; reddat, simile est ijs quæ parum integrè siccant detergentq;. Iam uerò ex acrioribus cauum magis ulcus euadit, & rubicundius calidiusq; est, quum æger etiam ipse morsum eius percipit.

Resinarum differentiæ.

Resina strobilina resinarum longe calidissima est: sicut terebinthina ambabus qualitatibus omnium moderatissima. Omnes siquidem calefaciunt & exiccant: sed hæ magis, illæ minus. Validissima igitur est strobilina, moderatissima, ut dixi, terebinthina. Quinetiam siccat celerrimè strobilina, & quæ priuatim pityinon physema dicitur: resina quidem & genere ipsa siccans, & calefaciens: siccando autem à strobilina non superatur: calefaciendo plurimum. Hæ ergo exiccatæ pinguis expertes sunt, ideoq; emplastra bene adhærentia conficere non habent, ut uiscosæ & liquidæ. Inter pityinon physema, id est, piceam & strobilinam media calore abietina est: liquida tamen diutius perdurat: sicut etiã colophonia thuris redolens, quæ nõnullis sola uocatur colophonia,

nia, odoratu suauitatem quandam referens, calore sicut abietina mediocri prædita, nascitur admodum modica, atque ob id preciosa est. Humidißima tamen omnium est altera laricis appellatæ differentia: nam hæc quoque duplex est: una quidem similis terebinthinæ: altera hac acrior, calidior, magis liquida, & odoratu grauior, tum gustu amarior. Conditur *hæc liquida resina uasis fictilibus, piceam resinam continentibus, consistentia & colore terebinthinæ adamußim similis: odore & gustu diuersa: ingratior quidē olfactu, sicut etiam acrior & gustu mordacior. Quare satis est, terebinthinam omnibus medicamentis, quæ ulcera rectè curabunt, admiscere: quoniā primus præcipuusq; in eis scopus est, ut id quod offertur non mordeat.*

De frictione metallorum cum aceto ad solem.

MEminisse *uos puto & huius quod toties repeto: fortium medicamentorum, cuiusmodi est ærugo, misy, chalcitis, sori, æris squama, uel chalcanthum, ex aceto diu contritorum, morsus, seu erosionem obtundi, uires augeri. Quoniam uerò metallica ceu craßiorum natura partium potestatem suam in altum usque corporis, quod curatur, non extendunt, ideo ut tenuiora fiant conterere, & ex aceto ipsa dissoluere conuenit, quæ curiosè ita attenuata ad penitiora usque penetrant. Accedit autē & aliud quoddam cōmodum in huiusmodi medicamentorum confecturis, quod diligenter elaborata corporis meatus nusquam inter eundū retenta pertranseunt, eiusq; gratia si calidioris naturæ sint, sine morsu munere suo*

funguntur. Quin & inter humores ipsos in corpore generatos, tenues facile citra erosionem perspirant: crassiores retenti obstructiq; molestant, ubi mordaces fuerint. Eadem ratio est *in metallicis medicamētis combustis, sed illa ex ignis commercio nonnihil mordax, seu erodens perseruant, quod elota deponunt, ac lenia prorsus redduntur. Quibus autem simile quippiam ustioni ex frictione cum aceto ad solem facta ignis loco accidit, ea ne quidem ex igne calorem consequūtur: læuigata tamen ex aceto & combusta multo præstantiora fiunt. Hæc sane multorum medicamentorum communia necessario cognoscenda sunt: tum usus ipsorum similiter: alius quidem in alijs affectibus: in cauis uero ulceribus quum linamentis excepta imponuntur.*

Olei differentiæ.

O*Lei sane nomen unum est, qualitas & facultas diuersa:* Nam omphacinum *frigidius, ex maturis oleis pressum calidius est: temporis autem processu calefaciendi uim auget: sic etiam quod salem habet, quantum ex illo sumpserit, tanto calidius est, magisq; siccat, quam quod ipsius expers est.* Quod *surculos oleæ,* θάλλους *Græci nominant, continet, ualentius astringit.* Indicabit *autem utilius & ulceris forma, & corporis ægri natura: ulceris quidem sanandi contrarijs, corporis autem ulcerati similibus. Quapropter medicamentum, quod emmoton futurum est, myrteo liquefacies: quum generata caro flaccidior quam par est appareat, præsertim ulcere ad cicatricem perueniente propemodum.* Nam *cum pauxillum quiddam phlegmones in ambientibus particulis relinq*

relinquitur, optimum est pharmacum ex rosaceo liquore. Rosaceum uerò præstantissimum esse nouisti, quod solis rosis pluribus oleo citra salem præparato plenius imbutis confectum est.

De vsu viridium emplastrorum.

Quatenus medicamentum exiccet detergatq́;, cùm ex simplicium facultate, quæ id constituunt, inuenerimus, inde simul dispositionis naturam cui conueniet indipiscemur. Vbi enim humiditas multa & copiosa sordes est, desiccans euidenter purgansq́; medicamentum applicare oportet. Vbi apertũ (Græci ἀπείρατον *uocant) ulcus est, carnis indigum, moderatissimum inter exiccantia detergentiaq́; competit. Verùm minoris maiorisq́; in eo rationem ab ægri natura sumere conducit: Siquidem durioribus uel ex temperamẽto naturali, uel ætate, uel loco, uel studijs corporibus magis exiccantia exhibenda sunt, humidioribus minus. Quapropter primus cuiusque medicaminis linteolis excepti (* ἔμμοτον *appellatur) usus ex prædictis nuper scopis coniecturali artificio sumitur: secundus, ut etiam antea monuimus, ex signis in corpore curando apparentibus. Si nanque cauum ulcus citra phlegmonem & purum inueniatur, nihil nouum tentare oportet, si humidius, uel sordidius intendere desiccans detergensq́; pharmacum ratio postulat, si cauum magis quàm prius existit soluere. Intenditur itaque mellis temperatura: mitigatur ex oleo & cerato, uel oleoso quodam, cuiusmodi est rosaceum, myrteũ & cyprinum, simpliciter præparata sine spissamentis,* στύμματα *Græci uocant, quæ addunt odoris gratia, uel ut confecta diu-*

tius ab iniurijs immunia permaneant. Iam uerò si conten tiosus quispiam nos increpet, tanquam præter institutum initio ad medicamentorum usus orationem deducamus, polliciti nos de eorum compositione uerba facturos, ille considerato, quòd in usu etiam confectura quædam fit, silentium sibi imponat. Prima enim pharmacorum, *quæ cerato miscentur, in eo confectio est: altera rosaceo, uel myrteo, uel cyprino, uel lentiscino oleo, uel melle apposito constat. Atque de his satis.*

De viridium emplastrorum commixtione, eorumque quibus constant proportione.

VErùm *ad emplastra, quæ iam per experientiam abundè probata sunt transeamus.* Hæc igitur An*dromachus memoratu digna medicamenta usurpare ipsa scientibus præscripsit.* Vnde *cùm talia sint, ea deligenda ueniunt, quæ paucioribus, paratuq; facillimis simplicibus componuntur, tum quæ ad plura ualent, & proposito maximè scopo seruiunt.* Res *fiet exemplo ita dilucidior.* Finge *cauum ulcus apertum in sano corpore: tale uerò ab emplastro uiridi, quod Lite uocatur, liquefacto ex rosaceo curabitur.* Appellant *autem Liten, quod ex ærugine, cera, & resina cõficitur.* Ego *sanè, ut ostendi, æquam utriusque portionem misceo, æruginis decimam uel duodecimam, uel octauam.* Est *uidelicet duodecima, si ceræ pondo, & resinæ tantundẽ, æruginis uncias duas temperemus: decima, si duabus æruginis uncijs, uiginti ambarũ resinæ & ceræ, hoc est, utriusq; decem adijcian tur.*

tur. Quinetiam si octauam æruginis partem cerato ex cera & resina confecto apponamus, etiam sic bene habebit. Acrius enim magisq; detergens huiusmodi medicamentum erit, non tamen inutile: nam duris corporibus percommode adhibebitur. Melior euadet compositio, *ubi octauam portionem æruginis confecturæ ex cera resinaq; immiscuerimus, ærugine pariter aceto quam acerrimo diebus pluscùlis antè in leuorem redacta. Præstantior erit, si etiam thuris partem dimidio maiorem, quàm fuit in ærugine, indiderimus.* Olei pares cyathos *æruginis uncijs adiunges, cũ sine aceto & thure medicamẽ cõficias. Quando autem thus acetumq; adijcis, si quidẽ fricta resina pinguior molliorq; sit, ac æstate pharmacum præparas, miscebis nihil: si uerò dura, idq; per hyemẽ, cyathum unum infundes. Quòd si liquidam quandam resinam ceræ temperes, oleo prorsus carere licet: liquidissimæ quidem tertiam ceræ portionem, minus liquidæ dimidiam.* Porrò *fiet huiusmodi quædam compositio:* Ceram *resinamq; liquidã ubi refrigeraueris, æruginis partim nunc octauæ, nunc decimæ, aliàs duodecimæ commisceto: cognoscens duris corporibus primam temperaturam conuenire, mollibus tertiam, medijs mediam.* Aeruginem *ex aceto læuigabis: si lenius medicamentũ uoles efficere, thuris pondus dimidium eius quod continet adiunges: sin hoc mitius, thus & æruginem æquali modo committes.* Atqui *resinam cum cera liquefactam sine rasura refrigerantes, æruginí thuriq; in pila ex aceto tritis superfundimus. Hæ igitur primæ compositiones sunt uiridis emplastri, quod cruenta quædam uulnera non adeò magna*

glutinat, & reliqua adusque cicatricem sanare potest, & carnem in eis producere, ex humido quodam oleoso liquatum. Voco autem oleosa, rosaceum, quo maxime ad illum quem retuli modum confecto utendum est: statim myrteo, cyprino, & lentiscino. Sed ipsum oleũ, ubi medicamento liquescenti caloris quippiã adijcere cordi est, commune hoc miscebis, in quibus refrigerare studes, id quod omotribes appellatur: ubi astringere, myrteum: ubi mixtæ facultatis aliquod, concoquens puta & repellens, rosaceum: in quibus modicam astringendi uim cum maiore caliditate desideras, cyprinum & lentiscinum. Por rò pleræq; *aliæ compositiones erunt, dum medicamentis simplicibus iam cõmemoratis uel incarnãtia, uel emollien tia, uel astringentia, uel quæ difficilia ulcera curant, tem perantur.* Nonnulli uerò *digerentia miscuerunt, sicut etiam cicatricem ducentia: alijs quidem omnia cõmiscentibus, uel confecturam inutilem, uel medicamentum uarijs accommodum præparare contigit: quorum materias cognoscentes, tum inuentis iam uti, tum similia componere ipsi potueritis.*

Quomodo viridia fiant.

A*Erugo non modica immittitur, ut & aliorum colo rem uincat, & omnia in suum permutet.* Porrò *conijcere oportet eum qui tale emplastrum confecerit, præter æruginis quantitatem, & colorem illorum quæ ipsi commiscentur, ad hæc coctionis rationem, in simplicibus quidem colores pertinaces obseruare: cuiusmodi flaua & nigra, & rufa medicamenta occupãt. Dico autem flaua & rufa, qualia sunt melitites, chalcis combu-*

stũ,

sta, auripigmentum, sandaraca. Nigra uerò, *quod genus sunt pix, bitumen, terra ampelitis, lapis gagates*. *At inter coquendum non oportet æruginem super ignem coeuntibus committere: uerùm ubi in mortario unitas facta est admiscere, si colore uiride medicamentum permanere desideras: sin autem melinum uoles emplastrum cõficere, intelligito in coctione æruginem primum in hunc colorem perducendam, postea in rufum, ut emplastrum, quod bicolor*, Græcè διχρωμον *appellãt, euadat*. Etenim *à coctionis tempore paucis diebus pòst, in summo quidẽ fuscũ magis redditur, in imo rufum simul apparet*. Quoniam uerò *de ipsorum colore abunde satis diximus, rursus ad facultatis sermonem reuertemur, memores unde primum hoc in libro exordiũ sumpserimus*. Egimus autem *in eo, nisi me fallat memoria, de medicamentis carnem generantibus: quorum potestatis scopus est, ut mediocriter & sine morsu detergãt exiccentq́;* . At *speciales confecturæ pro diuersa simplicium pharmacorũ materiæ differunt*. Cæterum *nemo ignorat, ea quæ propriè & primariò* σαρκωτικὰ *nominantur, aperta ulcera carne implere, hoc est, quæ caua quidẽ sunt, non tamen sordes, aut inflammationem coniunctam habent: insuper nec prauorum humorum influxionem, neq; carnem in cauo ulcere intemperatam*. Nam *prædictorum aliquo cauitati imposito prius illud curandum est*. *Consilia curationis ipsorum sunt, sordidis detergentia pharmaca adhibere, profluentibus exiccantia, atque id quod influit repellentia*. At *si copiosum & contumax existat, fluoris causa prius amputãda est*. *Constat autẽ inflãmatis phlegmonẽ*

sanandam esse, carnem intemperatam ad temperiem redu cendam. Porrò *intemperatæ iam factæ, quatuor sanè mo dis simplicibus, quatuor item compositis, per contrarias qualitates succurretur. Sed de his postea: nunc autem de medicamentis uehementer detergentibus agemus.*

De pharmacis valde abstergentibus.

QVòd hæc ex prædictorũ genere sunt, quæ ob mo= deratam detersionem cauis ulceribus puris, aper= tis sine omni morsu admouebantur, antea comprehendi= mus. Intensam uerò detergendi uirtutem obtinent, quæ copiosas sordes auferunt. Quare nonnulla ex prædictis uiridibus medicamentis una re solũ, nempe æruginis co= pia, ab ijs quæ simpliciter carnem producunt, euariant. Quædam & aliorum insigniter detergentium mistura, sicuti uocatum Isis, & Macharionis emplastrum, quod nos pro more usurpamus: oleosum ex usu nuncupant. Vbi enim sinũ implere proponimus, copiosiore oleo iam liquefaciẽtes, per cornu rectum modo clysteris porcinæ uesicæ cõiuncti ipsum infundimus. Quin & piulcis, hoc est, pus trahentibus, in eo utimur. Etenim inter clyste= res etiam, quibus latius foramen est, ad huiusmodi admi= nistrationem commodi sunt. Cũ uerò non est perspi= cuum, sinus oppletos sordibus, ex meraciore hoc medica mento purgari, id est, oleo pauciore adhibito? rursus pu riores effici ex humẽte magis olei uberioris tẽperatura? Itaq; si paruæ adhuc phlegmones sinũ infestãtis suspicio quædã existat, medicamẽtũ ex rosaceo prorsus liquefiat: Sin à phlegmone fuerit liber, ex oleo: et si citra erosionẽ

ueteris

ueteris mistură sustinuerit, illo pharmacum liquatur. Cæterum in huiusmodi usum non solū hoc, sed Machærionis quoque emplastrum & Isis, tum alia faciunt, quæ maiores nostri perscripsere, cerato mixta, cauis ulceribus carnem inducere. Omnia nanq; huius notæ sine cerati mistura ex oleo & rosaceo liquefacta sinibus immittuntur, eò quòd consistentia, quæ linamento excipitur, emmoton uocant, sinibus illini non potest. Pari modo & medicamentum siccum, quod combusta charta constat, rosaceo copiosiore diluentes, ipsis infundimus. Quemadmodum uerò sinus liquidioribus pharmacis indigent, dum craßiora imponi nequeunt, ita quæ in summo caua ulcera affligunt craßius medicamentum desiderant, hac uidelicet occasione, quòd liquida statim ab eis decidunt, & linamēta sicca relinquuntur. Merito igitur in id genus uitijs ceratum udide abstergentibus admiscemus: in sinibus oleum, uel rosacei plurimum. Atqui hæc in eum modum abstergentia pharmaca omnino etiam digerunt, ideoq; uehemēter exiccant, ac commune quoddam ipsorum genus efficitur, quod Græci πολύχρηστον appellant. Accedunt huic generi emplastra euidenter acria, qualia sunt δι' ἁλῶν, quæ non offerenda sunt, ubi carnē quampiam progignere cogitamus. Nam præter alia hoc quoque sal eximium habet, ut astringat magis quàm purget: siccare uerò nihilominus quàm nitrum, ac eius spuma potest. Sed illa astringendi facultatem non agnoscunt, sicut nec Asiæ petræ flos. Atque huius rei gratia discutere, & ceratis admixta ulcerum sordes tollere nata sunt: Sal propter astringendi potestatem hoc efficere non potest.

Proinde cum hæc in memoria habeatis, & methodum compositionis, usumq́; omniũ eiusmodi medicamentorum audiueritis, deinceps illa, quæ à clarißimis medicis pro pter optimorum medicaminũ cognitionem usu atque experimentis cõperta sunt, enumerabo. Primum *sane* Mantiæ, *atque eius discipuli* Taranthini Heraclidis *sectatorũ permulta pharmaca, que subsequentibus annis per experientiam probantes distinxerunt, & præstantißima ipsorum denuò literis mandarunt: quæ uerò minus efficaciæ habere uidebantur omiserunt. Iure igitur & ego maiorem facio mentionem eorum qui illis successerunt. Sunt autem inter hos, qui in medicaminũ experientia rectißimè se gesßisse uidentur,* Petronius Musa, Heras, Andromachus, Asclepiades, & Criton. *Iam uerò* Archigenis & Philippi *studiosi non pauca medicamenta prodidere. Quinetiã liber unus est* Menecratis, *cui nomẽ inditum est,* Insigniũ pharmacorũ αὐτοκράτωρ ὁλογράμματος, *id est quasi dicas,* Imperator *(nam ei dicatus est) integris literis descriptis. Quæ ergo pulcherrima ipsis tradita sunt medicamina, & cõmendantur, quorumq́; nos inter omnia relata experientiã habemus, & quibus præceptores nostri usi sunt: ad hæc, si quod nobis inuentũ sit, deinceps adducã, quo singula genere cõtineantur exponens. Nunc autẽ uiridibus relatis melina protinus subiungam.*

Melina emplastra.

QVemadmodum uiridium emplastrorum plurima propter æruginem præpollentem talia fiunt, præsertim quæ sunt ex ipsis coloratiora, ita quoque melina. Sed uiridia æruginem incoctam habent, melina uerò coctam,

ctum, sed mediocriter: Nam si largius coquas, ambigui coloris emplastra quibusdam appellata, quibusdã rufa, efficies. Solent medici uiridia simpliciter melina, & rufa nominare, quæ non adeò magna uulnera glutinant, & ulceribus cicatricem obducunt: quæ mos est medicis appellare ἀπόστατα, *quasi dicas aperta.* Item *ex rosaceo liquefacta cauis carnem gignunt.* Multiplicis *usus sunt inter ea, quæ plura pollicentur.* Quædam *multa non promittunt, sed unum mentione dignum, uidelicet uel ulcera cacoëthe bene curare, uel pus digerere, uel meliceridas, uel duritias emollire, uel huiusmodi quid non contẽnendum, aut curatu facile.* Andromachus *itaque quatuordecim melina conscripsit: ex quorum numero quinq; æruginem habent, reliqua sine hac confecta sunt.* Porrò *ex his quæ ærugine constant, unũ quidem primũ inter quatuordecim positũ est: alterũ uerò quartũ, post hoc aliud sextum, inde septimum & decimum.* Quibus *ergo nihil eximij appositum, omnia simul & conglutinant ulcera, & cicatricẽ inducunt.* Quòd *si ex rosaceo liquefeceris, carnem procreãt.* Quin *& mediocribus phlegmonis medẽtur, sicut etiã duritias emolliunt: atq; hoc euidẽtius, quæ guttã ammoniaci cõtinẽt.* His *adhuc magis, quæ copiosiorem q̃ pro reliquorũ portione æstimetur, eã assũpserũt: in quibusdã uerò apposuit ipse tenerũ, hoc est, teneræ cuti cõueniens: cui præfixit* ἀπαστικόν, *&* ἐπιπότικον, *innuit membrorũ doloribus synanchæ & lateri benefacere, uel interiores abscessus discutere magis quoddam testimonium his adferens, quàm simplici sermone scriptis.* Igitur *omnia ipsa deinceps subyciam:*

Melina diuersa promittunt.

Argenti

Argenti ſpumam, ac oleum coquito, cum inalterata ſunt, ammoniacum, deinde ceram, poſtquam depoſueris cacabum, galbanum, æruginem, & reliqua addito, atque molliter incoquito. Huiuſmodi coquendi modos melinorum emplaſtrorũ me priores tradidere, iuxta quorum ſimilitudinem etiam alia melina coquere potueritis.

In Melino Serapionis, Argẽti *ſpumam ſanè primum inijcere conuenit, mox reſinas & ammoniacum, deinde galbanum & æruginem, poſtea ſi uel thus, uel myrrhã, uel aloën capiat: hæc immuttenda ſunt, cum medicamentum ab igne tollitur: quippe coctionem non ferentia.* Prædiximus *autem, lentè coquenda eſſe, præſertim cum ærugo indita fuerit: quin & ipſam muſcendam, dum cacabum in terram deponis, ac modicè refrigerabis, idq́; magis, ſi uas paruum ſit in quo coquitur:* Nam efferue*ſcenti immiſſa ærugo, frequenter ex ipſo uaſe diffundi medicamentum cogit.* Porrò in Menœti primo melino, πύκτικον *uocat, ideo quòd pugiles eo utantur, ammoniacum ex aceto læue in mortario fieri poſſe, alijs omnibus in cacabo mixtis, deinde ipſo affuſo, prius inſtituti ſumus.*

In Melinis *emplaſtris dixi neque æruginem crudam eſſe oportere, ut in uiridibus, neque nimis coctam, ſicut in his quæ incerti coloris & rufa nominantur.* Verùm *ubi iam cacabus ab igne auferendus propemodum eſt, inijci ærugo debet.* Deinde *cum mutet colorem, & melinum redditur, medicamentum tollere iam ab igne tempus eſt, quatenus purum iam euaſerit. Sin minus, paululum ſuper ignem lentum remorati ſic tollemus.* Nam in

uehe=

uehementi admodum flamma facilè in rufum degenerat.

De rufis emplastris quæ δίχρωμα, id est, incerti coloris dicuntur.

Q*Vædam ex eadem materia prodeunt qua melina, sicut prius quoque diximus, hoc solo discrimine, quòd diutius coquantur:* Omnia *siquidem propter crudam æruginem uiridia fiunt melina, ubi mediocriter ipsa cocta fuerit: rufa, ubi liberalius.* Man*ifestum igitur, melina rufaq; oleum copiosius quàm uiridia necessariò habere: etsi reliqua omnia eadem recipiant.* Atque *huius gratia primum spuma argenti cacabo inijcienda est, in quo tantisper coquetur, dum sordium crassitudinem consequatur: mox ærugo. deinde si metallicum aliquod, ceu æs combustum, eiusq; squama immittatur: ac quando spissitudinem acceperint, tunc ceram & resinam (si hæc etiam medicamentum recipiat) indere conueniet: postremo thus, myrrham, aloën, aliaq; id genus. sicut celeberrimum rufum, quod* ἡ δι' ἰκτάμου *uocatur, sacrum & ipsum appellatum: uelut* Isis, *quoniam aiunt ea ex sacris* Aegypti *locis adferri: polychreston igitur hoc est, quod interpreteris licet, usus multiplicis, eoq; in sequenti sermone inter ea quæ sic nominantur adnumerabitur.* Im*præsentiarum de alijs rufis omnino simplicibus, quæ inter hæc & polychresta consistunt, uerba facturi sumus.* Vt *igitur uiridia emplastra ex cera, resina, oleo, & ærugine conficiebantur, iuxta dictam illic temperaturã, sic rufa ex argẽti spuma, & oleo copiosiore quàm in uiridibus sumpto componuntur.* Itaq; *si emplastrum*

ἡ δι' ἰκτάμου Isis.

largius uoles coquere, augeas'q; oleũ, medicamen habiturus es quod magis ficcet, ideoq; uulnerũ cruentorũ glutĩnãtius: ſin autẽ mediocriter, tantũ olei mẽſuram, quantũ argẽti ſpumæ pōdus eſſe ſufficit: libram enim olei menſuralẽ Romanorũ in argẽti ſpumæ librã ponderalẽ inijciemus. Iã ſi pharmacũ plenius incoquere placet, nõ unã libram s, ſed etiam duas & plures temperabimus. Porrò inter hæc rufa emplaſtra ſic præparata, plus ſiccant quæ nec reſinam, nec ceram omnino habent, ſed ex ſolis, ut uocãt, metallicis conficiuntur: quemadmodum alij quoque nonnulli ex prioribus huiuſmodi ſcripſerunt.

Rufum Galeni.

Cæterũ quo ego ſemper mea induſtria cōpoſito utor in hunc modũ coquitur: Argẽti ſpumæ cũ oleo prius coctæ metallica ex aceto læuigata immitto, & ſic coquo, donec purũ fiat. Addo his olei libras quatuor. hoc aũt quanto uetuſtius, tãto erit melius: magisq;, ſi id fuerit Sabinũ. argenteæ ſpumæ libras tres, aceti quàm acerrimi libras duas. Horũ triũ metallicorũ, ſquamæ æris nigri, æruginis, chalcitidis uncias duas, hoc eſt, denariũ pōdo ſedecim. At quum uetus oleũ exiſtit, craſſumq; ex uetuſtate, quatuor libras s immittito. nos quinq; interim, idq; per hyemẽ indidimus, non ignari, hyeme plus olei quàm per æſtatẽ immiſcendũ. At argenti ſpumã prius uidelicet coques, donec ſordiũ craßitudinẽ recipiat. Quòd ſi oleũ cicinũ habeas, id pro uetere uſurpato, certe medicamentũ hoc cruẽta uulnera facilè glutinat, magisq; in duris corporibus q̃ mollibus, cuiuſmodi ſunt mulierum & eunuchorũ, dilutũ potius ex oleo cicino quàm ueteri. Itẽ quũ

linteo

linteo exceptum imponitur, mirũ est quàm ulcera curatu difficillima cõcoquat, quæ pus nequaquã reddũt. Ad hæc sinus cõglutinat, & fistulas implet, exiccat, & prorsus claudit. Vbi iam ipsum hæc pulchrè uelis efficere, metallica pluribus diebus aceto lõgè acerrimo conterito, ac potius in sole: pari modo argenti spumã tritam exiccatamq́;, & oleo postea mixtã, eo quo dixi modo incoquito. Attamen ad ulcera, quibus cicatrix difficulter induci potest, metallica sic elaborari, & argẽti spumã cõterere nõ est necessum. Etenim sine his ἐπουλωτικώτερον, quasi dicas, cicatrici ducẽdæ prõptius illud euadit. Adijciatur autẽ tunc ei diphrygis & chrysocollæ singulorũ uncia. at hæc nõ simul cũ squama & ærugine cõmittuntur, uti nec ubi iã coctũ medicamentũ fuerit omnino, sed eo quod intercedit tẽpore. Tantã enim huiusmodi pharmaca coctio nẽ requirũt, ut exactè cum prioribus in unũ coeãt: quod mediocri interuallo accidit, neq; multo antè, nec paulò minus q̃ cacabus ab igne tollatur. Solum itaq; hoc emplastrũ fistulas, sinus, & magna uulnera glutinare potest. Iuuat ipsum spõgia recẽs, nõ dura, ueteri uino resperfa. Deligatura in finib. ab imo fiat, ligamẽto ad orificiũ perueniente, sicut in sermone de fistulis clarius ostendetur.

De iis quæ cicatricem obducunt.

Emplastra cicatricẽ inducentia, siue synulotica, siue epulotica nominare uelis, sicut etiã alia medicamẽta epipasta, & quæ linamentorum usu apponuntur, nihil ad curationes eorũ differẽtiæ adferet, si qualis quodq; facultatis medicamẽtũ esse debet memineris: quam simul cũ reliquis omnibus in Therap. lib. explicauimus. Quanto

enim

enim glutinantia ſarcoticis ſiccare magis dicta ſunt, tanto glutinantibus epulotica. Nam *ipſorum beneficio carnem cauis ulceribus generatam, cutem reddere ſtatuimus: ob quod tale pharmacorum genus, ſiue* ἐπίχριστον, *ſiue* ἐπίστατον *ſit, aſtringere oportet*. Hic *autem illorum duntaxat emplaſtrorum mentionem facere cogitamus: ſiquidem ea quæ linamentis excepta imponuntur pharmaca, ex his roſaceo uel myrteo liquatis fiunt*. Atque *myrteum roſaceo hoc magis conducit, quo uehementius aſtringit: at ſi neutrum habeas, ex cyprino, lentiſcino, & melino liquanda ſunt: ſi his quoque careas, ex omphacino, uel eo quod ab* Hiſpania *portatur,* σπανὸν Græ*ci nominant: ubi nec huius copia adſit, teneros oliuarum ſurculos contuſos, alij cuipiam uulgari oleo admiſcebis: quòd ſi hos etiam deſideres, præſtat oleo uetere liquefacere: hinc enim medicamentum ſiccandi uirtute augebis*. Proinde *pleriq; medicorum à pharmacis, quæ optimi quiq; auctores longi temporis experientia ſatis probarunt, eoq; nobilia reddiderunt, hac ratione ſolum abſtinent, ut ipſi melius quippiam præter maiores habere uiderentur*. Attamen *ex medicamentis celebribus cognoſcenda ſunt quæ commendantur omnibus, nempe quod* διὰ καδμίας, & διὰ λαδάνου *inſcribitur, ad cicatricem ducendam utrunque præſtantiſsimum*. Quanquam *apud omnes mixturæ ſimplicium temperaturam eandem non ſit inuenire*.

De catagmaticis & cephalicis emplaſtris.

Q*Vi plurima ac optima pharmaca prodiderunt (antea omnes nominatim citauimus) genus aliquod emplaſtro*

plastrorum cephalicum & catagmaticum uocant, à caluariæ fracturis potißimum nomen eis imponentes. Sunt autem talia astringendi, digerendi, & siccandi potestate prædita. Plerique *paululum ex astringentibus pharmacis eis admiscuerunt, idq; duplicis usus gratia, sicut diximus: nempe ut id quod affectis partibus influit repelleretur, & abstergentium facultas in altum usque penetret: docuimus nos antea, nisi astringentia frictione in pulverem redigantur, noxam magis quàm præsidium allatura ijs, qui trahendi uim occupant.* At *optimè elaborari ostendimus, si ex aceto acri læuia fiant.*

De emplastris quæ propriè Cephalica nominantur.

Capitis fracturarum, quæ ad laminam usque peruenere, emplastra cephalica dici consueuerunt. Eorum *uirtus est, ut oßium squamas regenerent, nutrimenta in caluaria, & alijs corporis oßibus reducant.* Nonnulli *communi genere hæc etiam uocant catagmatica, quibus propriè nuncupatis fortiora sunt.* Siquidem *catagmatica ab eis dicta, purgandi siccandiq; facultatẽ habent: hæc autem acrimoniam quandam sortita sunt, ut ex alto in superficiem extimam non ossa modò, sed his multo magis humorem crassum aliquem & uiscosum, uel omnino deprauatum extrahãt.* Meminit *huiusmodi emplastrorum Asclepiades in tertio libro de exteriorum medicamentis, quæ sanè in quarto huius operis libro tractamus.* Quoniam *uerò ad cacoëthe ulcera, & chironia quædam ipsorum conuenire dixit, tum quod ad* Deleontem *auctorem*

refert cephalicum, tum ex nigro uiride cephalicum, tum Philoti cephalicum, tum Isin, quod & ipsum simul cephalicum appellat, aliaq; nonnulla huiusmodi, quæ huc pertinere putandum, ideo nunc quoque ipsa non apposui, sed ad catagmatica & cephalica ab alijs medicis memoriæ mandata transgrediar, ubi generalem utriusque potentiam exposuerim. Quæ uero & antea in hoc libro protulimus, tum in opere de simplicium medicamentorum facultate in memoriam reducentes cognoscere uos expedit, cephalica nempe catagmaticis esse nobiliora, eoq; cum cerato carnem producere. Quapropter & sarcoticis alio quodam modo similia sunt. Nam ubi ex cerato uim remiserint, sarcotica fiunt, quæ linamentis excipiuntur: adiecto uidelicet interim oleo, aliâs rosaceo, nonnunquam alio quodam huiusmodi.

De emplastris glutinantibus.

QVidam hæc ἔναιμα & τραυματικὰ nuncupãt. Opus eorum est, coniungere, & diuisas partes conglutinare, ut in pristinam unitatem particula reducatur. Verum non modò cruenta protinus glutinantur, ubi sanguinem ex diuisione profluentem adhuc spongia deterserimus, deinde suturis, aut fibulis coarctauerimus, sed etiam sinus ueteres, cum ab omni inflammatione immunes, & puros medicamentis appositis effecerimus, cõmittuntur, coëuntq;. dictum est in Therapeutices libris, medicamentum primariò, atque ex sese, sordis detersorium appellari: altero significatu sarcoticon, id est carnem producens & glutinans. Non enim tanquam ipsum sarcoticon, aut uniens, neque tanquam hæc naturæ solius opera non sint,

sed

sed quòd talibus impositis medicamentis ulcera carne re=plentur ac coëunt, appellationem hanc sortita sunt. Opus ipsorum proprium est, affectam partem recrementis ua=cuare, ne uidelicet sanies carnis generationem, glutinatio nemq; impediat. Indicatum est, glutinatoria sarcoticis esse sicciora: item sarcotica detergendi ui omnis rosio=nis seu morsus expertem referre. Glutinantibus autem non absterforijs prorsus, uerum desiccantibus solum es=se licet. At cum cicatricem ducentia pharmaca multò his (præter quàm quòd abundè astringunt) sicciora sint, sta tuamus demum & quæ glutinant, & quæ coniungunt, moderatius istis exiccare. Finis autem glutinantium est, nullam inter coitura subnascentem humiditatem permit=tere: epuloticorum uerò non hanc tantum impedire, sed etiam nunc consistentem in ijs quæ mox cicatricem du=cent, consumere: ad hæc callo obducere, & astringen=do indurare. Sarcotica sanguinem ad refectionem ido=neum, tum pro quantitate, tum pro qualitate tuentur: ac tantum talemq;, quanto natura & quali ad carnis gene=rationem indiget. Cæterum lenißimum medicamen pu=rum ulcus seruat, siquidem tale acceperit: sordidum uerò necesse est illud tantum pro sua ipsius potestate deterge=re, quantum craßitudinis sordes habuerit: quinetiam car nem recens iunctam mordere & exedere debebit. Vnde palàm colligitur id, cum tale existat ulceri carnem non esse inducturum, nec cauitatem repleturum, sed quòd po tius ipsa colliquabit, imminuetq;. Atque huius rei causa medicamentum quod sordibus copiosis repurgandis est, quo de antea dixi, non semper carnē potest gignere, nisi

uel ex uberiore oleo, uel rosaceo liquatum, sicut quod ἐλαιῶδες *&* διὰ χάρτου *inscribitur, detersionis uehementiam remittat, uel ex cerati mistura rosionem deponat.* Huiusmodi *multa multiplicis usus uires ostendunt, quemadmodum* Macherionis *emplastrum, tum* Isis. Sco*pus igitur singulorum id genus in* Therapeutic*æ libris declaratus est: simplex facultatum materia in alio opere priori composita, in præsenti tractatur.* At *primum in eo meminisse oportet naturæ corporum, quæ curanda susceperis.* Nam *humida, eoq; mollia, quemadmodum mulierum, puerorum, eunuchorum, & qui muliebriter degunt, imbecillioribus medicamentis indigent: uirorum corpora, potissimum qui ex uirilibus munijs & sole durum corporis habitum conciliarunt, ab imbecillibus nihil præsidij sentiunt.* Quapropter *nec glutinantia utriusque sexus corporum communia sunt, sed quæ ex argenti spuma, oleo, & aceto præparantur (in priore libro de ipsis egimus) imbecillam mollemq; carnem glutinant.* Quæ *bitumine, ærugine, squama, aloë, & myrrha constant, robustam & duram.* Itaque *bitumen ipsum per se in harum uirtutum scopo continetur: at nulla ratione solum ex oleo liquatum usurpare poteris, ut quod friabilius sit, quàm medicamento emplastrodi faciendo conueniat.* Vt *igitur emplastrum fiat, ceram & resinam ei admiscemus, à quibus denuò uirtutẽ eius solutam iri sciẽtes, interdum æs, uel eius squamam, sæpe aloën, uel myrrham, uel in summa siccans aliquod medicamentum non inepte adijcimus.*

Nigrum

Nigrum EMPLASTRVM *quod inter glutinantia* Emplastrum nigrum.
recensetur, hæc recipit: Ceræ, picis, bituminis, pityinæ, singulorum pondo libram, mannæ pondo uncias sex, ce russæ pondo uncias quatuor, chalcanthi pondo uncias quatuor, opopanacis pondo uncias duas, olei semunciã, alij selibram, aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleũ, acetum paululum relinquens in olla recenti liquato: deinde picem & resinam adijcito: in minima frusta diligenter concidito. Vbi semicoctum fuerit, tollito ollam, & a- Coctionis modus.
liquandiu refrigerato: inde atramentum sutorium percolatum, læuigatumq; ex duabus aceti heminis paulatim inspergito, ne efferuescat: effusum leuiter suburito mouens: cum tactum non inquinat, cacabum deponito: opopanacem antea in reliqui aceti parte madefactum infundito, ut dissoluatur: mox cerussam, mannam unà pariter trita inspergito: & paululum tepefaciens, ut in unum coëant, obserua, ne opopanax & manna adurantur: re-fusa in mortarium, ibi refrigerari sinito: ac rursus subacta reponito, atque utitor. Porrò manifestum est, etiam alia barbara, quæ tum Andromachus, tum reliqui tradiderunt, eodem modo confici oportere. Quidam opopanacem cacabo non inijciunt, sed læui ex aceto facto liquata in mortario superfundunt. Cum eo nonnulli miscent mannam, & cerussam, quemadmodum ego quoque sæpius feci, in mortario terens ex aceto, & quæ liquari possunt, liquefaciens. Subinde uerò atramentum sutorium duntaxat cum opopanace læue factum cacabo indidi, mannam cerussamq; inspergens.

E tertio libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

Quis cõmunis uulneratorum neruorum curationis modus, & quæ medicamenta specialia.

Præceptorũ Galeni error in neruorum curatione.

PECTAVIMVS *omnes præceptores nostros præsidio, quod iam recentiores medici* ἔναιμον *& glutinatorium appellare solent, uti.* Nam *initio medicamentum aliquod ex enæmis imponentes, uulneris oras committere seu glutinare moliebantur. Si uerò phlegmone eas obsederat, calida aqua liberaliter fouebant, ac tritici farinam ex hydrelæo decoctam, cum oleo applicabant.* Q*uare etiam gladiatores in patella uulneratos, supraq; hanc in lato tenuiq; tendine, pari modo ab ipsis curatos uidi: forsan melius dicas non curatos, sed perditos: paucißimi enim illorum, & ij claudi superuixerunt.* Q*uid? quod permultos in manu summa tendones, per quos digiti flectuntur extenduntur'q;, uel contusos, uel minimo puncto læsos, putrescentes adeò conspexi, ut coctis diutius in aqua similes apparerẽt.* Non *enim secus exoluuntur*

tur & substantia emollescunt superiorem sanandi modum experti, ut quo uulneratam partem ueluti putrefieri perceperim. Quoniam uerò omnia ex humiditate & calore putrescere cognoscebam, curationem per siccantia refrigerantiaq; moliendam esse deprehendi. Rursum apud me contemplatus, frigidum ferè ab Hippocrate *neruis inimicum dici, optimum fore neruorum uulneribus medicamentum intellexi, quod & siccaret, & caloris frigorisq; particeps esset, uel parum ab horũ medio ad calorem recederet: calidum tamen esse satis posse, modò siccandi potestate polleat.* Etenim *calor citra humiditatem putrefacere nihil habet. Insuper illud quoque praemeditatus, multum referre, nudae parti affectae medicamentum offeras, an per alia corpora ei praeposita, conuenire aduerti alijs in nudato neruo uti pharmacis, alijs cum punctus fuerit, partibus, quae ipsi praeiacent, illaesis. Vbi etenim nudo neruo medicamentum adferas, ibi praedictam auxiliorum integram indicationem assumi ratio est. Praepositis autem partibus saluis, tenuius pharmacum inueniendum est, cuius uirtus interiacentes particulas permeando non dissoluatur, sed in altum penetret. Quod efficere tale pharmacum potest, si ualidè siccet: & si nõ calore & frigiditate medium sit ac symmetron: non offendere, dum efficacia ipsius calefaciendi uel refrigerandi in particulis, quae neruoso corpori praepositae sunt penetrandis imbecillior est reddita. Atqui inuento iam praesidiorum scopo, quàm uidelicet tenuia esse conueniat, deinceps materiae mentionem facere oportet. Plurima igitur quae calefaciunt tenuiorum esse partium,*

Enumerat tenuiũ partiũ medicamenta.

permulta rursus quæ refrigerant craßiorum, in simplicium medicamentorum speculatione didicimus: quippe una solum qualitas acris cum tenui substantia nonnunquam ipsis accidit, eoq; inter omnia, quæ refrigerandi uim obtinent; tenuiorum partium acetum est quam acerrimum, quod etiam caloris modici particeps esse demonstrauimus: calefacientium uerò liquores probi tenuißimam habent substantiam: & apud omnes iam homines Cyrenæus primas tenere cognoscitur, quo non præsente etiam medico utimur: & ijs quæ cum ipsis ab orientalibus plagis afferuntur: cuiusmodi est, quod Sagapenum appellamus. Hoc genere *comprehenditur & liquor euphorbij iuxta occiduas orbis regiones natus, siue liquorem ipsum, siue aliud quid nominare uelis, nobis in præsenti commentario euphorbium hoc medicamentum uocare sufficit, quemadmodũ iam omnes consueuerũt. Quinimò in nostra regione prouenientes, & panacis, & tithymalorum liquores subtili facultate præditi sunt, & quidem omnes nominati liquores generosi calefaciunt, opobalsami uerò subtilis, & ipse non admodum calefacit. Atque ex terrestribus nitri spuma tenuem substantiam habet, item quod ex aqua facile soluitur aphronitrum, si ad corpora terrestria uidelicet relationem fieri inaudiamus. Subsequitur nitrum nomine beroniceum, & asia petra, cuius flos etiam omniũ terrestrium est subtilißimus.* Porrò *ex metallis auripigmentum, & sulphur, tum subtilia, tum calida sunt: quibus succedit misy, æris squama, & chalcitis, paululum simul astringentia. Quare usta quoque chalcitide frequẽter in subtiliorum medicamentorum*

torum compositionibus utimur. Citra calorem uerò manifestum tenuis essentiæ metallica sunt, spodium, & pōpholyx: adde quod uocatur psoricum: subtilis abūde est & chrysocolla. Cæterum inter succos laurinum simul cum eo quod calefaciendi uirtute ualida pollet, quæ sensibus percipi queat, tenuem esse didicimus. Nihil enim *minus eo cedrinus excalfacit, calore tamē qui sensibus subijcitur, propter substantiæ tenuitatem, illi cedit.* Huius *generis est lixiuia, quæ stacte dicitur: atque hanc ipsam, quæ ex materia subtili usta fit, cedrinum oleum uirtute superat.* Ex *malo igitur & ficu, eaq́; magis agresti, quā* ἐρινεὸν *Græci uocant, item ex tithymalis combustis, huiusmodi lixiuiam conficimus.* Præ*stantissimus est ex tithymalis, qui* χαρακίας *nuncupatur. Cæterum ex seminibus frumētarijs,* σίτηρα *nomināt, subtilissimus est eruus sine insigni calefaciendi potestate: lolium uerò cum insigni: hordeum nequaquam calfacit.* Mediam intere*a mate riam obtinent, qualitatibus amara, quæ multum tenuibus substantia cedūt, crassi licet nihil habētia.* Nonnulla *ipsorum à medijs tantillum declinarunt: alia ad calorem, alia ad frigiditatem: quarum omnium materias in opere de simplicibus medicamentis executus sum: quemadmodum etiam omnium fructuum (*Græcis ἀκρόδρυα *dicuntur) in quorum numero sunt amygdalæ amaræ, & pistacia: at stirpium materiæ in præsentia non memini: redire enim ad principium cogito, atque exponere, quando, quoq́; modo singula per rationem nobis inuenta usurpauerimus.* Hinc *enim puto bonæ indolis iuuenes incitatum iri, ut medicamentorum materiam cognoscant,*

ipſimet inſpiciẽtes, non ſemel aut bis, ſed frequẽter: quoniam ſenſibilium rerum cognitio ſedula inſpectione confirmatur: cuius rei indicium eſt euidentißimum, quòd didymu per omnia ſimiles eſſe nobis uiſi ſint, differentes autem ijs, qui ipſos inſpicere conſueuerant. Itaq; *herbarum, fruticum, & arborum materiam priuſquam è terra eximantur, contemplari pulcherrimum eſt, dum fructus uidelicet futuri ſunt, dum æduntur, dum augeſcunt, & dum uigent.* Hæc *ſiquidem cõtinua ſpeculatio docebit te, quando potißimum ipſos commodè decerpas, ac in ſiccis domunculis repoſitos cuſtodias, ne à ſolis radijs exurantur, neq; ab humiditate ex tecto uel muris madefiant: id optimè fiet, ſi domus neque ſubterraneæ ſint, neque alijs uicinæ, neque ſub tegulis, ſed oſtia ad meridiem ſpectantia habeant, prope quæ tamen medicamenta reponi non debent. Amici hic quoque uos admoneo, ut me ſequamini, ſi artis opera pulchrè obire uolueritis: nouiſtis enim, quomodo ex omni natione præſtantißima quotannis medicamenta mihi adferantur, eò quòd perditi illi omnigenarum rerum coëmptores uarijs modis ea contaminant.* Præſtiterat *forſan non hos ſolum, ſed multò magis etiam mercatores, qui illa aduehunt, incuſare, atque his multò magis ipſos herbarios: item nihil minus eos, qui radicũ liquores, ſuccos, fructus, flores, & germina extra anni tempus in urbes conferunt: hi ſiquidẽ omnium primi in eis dolum exercẽt.* Quiſquis *igitur auxiliorum undique copiam habere uolet, omnis ſtirpium materiæ, animalium, metallorum, tum aliorum terreſtrium corporum quæ ad medicinæ uſum ducimus, expertus eſto, ut*

ex eis

ex eis & exacta, & notha cognoscat: deinde in cōmentario meo, quem de simplicium medicamentorum uirtute prodidimus, sese exerceat. Nisi enim hoc modo instructus ad præsentis operis præsidia ueniat, uerbotenus quidem medendi modum sciet, opus uerò nullū ipsa dignum perficiet. Finge nanque ipsa, quæ de neruorum uulneribus prædixi, quædā te cognoscere: adulterata uerò medicamēta per ignorantiam compósitioni iniјcere, uel neque omnino exactè facultates ipsorum intelligere, an nō erit necessarium, frequentius hic te errare, quàm rectè agere? Mihi quidem admodum uidetur. Iam uerò ad plenum uirtutes cognoscere ab eo multum differt, quod est cognoscere. Etenim solum cognoscere scire est, an medicamentum siccare, uel humectare, uel refrigerare, uel calefacere nos posßit: accuratè uerò cognoscere, præter hoc etiam uirtutis quantitatem sciuisse est. Quædam enim pharmaca calorem tepidum generant, corporibus nostris admota: quædā moderatum, quemadmodum alia hoc paulò ualidiorem, nonnulla iam sic feruentem, ut urere posßint. Conuenit igitur, medicum non modò affectus qualitatem, sed etiam ipsius quantitatem, ut ita dicam, coniecturare: nam haud ita propriè quantitas in qualitate dicitur, quanquam dicatur tamen, ut febris magna & parua: ac tantus usus est eorum quæ sic dicuntur, ut iam proprij uim obtineant ipsa, perinde ac pyxis, æs, pictor, quercus incisor: in totum, quæ ex grammaticorum, ut aiunt, abusu inceperunt: deinde uerò propria dici credita sunt. Hæc quidē attulimus propter eos, qui parum opportuno tēpore de

scr

sermonis proprietate argutantur. Quod autem dicere desij tale est, nempe quod exiccari desiderat, non simpliciter siccante indiget medicamento, sed conuenienti mensura. Copiosa quidem humiditate auctum, insigniter exiccante: parua, modicè hoc faciente, quemadmodum multa, admodũ resiccante: non tamen extremè, neq; in summo: siccitatus enim quantitatẽ humiditatis copiæ respondere conuenit. Ego itaque dum communem neruorum uulnerum curationis modũ immutare primũ ausus sum, conieci in quantam humiditatem caloremq́; affecta pars recidisset. Et cum adulescens quidam mihi ostendisset in primo articulo medij dextræ manus digiti, totum in ea circa neruum locum humentem adeò ex contusione habentis, ut iam computresceret, partem sanè putridam lixiuia flacta & cataplasmate ex hordei farina (ὠμὴν λυσὶν Græci nominant) foui: non putrescentem, sed tensam dolentemq́; oleo calente liberaliter perfudi: inde quum lana sicca madorem exhausissem, ceratum tam humidum illeui, quàm in fracturis utimur, cui euphorbium sit admistum. Confectum autem mihi est hoc quoq; mea industria, huiusmodi occasione: Profectus ad me quispiam hyeme uehementi, ostendensq́; genu facile dicebat rigore se affici: statim uerò calefacientibus iuuari. Volebam igitur huiusmodi aliquod medicamentum acciperet, ut qui profectus in frigore inalgeret doleretq́; uehementius quàm aliâs. Nunc igitur, inquit, loturus discedo: mitte à balneo medicamentum: hæc cùm dixisset, abijt. At ego cum tale nullum medicamen ad manus haberem, euphorbium cum oleo triui, & ceram liquatam immiscui:

paulò

paulo pòst cùm amicus pharmaco ferendo puerum misisset, exhibui. Dolore protinus cessante, inde in alijs particulis similiter affectis uti præcepimus, de quibus mox dicetur: nunc ad nerui uulnerati sermonem redeo, propter eos, qui nihil à me nunc dictum intelligunt: increpant autem interpretes, quos deprehendũt (ut uaticinor) perperàm nominare νευροτρώτους *in tendonibus uulneratos. Tendones enim ipsos puto uocari, qui extra manum toti uolæ, & digitis circuntensi sunt. Quanquam sanè non ignorem, manifestius magisque propriè* *τενοντοτρώτους *ipsos nominari: tamen cùm omnes neurotrotos nuncupare soleant, & ego, ne quis innouare me appellationem dicat, consuetam pro uera suscepi, etsi nec illa sine ratione fieri potuerit, plerisque medicis tendones etiam neruos uocitantibus. Verùm siue neurotrotos, siue tenontotrotos appellasse mauis, neque ob has uoces incolumes erunt, neque conuulsione laborabunt, quemadmodum neque mancifient, nec morientur. Appellatio siquidem nec seruauit hominem unquam, nec perdidit, sed medicamentorum facultas utrunque efficit. Atq; ego hæc immutans, putrescentes, conuulsos, mancos, nonnullos etiam pereuntes, sanos uiuosq; reddo: neruos enim contusos habentes sicut illum neurotrotos, non neurothlastos nuncuparunt. Cæterum curatio communis est, & periculum simule amborum, nempe contusorum & uulneratorum, uel neruis, uel tendinibus. Itaque homo ille putredine iam circa primum medij digiti articulum orta, tensus doloremq; ex superiacentibus concipiens, multò melius habere cœpit die postero, quo uice hordei farinæ*

*νευροτρώτους

rinæ eruorum farinam stactæ lixiuiæ commiscuimus. Vnde triduo similiter curatus est: iam quidem in alijs quoque particulis dolorem omnino non percepit, ex contusione uero neruosum quoddã corpus crassæ membranæ persimile inclinauit: quod mediocriter me commouente facile totum semiputridum excidit. Videbatur omnibus contemplantibus hoc corpus neruus totus esse putris, ut qui ignorarent, quo pacto tendones hi neruosis membranis conuelati, per uolam procedunt, & in totam seriem digitorum extenduntur. Mihi uero putridum ex contusione attollenti tendo saluus apparuit. Cum igitur uel pastillo uno, uel trochisco, uel utcunq; uocasse libet, quorũ in numero est & polyidæ, ex epsemate soluto, uel syræo, id est sapa (nam & hoc pro arbitrio nominare liceat) apparentẽ nerui particulam prius inunxissem, rursus eodẽ modo & cataplasmate, & unctione ex euphorbio in ijsdem locis sicut prius utroque usus sum. Quarto iam die omnia commissa circa contusum quidem antea, ulceratum uero tunc primum digiti articulum intuitus, considerabam quorsum à cataplasmate transgrederer. Visum igitur est, si neruus inflammatione prorsus uacaret, ad cicatricem ducentia transire: si uero phlegmone ipsius scirrhosus tumor remanserit, abunde siccantia exhibere. Quoniam uero nõnihil ex ea reliquum esse uidebatur, medicamentum ex dracunculi radice confectum usurpaui, quod præter alia, eadem cum Aegyptio pharmaco Iside continet: assumpsit autem dracunculi radicem. Ab hoc Athena dicta usus: inde ad ea, quæ cicatricem ducunt, perrexi. Ex altero pastillo sapa diluto nudatas

*datas uulneris partes illinens, euphorbium extrinsecus imponebam, tantum ceræ ac resinæ temperans, unde emplastri crassitudo simul fieret, & euphorbij uires conseruarentur. Cæterum quomodo his scopis consideratis medicamentum componas, postea declarabimus. Etenim aliud ex aceto pharmacum conficimus, hoc spectantes, uti ipsius spissitudo, & subtilis aceti uirtus, cum refrigerandi uis interim exoluitur, incolumis permaneat. De his sanè quomodo præparata sint, pòst paulum tractabitur. Nunc quia neruis uulneratis medendi modum ex rationali indicatione, nugatoria illa Empiricorum periptosi repudiata, inueni, totam cogito ipsam dicere, sed ita, ut nullam distinctionem prætercam, sermonem ab initio rursus repetens. Quando igitur uulneratum aliquem protinus offendero, interim per liquida pharmaca curationem molior, interim emplastris, lanam extrinsecus quàmmollissimam oleo calente imbutam applicans. Quòd si medicamẽtum ex aceto usurpem, aceti modicum oleo admiscẽs, bis térue quotidie soluo, & oleo calente foueo. Si noctes longæ fuerint, etiã in his * soluere consueui, idq; magis dum ulcus à medicamẽtis eroditur. Nam ubi initio tali medicamento utẽti æger nec se morderi, nec dolere, nec tẽsionẽ percipere mihi dicat, die soluo, & foueo, mane semel, & uesperi iterum: oleũ uerò, quo fouemus, satis calẽs esto, uerùm ita ne uulneratã partem offendat. Sicut enim frigida huiusmodi affectib. maximè est contraria, sic tepens non omnino utilis. Quoniã in primo de Simplicib. Medic. uolumine didicimus, ut aqua calens aut frigida maximè cõtraria facere nata est, ita*

* λούειν.

ita quoque oleum. Nam frigidũ corpori admotum, perspiratum ipsius obstruit, imò prohibet: calidum uerò digerit, ac extenuat: quod tibi etiam ex carnibus in eo coctis licet condiscere: similiter enim pridie decoctas, friabiles efficit: etsi protinus cum animans mactatum est, coquas, aut in sartagine frigas: propter quod & ego fomentum ex oleo calente satis usurpare malui, tepidũ semper uitans: hoc autem magis frigidum. Porrò aquæ usum in tota curatione ita tempero, ut ne attingat quidem ulcus: proinde cum sanguis initio statim à uulnerata parte detergendus est, ex oleo id facere expedit. Vbi iam ægri mediocriter habentes, lauacro utuntur, neque tunc affectum locum in aquam demergere ipsis cõcedendum: magna siquidẽ ex parte nerui in manibus uulnerati sunt. Memini cuiusdam ex huiusmodi uulneratis, qui cùm diẽ quartum citra omnem dolorem ageret, partemq́; affectã absque phlegmone uideret, multo in frigore domo egressus ad opus quoddam necessarium, eiq́; diu immoratus domum rediit, membro uniuerso ad ceruicem usque tenso, idq́; cum ingenti ipsius dolore. Postquam uerò quodam me accersente, profectus ad eum, uidi quibus in malis esset: oleum ex itinere refrigeratum à particula auferri iussi: calente uerò totum membrum foui, deinde ceruicis partem rectam lanis oleo respersis, & medicamento liquido ex euphorbio, simul cum castoreo hominem statim mitigaui: & somno accedente usque ad uesperam omnia cessarunt symptomata. Plurimùm igitur confert, lanam permanere calidam, siue oleo tãtum, siue oxelæo, hoc est aceto & oleo quoque imbuta fuerit: fiet hoc, si

aliæ lanæ siccæ extrinsecus circumponantur, & æger in tra tectum, modò hyems fuerit, ad quintum usque uel septimum morbi diem sese contineat: nam si eousque nec phlegmone quadam tentetur, uacetq; prorsus dolore, & nullam sentiat tensionem, in posterum tutus erit. Curabis autem ne in aceto uinosum aliquid appareat: quemadmodum oleum quoque, ut omni astrictione uacet. Neque igitur crudum, quod ὠμοτριβὲς, uel ὀμφακίνον duplici nomine Græcè dicitur, adhibebis: neque id quod ab Hispania uehitur, imò nec aliud quodlibet ex his quæ oleæ surculos habent. Optimum oleum est tenuißimum, quale in Italia Sabinum: alibi uerò in nationibus Romano imperio subiectis, quæ nullam obstringendi uim occupant. Iam uerò qualis res sit rationalis indicatio, & quanto potior nuda experientia citra methodum hinc condisces. Cùm permultis neruorum uulneribus sæpe in itinere, in nauigio, in agro, uel in ciuitate, sed procul à meis ædibus incidissem, nec medicamẽti ex euphorbio copia adesset, nec illius quod ex aceto cõficitur, nec alterius, pharmaca, quorum eo loco facultas erat, uulneri imponentes, id quò tendimus semper sumus assecuti. Noui etenim me in agro propolim recentem, liquidã & pinguem, quam agricola habebat, uulneri imposuisse: interim fermentum solum, interim ambo commixta. At fermentum quàmue tustißimum esse, propolim uerò secus habere conuenit, quantum ad tempus attinet. Sin autem uetustior sit, ex oleo iuxta ignem, uel in sole emolliatur. Rursus in alio quodam rustico succum tithymali fermento mixtum imposui, quem prope ipsius aulam succreuisse conspexe-

De oleo.

ram: quippe fermentum ut recens deprehendi: nonnunquam propolim ex oleo liquefactam fermento immersi, sed prius aceto quamacerrimo dissoluto. Praestat oleum *esse uetus in huiusmodi temperaturis, puta ex oxymelite & fabarum farina, uel eruörum, uel lolij, uel ciceris, uel lupinorum amarorum, uel tenuiori polētæ puluere, uel hordeacea farina: quibus in urbibus usus sum cataplasmatis, non solùm in his, quos iam phlegmone prehen derat, sed etiam protinus ab initio.* In agro cum picem li *quidam apud fabrum inuenissem, fermento temperatam imposui: item apud alium eruörum farinam illo imbutā, cuius penuria etiam prædictorū quoduis misceri potest. Quinetiam oxelæum solum quod caleret lana exceptū, statim dum aliud nihil haberem obtuli, confisus aceto abundè acri & uetusto.* In alio refrigerato, quod ante *horam unam, uel longius etiam tempus neruus contusus esset, quousque aliud quoddam idoneum medicamen dilutum adferretur, partem oleo foueri præcepimus, interim aceto prius admixto: cum aër per æstatem calidißimus erat, temperatura ex utroque diutißimè foui, donec aliud medicamentum apportaretur.* Singulis autem prædictis farinis permistam stacten sæpe illeui, & mox à *principio, & postea cum homo medicamine quodam e nemo non probè usus esset.* Hæc itaque omnia quomodocunque applices, calida qualitatibus offeras. Ego sanè *cùm nullum domi meæ aliquando medicamentum compositum in promptu haberem, festinabundus dedi cuidam familiari uetus euphorbium, iniunxiq; læue factum ex oleo ueteri, donec humidi cerati spißitudinem haberet,*

tendi

tendinis puncturæ in manu admouere. Reuersus igitur, interrogaui uulneratum, multúmne caloris in parte affecta sentiret: ille mediocrem aliquem respondit se percipere. Rursus igitur quærebam, an rosionem à medicamento iuxta uulnus sentiret: ille cùm se non rodi, sed ueluti pruritum quendam sentire dixisset, pharmacum ad noctem usque adhærere permisi. Quoniam uero dum impositum auferrem, calor in affecto loco mediocris mihi apparuit, neque punctus hians, satius uisum est eodem uti medicamento: & cum uulneratus altero die prosperè haberet, item tertio & quarto, ad finem usque idem pharmacum usurpaui: quod contemplatus aliquis in alio uulnerato similiter recenti euphorbio in eundem modum usus est. Quare necessariò calor ægrum multus, & commorsus, & dolor in ulcere subsecutus est, adeò ut homo ad me deductus sit, tanquam hoc præter omnium opinionem accidisset. Ego statim re intellecta, quod impositum erat abieci: fotum autem per oleum ipsi adhibito, medicamentũ ex aceto imposui: quod si non in procinctu fuisset, pharmacũ ex euphorbio copiosioris ceræ particeps admouissem. Quapropter non oportet, uti paulò antè diximus, probatorum medicaminum facultates ac species ignorare, nec quæ celeriter uirtutem mutant: tum quæ rursus diutino tempore conseruant. Nam ex his, quæ caducum ac statim euanescentem calorẽ occupant, euphorbium est. Id autem cognosces, etiam si non manduces colorem contemplatus: quippe non ut ab initio cinerium, uerum suppallidum & subflauũ redditur inueterascẽs. Statim etiam siccum abundè uidetur tunc, & uix inter

læuigandum ex oleo recenti protinus imbibito dissolui-tur. At subitò ipsum oleo miscendum non est, sed prius in mortario sensim terendum, ne dilatescat. Quid uerbis opus est? quod etiam gustanti tibi recens percipitur feruentissimum, ut linguam adurat, uetus autem modicam efficere caliditatem? Iam alijs multis pharmacis exilem adeò potentiam pauculis annis retinere contingit, attamē euphorbium tapsiam excellit: hæc enim ab anno admodum imbecillis redditur, ut bimula prorsus expiret: euphorbium sanè cùm principio bonum fuerit, & probè urat, etiam anno tertio adhuc uim aliquam retinet: interim anno quarto: quinto autem & sexto iam exoluitur: deinde procedente tempore in totum elanguescit. Sic ego dixi, oleo me nonnunquam usum esse uetusto sine cera, quod annos ferè quinq; uel sex natum esset. Vnde usum ipsius euphorbij mensura comprehendere nemo potest. Nam recens oleo decuplo cum cera tripla commiscetur, ueterascens copiosius ei immittendum est: trimum uerò & quadrimum, uel duplicatum prioris pondus, uel æquale ceræ. Cum igitur pharmacum consistentia simile acopis dictis unctionibus habere uolueris (quæ spißitudo liquidi etiam cerati est) oleum ceræ quadruplum esse curabis. Vbi uerò emplastri speciem referret, cerā omnino æqualem oleo temperare oportet, maximè si sicca fuerit, & uetusta: sicut recens & pinguis pauciore oleo indiget, ut ceratum emplastrodes efficiat, idq; magis adhuc per æstatem. Itaque si ceratum emplastrodes facere statuis, ceræ ex oleo liquefactæ, qua dixi temperatura sextam recentis euphorbij partem admiscebis, ut illius una

sit

sit drachma, ceræ sex, olei item sex, uel quinq; . Sed quoniam cera glutinans ac uiscosa non est, quemadmodũ resina & pix, ideo hanc, uel illam, uel utriusque partem ce rato admisceo. Clarum igitur est, dum hæc miscentur, non amplius oleum pari illis portione affundendum. Etenim *cera ad liquiditatem multo pingui indiget: resinæ quæ quidem aridæ prorsus sunt, modico: liquidæ & siccam quandam substantiam ad emplastri crassitudinem assumere postulant.* In *cera igitur non magna humiditatis ac siccitatis differentia est: inter resinas, sicut etiam in picis genere contrario modo habet: aridæ præsertim ab humidis permultum differunt.* Omnium *uero siccissima est, quam nonnulli frictam, alij colophoniam appel lant.* Huic *succedit, quæ ex figulinis impura, nec despumata sumitur: quam si purges, in frictam mutabitur.* His *ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema, ac si dicas, picea germinatio.* Hanc *sanè ceu squallidã, in præsentis emplastri compositionem non esse idoneam ratus, abieci.* Vsus *autem sum fricta & liquidis.* Iam *uerò ex his nonnullæ diutius liquidæ permanent, quemadmodum terebinthina: aliæ citò inarescunt, sicut strobilina: media utriusque est abietina.* Quinetiam *facultate calidior est quidem strobilina, mox uerò abietina, deinde terebin thina: cupressi resinam miscere non ausus sum, ut quæ nonnihil astringeret.* Putabit *forsan aliquis nobiscũ dissentire* Dioscoridem Anazarbeum *in sermone de resinis hunc in modum scribentẽ, primo de medica materia com mentario:* Ex *omnibus resinis principatus terebinthinæ datur, post eam lentiscinæ, tum ei quæ de picea raditur,*

Resinarũ differentiæ.

& abiete: ultimũ locũ pinea, strobilinaq́; obtinet. In *his enim* Dioscorides *tanquã de infima strobilina, optima uero terebinthina sentire uidetur.* Verùm *ego ex his tribus resinis, strobilina, abietina, terebinthina, principem certè strobilinã calore, secundã abietinã, postremam terebinthinã esse diximus.* Quẽadmodũ *igitur, qui inter* Italiæ *uina austera optimum ponit uinum* Italicum: *alius ad qualitatem unam sermonem referens, alius absolutè de tota ipsius substantia pronuncians, uerus deprehenditur: eadem ratione etiam inter resinas optimam tanquam medicamentum in multiplices usus accommodatum, meritò terebinthinam affirmaueris, non tamen caliditate primas obtinere.* Itaque, *ut aiebam, licet tibi quamlibet resinam ceræ miscenti simplex ceratum glutinantius efficere, quod ex oleo & cera duntaxat componimus.* Hic *uerò experientiæ quoque utilitas est, quæ de coniectura nostra decernat: potes enim, ubi triplicatam ceram terebinthinæ commiseris, intelligere, emplastríne spissitudinem medicamentum acceperit, an ea adhuc siccius, copiosiorem insuper resinam desideret.* Quapropter *ubi hunc in modum experienti tibi mediocriter habere uideatur, miscebis tunc medicamento, quod conficis, duodecimam partem euphorbij.* At *si ignores euphorbium exactè sit calidum, an nonnihil ab eo discedat, post confectionem linteo paululum medicamenti illitum tuæ ipsius tibiæ uel cubito horis aliquot imponito: postea si modicè calefacere deprehenderis, temperatum esse medicamentum arbitraberis.* Quòd *si uel nullum sensilem calorem edat, uel iusto feruentiorem, integrum est aut pharmacum*

remit

remittere, aut intendere: remittere quidem mistura cerati, intendere apposito euphorbio. Atqui si propolim pinguem habeas, eam omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito, ut quæ uaporosam spiritus craßitiem, humoresq́; superfluos elicere, ac ex alto foras ductitare soleat. Siquidem resinæ cum cera emplastri spißitudinis gratia non tanquam curationis consilio assumuntur, propolis autem curationis ipsius scopo continetur, atque hac sola, ut dixi, recenti, quantum ad humiditatem attinet, usus sum in agricola quodam duro corpore: ac mirum est, quomodo sola adusque finem adhibita adiuuerit, adeò ut nullius pharmaci præterea uenerit neceßitas. Alteri qui puncturam nerui profundiorem haberet, tithymali cuiusdam modicum admiscui: mollioribus uerò corporibus medicamentum tactu durius apparet, nisi olei mistura uehementer ipsum mollias. Quin & alia medicamenta omnia, quæ neruorum uulneribus adhibentur, liquida & mollia esse conuenit. Molliciem igitur quoduis oleum conciliare, robur uerò medicamenti uetus oleum tueri potest: sicut propolim in agro nonnunquam accommodaui, tanquam melius pharmacum ijs, quæ tum affuerant, eligens: ita fermentum rursus admoui alterius medicamenti inopia, quoniam hoc quoque in alto fixa extrahere & discutere sciebam: quanto autem uetustius, tanto est præstantius. Porrò huiusmodi non solum facilè in agris reperiuntur, sed etiam sulphur uiuum, quo nonnunquam & ipso sum usus, temperans cum tetrapharmaco. Huic igitur & aphronitrum, & beronicium litrum, & aphrolitrum non lapidosum, sed uerè

aphrolitrum, quod spumæ consistentiam habeat, adijciens frequenter usurpaui, non modò in agris aliorum penuria, sed etiam præsentibus enumeratis medicamentis hoc nomine, ut animi sensum experientia explorarem, probaremq́; : ac uulneratus talis rei solo usu conualuit, fotus uidelicet oleo. Hoc *enim commune tibi esto in omnibus medicamentis, quæ hic dicuntur, neruorum uulneribus cõducere.* Iam *uerò quod à medicis uocatur arsenicum, ab his qui* Atticè *omnia uolunt proferre arrenicum, adiunxi tetrapharmaco, rationem experientia uolens confirmare: rursus cum id non adesset, sandaracam, uti uocant, sicut calcem restinctam & uiuam, lotam & illotam, minus autẽ uiuæ, plus restinctæ, & hac plus adhuc lotæ adieci.* Cæterum *de exacta cuiusque compositionis quantitate paulò pòst dicemus, ubi hæc simplicia omnia, usúsq́; ipsorum distinctiones retulerimus.* In *hoc enim sermone propter* Empiricos, *qui ex periptosi, id est incidentia, seu casu plurima compositorum medicamenum inuenta esse putant, uisum mihi est commemorare, neruorum uulnera curandi rationem à me citra illam periptosin repertam, inde quòd sanationis ipsorum scopũ, & simplicium pharmacorũ facultates cognoscerẽ.* Etenim *ex casu unum aliquod simplex medicamentum inuenitur: rationalis autem methodus plurima simul inuenit, & uarias ipsorum compositiones.* Quæ *iam ex alto humores educere digerereq́; possunt, neruorum uulneribus ex usu sunt.* Quandoquidem *uerò nonnulla caliditatem immoderatam, uel mordacem uehementer acrimoniam, uel acutiem coniunctas habent, alia ipsis pharmaca*

admisce

admiſceri ratio eſt, quæ prædictos exceſſus ſine uirtutis offenſa temperare queant. At hoc fieri non poteſt, niſi cuiuſque medicamenti non modò qualitatis genus, ſed etiam quantitatem in ea cognoſcas. Quædam nanque, ut oſtendimus in commentario de ſimplicibus medicamentis, in primo calefacientium ordine collocantur, à temperatis paululum abſcedentia, alia in ſecundo magis inde declinantia, alia tertio, nonnulla quarto, quæ urere iam queant. Igitur *ex uehementiæ uirtutis cuiuſque pharmaci portione miſtorum facultas inuenitur, modò ſimplicium omnium temperamenta intelligas.* Empiricorum *hæreſis ſola homogenia propter uniuſcuiuſque medicamenti naturæ ignorantiam temperat: & qui hanc nouerunt, ſola homogenia miſcent, quia exceſſus quantitatem certò non cognoſcunt. Quod itaque ipſe primum præparaui medicamentum, ex multis eiuſdem generis compoſitum eſt, quoniam nondum cuiuſque uirtutis quantitatem exactè pernoſcebam.* Inieci *etenim nonnihil arſenici, ſulphuris, miſyos, calcis lotæ & illotæ, & pompholygis, ſimiliter ſpodij, item ſquamæ æris, chalcitidis uſtæ, lotæ & illotæ: ad hæc non uſtæ.* Hæc *igitur prius in aceto quàmacerrimo diebus multis ſole æſtiuo læuia reddidi. Quæ fundi ex his debebant, cera erat neceſſariò, & mellis nonnihil prius expurgati: reſinæ propemodum omnes, propolis, pix, & ladanum.* Liquida, *oleum cyprinum, ſuſinum, opobalſamum, amaracinum, gleucinum, cedrinum, ricininũ & uetuſtum.* Ex *ſingulis autem liquoribus, quos non multo antè recenſui, paulum aliquid: poſtremò aliâs aliud auferens experientiæ gra*

tia, nihil simpliciora singula, quibus in hunc diem utor, à uirtute pristina abscedere animaduerti: atqui temperaturæ ipsorum mox ponentur. Itaque ex aceto, & liquoribus talia confeci, ceræ, resinarum, propolios, & picis nonnihil adiungẽs, pari modo ex columbarum stercore & herbis tenuium partium. Minus ergo molesta sunt liquida pharmaca cum alijs, tum neruorum maximè uulneribus, quibus utimur etiam emplastri modo compositis, propter eos qui se lauare uolunt. Lanis enim ablatis, ac tali pharmaco solo adhærente, lauant minus duriter, sed liberius. Prædictum est, neque tunc læsam partem aquis respergẽdam, si in manu uulnus contigerit, pedem uerò si is læsus sit, non madefieri qui potest? sed tũc à balneo primis quatuor diebus abstinendum est. Quoniam uerò omnium huius tempestatis hominum, & eorum etiam qui ruri degunt fortitudo perijt, qui lauare se quotidie consueuerunt. Equidem qui non adeò delitijs affluunt (sunt hi maximè pauperes) ut plurimum obtemperantes nobis habemus: diuites uerò, & præsertim potentes illos, uel ægrè obtemperantes, uel prorsus immorigeros experimur. Optimum igitur fuerit, nec ipsis mederi: uerùm cum, nescio quo modo, alius ob aliam causam, quidam nostrûm inuiti, quidam ultro ipsorum molliciem tolerare coguntur, tale quippiam factitare consueui: uulneratæ parti pharmacum aliquod emplastum imponens, extrinsecus iterum multiplices pannos oleo tinctos plures superinijcio: quibus rursum extrinsecus fasciam ex linteis accommodo, quam deinde in ipso balneo, cum æger in solium ingredietur, oleo prius perfundo: &

do: & loto iam omnia imposita aufero, utorq́; prædi- cto totius curationis genere. At uerò patet omnibus, eum qui pulchrè neruorum uulneribus prospecturus est, etiã particularum naturæ peritum esse oportere. Nam antea comprehensum est, tendines pariter in quos musculi com plures desinunt, non mediocriter condolescere, primum quidem conuulsione tentatos, dein putrescẽtes & ipsos, uicinas simul partes uniuersas inficere. Nonnulli eorum ceu membranæ tenues latiq́; sunt, quales in femorum ter- minus ad genua spectantibus, tum intra manus, infraq́; pe des subtensi sunt. Omnes enim qui in manibus pedibusq́; cernuntur, satis quidem coëuntes cutem contingunt: qui uerò in patellam perueniunt, à circunposita cute iuxta tarsum abscedunt.

Confectiones medicamẽtorum ex metallicis, ad neruorum uulnera.

EX *metallicis medicamẽtis astringentia uitare consul tũ est, præsertim ubi cõpositi pharmaci usus in pun- ctura eueniat: quæ uerò detergendi uim occupant, sicut æris squama, ex usu sunt. Cæterum omnia metallica, cum crassiorum partium existant (multũ enim terrestris sub- stantiæ in se continent) artificij nonnihil in præparando requirunt, quo tenuiora fiant. Hoc igitur ex aceto fieri quamacerrimo cõsideraui, præsertim quòd ex uino non austero confectũ est: at si ex tali non sit, sed uetus, eo uti- tor. Attende tamen diligenter in gustu, ne tibi uel mini- mam uini qualitatem referre uideatur: tale quippe ace- tum ualidam exedẽdi, secandiq́; uicina potestatem habet.*

Iam

Iam uerò metallica ex acerrimo, & quàm fieri potest ue tustissimo, substantiaq́; tenuissimè læuigare oportet, quò felicius spissitudo auferatur. Præstiterat id in sole æstiuo perficere. Quædã enim ex metallis ne uel scindi possunt, nec communui, in aceto ad dissolutionem facilia, sicut chalcitis, & misy. Nonnulla & contundi, & concuti, & postea læuigari desiderant, quemadmodum æris squama. Cum igitur primum præpararẽ medicamentum, immiscui ei & arsenicum appellatũ, postea superfluum esse putaui: etenim ex æris squama & misy, & chalcitide medicamen compositum iri abundè satis uidebatur: temperaui autem prima confectione etiam æruginẽ combustam: nam quæ ignem experta non erat, tanquam iusto mordaciorem suspicatus sum: deinde tamen non ustæ pauxillum simul adieci, quantum aliorum portio ferebat. Pari modo chalcitidem, crudam sanè paucissimam, ustam uerò æqualem misy & æris squamæ indidi. Præstantius autem omnibus compositis fore speraui, imò etiã usu deprehendi, in quo copiosa æris squama inesset, dein chalcitis combusta, postea misy. Quocunque igitur miscebis pharmaca, ad solem, ut domi uerno tempore, multis diebus in puluerem ex aceto quàm acerrimo rediguntur: quanto enim longiore tempore trita fuerint, hoc tenuiorem substantiam consequentur: ideoq́; angustis uulneribus aptiora: sicut in neruis carne denudatis, admodum tenuia exedentiaq́; cauenda sunt: ob quod prædicti pastilli omnibus id genus conueniunt: siquidem nonnulli astringentia quoque assumpserunt. Porrò celebres ex illis sunt, qui ad Andronem, Polyidam, & Pasionem au

ctores

ctores referuntur. Sunt & alij quidam, quartus, & quintus, illis ualentiores, quibus ego subinde utor. Temperaturæ uerò ipsorum perfectæ sermonis processu dicentur, nunc de eorundem usu tantum explicasse sufficiat, quod tritos ipsos aridos, postea rursus siræo (id est sapa) adiecto ita terere conuenit, donec sordium spißitudinem recipiat medicamentum, & æqualiter læue fiat. Vocant autem nunc omnes siræon, ex musto decocto natum: id autem nihil uini habeat, quale nō ex austerarum uuarum, sed quàmmaxime dulcium musto præparatur, neque ex primo fluente, sed postremo. Si igitur tale mustū extiterit, coquendum est, dum ad dimidiam partem mensuræ consumatur: sin minus, ad tertias concoquendum est. Huiusmodi quidem decocto pastillos soluere expedit, ut mellis crasßitudine linamentis excepti, neruis denudatis imponantur, maximè temperatiores, qualis Polyidæ est. Atque hoc multò magis, si corpus sit tenerum ac molliusculum, in quo prorsus à pastillorum usu te abstinere tutius est, alijs utētem pharmacis, de quibus iam sermo factus est, iterumq́; fiet. Neruo autem cooperto, qui nudus erat, linamentis extrinsecus unum aliquod ex ijs, quæ ad angusta uulnera conueniunt, superdandum est. Sunt huiusmodi quatuor genera, unum quod ex metallicis conficitur, alterum ex liquoribus: inter quæ refertur & illud, quod ex euphorbio constat, tertium ex columbarum stercore, & quartū mute à nobis appellatū, quo etiam ad neruos tenerorum corporum omnino denudatos utimur. Ex his quatuor unum quoddam toti affectæ particulæ circundandum est, ita ut sanas quoque

par

*partes unà comprehendat, præsertim superpositas: quas bis die, uel ter, si necessitas incidit, fouere oportet. Quin etiam nocte interim linamentis quidē denudato neruo im positis: cæterum eo quod extrinsecus admotum erat ablato. Porrò cum permagna humanorū corporum sit dif ferentia, tum in temperamentis, tum ætatum mutationibus, insuper uitæ studijs, nulla ratione quodque medicamentum omnibus conuenire potest: quamobrem duo in promptu habeto, alterum ualentius ex similibus genere confectum, alterum mitius, quæ inuicem misca dum usus postulat, permulta inter hæc iuxta misturæ quantitatem constitues. Si nanq; parem utriusq; portionem temperaueris, mistum exactè medium amborum erit: quòd si altero plus adijcias, tantum à medio ad illud summum recedet, quanto mistura superauerit. Esto igitur ualentissimum metallicum ex his constructum: unam partem crudæ chalcitidis habeat, duas misyos similiter crudi, tres æris squamæ: inualidissimum unam itidem misyos & chalcitidis, sed utriusq; combusti, squamæ quatuor. At uerò amborum medium, quo subinde usus sum, tale esto: Misyos, chalcitidis, æruginis, cuiusq; usti partem unam, æris squamæ partes tres: his, sicut prædixi, contritis, ceræ inualentissimo duplum, in altero duæ partes & s mi scentur: in medio, quod intra hæc consistit, partes duas & quartam, sicut in primo trium, quod ualentissimum esse dixi, omnes partes numero senæ ex misy, chalcitide, & squama collectæ nascūtur, quibus ergo duodecim ceræ partes adycientur. At in medicamēto inualidissimo * & si metallicorum sex partes existant, ceræ * duodecim appo*

*Aliâs * octodecim.*

apponas, in mediocri amborum medium. Sunt autem inter octodecim & duodecim media quinque & decem. Quòd si denarium unum statuas, unã omnium esse partem, tot denarios adijcito quot partes, siue unciam, siue libram: Sic enim apud Romanos *consuetudo est nominari, tot uncias uel libras.* Porrò *mẽsura apud ipsos est, qua oleum metiuntur, insecta discretaq; lineis, totam in duodecim partes diuidentibus: atque integra mensura ab eis libra nominatur: duodecima eius portio, uncia.* Me*tallica igitur & cera in lance alijs uncijs consistunt: oleum cornu metiuntur.* Itaque *prædictis pharmacis omnibus iuxta ceræ portionem oleum immittatur, superetq; in singulis dimidio: ut si cera uncias octo cõpleat, oleum duodecim, hoc est integrã libram pẽdeat.* Esto *autem id sabino simile, essentiæ tenuioris, minimeq; astringens: si uetus sit, præstat.* Crudũ *uerò, & quod ex oleæ surculis confectum est, nequaquã conuenit.* Cæterum *omnibus medicamentis cõmemoratis, ubi metallica ex aceto pluribus diebus in mortario trita fuerint, thus candidißimum & pingue admusceatur: deinde rursus unà cũ metallicis diebus aliquot læuigetur, priusquam ceratum eis temperes.* Quanta *uerò ex omnibus metallicis copia colligitur, huius partẽ dimidiam thus cõtineat: si mollius medicamentum facere postulas, amplius quàm dimidiã: sicut ubi acrius expetis, minus dimidio adiũgas.* At *uerò ceræ cum oleo liquatæ resinam quandam misceas licet, sciens acrius ipsum adiecta strobilina fieri: mollius terebinthina, mediũ utriusq; abietina.* Ex *harũ genere larix quoq; est, prædictis planè humidior: substãtia uerò similis li*

lis liquidæ piceæ, quam loco terebinthinæ institores uendunt ignorantibus eas discernere: est autem talis odore, gustu, & facultate quàm terebinthina acrior. cum hac igitur & terebinthina larix persimilem potentiam obtinet, sed tenuiori substantia, maioreq́; discutiendi uirtute prædita est. Miscebis igitur ceræ sextam superiorũ resinarum partem uolens medicamentum emplastri figuram induere. Nam uni ceræ pondo resinæ uncias duas adijcies: sin autem liquida insigniter fuerit, uel unam tantum miscere satis est. Attamen si ut emplaston pharmacum fiat nihil curas, resinam addere non admodum opus est: galbani uerò æquale thuri pondus indes, ubi mitissimum reddere statuis: dum ualentius, dimidium: quando ipsorum medium, id quod inter æquale & dimidium est. Verbi gratia, si quatuor thuris denarij fuerint, duas galbani impones, ualidum permanere medicamen postulans: mite quatuor, medium tres. Vt enim molle & anodynon quippiam habet, ita quoque σηπτικὸν, hoc est exedens: quod sanè plurimis mollientibus accidit. Quare cum neruo denudato pharmacum adhibes, non adeò galbanum esse commixtum oportet. Quòd si nudus ille non est, haud mediocriter ipsius temperatura dolore auferendo conuenit: ideoq́; tale etiam medicamentum acuto sensu præditis, teneris & cachochymis paratum habere expedit, in quo plus galbani adiectum sit. Omnia siquidem metallica aspera sunt, doloremq́; concitant, ex liquidis acetum: unde meritò ex illis confecta pharmaca aspera uidentur, & dolorifica: ob quam rem fotus ex oleo & galbani mistura similiter ipsis idonea est: nihil

autem

autem minus tenuium partium adeps galbano lenis est. Quare uelim aliud quoque medicamen ex his præparatum habere, quod ex metallicis composito temperare poteris, tum in dictis corporibus, tum in his quæ asperum & dolorificum quandoque medicamentum percipiunt: deligendus autem adeps, qui tenuioris essentiæ existat, cuiusmodi sunt agrestium animantium, maximè leonis, pardi, apri, & ursi: ad hæc uolatilium, maxime anserũ: horum inopia agrestium gallorum gallinarumq́; ita uerò anserum quoque syluestrium. Nam animalium, quæ in urbibus aluntur, & tanquam in ocio conclusa sunt, humidior est adeps & crassior. Quando pharmaci substantia cerati spißitudinẽ habebit, ceræ tertia uel quarta pars admisceatur: uel si adeps humidus nimium esse tibi uideatur, licet & ceræ dimidiam adijcere: quemadmodum ubi sicca fuerit, quartam: cum mediocriter habet, tertiam. Quod iam ceratum multis utile futurum est, δι' στάτωρ, id est, ex seuis nominetur.

De medicamento δι' εὐφορβίου.

D*Ictum mihi est & antea, uetus euphorbium recentiori multo inferius: si igitur anniculum sit, etiam cyrenæo magis liquore excalfacit: præsertim eo, quem nunc habemus: ex quo per aquæ irrigationem stirpes augent, & ad liquoris copiam generandam conficiunt. Nam post annum unum abundè calidum est: deficit autem non mediocriter à recenti: bimum adhuc magis à nouo degenerat, quemadmodum trium aut quatuor annorum etiam hoc magis. Vetustioris uirtus omnino resoluitur. Cognosces autem, ut dixi, quam ætatem, quamq́;*

uim obtineat, & colorem, & substantiam eius respicies. Colore quidem uetus nouo flauidius, pallidiusq; apparet: substantia durius & siccius. Iam si gustu uoles discernere, non coniecturalem eius dinotionem, sed firmã habiturus es. Quod uerò dixi calfactoriam unctionem ex eo me confecisse, exactißimè pharmaci facultatem tibi indicabit. Constat hac temperatura: Vna pars est euphorbij, tres ceræ, olei duodecim: ceram quidem euphorbij triplicatam, oleum uerò ipsius ceræ quadruplum esse conuenit. Vbi igitur in hunc modum medicamentũ composueris, fricata quadam eius parte manifestò licet dinoscere, quantam uirtutem obtineat, maximè autem in balneo innotescit. Siquidem ab aëre moderatur, sed magis adhuc ualidè ab aqua, cum euphorbium sit calidum, recens, & forte. Tale igitur consecutus, & hanc ipsam cõ memoratam unctionem audacter pũcturis imponito, ubi oras hiare metus est. Si imbecillius fuerit, auge mensurã euphorbij pro imbecillitatis ratione, interim partem dimidiam inijciens, interim duas nonnunquam pares ceræ, & plures, si uetus nimium extiterit. Primus sanè usus in puncto neruo, uel tendone, ad secundum te deducet. Si nanq; uulneratus ipse erosionem sensisse dicat, tibiq; partes puncturam ambientes calidæ appareãt, tum ipsa punctura magis ac par est elata, & oræ inflammatione nonnulla afficiantur, uel olei copiosioris mistura uim medicamenti remittes, uel compones aliud ad priorem temperaturam, aut euphorbio uetustiore moderatum ita efficies. Quòd si è contrario quàm dixi, eueniat, uirtutem pharmaci adaugebis. Si mediocriter omnia habere uidebuntur,

buntur, seruabis. Itaq; *confectura ceram euphorbij triplicatam continens, aliarum est ualentissima: cum illud (quemadmodum diximus) recens additur: quincuplam habens, inualidissima: quadruplam capiens, medio inter utrasque ordine consistit: at si unguenta proponis efficere, qualia à medicis* ἄκοπα *nuncupantur, oleum ceræ quadruplum immiscebis.* Si *uerò, ut in fracturis, liquidum ceratum parare, duplum: quando cera & sicca & pinguitudinis expers fuerit, duplo etiam amplius: plerunque uerò sufficit unius partis dimidium duplo apponere, ut tota ceræ mensura duarum pondo partium & s. fiat.* Atqui *emplaston medicamen cupiens componere, oleum pari mensura ceræ miscebis, si quidem ambiens fuerit calore temperatus: si cera uetus & arida, & illud frigidum est, paulò amplius: sicut cum cera est pinguis, ambiens calidum, paulò minus.* Id *autem minus duodecima in utriusque medij portio est: etenim & undecim, & tredecim nonnunquam olei uncias ceræ libræ temperaui, pro eius consistentiæ quantitate, tum aëris circumflui caloris frigorisq;: raro autem paulò plus, uel minus: uerum ut deligari posset, pinguitudinem uiscositatemq; haberet, nec friabile esset, aut facilè solueretur, aut à cute decideret, adiunxi resinam ei, potissimum, si aderat, terebinthinam ueram: sin minus, paratissimam ubiq;, quam frictam & colophoniam appellant, eamq; pari cum cera pondere: conseruat enim medicamentis, quibus iniecta est, priorem consistentiam, ubi & ipsa mediocriter habeat: quippe notum est, ut in omnibus alijs, sic in resina quoque, maioris minorisq; rationem consistere.* Itaque

si pinguior, liquidiorq́; nonnunquam appareat, sciẽdum est, ceratum quod ex cera cum oleo liquata proueniet, liquidius multo quàm erat euasurum. Summatim, in neruorum uulneribus, cum interim ab exacta mediaq́; medicamentorum emplasti modo confectorum substantia errauerit, ad molliorem potius tendere, etiam si inquinaturum sit: simili ratione & quod substantia mediocri est. Pix autem cerati consistentiam seruat: optima uerò, sicut dictum est, in talem misturam pinguis conuenit, quẽadmodum & resina. Si liquidam resinam inijcias, quali substantia est terebinthina, tertiam ipsius partem ceræ esse oportet. Atque ipsa terebinthina recens ueteri longè est liquidior. Cogitate igitur, quod de cera & resina audiuistis, id in omnibus obseruandum esse: nec enim ex siccis, & aridis, uel tempore, uel ex primaria natura, uerùm ex mediocribus consistentia, tantum cuiusq; miscendum est in medicamentorum compositione, quantum à me scriptum inueniatur. Fingamus iam, quòd uim & substantiam prædicti medicamenti mediocrem habeat, ceræ, resinæ frictæ, & olei pares portiones continere, ipsius euphorbij sextam: ut singulorum sit libra, euphorbij unciæ duæ. Quòd si mollius reddere uoluerimus, octauam euphorbij partem inijcere sufficit, hoc est unciã s. in recente & calidissimo, uelut præcensui, euphorbio temperatura hac definita: nam si uetustius sit, eoq́; imbecillius, copiosius hoc aliorum portione esse debere, prius indicauimus. At si non resinam duntaxat, imò etiã picem inijcere est animus, selibram utriusq; miscebimus, ut modus ceræ sit æqualis: quanquam multo præstat medica

dica

dicamentum, si resinæ picisq; loco propolim ceræ parẽ adiungas. Quòd si ipsa pinguitudinem non habeat, similiter resinis, si adhærẽs pharmacum, ut fascijs ligari non opus sit, esse curemus, terebinthinam, uel laricem nominatam, uel etiam syncomisten pineam indemus: uoco syncomisten, quam ex fodinis & figulinis accipiunt, ligna multa, ac lapidosa corpora in se habentem: quæ liquata, dum percolatur, pura tunc sicut colophonia & fricte dicta redditur: quin & resinas αὐθόῤῥουσ *quasi sponte fluentes admiscere licet, nominant ipsas in* Lacedæmone, *ac plerisq; alijs regionibus* πρωθόῤῥουσ*: in* Cilicia *uerò nuncupant talem capnæleon, omnibus resinis tum liquidiorem, tum calidiorem, tum substantia tenuiore præditam: quare potentiæ medicamenti, quod componis conferet, tum maximè inijcienda, cum euphorbium roboris expers fuerit.* Porrò *inter alias resinas odoratior est, sicut terebinthina, & abietina: ostendimus antea terebinthina abietinam esse calidiorẽ, hac strobilinam.* Differt *autem strobilinum physema, & pityinum, siccum, pinguedinis expers, arescẽs utrunq; celeriter, ut in pila contundatur, & cribro secernatur, quale ad propositi medicamenti compositionem neutiquam conuenit: usus tamen sum frequentißime, cum euphorbium anniculum existeret.* Porrò *dum componitur, olei, ceræ, resinæ frictæ, singulorum pondo libram misceo, picis pinguis selibram: & his liquefactis, euphorbij põdo uncias duas: si imbecillius sit, tres: si terebinthinam ceræ adijcere uoles, unam: mediocrem pharmaci consistentiam facies, si cera terebinthinam liquidam & recentem triplo su-*

De resinis.

peret: huius exiccatæ temporis ſpacio dimidium pondus oleo tribues. Totum autem ex tribus mixtum, oleo, inquam, cera & terebinthina, cum ſit, libræ unius ſemuſſis, euphorbij anniculi unciam unam accipiet: ſi tale nõ extiterit, unam ſemuſſem: unde, ſicut iam ſubinde dictitauimus, euphorbium pro temporis ratione augere nobis eſt integrum. Quinetiam ſi uulneri impoſitum pharmacum primo uſu uidetur imbecillius, euphorbium oleo læuigatum, medicamini emplaſto, manibus antè ſubacto licet admiſcere: ſic enim nobis facientibus, promptè unitatem accipit. Cæterum iuxta primam pharmaci compoſitionem ſatius eſt ceratum raſum ſeorſim ubi præparaueris ita læui facto euphorbio cũ oleo admiſcere. Quippe ijs, quæ liquata ſunt, ipſis ſuperfuſis in mortario, plerunque fiunt encerides, præſertim ambiente frigido. Aquã uerò ceræ liquefactæ cum reſina cõmittere non eſt neceſſarium: ſicut ego ab initio factitabam, tantum ei temperans, quantum in ipſa coctione conſumendum erat.

Medicamentum ex liquabilibus confectum.

Liquabilia uoco medicamenta, quæ ignis commercio colliquantur, tum quæ ex humidis quibuſdam, uelut aqua, aceto, & uino conſtant: ex aceto itaque citra ignẽ liqueſcit gutta ammoniaci, ſagapeni liquor, & panacis, quem appellatione compoſita opopanacem uocant. Igni uerò liqueſcunt propolis, cera, reſina, ladanum, ſeuum, galbanum, quæ in duplici uaſe colliquare melius eſt. Nominamus autem ſic, cum in cacabo, qui aquam calidam habeat (prunis enim incumbit) uas alterum conſiſtit, præter

ter liquabilia etiam galbanum continens. Habeto autem tale quoddam medicamentum saltem unum, etsi duo habere præstaret: inter quæ ualidius erit huiusmodi: Opopanacem ex aceto dissolutum diutius conterito, postea liquefacto super ignẽ propolim, galbanum, resinam terebinthinam misceto: singulorum itaque pars una esto, propoleos recentis pinguisq́; sex: si uerò sicca uetusq́; contigerit, præstat omnino ea non uti. At si aliam non habes, duas portiones, non unam miscebis: sin absit propolis, eius loco picem pinguem, qualis est brusia, & quæ ex regionibus circa Pontum asportatur: pinguis simul & odorata, quam in nigrum amaracinum inijciũt, quale prius totum conficiebatur: nunc etenim subalbidum amaracinum componunt: quo si careas, alia utitor, terebinthina, sicut prædiximus, duplicata. Ego nonnunquã uel solum medicamentum ex pingui pice confectum imposui, quo etiam ad canum morsus utimur: hoc nanque solam picem pinguem ex aceto acri coctam huiusmodi symmetria continet: sextarium unum Romanum aceti, libram unam picis, opopanacis trientem, quod est uncias tres. Hoc pharmacum ulcus ex rabiosi morsu cicatricem ducere non sinit, sed punctis in neruosa quadam particula idoneum est: quippe quod puncturæ oras conniuere nequaquam permittat. Quoniam uerò durum est, in duris solum corporibus eo utemur, qualia sunt aurigarum, & messorum. Sin autem puero, uel muliere, uel molliore corpore puncto, hoc tantum quispiam uestrũm præsens habeat, idem cum unguento aliquando discussorio, amaracino maximè & opobalsamo, colliquare licet, de-

inde cum irino & comageno: hæc si non adsint, leucino, susino, & cyprino: his quoque desideratis, oleo ueteri liquefaciat: & si in Alexandria degat, ricinino & raphanino: hæc siquidem copiosißima in illa ciuitate habentur, sicut etiam in uniuersa Aegypto. *Atqui in illis regionibus sinapinũ oleum haud facile reperiri potest: cuius & ipsius parte mixta pharmacum longè acerrimũ fore, nemo ambigit: ut ad puncturas conniuentes aperiendas conducat.* Patere *autẽ cuilibet arbitror ex prædictis, si loco opopanacis sagapeno prius in pila ex aceto trito liquefactam resinam, propolim & adipẽ quampiam acriorem adijcias, eiusdem generis medicamen futurum: alterum uerò mollius est genus pharmacorum liquabilium, sed acetum non habet, quod propoli & seuis tantum præparatur, cera quoque propter spißitudinem adiecta, ex cuius mistura pharmacum tactui blandius redditur.* Adeps *tenuium partium acrisq́; esto, sicut leoninus & pardalinus, hyenæ & ursi.* Sed *de anserino quid attinet dicere, præsertim cum anseres rusticæ fuerint?* Quin *& tauri uetustus adeps & hircinus huc conuenit: nam mistæ naturæ tum facultatis adipes temporis interuallo (quia terrestres acresq́; sunt) in maiorem acrimoniam declinant, similiter uidelicet plurimis quæ uetustescunt: sic nanque & ipse porcinus adeps omnium cum sit mollißimus, temporis processu acrimoniam acquirit.* Idem *uino, aceto, & melli accidit: in horum genere sunt etiam medullæ: longe uerò præstat ceruina, & uitulina: coagulum his acrius, & iam uehementioris pharmacorũ generis propemodum existit.* Itaque *& huiusmodi ali-*

quod

quod pharmacum habere uos consulo, ut cũ à forti quodam medicamento supra modum morsam partem offendas, oleo prius eam fotam huiusmodi quodam contegamus: sic nanque placata rursus ad acrem curãdi modum redire poteris. Ego itaque dum partem in neruo uulneratam quandoque soluissem, uulnus irritatum contemplatus, pharmaco liquido fortè fortuna præsenti, quod ex adipe constat, ad aures inscriptum, eoq; in uase duplici calfacto illeui, ac subitò inde auxilium ægrotanti accedere percepi: quippe statim omnis dolor quieuit, ac deinde uulnus soluenti secundum naturam habere uisus est.

De pharmaco ex columbarum stercore confecto.

COlumbarum in turribus rusticorum agentium stercus acre est, quo interim ruri usus sum in adolescente nerui uulnere affecto: atque hoc agricola cum uidisset, loci consideratione (erat enim non inprudens) imitatus semper usurpat, & neruis uulneratis medetur. Porrò compositio, tum usus idem omni medicamini ex euphorbio, & alijs qui similem confecturam habent: sed euphorbij loco stercore indito. Verùm stercus hoc subtilitate euphorbio cedit, eoq; duris corporibus ex usu est. Temperaui aliquando ipsum metallicis simul, experiundi gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad solem, sicut nuper docui, multoq; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem uiuam acceperit.

Aliud est Actuario διὰ βοτανῶν.

De pharmaco διὰ βοτανῶν, id est, ex herbis composito.

INsuper ex subtilibus herbis ad neruos uulneratos medicamentum composui: initio quidem ex dictamno, amaraco & malo terræ, id est, aristolochia tantum, postea uerò ex alijs, mei ipsius periculum faciens, an rectè compositionem ipsorum coniectura assequerer: atque omnia, quò uolebam, perduxi. Idoneæ uerò ad id herbæ amaritudinem sine astrictione gustu referant, uel acrorem, non tamen immodicum: tales sunt præter prædictas, maron, amaracum, polium, argemone, chamæpitys, centaurium, quæq; eius notæ in simplicium medicamentorum doctrina commemoratæ sunt: quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, dracunculi, ficus agrestis, bryoniæ, altheæ, iridis, acori, mei, asari, phou, gentianæ, & panacis. Omnium siquidem id genus materiam in simplicium pharmacorum commentarijs exposui: at radices, herbasq; totas non modò intelligere oportet, sed etiam accuratè coutusas tenuibus cribris secernere, imò etiam denuò exactè læuigare, ut arida collyria usque in puluerem redigantur: nam crassa essentia neruos uulneratos nihil iuuat, qui subtilia, ut diximus, pharmaca requirunt. Cæterum percolatum medicamen, læuigatumq; cerati modo excipiatur ea temperatura, quæ in eu phorbio prius indicata est. Quantum enim in illo bimuli euphorbij, tantum ijs dictamni, mei, & acori inijciẽdum est, tum quæ his similiter calida gustu percipiũtur: quantum uerò illis trimuli, tantum ijs aristolochiæ, iridis, dracunculi, gentianæ, aliorumq; id genus, quæ perinde ac illa ama

la amara sunt, immittemus.

De pharmacorum confecturis, quas Græci πολυτελᾶς, hoc est, sumptuosas vocãt, ad neruos vulneratos.

NOn *abs re fuerit, etiam eiusmodi pharmaca cognoscere: usus enim ipsorum quandoq; sed rarius incidit, quemadmodum simplicium frequenter. Vbi enim quispiam pharmacorum medicorumq; studiosus, nõ plura quingentis myriadibus haberet, nullo simplici putabat uti: multò magis uel diues aliquis, uel monarcha, odoratum simul & quod multa constet pecunia, uolet habere pharmacum. Porrò diuitis, quem citaui in primo de pulsuũ prænotione, suppresso nomine memini, quemadmodum & nunc: qualis autem erat, ex duabus ipsius actionibus eiusmodi condisces. Vlcus famuli malignum ipse sanare conabatur: ubi autem nihil promoueret, mihi hominem tradidit: ac cum uideret curatum, medicamenti scripturam postulabat, nesciens multas quidem malignorum ulcerum esse differentias, multas item medicamentorum, sed arbitratus unum pharmacum omnibus posse mederi. Cum igitur qui offerebat, neque artificiose ipso uteretur, postquam audiuit, quibus constaret, essentq; omnia uilis precij, hoc, inquit, mendicis serua, me autem sumptuosius aliquod doceto: quinetiam puello diu ex auribus laborante, ubi ipse multis, quibus usus erat medicamunibus citra methodũ, nihil attulisset præsidij, nobis illum quoq; curandum adduci præcepit: posteaq; audiens ex quodam sibi obuio puerum sanatum, non postula*

ſtulauit pharmaci ſcripturã accipere. Hic igitur ipſe con*templatus, multis, quibus nerui uulnerati erant, digitos & abſciſſos, & putrefactos: quoſdam uerò perijſſe, uel mancos redditos: deinde intelligens nullum ex eis, qui à me curati eſſent, periclitatum, omnes uerò celeriter ſanos euaſiſſe, pharmacum cupiebat aliquod à me accipere odoratum ſimul & ſumptuoſum, quo neruorum uulnera poſſet ſanare.* Ego *ſanè multas iam ſæpe tum familiaribus, tum amicis medicis ſcripturas iuxta prædictam methodum ex tempore compoſitas tradideram, ut experimentis compoſitionis ipſorum ratio confirmaretur: ſumptuoſum uerò, cuiuſmodi ille uolebat, pauperculis hominibus nullum utiq; dedi, ratus melius eſſe remedia ex paratu facillimis componi.* Cum *igitur dives ille odori ſumptuoſiq; medicaminis compoſitionem aliquã accipere petijſſet, plures ei ſcripturas donaui prædicta methodo factas: quas cum experiri feſtinaret, tum liberis, tum ſeruis neruis uulneratos ſibi conquirere iniunxit: medicamentis autem ſupra omnem ſpem operatis, primum ſanè me laudauit, ut qui citra inuidiam ſcripturas ei communicauerim, poſtea etiam donis proſecutus eſt: etenim ad huiuſmodi officia promptus erat.* Por*rò medicaminum, quæ ei dederam, confectura eſt talis:* Ci*namomi, dictamni, mari, ſingulorum denarium põdo quadraginta: hæc nanque odorata ſunt, & ſubtilia: at amaracum quaſi non boni odoris nequaquam miſcere cogitaui: deinde quoniam* Romæ *ægrè poterat inueniri, ſicut & marum, uidebam autem illum ægrè parabilibus gaudere, quemadmodum & ſumptuoſis, appoſui ſcri-*

pturæ

*pturæ etiam illius pauxillum quiddam partis unius, ut
puto, quartam uel quintam portiunculam: hæc contusa,
cribroq; subtili secreta temperare iußi, cerato ex opobal
samo optimo, & cera tyrrhenica facto: temperatum ue-
rò esse coniecturaui, si ceræ partes octo, opobalsamu de-
cem receperit: at ne friabile medicamentum foret, sed si-
bi cohærens unitumq;, etiam resinæ terebinthinæ, quæ
& ipsa odorata, modò sit optima, partem unam adieci.
Verùm si generosius, ut dixi, medicamẽtum facere pro-
ponas, non unam cuiusque herbæ commemoratæ partem
immittas, sed amplius, ut una & semißis fiat.* Hoc igitur
*ab experientia probatum est medicamen: alterũ ex eo-
dem cerato, & liquore cyryneo compositũ, mistura pro
portione euphorbij facta, tertiumq; aliud ex utrisque
temperatis confectum: quartũ deinde, quod stacten myr-
rham accepit: in quibus autem neruus nudus est, ibi ce-
ratum ex cera, quæ uocatur* μυρεψικὴ, *& unguentis a-
pud* Romanos *dictus spicato & phuliato cõposui: duo-
decimam partem pompholygis ei admiscens, siue eloti
masculino genere, siue elotæ fœminino malis dicere: ni-
hil enim, quomodocunque dicas, uel præsidij, uel nocu-
menti pharmaco adferes: licet autem & ex tyrrhenica
cera ipsum præparare: nec prohibet quicquã, sine præ-
dictis unguentis tyrrhenicam ceram ex nardo usto lique
facere, in duplici nẽpe uasculo, quod in omnibus unguen
tis commune est: at raso cerato spicæ nardi, amomi, folij
malabathri, & põpholygis eloti pares singulorum por
tiones miscebis.* Etenim *in puncturis, sicut præceptum
est, acriora pharmaca prosunt, quæ uulnus apertũ per-
seruent:*

feruent: denudatis autem mediocri astrictione, cum digerendi uirtute absque morsu prædita offerre conuenit. Quanquam & amomum astrictionis sit particeps, magis autem ipso nardi spica & malabathri folium.

E quarto libro Galeni
DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM
KATA ΓΕΝΗ.

RIMVS *sanè liber in alborũ emplastrorũ confecturis, alysq́;, tum eorum quæ ulceribus cicatricem ægrè ducẽtibus conueniunt, finitus est: ubi distinximus communiter appellata dysepulota, id est cicatricem difficulter admittentia, ab ijs quæ propriè cacoëthe, hoc est maligna dicuntur, & ipsa nimirũ dysepulota. Quoniam uerò quædam saniei humorumq́; ulceratis partibus influentiũ uitio cicatricem ægrè admittunt, quædam ipsa affecta sede influentem succum quamlibet probum corrumpente, secũda ratione ulcera dysepulota & cacoëthe propriè nominant: in quibus interim totam partem affectam excindere, uel adurere nonnulli coguntur, aut medicamentis crustam inducentibus, aut igne utentes. At cum ampla sit latitudo utrinque in eo, quod alterum altero magis minúsue*

núsue dysepulotum, malignumq; est, tantũ medicantium pharmacorum esse numerum oportet, quantus ipsorum quoque ulcerũ extiterit. Meritò igitur omnes, qui unum duntaxat medicamentum ulceribus malignis cicatricem inducere promittens habẽt, successu crebrò frustrantur. Nam duo (minimum) quæ idem pollicentur, eandemq; facultatem ostendunt, diuersa alioqui inter se, non simpliciter maioris minorisq́;, uerùm ut apertißimè dicam, maximi ac minimi ratione in promptu adesse illi conuenit, qui omnia id genus uitia curare proposuerit. Quemadmodum commentario Therapeutices in uniuersis affectibus primam omnium communem auxiliorum potentiam inueniri docebamus, dein materias, quibus illa cõtinetur: ita nunc quoq; in ulceribus dysepulotis generalem pharmacorum, quibus illa curabũtur, facultatem, quæ tandem sit, uel prius inuentam esse oportet. Indicata mihi est & hæc in illo opere, cum quidẽ nullus uitiosus habitus uulneratas partes infestat, duos scopos habens: unum, ut id quod influit, repellat: alterum, ut quod affectæ parti inhæret, infixumq́; est, discutiat. Atq; hæc contrariæ uires præstant: siquidem influxum reprimunt, quæ sunt astringentia pharmaca: digerunt impacta iam exceptaq́; trahendi potestate prædita. Porrò quæ astringunt ut plurimum exasperãt, atq; hac occasione molesta sunt. Trahentia uerò, ac digerentia ex alto humiditates, non citra acrimoniam id efficiunt. At acrimoniam dolor aliquis necessariò sequitur, ulceratam partem erodens: atq; sic propter dolorem, quam exasperantia erodiẽtiaq́; concitant, humores ulceratis partibus influentes irritari contingit:

unde

unde quoq; ulcus phlegmone obsideri exediq;. Ex qui-bus dictis colligitur, *ulceribus dysepulotis præsidia in-ueniri non posse, multò minus adhuc malignis.* Quare ta lis pharmacorum materia, quoad eius fieri poßit, inue-nienda est, unde ulcus citra dolorem siccescat: quod ac-curatè fieri nulla ratione licet, medico ignorante, quem affectum medicamen exhibitum ostenderit. Quippe ex ambobus compositum, erodente puta & astringente, ne-cessariò ualidum existit. Verùm sordes & humiditatis copia id genus ulceribus incumbens, ueluti propugnacu la quædam ulceratus particulis facta rosionem ualentibus pharmacis adimunt soluuntq;. Itaque attendendum est, quantum primus usus humiditatis in ulcere desiccauerit: uel si etiam sordes habeat, quantum inde absterserit. Ac ita secundum, tertiumq; uti illo debemus, donec purum & siccum ulcus apparuerit. Vbi uerò id tale conspexe-ris, ad aliud medicamentum te conferes, eiusdem quidem speciei, sed priore imbecillius. Nam ualidiora, dum mor dendo ulcus dolorem inferunt, fluores mouent, & phle-gmonas concitant. Quòd si rursum aliquod multò imbe cillius priore pharmacum adhibeas, ulcus humidum, for didumq; euadet. Hac igitur parte artificio utens medi-cus, eo qui experimento innititur melior est, quòd sciat ulcus non alia medicamentorũ uirtute curari, quàm dum affecta pars eam siccitatem consequatur, quam in natu-rali statu sita poßidebat. Quod factum intelligimus, ubi neque tenuis amplius sanies influat, neque pus produca-tur. Hanc dispositionem ulcera nancìscentur, quo dixi modo siccescentia, hoc est astricta, discussaq;: dein ubi

sicca

ſicca quidem fuerint, uerùm ſordida adhuc appareant, deterſorijs pharmacis repurgantur, quæ & ipſa in opere de ſimplicibus medicamẽtis commemorauimus, in quo prius exercitatum eſſe conuenit, qui hinc omnino frugem reportaturus eſt. Hoc *uobis amici, quibus iſta ſcribuntur, conſtare manifeſtò admodum noui: itidem rationem ſine operum exploratione probabilem non eſſe, dicta iam mihi demonſtrant.* Etenim *uidiſtis ſubinde medicos quoſdam, illis ipſis pharmacis ſine uia ac ratione uſos, nihil promouiſſe: me uerò multa eius generis ulcera perſanaſſe.* Quamobrem *in memoriam reducite medicamenta citra demorſum exiccantia: qualia ſunt permulta metallica.* Atqui *hoc etiam memineritis, quòd combuſtus elotisq; eroſio, quæ prius abſuit, edomatur ac interit.* His *igitur impræſentiarum uti uobis licet: elotis quidem in pueris, eunuchis, mulieribus, & qui molli natura carne ſunt prædìti: item qui ad ſentiendum habiles admodum ſunt, & uitioſo ſucco laborant.* In *alijs corporibus etiam illa uſurpare potueritis, mane primum ipſa partibus, quæ curantur, probè difflatis adhibentes.* Si *uerò corpus totum præparationem quandam requirat, & hanc prius factam eſſe oportuit, præcipimus de his in commentario de morbis curandis.* Nonnullis *ſiquidem uel purgatio ſola ſufficit, quibuſdã ſanguinis detractio, alijs utraque hæc adhibere profuerit.* Sunt *in quibus ſuperiacentem uaricem excindere ſatis eſt: uel lieni, uel iocineri proſpicere: aliquibus ambiẽtes ulcus partes præſcindere: quemadmodum interim labrorum callos amputare.* Si *horum quid experiri oportet, humoris copia ſi-*

mul cum fordibus inspicienda est: atque ita ad idoneum medicamen ueniemus, rursus simplicium memores, quæ desiccant, non tamen ulceris fordes abstergunt: item quæ abstergunt quidem, non tamen probè desiccant. Porrò quæ utrunque possunt efficere, prospiciemus ex quoto quodq; ordine existat, quod maximum inter ea censeo, quæ ad curationem pertinent, neglectum tamen medicinalis materiæ scriptoribus. Nam hi solas uniuersales ipsius uires dicere studuerunt: sicut etiam Dioscorides, quem nulli eorum qui in eadem quasi arena desudarunt, secundum esse quisquam dixerit. Ego igitur deinceps omnia pharmaca recensebo, quæ ulcera citra demorsum & manifestam exasperationem exiccare possunt. Incipiam à metallicis, quibus etiam terræ species adnumerantur. Porrò cum uariè inter se differant, in eo quod magis minusq; siccent, à medijs orsus ad uehemẽtia, uel obscurius exiccantia me conferam. Siccant igitur modicè lemnia sphragis, & cadmia, præsertim quæ sua sponte nascitur, præter quod in torrentibus aut riuis quæritur, ac in Cypriorum montibus, alijsq; locis inuenitur, maximè ubi metalla sunt. Consueui eam magis siccantem reddere per æstatem in sole, pluribus deinceps diebus terens ex aceto, aut uino colore giluo, substantia pellucido. Cuiusmodi est in Italia Falernum, in Asia Tmolites, quod multo maximè siccare natum est. Hoc genere comprehenditur & Ariusium in Chio natum: item odoratũ Lesbium in Eresso & Mithymna. His succedunt omnia uetera, cum ex albis & astringẽtibus inueterata sunt. In Italia Signinum, Tiburtinum, & Marsum: in Sicilia uo

catum ab incolis Aminæum: in Asia Aphrodisieum, & Misyum. Sufficit enim mihi horum facultates uniuersales ueluti exempla exposuisse. Iam uerò cadmiam ex aceto acri, similiter multis per æstatem diebus in sole præparo, siccatamq; repono, ut ulceribus malignitatem assumentibus inspergi posßit. Valentius hoc pharmacum est, chalcitis combusta eodem modo prius in puluerem redacta: post hanc ignem non experta tam ualens medicamẽtum est, ut crustas faciat. Lotam igitur ipsam, deinde tunsam habere satius est. Minus enim lota, quàm usta desiccat, tum lõgè melior est, minusq; mordax. Persimile medicamentum est etiam ærugo cõbusta, quæ ignẽ non experta est, fortißimum medicamen est, sicut chalcitis. Verùm hæc nonnihil etiam astringit, & ea multo magis chalcanthum, quod inter metallica maximè siccat. At ærugo huius potentiæ omnino particeps non est. Misy autem & sori chalcitidi genere cognata sunt, ex una, ut dicam, radice producta: tenuius tamen misy apparet, tum minus mordax & urens: craßius sori est, & utrisque siccat imbecillius: quemadmodũ & stibi maiorem astringendi siccandiq; uim ac sori poßidet. Porrò diphryges appellatum pharmacum, ulceribus ægrè humiditatis uitio ad cicatricem uenientibus aptißimum est: ualidè namque siccat, etsi modicè mordax. Ad hæc, præter acrem tum qualitatem, tum potentiam, uim habet astrictoriam: quas tamen utrasq; fortiores & chalcitis cruda, & chalcanthum repræsentat: siue id masculino genere, siue fœminino, siue neutro appellasse quis malit. Nam hoc uobis interim succurrat, de nominibus contendendum non esse,

ubi ſpeculationem ipſius artis uſui neceſſariam ediſcere ſtatueritis. Porrò *alumen quodlibet ulcera ſatus exiccat, generoſe aſtringit: unde nemo ſolis his ad ulcera utetur, ſicut nec cruda chalcitide, & ærugine: uſta uerò & hæc & miſy utilia ſunt, ut elota morſum quidem remittunt, uerùm minus ſiccant.* Itaque *lotis uti tutius eſt: quoniam permulta corpora, quibus mederi cogimur, unam quandam diſpoſitionem habent, quæ uehementem morſum ferendo non ſunt.* Audiuiſtis *hæc frequenter, & nunc iterum commẽtationis gratia in toto ſubſequenti ſermone repetere conabor.* Quæ *igitur plethora uitioſoq́; ſucco laborant corpora, ad hæc quæ tenera carne prædita, & ad ſentiendum inſigniter habilia ſunt, facilè ex morſu, ſeu roſione phlegmonem recipiunt.* In *horum numero continẽtur mulieres uidelicet candidæ, pueri, eunuchi, uiri cute alba: inſuper qui regionem frigidam incolunt, humidi hi quoque & pituitoſi, eoq́; molles & albi: quemadmodum ij, qui calidum tractum inhabitant, ut* Aegyptum & Arabiam, *duros corporum habitus, & ſiccos ſortiuntur.* Itaque *hæc ueluti in mentem reuocãdo, appoſiturus ſum & aliã pharmacorum ſimplicium materiem, quæ malignis ulceribus curandis ſit idonea.* Sarcocolla *igitur & ichthyocolla, his magis adhuc chryſocolla tali facultate prædita eſt.* Huc *optimè facit & plumbum combuſtum: poſt hoc ſori, ſtibíq́;, eaq́; combuſta: inſuper plumbi recrementum,* Græci σκωρίαν μολύϐδου *uocant, probè ſiccat: quemadmodum & ferri ſquama, euidentius tamen ſtomomatis.* Porrò *æris ſquama, præter quòd ſiccat, etiam abſtergit purgatq́;.* Vnde

pura

pura quoque ulcera efficit, quod reliquæ squamæ non possunt. Quare si hæc omnia medicamenta arida ulceribus malignis ac contumacibus inspergis, mirificè uidebis citra erosionem ea desiccari sicut ubi buccinorum testas concrematas, purpurarum, ostreorum, aliorumq; id genus adhibueris. Quin & lapis specularis, græce σέλφαvis, Romanis olim specularium dictus, ex ijs est quæ leniter ac sine morsu exiccant: qui ustus ulceribus dysepulotis, non item malignis ac rebellibus conducit: quippe minus exiccat, quàm illa requirunt. Idem potest uitrum ustum, ac ignitum illud quod in uasis æreis calefactorijs adhæret. Cæterum ægyptiæ spinæ fructus, galla omphacitis, hoc est, immatura, rheon, malicorium, tum radices, tum herbæ non paucæ ultra siccādi etiam astringendi potestatem habent: nam & malum terræ, iris, acorū, arthemisia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, ciperum, dracunculus, & gladiolus affatim exiccant. His euidentius adhuc centaurium, & polium: quibus paulò imbecillior est terra nomine erythrias, uti ualentior est ampelitis. Talis sanè medicamentorum simplicium ad ulcera maligna ac contumacia materies existit: extrinsecus autem nonnulla ipsis apponuntur, quæ quidem per se uehementis potentiæ gratia non admoueri, sed alijs temperari solent, ueluti ærugo ignem nondū experta, calx uiua, & illota, & molle aphronitrum, quod reuera aphronitrum est. Quanto enim spumantius, tanto præstantius est utraq; facultate, tum quòd minus mordet, tum quòd magis digerit. Didicistis enim in opere de simplici medicina, subtiliora crassioribus

hac uirtute inter omnia, quæ simili specie comprehendun tur, præcellere. Porrò nihil tam nobis euitãdũ est, quàm pharmaca generis oleosi, quæ Hippocrates μαλθακώδη, *id est mollia nominat: cuiusmodi sunt omnes adipes, præsertim porcorum, deinresina, postea cera: alia uerò ratione & quæ indurata remolliunt,* μαλακτικὰ *dicuntur, non conueniunt, galbanum, bdellium, gutta ammoniaci, styrax, medullæ. Item alio modo acria, piper, zingiber, sinapi, canchri, multaq; eius generis alia.*

Quomodo medicamẽtis siccis modò commemoratis, in vlceribus ad cicatricem ægrè venientibus & malignis, vtendum sit.

HViusmodi ulcera uitioso plena humore necessariò existunt: pleraq; uerò ipsorum etiam sordes copiosas sustinẽt. Quoniam ergo siccum aliquod pharmacum ipsis sumus inspersuri, conuenit prius ea linteolo molli, puro & sicco exprimere: ubi ulceris cauitatem medicamento impleueris, platysma labris attenuandis accommodatum extrinsecus superdandum est: hinc rursus linamentum undique æquale foris inyciendum, cui spongiam, ex aqua aut uino tinctam applicabimus. At permultum referre existimabis, ut spongia frigida maneat: quod ex facili fiet, si frigida continuè citra deligaturæ solutionem foueas: sed hanc ei imponere, ac circundare debes, ut Hippocrates *in commentario de fracturis edocuit, maximam offensam fore ratus ex deligatura, quæ ad elegantẽ formam, non usum conducit. Si igitur fascia una fuerit,*

sursum

sursum tendet, siue sura, siue genu, siue talus, siue cubitus, siue manus summa, siue alia quæuis pars laborauerit. Quòd si duabus uti uelis, ut in fracturis, altera à parte affecta sursum feretur, altera deorsum prius, mox in superiore parte desinet, dum ipsa priori coniungatur. Quamobrem hasce fascias ex linteis, non laceros panniculos esse, ut omnes nouistis, expedit. Tertio quoq; die, non singulis soluendum membrum est, sic ut aqua non adhibita, quo dixi modo nuper, molli, puro, & sicco linteo saniem ulceri abstergas. At si ambientes ulcus partes phlegmonodes quippiam repræsentent, humidum medicamen latum extrinsecus platysmati superaccommodandum est ex meo phœnicino, non simpliciter liquefacto, sed cui plurimum uini astringentis adiectum sit: non tamen cum refrigerante oleo liquare ipsum conuenit: uerùm si rubor quispiam, uel omnino calor in circumpositis ulceri partibus exuperet, astringente, & refrigerante id faciendum est. Sunt huiusmodi, myrteum & melinum: si hæc non adsint, adhibeto quod omphacinum, & omotribes nominãt. Si durities maior extiterit, oleo ueteri, uel ricinino ipsum phœnicinum liquefacies. Sed tutius fuerit, si nihil in ambiente ulcus loco uitiosi appareat, superpositæ regioni liquidum medicamentum admouere, quod repellat, si quid prius uel prauum, uel plus quàm par est, influat: maximè cum in crure ulcus obortum superpositam uenam uaricosam habeat: quæ dum magna est, ac colore nec rubrum, nec probum sanguinem, sed atriorem, magisq; melancholicum continere uidetur, excitanda uenit. Interim uerò contigit, ut ue-

na tali excisa ulcus statim ad cicatricem ueniret, etsi iam annum durarat: uerùm ipsius loco iuxta diuisionem, ubi erat excisa, ulcus malignum ac contumax orietur, cui cicatrix induci non potuerit. Igitur in id genus uitijs præstat, uiribus ægri consultis, à uenæ incisione auspicari: deinde pharmaco purgare melancholicum humorem, & cum hoc etiam pituitosum educente: quoniam is quoque unà nonnunquam cum melancholico influit, dum uarices generantur. Postea ipsam uenam ulceri suprapositam in longum scarificare commodum est: ubi abundè uacuaris, ei ipsi uenæ sectæ prius medendum: postquam exactè iam cicatricem ducere uidetur, tunc maligni ulceris curationem, ut prædictum est, aggredere. Iam uerò lien interdum malè affectus uitiosi talis humoris auctor est, sicut & iecur: quibus antea prouisis, sic tandem ad ulcus curandum uenire oportet. Pari modo si uniuersum corpus cachochymum, uel plethoricum existat, prius expurgare uacuareq; expedit, quàm medicamentum ulceri admoueas. Porrò intra ulceris per arida medicamenta curationem, quotiescunq; solueris, aduertendum est, qualémnam in particula effectum ediderint: sciendúmque, ac in memoria habendum, nonnulla desiccare, non autem detergere, cuiusmodi sunt illa, quæ astringendi qualitatem obtinent, ulcus purum non efficiunt. At quæ præterquam quòd siccant, adhuc etiam detergunt, ea non modò siccam, sed puram quoque totam partem exulceratam efficiunt. Præterea notandum uenit, pura ulcera ab ijs medicamentis, unde prius cum essent sordida nihil rosionis percipiebant, nunc erodi,

di, mordeciq; . Quæ causa est, ut à ualentioribus abstersorijs pharmacis ad mitiora leniorâq; digrediamur, ubi ulcus adamußim purum inuenerimus. Quemadmodum rursus in sordidis ad magis abstergentia transimus, nisi ex rosione sordida apparuerint. Hoc *siquidem medicis etiam bonis existimatis nonnunquam imposuit, ut ad abstersorium ualentius acriusq; se conferrent: unde iterũ ulcus erosum, ex æquo sordidum, uel etiã magis adhuc, altera solutione uisum fuerit, carne quæ id fœdat à medicamẽto colliquata: nam ita in prauam saniem degenerat. Cæterum quicquid in his ipsis tenuioris substantiæ est, à pharmaco difflatur, reliquum ibidem ulceribus infixum sordes ipsis redditur. Quare animum attendere oportet, utrum ulcus carne quæ subest exesa ac colliquescente sordidum euaserit, an quia medicamen sordidis auferendis aptum requirat, impositum uero tale non sit. Quod indicat ulceris maior facta cauitas, tum oræ rubentiores calidioresq;, cum medicamenti acrimonia abstergentur. Forsan igitur superuacaneum fuerit, in præsenti commentario compositorum medicaminũ usus, rationẽ, modumq; adscribere: quippe in methodo curandi explicatũ. Quæ uerò necessaria sunt, & magnam noxam adferunt neglecta, satius est bis terue, ut fidelius memoriæ inhæreãt, eadem repetere.* Ponamus *igitur & hoc in talium ulcerum curatione, si quidem citra totius corporis offensam fieri poterit, ægrum à balneo abstinere, perfricari linteis largiter, mox oleo, deinde ferulis exerceri, si crus fuerit affectũ: uel cursu, si partes superiores male habeant. Quòd si à balneo temperare sine totius corporis noxa non po-*

terit, soluere deligaturam non oportet: uerùm ut ligatum est membrum lauare, & aquam calidam ex spongia exprimere, aliamq; mox frigidam infundere, ut nullus in deligatura calor sit reliquus. Iam *si curatio succedere uideatur, etiam absque spongia alligata sanari potest, si phœnicinum liquefactum, ut dixi, extrinsecus imponas, uel citra spongiam, quæ fascijs comprehensa uelut in fracturis, ægrotæ corporis parti orbiculatim circumdatur.*

Compositio emplastrodis medicamenti.

Quoniam malignorũ, & difficulter cicatricem recipientium ulcerum curationis summus est scopus, ut medicamentum citra morsum exiccet: aqua uerò & oleum maximè omnium humectent, ab eis abstinendum est ita, ut nec per se adhibeãtur, nec alijs siccis temperentur. At *cera deligẽda est, neq; natura, neq; uetustate sicca, uerùm recens & pinguis: quam in sole emollitam aridis medicaminibus dictis, quibuscunq; uoles, excipere licebit: sin autem sol absit, apud ignem calefacta subigatur, & in calidam aquam demergatur.* Non enim aqua *per tota misceatur, sed statim ab ea emollescente defluit, antequam ulceri fuerit imposita. Symmetria uerò mordicationis est talis.*

Mediocre medicamentũ hoc modo efficitur.

Quarta pars metallicorum ceræ adijcitur: ualentius erit, si tertia sumatur. Porrò *cum ipsa metallica minus magisq; leuia siccaq; existant, uirtus in ijs que magis siccant, intendetur: quæ minus, remittetur: quemadmodum*

rurſus tutior leniorum uſus eſt, mordaciorum periculoſior. Dictum nanque frequenter eſt, nonnullas naturas corporum, tum cutem, tum carnes magis ſenſorias habere, quibuſdam has minus eſſe ſenſiles. Item pro maioris minorisq; ſenſus ratione doloris etiam affectus ſequitur, ut & phlegmones. Accedit huc non mediocris differentia, quòd quis molli ſit carne, uel duriore, boni maliq; ſucci, uel plethoricus, uel uacuus, uel medio quodam modo inter enumeratos affectus: unde colligo, unum omnibus medicamentum præparari non poſſe: ſed qualecunque ex ſimilibus ſpecie cōfectum fuerit, hoc uti ſciet ille, qui methodum iſto libro traditam artificioſè didicerit. Exempli gratia in ſubiecta materie: ſi pares utriuſque, æruginis & æris combuſti partes miſceas, aluminis ſciſſi partis unius dimidium, ut totum tribus uel duobus denarijs s, uel uncijs totidem conſtet, ſufficiet ceræ denarios adijcere denarijs: decem uerò uncias uncijs, in temperati & medij facultate pharmaci compoſitionem: melius fiet, minúſque mordebit, ſi loco aluminis ſciſſilis diphryges accipiat: cuius uno denario integro iniecto, erit præſtantius: & ſi æruginem mordacius facturam ſuſpicati, lene prorſus ipſum fieri poſtulemus, combuſtam apponimus. Inſuper ſi expurgare ſordes ſtatuerimus, æris ſquamæ denarij dimidium addetur, ut tota medicamenti temperatura talis euadat: æris, æruginis uſtæ, diphrygis, ſingulorum partes æquales, hoc eſt, cuiuſque denarij pondo unius, æris ſquamæ denarij dimidiū. Hæc pingui cera, ut dixi, excipiantur: ubi ſiccior paulò fuerit, quam ut cōmemorata excipiat, temperan

perandum est oleum myrteum quo mollescat, uel melinum, uel lentiscinum, uel ricininum, uel cyprinum, uel omotribes uetus, uel recēs hispanum, uel quod apud nos ex oleæ surculis conficitur. Aut si omnino nihil oleosum medicamento adhibere placet, laricem resinam admisceto: cuius si copia non est, terebinthinam in locum restituito. Cæterum hoc semper in memoria tenēdum est ijs, qui hæc legunt, maximè ad primum nuper dictum, tanquam præstantissimum ueniendum esse, mox ad secundum & tertium, deinde ad alia, ceu pro pharmacorum uirtutis, & potentiæ portione, sermonis ordinem nobis usurpantibus.

Quæ medicamenta Crito scripserit. Medicamentum διὰ λαδάνου, hoc est, ex Ladano.

Optimum medicamen epuloticum, quod διὰ λαδάνου inscribitur: conuenit prætumidis ulceribus, & cauis: deligatum uerò membrum in diem quartum continendum est: Picis aridæ denarium pondo centum, æruginis rasæ denarium pondo uiginti quatuor, æris combusti denarium pondo quindecim, squamæ rubræ denarium pondo uiginti quatuor, ladani pōdo uncias nouem, argenteæ spumæ pondo libras tres, olei sextarium s, uini optimi sextarium unum s. Hoc emplastrum præparaui & ego, materia, quæ nullum μαλθακῶδες, hoc est, molle pharmacum contineret. Sic enim uocat Hippocrates omne genus medicaminum, quæ connatam humiditatem habent, qualis in pingui est, singulisq; oleosis medicamentis, & quidem in ipso oleo & aqua. Quin & resina, ceraq;

Quæ uocet μαλθακώδη.

raq; molle quippiam occupant. In medio ipsorum, dico autem siccorum temperamento & mollium, pix consistit: eoq; ambobus generibus citra offensam admisce-tur, quemadmodum tum argenti spuma, tum arida pharmaca, quæ circa mediam materię uersantur, etiamsi nonnihil ad utrumuis excessum interim declinent. Hoc genere comprehenditur pix quoque, secundum siccitatus ac humiditatus oppositionem manifestò iam à medijs recedens, secundum alteram oppositionem calefaciẽtium & refrigerantium non item: calefacit enim modicè, atque ideo medicamentis quæ pus mouent, admiscetur. Quamobrem in proposito medicamine arida pix medijs attribuitur, atque hac magis argenti spuma, tum alia quæ siccandi uim obtinent.

De indicationibus ad vlcera curanda.

OStensum est in medendi methodo, præsidia ex indicatione ab ipsis affectibus contrariæ illis temperaturæ inueniri: item à tota animantis cuiusque figura, tum à singularum rursus partium propria & simuli: unde si ulcus simplex, cauum habeat quis, ab ipsis generalibus, sed quæ non mediocrem differentiam in particularium speciebus habent, curatio sumetur: atque ob id demonstrauimus ulcerum omnino similium quædam à medicamentis, quæ ad plenum siccent, persanari, puta, radice panacis, aristolochia, acoro, iride: nonnulla à solo thure, licet hoc carnem non inducat, sed illas naturas ad suppurationem perducat, quas aristolochia carne replet. Sicut autẽ in corporibus curandis differẽtia particularis permagna

magna eſt, ita quoque in ulceribus: nam cauum & purum ulcus à mediocriter ſiccantibus curatur: ſordidum uerò, & malignum, & oris prætumidis quidem, ſed carne cutis fluida, ualidiſſimè ſiccantia requirit. In his igitur ulceribus, quoniam de ipſis uerba facimus, thus eſt imbecillum medicamen, ut ne pus quidem concoquere, uel mouere poßit: argenti ſpuma hoc eſt ualidius, ſed medijs tamen & ipſum inferius. At pix *arida mediorum gregi annumeratur: quemadmodum hanc ſuperat exiccando æs combuſtum, chryſocolla, & diphryges.* Euidenter *ſiccat & chalcitis combuſta, ærugo, miſy, & æris ſquama: atque alio modo acerba, quæ Græci* στυφὰ *uocant, galla omphacitis, malicorium, alumen.* Exedunt *autem non uſta, chalcitis, ærugo, miſy, & calx.* Quæ *iam fortißimas facultates habēt, in omnibus corporibus eandem actionem oſtendere uidentur.* Imbecillia *manifeſtam differentiam indicant: inſuper ſi mentem adhibeas, neque minus in ualentibus pharmacis magnum actionis diſcrimen deprehendes, quàm in mollibus & duris corporibus obeunt.* Etenim *mollia citius accendunt, uehementius moleſtant, & maiores phlegmonas concitant.*

E ſe

E sexto libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

QVINTVS *enim quòd particularia solum tractet omissus est.*

VPERIORE *commentario emplastra dicta Græcè* πολύχρηστα, *quòd multis conueniant affectibus, distinguentes, ea potissimum collegimus, quæ præter alia ipsorum pollicita etiam ulceribus ægrè ad sanitatem peruenientibus mederi queant: in præsentia uerò ad aliud emplastrorum genus* πολύχρηστον *digrediar, quæ tum ad alia multa singulatim faciunt, tum ad particulas putrescentes, aliter affectas, quàm ulcera propriè* δυσθεράπευτα *à curatione difficili nuncupata. Etenim illas putrilago depascitur, eoq; turba medicorum hos affectus nomas appellat: illa uerò uno loco sine putrilagine circunscripta sunt, ut & phagedenæ dictæ, uicina quidem depascunt, non tamen ea putrefaciunt, febresq; inferunt, quòd ijs quæ depastionem cum putrilagine sustinēt accidere consueuit. Summa curationis erat in prædicto ulcerum ægrè curabilium genere (chironia quoque uocant) medicamenta inuenire, quatenus licet rosionis expertia, udidè autē*

exiccan

exiccantia. Porrò hæc quæ nunc ſcribentur omnia, mordacia ſunt, ſi quis ipſis ſolis, non cerato temperatis utatur. Quæ cerato miſcentur, purgare quidem ulcus ſordidum & carne replere poſſunt, atq; etiam duritiem quandam & tenſionem diſcutere, non autem difficilia curare. Indicant ipſorum uirtutem affectus, quibus bene adhibere credita ſunt. Quod iam ſuperius admonui, & nunc dicturus ſum: meminiſſe uidelicet oportere illorum quæ in opere de ſimplicibus medicamentis prodita ſunt. In cuius primo libro methodum ſeu rationem expoſui, qua medicaminum facultates inueniantur: tum pluribus exemplis eius exercitationem propoſui: in ſequentibus ſingulorum nominatim mentionem feci. Nam illorum memor, ex facili rationem eorum qui hæc pharmaca à nobis modò propoſita compoſuerunt, aſſequeris, & uidelicet ipſe alia conficies, quocunque tempore prius expertorum inopia laboraueris: multa ſiquidem huiuſmodi non paucis contingunt in itinere, cum alio, tum maximè nauali. Quandoquidem etiã in patria quidam manentes, pharmacorum ſtructuram, unde ægros curabant, amiſerunt, ut præ triſtitia ipſi tabefacti, perierint. Optimum igitur medicamenta iam explorata ſecũdum dictam methodum uſurpare: ſin autem, ut dixi, nonnunquam hæc deſideremus, habitum talem nos habere, quo ſimilia iam abundè compertis, poßimus componere: quemadmodum me ſæpe agentem & in itinere & alibi uidiſtis. Nonnulla ſiquidem quæ proprio marte in huiuſmodi temporum occaſionibus condidi, poſtquam experiẽtia probaſſem, nihilo peiora uel celebratißimis apparuerunt. Nam pri-

mum

mum ipſorum compoſitionem ex coniectura artificiali molimur: poſtea uerò cum nonnulla poſt experimentum probatiſsima uiſa fuerint, nonnulla à ſcopo abſint, denuò rurſus corrigimus, & tertio nonnunquam ad perfectionem eius quod præſtare uolumus, ipſa redigimus: at ſine methodo, & in prioribus, & in Therapeutices libris expoſita uti prædictis rectè nemo poteſt: tantum abeſt ut ſimilia ipſis conficiat.

Emplaſtra ad digerendum & extrahendum, quæ Græcè διαφορητικὰ & ἐπισπαστικὰ nominantur.

QVi *compoſitorum medicaminum uirtutes deſcripſerunt, emplaſtra quædam ab extrahendo* ἐπισπαστικὰ, *ſicut alia à diſcutiendo* διαφορητικὰ *nominarunt: alijs utranque extrahendi, & digerendi facultatem adeſſe teſtati ſunt. Etenim uicinæ ſibi uirtutes ſunt, eorum quæ in alto latent, attractrix, & attractorum digeſtrix. Nam quæ trahunt etiam nonnihil planè diſcutiunt: & quæ diſcutiunt, pariter trahunt: Verùm in digerentibus medicamētis diſcuſſoria uirtus, in trahētibus attractrix præpollet. Conſtant itaque attractrices ſimplicibus pharmacis, quæ humorum ſuperfluitates in cutem extimam poſſunt extrahere. Diſcuſſoriæ ex his conflantur, quæ attractum poſſunt digerere. Vt autem emplaſtrum fiat, quemadmodum ſuprà dictum eſt, huic argenti ſpuma, illi reſina, alij cera, alij oleum, reliquo pix temperatur. quæ nec inſignem digerendi potentiam, nec extrahendi continent, ſicut uel propolis, uel calx, uel medulla, uel*

galbanum, uel asiæ petræ flos, uel spuma nitri, uel aphronitrum, uel acetum, uel lixiua stacte, piper, sinapi & struthium, salesq́; tum qui edi possunt, tum ammoniaci. Ad hæc pleraq; alia, de quorum facultate in commentario simplicium dictum est. Nunc autem emplastra, quæ iam experimẽto satis probata sunt, exequar: tantum adhuc ipsis adijciens, quòd nonnulli etiã astringentia pharmaca extrahentibus miscuerunt, ueriti quod accidit, ubi humorum superfluitas fuerit: trahunt siquidem plus interim ac conuenit, ut non solum ex particula quæ curatur, attractionem in alto, sed etiã ex omnibus uicinis moliantur. Comprehensum est & antea, cum de sarcoticis ageremus, extrahentia & digerentia, uelut omnia quæ magis quàm oportet detergunt, sarcotica fieri cerati mistura. In quibus uirtus quidem ualida, copiosioris: in quibus imbecilla, paucioris. Quòd si uerò compositum extrahendi uel digerendi medicamentũ, astringens quoque aliquid habeat, tali pharmaco ad carnem generandam, propter uim astrictoriam utendum non est, quæ ad uulnera glutinanda & sinus, tum ad ulcerum cicatricem ducendam utilis est, ad carnis productionẽ non ita. Dictum mihi est abundè iam de hoc.

Hæc in Aegyptia Andromachi scribit Galenus libro sexto.

Subinde audiui medicamenta, quæ simul cum digerentibus etiam astringentia capiunt, tutiora fieri: quæ uerò sine astringentibus digerant, efficaciora quidem, sed non perinde tuta: sæpe enim fluxiones attrahunt, dũ corpus quod curatur, plethoricũ est, uel prauo

ſucco obnoxium. Si autem uacuum corpus eſſet, ac ſuperfluitatibus liberum, prõptius medicamenta, quæ diſcutiuntur, ſola ſine aſtringentibus aſſumpta, ad finem peruenirẽt. At cum pauca id genus corpora quibus medicamenta offeruntur, reperias: ſecurius eſſe uidetur, miſcere etiam nonnulla repellentia. Ita ſane & emplaſtro digerenti, quod ex ſale conficitur, quidam adiecerunt chalcanthi paululum, quamuis ſal ipſe aſtringens quippiam poßideat.

E ſeptimo libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM

KATA ΓΕΝΗ.

ALAGMATA *uocant medici, quæ partes ſupra naturam induratas emolliunt, calido omnia tẽperamẽto mediocri prædita, non tamẽ exiccantia, quemadmodum nec manifeſtò humectantia. Nam cum exactè malactica medium quendam ordinem inter humectantia ſiccantiaq́; ſortiantur, indureſcentium ſubſtantiæ ueluti fuſionem quandam moliuntur. Nominantur autem malactica, licet in alijs paululum ad ſiccandi humectandiq́; uirtutem inclinent, ſi modò ſubiectam partium, quas con*

tingunt, substantiam queant diffundere: quod nimirum propter moderatum in eis calorem accidit. Ac quòd, ubi durities diffusa discussaq; fuerit, digerentium medicamentorum usus ueniat, in tertio de simplici medicina, tum in decimoquarto Therapeutices *libro comprehensum est.* Indurescentia *igitur, quæ ex methodica, seu rationali arte non curata scirrum contrahunt, optimè curabuntur, si medicus spectet, quãtum ægri corporis substantia à mediocri humiditate ac siccitate recesserit, quẽadmodum si affectus ipsius incrementum inspiciat: præterea consideret, inter ipsa pharmaca alia magis, alia minus emollire: Huc nanque spectanti primus usus emollientis medicaminis, coniecturalis quidẽ erit, sed cum artificio.* At *post unum aut alterũ diem siue intendere medicamenti uirtutẽ, siue remittere conueniat intelliges, ut in prioribus & medendi methodo dictum est.* Quapropter *medici digerẽtia pharmaca cõposuerũt, ceu scopos ambos sibi proponẽtes, tum ut partus duritiem, quæ iam in scirrum degenerat, diffunderent: tum ut per halitum digererent, non uicißim utroque utentes, quemadmodum me frequenter facere conspexistis: uerùm duo ipso composito medicamine molientes.* Notum *est omnibus, in mistura uel emollientia, uel digerẽtia esse copiosiora, tum maioris minorisq; rationẽ in ipsis esse nõ exiguam.* Cæterum *constat subinde uaria facultatibus misceri: ac necesse est, sicut in alijs medicamentis, ita in his, si probè mederi cupias, plura eiusdem generis pharmaca, uel certe duo temperari, ualidißimum puta totius generis & moderatißimum, ut ex ipsorum mistura conuenienti mul*

ta quæ intra summa contineantur medicamina efficias. Non enim pingue eandem uirtutem obtinet quam bdellium, styrax, & gutta ammoniaci: quemadmodum nec inter ipsos adipes anserinus, & gallinaceus, uel pardi, uel leoninus, uel hyenæ, uel alterius cuiusdam animalis: Nam secundum animalis temperamentum etiam adeps calidiorum magis excalfacit, sicciorum uerò euidentius siccat. Ac uulgus medicorum nouit leoninum adipem in utroque, calfaciendo dico & digerendo, longè esse ualentissimum. Proximum locum habet pardi adeps, ut qui modicè emolliat: pari spatio ab hoc recedit adeps gallinaceus. Hi igitur omnes tenuiorum partium substantiam inter quadrupeda animantia occupant. At differentia prorsus permagna in illis est, cum suillus quidem mollissimus ac humidissimus, eoq; aliorum imbecillimus sit, ut teneris corporibus conueniat, cuiusmodi habent mulieres, pueri, eunuchi, & uiri delicatiores, in umbra, ocio, & frequentibus potabilis aquæ balneis effœminati. Caprarum uerò & boum pingue quãto suillo est ualidius, tanto magis corporibus & natura durioribus, & inter duriora scirro opportunioribus conuenit: taurorum hircorumq; in ualidioribus, tum corporibus, tum affectibus proficit. Eadẽ uerò & alijs in minoris maiorisq; ratione inter se est differentia. Porrò ab imbecillioribus auspicabor, si prius de duritiei, ac scirri affectu quædam prælibauero: nam cum phlegmone laborantibus & indurescentibus commune sit, digitis prementibus reniti, distinguuntur affectus, doloris sensu & indolentia: hæc enim nondum utrisque communia sunt. Quemadmodum

uerò in alijs omnibus, quæ sibi mutuo possunt accidere, inest uicinitas utriusque aliquatenus particeps, ita quoque ulcerum phlegmone laborantium, cum scirrus absq; phlegmone, quales induratis accidunt, media quædam est dispositio, doloris quidem expers, si non digitos imprimas, dolens autem si id facias, quàm clarioris breuiorísque disciplinæ gratia, uel phlegmonem scirrosam, uel scirrum phlegmonodem dicemus, non hic tumoris magnitudini animum attendentes: Nam *phlegmone & scirrhus formæ affectuum, non quantitatis in altero ipsorum nomina sunt*: Nam *phlegmone uel propter partis inflammatæ magnitudinem, uel ob tumorem præter naturam magna euadit: parua autem quum aut paruum locum possidet, aut exiguum tumorem habuerit*. D*icetur nunc nubi paruæ phlegmones, scirríque parui curatio, sicut & magni utriusque, pro affectuum figura*. Hinc *enim & aliorum, quæ magna & parua dicuntur, curationis notio sumetur*. Itaque *magna phlegmone cataplasmatis ac humidis quibusdam medicamentis sanatur: parua, cum scirrosa durities mista fuerit, itidem cataplasmatis: interim uerò medicamentis cerati modo confectis, & liquidis, insuper emollientibus emplastris: talibus autem & parua durities tollitur. Atqui in hoc quidem simplex scopus, quemadmodum & phlegmone consistente est: cum uerò durities phlegmonodes quippiam habuerit, ad composita quoque animum dirigimus.*

De

De medicamento, quod quia liquidum est, πάρυγρον Græci appellant.

AC ideo medicamen quodammodo compositum est, ueluti & hoc quod πάρυγρον nominant, omnibus cognitum: magnifice uerò cum ab alijs quibusdam, tum Hera *commendatũ.* M*edetur autem id particulæ parua adhuc phlegmone conflictanti, non multo pòst confectionem tempore, sed protinus impositũ: ubi uerò duritiem à dolore alienam pars affecta acquisierit, paulò recenti uetustius utile est: quemadmodum si phlegmonodi affectu omnino sit libera, melius in ea uetustius medicamentum proficit: uerùm medicamenti tempus pro duritiei intentione uidelicet æqualiter augere conuenit, etsi partem ual de induratã ne uetus quidem pharmacũ emollierit.* Q*uippe uaria hoc* πάρυγρον *dictum medicamentum & promittit, & potest: quoniam materiem mistam quoq;, seu uariam obtinet: siquidẽ adeps suillus & cera mollientium sunt imbecillima: argenti spuma uerò & cerussa nihil habent malacticum, quemadmodum antea didicimus.* P*orrò* Heras*, qui pharmacum hoc omnium maximè laudauit, ex hisce ipsum ita conficit:* A*dipis suilli recentus curati pondo uncias quadragintaquatuor, ceræ pondo uncias uigintiquatuor, cerussæ pondo uncias sex, argenti spumæ tantundem: quæ liquari possunt siccis superfunduntur: temporis autem spatio medicamentum consistit spissaturq;.* S*icut ceram & adipem suillũ imbecillæ mol liendi uirtutis esse dixi, ita si oleo pauxillũ ceræ misceas, id quod à medicis cerælum dicitur efficies.* A*tqui oleum uidelicet esse conuenit, nec quod uocant omphacinum*

& omotribes, quasi dicas, immaturum & crudum; nec quod oleæ surculos in confectione assumpsit. Itaque tan *imbecillia malactica etiam paruis medicantur inflammationibus. His autem fortiora modicam duritiem sine phlegmone persanant: his adhuc ualidiora maiores, quemadmodum & quæ duritiem in scirrum propè degenerantem curant, efficacißima sunt, cuiusmodi est medullarum genus, in maioris minorisq; ratione inter se differẽtium, ut deinceps explicabo.* Item *bdellium utrunq;, arabicum*

Styracis differentia, & electio.

& schythicum: insuper styraces: siquidem horum efficacißimus est colore pallidus, qui etiam optimus in Pam*philia nascitur: qui uerò hoc magis fuscus est ubiq; prouenit, potentia multò pallidiore inferior: at temporis processu aureum colorem acquirit.* Hoc itaque in antido*tis propter caritatem utimur: ac tu propterea principi quodcunque ex styrace præparans semper hoc uteris: item si familiarium quis in pharmacorum sumptibus magnificus existat, illi quoque ex huiusmodi styrace medicamentum compones: in alijs optimum ex fusco genere deliges, & odore potißimum, & colore iudicium eius sumens: nam niger deterior est.* Cæterũ *his quæ indure scẽtia ualidè emolliũt, gutta ammoniaci adscribitur, eaq; magis pinguis & noua. His minus, sed tamẽ & ipsa efficacia sunt, caprarũ boumq; pinguia: interea ipsa hircorum ac taurorũ ualidiora sunt: boũ uerò & caprarũ his quidẽ imbecilliora, quanquã nec ipsa actionis sint expertia: hœdorum autẽ & uitulorum his ipsis adhuc imbecilliora sunt, porcillo tamen efficaciora: porrò leonis, pardi, hyenæ & anseris euidentius his digerunt, non magis*

De adipibus.

emol

emolliunt: quanto etiam subtiliorem substantiam caprino & bubulo seuo habent. Cæterum gallinaceum mediam intra anserinum & suillum sedem occupat: quemadmodum & medullarum optima est uitulina: ac resinæ, quæ non acrem odorem habent, si dictorum cuipiam misceantur, glutinandi uim, quæ Græcis ἐγκολλ© dicitur, medicamentis compositis apponūt, emolliendi uirtutem non auferunt. Aptißima est quæ Chia uocatur & larix: post has picea, inde abietina: strobilina uerò uehementer acris est, pityinea, seu pinea, quam proprie physema nominant, pinguitudinis expers admodum exiccat. Has igitur fugere, chia uerò & abietina uti oportet, non ipsis per se, uerùm cum cera & quodam alio, quod affectui conducere uideatur. Cæterum pix non miscenda est, sicut nec bitumē, utpote iusto ficciora: quippe ea quæ exiccant mollientibus esse contraria: quoniam uere piceam, & frictam resinam, & colophoniam appellare consueuerunt, sciendum uenit, aliam quandam esse colophoniā, Chiæ mastichæ persimilem, molliens aliquid habens, quemadmodum illa & thus: insuper ægyptia mastiche nonnihil emollit, sed maior uirtutis ipsius portio concoquit, digeritq́; item thus modicam molliendi uim obtinet: uerùm hoc quidem coctum ex usu est, ueluti & fœnigræci semen: etenim & hoc probè coctum emollit, ac magis adhuc pingui temperatum. Atquæ citra coctionē ob consistentiæ siccitatem dilui, liquari, mergiq́; desiderant, oleoso quopiam indigent, cuiusmodi sunt, oleum ipsum, cum nihil astrictionis habet: item balneorum strigmenta, præterea quod uocatur susinum: ad hæc

Medullæ.

De resinis, & cur malagma tis miscean-tur.

Colophoniæ duplex nota.

multo magis commagenum: huius ordinis est butyrum, tum altheæ & fœnigræci decoctũ. Porrò *inter tam mollia & ualidißima, quod genus sunt bdellium & styrax, gutta ammoniaci idem potest quod & propolis: atqui hoc in bdellio distinguendum est, quòd scythicum altero arabico multo ad hæc sit præstantius, præcipue nouum & molle, quod etiam pingue nominant: consuetudo siquidem hæc est inter recẽtiores medicos, in huiusmodi pharmacis quod mollius est, idem uidelicet humidius quoque appellasse.* Cæterum *galbanum, & quæ opopanax dicitur, præterquam quòd digerunt, etiam quid molliens occupant: opopanax autem digerendo, galbanum molliendo coquendoq́; præcellit.* Talis *sane mollientiũ pharmacorum facultas est.* Tu *cum uel scriptum aliquod in libris medicamentorijs discutias & examines, uel ipse componas, auditis nuper pharmacorum secundum maioris minorisq́; rationem differentijs, intellectis item corporum affectuumq́; diuersitatibus, ualida ualidis, imbecillia imbecillibus adhibebis.* At *ubi post primam medicamenti impositionem denuò ipsum applicas, oleo pingui partem affectam fouere conuenit.* Porrò *ex ijs quæ à glutinatione* ἐχικολλα *nominantur, nullum auferendum est priusquam sua sponte abscessus proueniant: atqui si laueris permittenda sunt.* Vitanda *autem medicamentosarum aquarum lauachra, præsertim quæ auripigmentosa, aluminosa & sulphurosa sunt.* Hæc *quidem sufficiũt uiris cordatis ac prudentibus, tum in medicinæ operibus quodammodo exercitatis.* Quoniam *uerò omnes eiusmodi non sunt, & proposuimus hoc commẽtario, non ut in*

opere

opere de morbis curandis methodum solam exponere, uerùm simul cum particularium uno atq; altero exēplo pharmaca usu comperta subiungere oportet, quæ maiores nostri, in medicatoria artis parte celebres, literis mandauerunt, ad speciales mollientium pharmacorum differentias perueniemus, à mollißimis, quæ & paruis inflāmationibus medentur, exorsi. Ex *compositis malacticis alia quidem, ut ita dicam, imbecilliora primo ordine statuuntur, quædam non multo his ualidiora, secundo, & quædam alia tertio, ad hæc nonnulla quarto.* Cæterum *primi ordinis malacticis ad exiguas durities, & in mollibus seu teneris corporibus uti, sicut prædictum est, expedit: ad fortiora his corpora & affectus, secūdi: quemadmodum & tertij & quarti, pro illorum qualitate. Subscribunt autem singula illorum ordinum separatim.*

Malactica, id est, emollientia medicamina primi ordinis.

B*Vtyrum uel resina colophonia, & cera candida non uetusta, singula pondere æqualia, inuicem liquata, primi ordinis malactica sunt.* Et *liquidum medicamen, quod* πάργυρον *appellatur, eorum numero adscribitur, cum recens fuerit: uetus autem maiorem digerendi uim repræsentat.* At *emolliētium imbecillimum est, cera cum butyro liquefacta, aut ex susino, aut commageno.* Atque *his imbecillius est quod dicitur Græcè* κηρωλαιον*, quasi ex cera oleoq; confectum, cum in libram olei laxantis nulla astringēdi uirtute præditi, ceræ uncias duodecim, uel sedecim iniecerint.* Iam *ex ouis cerata facta, exiguam quand*

quandam relaxandi potestatem poßident: ualentiora his, uerùm imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina & cera pari pondere liquefactis: Sin autem uetustiora quodammodo ipsa fuerint, olei cuiusdam laxantis, uel susini, uel commageni, uel adipis suilli, uel gallinacei, uel anserini misturam requirunt.

Malactica medicamenta secundi ordinis.

QVemadmodum in simplicibus medicamentis factitauimus, quarti ordinis homogenia pro maioris minorisq́; ratione distinguentes, aliquorum ambiguam esse uirtutem diximus, siue ad primum ordinem, siue secundum initio ipsorum facultas locanda sit: Ita de secundo, *tertio, & reliquis deinceps.* In *quibusdam uerò audacter pronuncians, alia in principio huius, alia in termino huius ordinis consistere dixi: sicut nonnulla citra appositionem uel primi, uel secundi, uel tertij, uel quarti ordinis esse retuli. Atqui multum experientiæ particularis in uarijs & corporibus, & uitijs seu affectibus huiusmodi pronunciata desiderant. Quare si quis post me æquè studiosus, & ueritatis uehemēs amator extiterit, non temere ac subito, ubi bis terue usus expertusq́; fit, ferat sententiam: frequenter enim ex longa experientia, quemadmodum & ego, deprehendet uidebitq́; in secundo ordine dicta, in tertium incipientem transponi oportere, uel mixta in principium tertij absolutè. Cùm enim corpora, quibus medicamenta adhibentur, ipsiq́; affectus non exiguum differentiæ excessum in maioris minorisq́; ratione obtineāt, difficillimum est de omnibus eadem pronunciare.*

ciare. Accedit huc, quòd ipsa simplicia medicamenta non paruo diuariant discrimine. At ego cùm in præstantissimis uirtutem pro unaquaq; specie ac genere ostenderim, si quis in deterrimo per experientiam examinationẽ moliatur, examinabit quidem falsò, non autẽ facultatis ipsorum ordines distinxerit. Itaque longè tutissimum est, medicamenum ipsorum inter se differentiam secundum maioris minorisq; rationem accuratè scribere, quemadmodum & in alijs feci, & nunc facturus sum. Sanè quidem emplastrũ Mnaseo auctore compositũ, rectissimè secundo malacticorum ordini adscripseris, omnibus certe qui eius meminerunt, conuenientibus, ex oleo ueteri, argenti spuma, & adipe suillo componi: in quantitate uerò singulorum discrepantibus, tum eo quòd nonnulli ex recenti adipe, quidam ex ueteri, quem iam omnes uocare solent axungiam, composuerint. In his quidem imbecillimum fiet ex argenti spuma, suillo adipe, & oleo, neutro ueteri ualidius: oleo quidem inter ea ueteri, altero autem recenti addito: his ualidius ex ambobus uetustis. Ex eo igitur quòd recens, aut uetus oleum adepsq; immittitur, quatuor differentiæ prodibunt: aliâs quidem ambobus recentibus, aliâs uetustis: nonnunquam oleo quidem ueteri, adipe uerò recenti: uel contrà, oleo quidem recenti, uetusto autem adipe indito. At ex trium ipsorum simplicium medicamentorum mutua temperatura aliæ plures differentiæ emanabunt: uel enim pari pondere & mensura hæc tria miscentur, ac multi affirmant, ab ipso Mnaseo confectum tribus paribus constare, uel duobus quidem paribus, tertio non pari, sed minori aut copiosiori,

fiori, uel tribus imparibus temperatis: unde clarum euadit, multas fore differentias: Copiosa siquidem argenti spuma iniecta, medicamen potestate mollius fiet: pauciore, ualidius: ac magis emolliet, si plus adipis immuttamus: digeret fortius, si oleum augeamus. Praeterea *aliud quidem accedit copiosiore oleo imposito, quod magnā uim ad medicamen, ut magis digeret, efficiendum occupat: est autem hoc, sicut primo libro diximus, si magis incoquas. Si igitur solam argenti spumam in oleo copiosiore coquas, medicamentum euidentius exiccabit: in uberiore uerò oleo coques, ubi plus indideris, si emplastri spißitudinem habiturum sit: quòd si id non cures, sed aequali tempore tum id quod minus olei continet, tum quod plus habet incoquas, liquet potestate mollius futurum, cui oleum uberius temperatum fuerit, quemadmodum si & cruda argenti spuma oleo commixta acopo uti uelis. Quare quod iam saepe dixi, semper ipsius meminisse uolo: non sicut quidam sententias absolutè de pharmacis ferunt, & sic nos facere: absolutè dicentes, hanc medicamenti compositionem illa esse potiorem.* Nam *utraq; ad diuersos specie affectus componi potest: interim ad eosdem diuersis temporibus.*

De relaxantibus medicamentis.

VOcantur *medicamenta quaedam relaxantia, Graecè χαλαστικά, familiari omnibus propè recentioribus medicis uocabulo: inde nimirum, sicut & nomen ipsum indicat, quòd tensas laxant particulas: quippe relaxari, ac intendi contraria inter se dicuntur: quinetiam* Hippocrates *hūc in modum scriptum reliquit: cuti durae emollitio,*

litio, intensæ relaxatio cõuenit. Si igitur propriè quis di ctionibus uti uelit, nonnulla medicamina induratorum corporum malactica, id est emollientia esse dicet, ea nimi rum quæ ipsorum soluunt duritiem, quemadmodum & relaxantia quæ tensioni medentur. Porrò *in phlegmonis cutem tendi contingit, interim à subiecto tumore sym ptoma hoc capientem, interim ipsammet inflammatione laborantem, non tamen phlegmones substantia partis inflammatæ durities est, sed è conuerso planè, sicut in libris de ipsa ostendimus, humiditas: atqui in his quæ scirro conflictantur, non præpollens in affecta parte hu miditas est, uerùm durities: attamen utriusque affectus similis quodammodo generatio est, & curatio: nascitur enim ex confluxu humorum: curantur iisdem euacuatis, quanquam euacuationis modus in utrisque idem non est, sed uti in* Therapeutices *commentario declaratum est, in quo etiam aliorum omnium affectuum sanandi rationem explicuimus, inflammatis quidem particulis, tum repulsoria medicamentorum qualitas, morbi initio, tum discussoria semper ex usu est: scirris autem sola discussoria sine repellente: itaque summè indurata scirro, summè insanabilia sunt.* Porrò *dignoscere ea oportet, eo nempe signo, quòd nullus affectis partibus sensus superfit: at in quibus sensus quidem est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis humorem incrassatum uidelicet digerentibus, non tamen ualidè, ac uniuersim hoc agentibus, sicut digerentia medicamina faciunt, cuiusmodi uocant* Græci *διαφορητικὰ & ἐκπωτικά.* Mirari *uerò non oportet, mutationẽ in duritiem ex inflammatis accidere,*

cum

cum simul & confluens humor sit crassior & liquidus, & curatio medicamentis ualde exiccantibus administretur: quemadmodum & in exterioribus permulta corpora, quæ ipsum ignem contingunt, torrentur, ex aqua rursus emolliuntur: ita in inflammatis affecti loci humiditas, à calefacientibus & exiccantibus ualidius pharmacis, reliquum aliquid uiscosum crassumq́; retinet, tenui discusso. Et hac ratione in morbis articularibus calli *proueniunt, & in renum uitio calculi.* Quòd si uerò *fluxio quæ phlegmonem committit substantia sit tenuis, & curatio eius siccantibus & calefaciētibus pharmacis adhibeatur, nihil scirrosum relinquitur: imò refrigerantia uehementer astringentiaq́; scirros procreare solent: ac multos ex erysipelatis immodicè refrigeratis scirrosos humores habere conspicimus medicorum qui eos sanandos susceperunt inscitia.* Prima ergo *medicamunum, quæ phlegmonis & quæ scirris medentur, differētia est prædicta: altera propter dolorem inflammantus coniunctum. quæ non sustinet ualens medicamentum affectæ particulæ offerri.* Quippe *hæc cum dolore actionem edunt, inflammatis ob affectum statim dolentibus, eoq́; mollissima remedia desiderantibus.* At *uehementiora præterquam quòd dolores non soluunt, uel mitigant, adhuc etiā exacuentia maiores phlegmonas concitant.* Itaque *primus usus in dolentibus phlegmonis est, qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur.* Alter *paulò crassioribus siccantioribusq́; constat.* Tertius *relaxantibus nominatis, quæ nonnulli malagmatis adscribunt.* Sunt *autem inter ea mollissima sanè, quæ ceerati*

rati speciem consistentiae referunt, cum ex butyro, cera, adipibus, oleoq; relaxante componuntur. Temperatur ipsis oesipi, resinae & picis modicum, sicut & thus, & galbanum, praeterea nonnihil iris illyricae. Porrò Menecrates ut ipse ait, & alij quidam ei attestantur, medicamentum διὰ χυλῶν, id est ex succis appellatum, phlegmonis nondum uehementer dolentibus esse remedio.

De Acopis.

QVid acopa medicamenta promittant, etiam nomen ipsorũ ostendit. At copos, id est lassitudines Graeci homines uocant affectus ex mũlto uehementiq; motu, corporibus uel totis, uel particulis amplius exercitatis oborientes. Porrò molesti sunt potissimum ijs qui agitantur, mouenturq;: uehementiores autem, iam & conquiescentibus negocium facessunt. Caeterum postea medicis in usu fuit, etsi non ad lassitudines medicamen ab ipsis sit compositum, sed uel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, uel motum difficilem, uel particulae duritiam, uel tensionem, uel tumorem scirrosum appellare acopa, & id genus omnia, modò humidam consistentiam acopis similẽ habeant: quae liquidis ceratis, cuiusmodi & in luxatis, fracturisq; utimur, est propinqua. Quippe talem consistentiã habet, humidissimum quod à iunioribus medicis ceraeleõ appellatur: deinde illitus acopi: post hos liquidorum ceratum, crassiore substantia praeditũ: mox ceratum tenerorum & mollium, uti uocant: postremo amolynta, hoc est non inquinantia, similia ijs quae propriè epithemata dicuntur. His succedit emplastrorum consistentia, quae & ipsi in maioris minorisq; ratione haud

Medicaminũ consistentiae ordo.

mediocrem obtinent differentiam. Quare nonnulli medicorum quædam nomine à sola consistentia ita desumpto, ceratomalagmata nuncuparunt: medicamenta, inquam, inter ea quæ corpori imponuntur: nondũ quidem humida, duritiem uero necdum consecuta, qualem emplastra occupant. Cum igitur omnes citatæ differentiæ non medicamentorum uirium, sed consistentiæ formæ sint indices, acoporum appellatio quondam sane medicaminũ facultatem, postea consistentiã significauit: huiusq; rei causa cũ distinctionibus ea nominare coacti sunt: hoc quidẽ acopon relaxans, illud emolliens, uel calefaciens, uel à dolore tollendo anodynum, uel metasyncriticum appellantes: sicut ad huiusmodi quendam affectum conferre: uerbi gratia, paralysin, coxarũ laterumq; dolorem: uel communiter ad uniuersos dolores. Natiuum igitur est *medicamen simplex, omnium lassitudinum præsidium, oleum uidelicet, quod & citra adiectionem nominatur: quoniã uetustis temporibus solum quoque erat: posteri cicinum apud nos ei apposuerũt.* In Aegypto *enim hoc simul uetustum erat: & rursus raphaninum, sinapinum, & sesaminum, tum alia eius generis, quẽadmodum etiam apud nos crininum, mastichinum, & lentiscinum, quæq; his magis uaria sint, ut unguenta, prope accedant. Itaq; neminem latêre arbitror, medicamenta acopa dicta, omnia liquidæ consistentiæ esse necessariò: quippe oleum solum lassitudines externis partibus ingruẽtes curat: in alto affligentes uehementioresq; temperatũ alicui laxanti pharmaco, & mediocriter calefacienti, ueluti galbano, resinæ terebinthinæ: adhæc colophoniæ cuidam nominatæ & frict*

Ceratomalagmata.

Oleum simplex acopõ.

Acopis quæ misceantur.

& fricte. Quibus calidiores sunt abietina & strobilina: terebinthina uerò larix paulò calore præcellit. Cæterum id genus omnia relaxātibus oleis miscentur, quale est sabinum, iniecta interdum & cera. Iam uerò ἄκοπον unguen est in his qui iam in corporibus alto dolent medicamē ex semine abietis, chamæmeli, aneti, & floris populi, quorū mox dicemus confecturam: præterea susinum, & gleucinum, & comagenum ex acoporū unguinum grege est, quæ tum ex medulla, tum pingui componuntur, suillo quidem moderatißimè relaxāti, gallinaceo autem his uehementius, & hoc adhuc magis anserino. Atqui pingue leoninum, & pardi ualidius est, ut iam uehementer calefaciat, eoq; insigniter discutiat. In medio horum cōsistunt, bubulum, caprinum, uulpis, & hyenæ. Hæc sanè in uniuerso genere sunt, quæ propriè ἄκοπα dicuntur, hoc inuicem discrimine uariantia, quòd alia magis, alia minus calefaciant. Quapropter nonnulla genere toto acoporum unguinū excidisse uidebuntur, si in mollibus ea corporibus examines, etsi durioribus, cuiusmodi agrestium sunt, utilißima appareant: nam subinde diximus, dura corpora ualentiora pharmaca sustinere, mollia uerò & humida, uelut puerorum, mulierū, & eunuchorum eiusmodi medicaminum potentiam ferendo non esse. Insuper cuius notum est, & quæ uocantur myracopa, ex acoporum cum unguentis temperatura fieri, nihilo cæteris præstantiora nisi odoris suauitate.

APPARATVS MEDICAMENTORVM GENERALIVM FINIS.

Lugduni
Excudebant Ioannes
& Franciſcus Frel-
lonii, fratres.
1542